

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΡΗΓΕΝΤΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΚΑΦΡΩ

ΓΕΓΟΝΟΣ ΜΕΤΑ ΤΙΝΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥ ΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΥ

ΕΡΒΑΝ.

Δείκνυται καλῶς, ὅτι εἰς τὴν πόλιν τὴν λεγομένην Καφρῶ, τῆς μεγάλης Αἰθιοπίας, ἀρχιεράτευεν ὁ ἐν Ἀγίοις Ἐπίσκοπος Γρηγέντιος. Αὕτη ἡ πόλις ἦν περίφημος καὶ πολυάνθρωπος καὶ καθέδρα Βασιλική, καὶ εἶχε πάσης τάξεως ἀνθρώπους· εἶχε δὲ καὶ Ἑβραίους πολλοὺς, καὶ μεταξύ τούτων ὑπῆρχεν εἰς διδάσκαλος αὐτῶν, πολλὰ ἐγκρατὴς τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ὀνόματι Ἑρβᾶν. Οὗτος ἤρχετο πάντοτε εἰς τὸν ἀγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον, καὶ συνδιαλέγετο περὶ Πίστεως. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς τῆς μεγάλης Αἰθιοπίας, ἐκέλευσε πάντας τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πεπαιδευομένους ἵνα ἔλθωσιν εἰς τὴν Πρωτεύουσαν ἵνα γένη παρουσία πάντων ἡ μεταξύ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Ἑρβᾶν συνδιάλεξις.

Καὶ τούτου γενομένου, προσεκάλεσε καὶ τὸν Ἑρβᾶν τὸν Ἑβραῖον, ὅστις διετάχθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, νὰ συζητήσῃ περὶ Πίστεως μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἄνευ φόβου καὶ δειλίας τινός. Τότε ὁ Ἑρβᾶν λέγει πρὸς τὸν Βασιλέα παρακαλῶν αὐτόν, ὅπως τοῦ δώσῃ τεσσαράκοντα ἡμερῶν προθεσμίαν, καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμε-

ρῶν τούτων, γενηθήτω τὸ θελημα τοῦ. Λοιπὸν ὁ μὲν Βασιλεὺς πάραυτα διέταξε νὰ γείνη ὡς ἐζήτησε διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι τὸν βιάζει νὰ διαλεχθῇ. Καὶ οὕτω διελύθη ἡ σύνοδος, καὶ ἕκαστος ἀνεχώρησεν εἰς τὸν τόπον τοῦ.

Μετὰ παρέλευσιν δὲ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν προσεκλήθησαν πάλιν παρὰ τοῦ Βασιλέως, οἱ λόγιοι τοῦ ἔθνους, καὶ ἦλθον εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ. Προσεκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἑρβᾶν, ὅστις ἦλθεν ἔχων ἐβδομήκοντα ἄλλους διδασκάλους Ἑβραίους, ὅμως αὐτὸς ἦτον ὁ κορυφαῖος. Ἀκολούθως ἐλθόντος καὶ τοῦ Βασιλέως μετὰ τοῦ ἁγιοτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν κληρικῶν, ἐκάθισαν ἅπαντες. Πέριξ δὲ αὐτῶν ἵστατο πολὺς λαὸς ἐκ τῶν διαφόρων τόπων τοῦ βασιλείου, κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως. Τότε οἱ ἐβδομήκοντα παρακαθήμενοι διδάσκαλοι τῶν Ἑβραίων, καὶ ἅπαντες οἱ ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ κράτους ἐλθόντες λόγιοι ἐκ τῶν Γραμματέων, Φαρισαίων καὶ Νομοδιδασκάλων, ὑπεχώρησαν ἐνώπιον τοῦ Ἑρβᾶν, καὶ τὸν ἐκήρυξαν ἀρχηγὸν τῆς συζητήσεως, ὡς ἐγκρατὴ τῆς Πεντατεύχου, τῶν Προφητειῶν καὶ τῶν ἄλλων βιβλίων. Ἐπειδὴ λοιπὸν συνηθροίσθη ἄπειρον πλῆθος λαοῦ, καὶ ἐκ τούτου ἠκολούθησε μεγάλη ταραχὴ καὶ θόρυβος, ὁ Βασιλεὺς ἤναγχεάσθη νὰ ὁμιλήσῃ μικρὸν πρὸς τὸν λαόν, καὶ οὕτω κατέπαυσε τὸν θόρυβον· τότε ἤρξατο,

Ὁ Ἅγιος. Καὶ λέγει πρὸς αὐτοὺς, ὁδηγᾷ εἰς τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων. Ἡ νύξ παρῆλθε, καὶ ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ἀνέτειλε, διὰ ποίαν αἰτίαν ἐναντιοῦσθε εἰς τὸ φῶς τοῦ, καὶ δὲν πιστεύετε εἰς αὐτό;

Ἑρβᾶν. Ἐάν ὁ Ἥλιος ἀνέτειλε, καθὼς λέγεις σὺ, καὶ ἡμεῖς οἵτινες πιστεύομεν εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Νόμου, ἐναντιούμεθα εἰς τὸ φῶς τοῦ, πόσω μᾶλλον ὑμεῖς οἱ

ἐθνικοὶ οἱ ὅποιοι εἴσθε ἔξω τοῦ νόμου, τὸν ὅποιον ἐδωκεν ὁ Θεός ;

Ἀγ. Ποιοὶ ἐσμὲν ἡμεῖς; ἄρα γε οὐκ εἴμεθα ποίημα καὶ κτίσμα τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ὑμεῖς ;

Ἐρβ. Τοῦ Θεοῦ· φανερόν ἐστίν, ὅτι Αὐτὸς ἐπλασε καὶ ἡμᾶς, καὶ ὑμᾶς.

Ἀγ. Ὅποιαν τιμὴν μεγαλειτέραν ἔχετε σεῖς ἀπὸ ἡμᾶς ;

Ἐρβ. Ἐκείνην, ἣν εἶχομεν ἡμεῖς ὑπὲρ τοὺς Αἰγυπτίους.

Ἀγ. Εἰπέ ταύτην.

Ἐρβ. Οὐκ οἶδας, τὰ μεγάλα θαυμάσια, ἅπερ ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ, ἐν τῇ Ἐρήμῳ, διὰ τοῦ Μωϋσέως εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ὡς τῇ ἐξόδῳ ἀναφέρεται, καὶ τοὺς μὲν Αἰγυπτίους ἄρδην ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης ἀπέπνιξε, τοὺς δὲ Ἑβραίους ἠλευθέρωσε τῆς δουλείας ;

Ἀγ. Οὐδεμίᾳ διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ ὑμῶν καὶ τῶν Αἰγυπτίων, ἐκείνους μὲν ἐπνιξεν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὑμᾶς δὲ κατέστρωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ οἱ διαβάντες τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, καὶ ὡσεὶ εἰς ξηρὰν περιπατήσαντες, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐθανατώθησαν· καὶ ἐκ τῶν ἑξακοσίων χιλιάδων, μόνοι ὁ Χάλεβ καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἤξιώθησαν ἰδεῖν τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας. Ὅρατε οὖν ὅτι οὐκ ἐπροτίμησεν ὑμᾶς ὁ Θεός, τῶν Αἰγυπτίων ;

Ἐρβ. Καὶ διὰ τίνος ὁ Θεὸς ἔβρεξε τὸ Μάννα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; διὰ τὸν Ἰσραὴλ ἢ διὰ τοὺς Αἰγυπτίους ;

Ἀγ. Σὺ δὲ ποῖον θεωρεῖς τιμιώτερον; τὰ ὕεια κρέατα ἐν Αἰγύπτῳ ἢ τὸ Μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ;

Ἐρβ. Φανερόν, ὅτι τὸ Μάννα.

“Αγ. Διατί οὖν ἐστράφη πάλιν ἡ καρδιά σας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπεθυμήσατε πρὸς βρωσιν, τὰ σκόροδα, τὰ κρόμμυά, τοὺς ἄρτους, τοὺς λέβητας καὶ πᾶσαν τὴν Αἰγύπτιον τροφήν, καὶ ἐμισήσατε τὸ Μάννα;

“Ερβ. Κακῶς ἐποίησαν οἱ Πατέρες ἡμῶν, καὶ μετέφρασαν τὰς Γραφὰς τοῦ Ἰσραὴλ, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἃς κατέχοντες ὑμεῖς, ἐναντιοῦσθε, καὶ φράττετε τὸ στόμα ἡμῶν.

“Αγ. Ἰδὼν ὁ Θεὸς τὴν μὴ ἐπίδοσιν ὑμῶν εἰς ταῦτα, ἀφείλον αὐτὰ καὶ δέδωκεν ἡμῖν.

“Ερβ. Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν προκόπτομεν, ὥς σὺ λέγεις, ἀλλ’ οἱ Προφῆται ἀπὸ τινος κατάγονται;

“Αγ. Οἱ Προφῆται ἀπὸ Θεοῦ, ὥς Ἀγγελοὶ τινες, πρὸς ἡμᾶς ἀπεστάλθησαν· ἵνα φανερόν γένηται εἰς ἡμᾶς τοῦ Παντοκράτορος τὸ θέλημά τε καὶ βούλημα, καὶ δὲν εἶναι ἀπὸ ὑμᾶς.

“Ερβ. Ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ Ἀαρὼν, καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, καὶ ὁ Σαρψὼν, καὶ ὁ Σαμουὴλ, καὶ ἐκεῖνοι, ὅπου ἦλθον κατόπιν ἀπὸ αὐτοῦ, ἄράγε δὲν εἶναι σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ;

“Αγ. Ναὶ καὶ με πᾶσαν δικαιοσύνην υἱοὶ τοῦ ὀνομάζονται, ὑμεῖς ὅμως μακρὰν ἀπέχετε ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀβραάμ. Ἐντεῦθεν κατέπαυσεν ὁ Θεὸς τὰς ὑμετέρας ἐπαγγελίας, καὶ ἐξανεστήσαν ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς τέκνα τοῦ Ἀβραάμ. Εἶπεν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός. Εἰς σέ καὶ τὸ σπέρμα σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς Γῆς, καὶ ὡς ἐλάλησεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. Διότι, ὡς ὀρώμεν, ἐκ πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν λαοί, φυλαί, καὶ γλῶσσαι, εἰς Πατέρα, καὶ Υἱὸν, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, καὶ εὐλογοῦνται παρὰ τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ, διὰ τὴν ὁρθήν.

πίστιν, κατὰ τοῦ πιστοῦ καὶ τιμίου αὐτοῦ θεράποντος Ἀβραάμ.

Ερβ. Πόθεν παρελάβετε, ὅτι πιστεύετε Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἄγιον Πνεῦμα, φέρετε εἰς τὸ μέσον τρεῖς Θεοὺς ἄλλοτρίους;

Ἀγ. Καθὼς βλέπομεν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νοῦς, οὕτω γνωρίζομεν τὸν ἓνα Θεὸν εἰς τρία πρόσωπα, καὶ τρεῖς ὑποστάσεις. Ὅστις οὐ δοξάζει τρισυπόστατον Θεότητα εἶναι ἐπικατάρατος. Τὸν γὰρ Νοῦν τοῦ Παντοκράτορος, ὡς αἷτιον πάντων, Πατέρα ὀνομάζομεν. Τὸν δὲ Λόγον, ὡς ἀπὸ τοῦ Νοῦς γενόμενον Υἱὸν ἀξίως λέγομεν. Τὸ δὲ Πνεῦμα, ὡς ἐκ τοῦ Νοῦς ἐκπορευόμενον καὶ χαρίζον εἰς ἅπαντας τὴν ζωὴν, Πνεῦμα Ἄγιον κράζομεν.

Ερβ. Πῶς ὁ Θεὸς δὲν παρήγγειλε τῷ Μωϋσῇ καὶ τοῖς προφήταις ἵνα προσκυνῶσι Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἄγιον Πνεῦμα; ἀλλ' ὑμεῖς οἱ νεώτεροι δογματίζετε, καθὼς τὸ λέγετε;

Ἀγ. Ὁ Θεὸς ἔδειξεν εἰς τὸν Ἀβραάμ τυπικῶς, ὅτι ἔχει Υἱόν, καὶ ὅτι γενήσεται ἄνθρωπος, καὶ μέλλει ἀποθανεῖν. Τὸν γὰρ Ἰσαὰκ ἔλαβε νὰ σφάξῃ ὁ Ἀβραάμ ὁμῶς τῇ προκίρῃ ἐσφαξε, καὶ οὐκ ἐσφαξε· ἐτελείωτε, καὶ οὐκ ἐτελείωσεν, ἀλλὰ λαβὼν αὐτὸν ζῶντα, ἀνελπίστως ἐπέστρεψεν. Οὕτω καὶ Κύριος ὁ Θεὸς ἐθυσιάσας τὸν Υἱὸν τοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη, καὶ καὶ ἐθυσιάσθη. Ἄν καὶ ἀπέθανεν, οὐκ ἀπέθανεν· ἐνίκησε τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὡς τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἔδειξεν ἐν ἀληθείᾳ, ὅτι ἡ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καθὼς δεικνύει τοῦτο καὶ ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς ἐν τῇ Γενέσει λέγων. Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· Κύριος μὲν (ἐστὶν) ὁ Υἱός, Θεὸς δὲ ὁ Πατήρ, καὶ τὸ ἐν ᾧ ἐλάλησε, τὸ Πνεῦμα

“Αγ. Διατί οὖν ἐστράφη πάλιν ἡ καρδιά σας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπεθυμήσατε πρὸς βρωσιν, τὰ σκόροδα, τὰ κρόμμυά, τοὺς ἄρτους, τοὺς λέβητας καὶ πᾶσαν τὴν Αἰγύπτιον τροφήν, καὶ ἐμισήσατε τὸ Μάννα;

“Ερβ. Κακῶς ἐποίησαν οἱ Πατέρες ἡμῶν, καὶ μετέφρασαν τὰς Γραφὰς τοῦ Ἰσραὴλ, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἃς κατέχοντες ὑμεῖς, ἐναντιοῦσθε, καὶ φράττετε τὸ στόμα ἡμῶν.

“Αγ. Ἰδὼν ὁ Θεὸς τὴν μὴ ἐπίδοσιν ὑμῶν εἰς ταῦτα, ἀφείλον αὐτὰ καὶ δέδωκεν ἡμῖν.

“Ερβ. Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν προκόπτομεν, ὥς σὺ λέγεις, ἀλλ’ οἱ Προφῆται ἀπό τινος κατάγονται;

“Αγ. Οἱ Προφῆται ἀπὸ Θεοῦ, ὥς Ἀγγελοὶ τινες, πρὸς ἡμᾶς ἀπεστάλθησαν· ἵνα φανερόν γένηται εἰς ἡμᾶς τοῦ Παντοκράτορος τὸ θέλημά τε καὶ βούλημα, καὶ δὲν εἶναι ἀπὸ ὑμᾶς.

“Ερβ. Ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ Ἀαρὼν, καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, καὶ ὁ Σαμφὼν, καὶ ὁ Σαμουὴλ, καὶ ἐκεῖνοι, ὅπου ἤλθον κατόπιν ἀπὸ αὐτοῦ, ἄράγε δὲν εἶναι σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ;

“Αγ. Ναὶ καὶ μετὰ πᾶσαν δικαιοσύνην υἱοὶ τοῦ ὀνομάζονται, ὑμεῖς ὅμως μακρὰν ἀπέχετε ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀβραάμ. Ἐντεῦθεν κατέπαυσεν ὁ Θεὸς τὰς ὑμετέρας ἐπαγγελίας, καὶ ἐξανέστησαν ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς τέκνα τοῦ Ἀβραάμ. Εἶπεν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός. Εἰς σὲ καὶ τὸ σπέρμα σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς Γῆς, καὶ ὥς ἐλάλησεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. Διότι, ὥς ὁρῶμεν, ἐκ πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν λαοί, φυλαί, καὶ γλῶσσαι, εἰς Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, καὶ εὐλογοῦνται παρὰ τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ, διὰ τὴν ὁρθήν.

πίστιν, κατὰ τοῦ πιστοῦ καὶ τιμίου αὐτοῦ θεράποντος Ἀβραάμ.

Ερβ. Πόθεν παρελάβετε, ὅτι πιστεύετε Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, φέρετε εἰς τὸ μέσον τρεῖς Θεοὺς ἄλλοτρίους;

Ἀγ. Καθὼς βλέπομεν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νοός, οὕτω γνωρίζομεν τὸν ἓνα Θεὸν εἰς τρία πρόσωπα, καὶ τρεῖς ὑποστάσεις. Ὅστις οὐ δοξάζει τρισυπόστατον Θεότητα εἶναι ἐπικατάρατος. Τὸν γὰρ Νοὺν τοῦ Παντοκράτορος, ὡς αἷτιον πάντων, Πατέρα ὀνομάζομεν. Τὸν δὲ Λόγον, ὡς ἀπὸ τοῦ Νοός γενόμενον Υἱὸν ἀξίως λέγομεν. Τὸ δὲ Πνεῦμα, ὡς ἐκ τοῦ Νοός ἐκπορευόμενον καὶ χαρίζον εἰς ἅπαντας τὴν ζωὴν, Πνεῦμα Ἅγιον κράζομεν.

Ερβ. Πῶς ὁ Θεὸς δὲν παρήγγειλε τῷ Μωϋσῇ καὶ τοῖς προφήταις ἵνα προσκυνῶσι Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα; ἀλλ' ὑμεῖς οἱ νεώτεροι δογματίζετε, καθὼς τὸ λέγετε;

Ἀγ. Ὁ Θεὸς ἔδειξεν εἰς τὸν Ἀβραάμ τυπικῶς, ὅτι ἔχει Υἱόν, καὶ ὅτι γενήσεται ἄνθρωπος, καὶ μέλλει ἀποθανεῖν. Τὸν γὰρ Ἰσαὰκ ἔλαβε νὰ σφάξῃ ὁ Ἀβραάμ ὁμῶς τῇ προκίρῃ ἐσφαξέ, καὶ οὐκ ἐσφαξε· ἐτελείωτε, καὶ οὐκ ἐτελείωσεν, ἀλλὰ λαβὼν αὐτὸν ζῶντα, ἀνελπίστως ἐπέστρεψεν. Οὕτω καὶ Κύριος ὁ Θεὸς ἐθυσιάσας τὸν Υἱὸν τοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη, καὶ καὶ ἐθυσιάσθη. Ἄν καὶ ἀπέθανεν, οὐκ ἀπέθανεν· ἐνίκησε τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὡς τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἔδειξεν ἐν ἀληθείᾳ, ὅτι ἦν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καθὼς δεικνύει τοῦτο καὶ ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς ἐν τῇ Γενέσει λέγων. Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· Κύριος μὲν (ἐστίν) ὁ Υἱός, Θεός δὲ ὁ Πατήρ, καὶ τὸ ἐν ᾧ ἐλάλησε, τὸ Πνεῦμα

ἐστιν. Ἐνταῦθα καθαρῶς δεικνύει ὁ Προφήτης τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ γὰρ λόγος χωρὶς τοῦ Πνεύματος εἶναι ξηρός, καὶ νεκρὸς, καὶ ἀνενέργητος.

Ἑρβ. Καὶ εἰ ἔχει οὕτως, ὥς σὺ λέγεις, διὰ ποίαν αἰτίαν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ, ὄντι ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὸν λαόν, καὶ ὑπηγόρευσε τὸν Δεκάλογον; Ἐν ἑτέρῳ μέρει αὐτοῦ ἀπαντᾶται. Ἀκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστι, καὶ πλὴν αὐτοῦ οὐκ ἐστι Θεὸς ἕτερος.

Ἀγ. Ὁμολογῶ καὶ γὰρ, ὅτι οὕτως ἔχει, ὥς σὺ λέγεις, ἀλλ' ἀκουσον. Ὅταν γὰρ εἶπῃ Κύριος, τὸν λόγον αὐτοῦ, τὸν Υἱὸν ὀνομάζει καὶ δεικνύει. Καὶ ὁπόταν εἶπῃ τὸ, ὁ Θεὸς εἷς ἐστι, μετὰ τοῦτο ἐμφαίνει τὸν Πατέρα. Τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον φανερώνει τὴν ζωὴν καὶ ὀντότητα, καθὼς σοι προεῖπον. Ὅμως μὴν ἐκλάβῃς ὅτι τὸ Πνεῦμα εἶναι καὶ Λόγος. Οὐχὶ οὐκ ἐστιν. Ἡμεῖς αὐτὰ ὥς τρία πρόσωπα τὰ λαμβάνομεν, καὶ ἕκαστον πρόσωπον ἔχει ἰδίαν ὑπόστασιν. Οὕτω πιστεύομεν. Αὐτὰ τὰ τρία πρόσωπα ὁμολογοῦμεν εἰς μίαν Θεότητα, καὶ ἓνα Θεὸν τὰ τρία πιστεύομεν. Συμμαρτυρεῖ τῷ λόγῳ, καὶ ὁ Θεοπάτωρ Προφήτης Δαβὶδ, λέγων τάληθῃ ὥς καγὼ. Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. Οὗτος ὁ λόγος εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ κατωτέρω λέγει, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Ἑρβ. Καὶ τίς ἡ χρεῖα τοσούτων τῶν λόγων περὶ τῆς Θεότητος καὶ νὰ τὴν διαιρῶμεν εἰς τρία, ἐνῶ μία ἐστίν;

Ἀγ. Ὁ Δαβὶδ διαιρεῖ εἰς τρία τὴν Θεότητα, καὶ ἐγὼ νὰ μὴν τὴν διαιρῶ; Βλέπε τὴν δύναμιν τοῦ λόγου. Ὑμεῖς οἱ Ἰουδαῖοι ὁμολογεῖται τὴν Θεότητα μονωτάτην, καὶ πτωχίαν φέρετε εἰς τὴν πλουσιότητα αὐτῆς, καὶ τα-

πεινὴν ποιεῖτε, οὖσαν ὑψηλοτάτην. Οἱ δὲ Ἕλληνες πάλιν ἀναίσθητοι καὶ ἄψυχα εἰδῶλα προσκυνοῦσι, καὶ ὀνομάζουσιν αὐτὰ Θεοὺς, οἵτινες ἀντιπίπτουσιν ἀλλήλοις, ἐπεὶδὴ ἔπεσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς εἰδωλολατρείας, καὶ κυλίνονται εἰς αὐτήν. Ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοί, τριαδικῶς καὶ Θεότητα ἐν πλούτῳ καὶ δυνάμει κηρύττομεν. Ἐνα δὲ Θεὸν τὸ τριαδικὸν ὁμολογοῦντες κράτος, ἀποφεύγομεν, καὶ τὴν ὑμετέραν πτωχοθεΐαν, καὶ ἐκείνων καὶ πολυθεΐαν. Βλέπε λοιπὸν τὴν γνῶσιν τῶν Χριστιανῶν.

Ερβ. Καλὰ λέγεις εἰς τοῦτο, καὶ οὐδεὶς εἰς τοῦτον τὸν λόγον τὸ παράπαν ἐναντιοῦται. Πλὴν ἄκουσον, τί λέγει ὁ Θεός, ὅτι ὁ Ἰσραὴλ ἀγαπᾶται ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν κόσμον λέγει. Πρωτότοκός μου υἱὸς Ἰσραὴλ; Καὶ ἔπειτα ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν Υἱόν μου. Καὶ ἐπεὶδὴ πρωτότοκον υἱὸν ὀνομάζει ὁ Θεός τὸν Ἰσραὴλ, πῶς ὑμεῖς τὰ πεπλανημένα ἔθνη, τὰ νόμον μὴ ἔχοντα θεωρεῖτε τὸν Ἰσραὴλ ὡς μυσαρὸν, καὶ μιαρὸν, καὶ ἀκάθαρτον, ἐνῷ πρέπει νὰ τὸν ἔχητε μᾶλλον ἐν τιμῇ, καὶ οὐχὶ νὰ τὸν ἀτιμάζεται;

Ὁ Ἀγ. Δὲν ἀρνούμεθα τοῦτο οὔτε ἡμεῖς, ὅτι πρωτότοκος εἶν' ὁ Ἰσραὴλ. Καὶ οὕτως εἶναι ἀληθῶς, καὶ οὐ ψευδόμεθα. Καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν Παλαιστίνην ἐκλήθητε, ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Αἰγυπτίων. Ἐγὼ τοῦτο καλῶς οἶδα. Πλὴν ἐλάκτισεν ὁ νεώτερος υἱὸς τὸν Πρεσβύτερον, καὶ ἔλαβε τὰ πρωτεῖα καὶ τὴν εὐχὴν του, καὶ ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου τῆς κοσμικῆς λατρείας εἰς ἄλλην χώραν· εἰς τὸν θεάρεστον, λέγω, τῆς τιμίας Πίστεως τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ερβ. Ὁ Ἰακώβ ὑπεσκέλισε τὸν Ἡσαῦ. Σὺ δὲ διατί λαμβάνεις ἄλλου πτερνισμόν πρὸς ἑαυτόν;

Ἄγ. Ἀλλ' ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ εἰς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἐδέξασθε αὐτόν· ἐγκατέλιπεν οὖν ὑμᾶς ὡς ἀσεβεῖς καὶ παρανόμους καὶ ἦλθε πρὸς ἡμᾶς, οἵτινες ἐδέχθημεν αὐτόν. Ὑμᾶς δὲ διεσκόρπισεν εἰς τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης, ὡς ξένους καὶ ἄλλοτρίους ἀπ' αὐτοῦ.

Ἐρβ. Καὶ τί ἀφῆρεσεν ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἔδωκε πρὸς ἐσᾶς;

Ἄγ. Προοίμιόν μου ἐστὶν ὁ πτερνισμὸς ἐκεῖνος, τοῦ ἐδικοῦ μου πτερνισμοῦ. Ἐκεῖ γὰρ ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπέβαλε τὸν πρεσβύτερον· ἐδῶ δὲ πάλιν ὁ νεώτερος ἐπτέρνισε τὸν πρεσβύτερον.

Ἐρβ. Εἰς τί ἀπεβάλετε ἡμᾶς; Ἡ μήπως σεῖς μὲν ἐγένεσθε Ἑβραῖοι; ἡμεῖς δὲ Ἕλληνες;

Ἄγ. Ἀφῆρεσεν ὁ Θεὸς πρῶτον τὴν Βασιλείαν· ἐπειτα τὸν Νόμον, τοὺς Προφῆτας, τὰς λατρείας, τὰς θυσίας. Ἀφῆρεσε τὴν πόλιν, τὸ Ἱερὸν, τὸ Σινᾶ ὄρος, τὴν Βάβυλιν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, πᾶν τίμιον ὑμέτερον ἀφῆρεσε ἀπὸ ἐσᾶς, καὶ τὸ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς. Καὶ δι' ὑμᾶς λέγει εἰς τὸ Δευτερονόμιον, ὅτι διασπερῶ αὐτοὺς, καὶ παύσω ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. Ὅρᾳς ὅτι πάντα κατέπαυσεν.

Ἐρβ. Τὸν Ναζωραῖον λέγεις, ὅτι εἶναι μονογενὴς Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἦν, ὃν ἐθανάτωσαν οἱ Πατέρες ἡμῶν ὡς πλάνον.

Ἄγ. Οὐχ ἀπλῶς ἐθανάτωσαν, ὡς σὺ νομίζεις, ἀλλὰ μάλιστα νεκροὺς ἀνέστησε, ἐκ τῶν ὁποίων εἷς καὶ ὁ Λάζαρος ἐστίν.

Ἐρβ. Ὁ τὸν Λάζαρον ἀναστήσας, ὡς σὺ λέγεις πῶς ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανεν.

Ἄγ. Ἀνωτέρω ἐπληροφορήθης, ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ

Θεοῦ καὶ ἤδη λέγεις, ὅτι ὁ Ναζωραῖος οὐκ ἔστιν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἑρβ. Εἶπας, ὅτι τρισεύετε τὴν Θεότητα, καὶ οὐκ ἔχομεν ἐναντίωσιν τινα εἰς τοῦτο. Νῦν δὲ πάλιν τῶρα λέγεις τὸν κατάκριτον, ὅτι εἶναι Υἱὸς Θεοῦ, ὃν πᾶσα ἡ Οἰκουμένη γνωρίζει, ὅτι ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε.

Ἀγ. Καθὼς ἐμαρτύρησεν ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται, ἐσαρκώθη, ἐσταυρώθη, καὶ ἀπέθανεν ἡ σὰρξ, καὶ οὐχὶ ἡ Θεότης καὶ ἀνέστη μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν.

Ἑρβ. Λέγε λοιπὸν τὰς ἀποδείξεις. Ποῖοι μαρτυροῦσι.

Ἀγ. Μωϋσῆς ὁ Προφήτης λέγει. Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. Ἦγουν Προφήτην θέλει σᾶς ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς σας ὡσὰν ἐμέ. Εἶπε δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἡγουν πᾶς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος δὲν ἀκούσει τοῦ Προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ γένους του. Ποῖος εἶναι ὁ Προφήτης οὗτος;

Ἑρβ. Πάντως περὶ τοῦ Δαβὶδ λέγει. Οὐδεὶς ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως ἀνέστη, μὴ γένοιτο.

Ἀγ. Ἀρά γε, ὡς εἶναι ὁ Μωϋσῆς, οὕτως καὶ ὁ Δαβὶδ; οὐδόλως ὅτι ὁ μὲν Μωϋσῆς ἐστὶ Προφήτης καὶ Νομοθέτης, οὐχὶ δὲ καὶ βασιλεὺς. Καὶ τὸν λαὸν ἐξήγαγε ἐκ τῆς Αἰγύπτου, καὶ τὰς πλάκας ἐδέχθη ἐξ οὐρανοῦ, καὶ μάννα ἐθρεψε τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ δὲ Δαβὶδ ἀπὸ τῆς πτωχίας ἀνέβη εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ πολέμους ἐποίησε, καὶ τὸ Ψαλτήριον. Καὶ πῶς ὁμοιάζεις τὸν Μωϋσῆν μετὰ τοῦ Δαβὶδ;

Ἑρβ. Καὶ οἱ δύο Προφῆται ἦσαν, καὶ ἐνὸς λαοῦ ἄρχοντες.

Ἀγ. Ὁ Δαβὶδ ἔκαμε φόνον καὶ μοιχείαν, ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς οὐδόλως αὐτὰ ἔπραξε.

Ἐρ. Ναὶ ὁ Μωϋσῆς ἔπραξε φόνον, καὶ οὐχὶ μοιχείαν.

Ἀγ. Ἀλλόφυλον ὁ Μωϋσῆς ἐφόνευσε, καὶ ἄπταιστος ἔγινε τοῦ φόνου.

Ἐρβ. Περὶ Χριστοῦ βούλομαι ἀποκρίνασθαι, καὶ ἄφες τοὺς Προφῆτας.

Ἀγ. Μωϋσῆς λέγει· Ὁψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμαμένην ἐμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν.

Ἐρβ. Ποία ἐστὶν ἡ ζωὴ, καὶ ποῦ ἄρά γε ἐκρεμάσθη;

Ἀγ. Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἡ ζωὴ, ὃν ἐκρεμάσατε ἐπὶ τοῦ ξύλου, ἦτοι εἰς τὸν Σταυρὸν ἐμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν.

Ἐρβ. Ὁ Μωϋσῆς δι' αὐτὸ, ὅπερ λέγεις, οὐκ εἶπεν, ὅτι νὰ ἰδῆτε τὴν ζωὴν ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν κρεμαμένην, ἀλλὰ περὶ τῆς πικρᾶς αἰχμαλωσίας, καὶ τῆς ὁδοῦ ἐν ἣ ἐπορεύοντο, καὶ ὅσα ἐμελλον ὑποφέρειν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατὰ τὴν φορὰν τοῦ καιροῦ. Τὸ δὲ ὅψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμαμένην, τοῦτο δηλοῖ, ἡγουν πορευόμενοι εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν, θέλετε διέλθῃ τὴν ζωὴν ἐν θλίψει, ἢ θέλετε θανατωθῇ ὑπὸ τῶν ἀπαγαγόντων ὑμᾶς, ἢ θέλετε ὑπάγει ἀδολαβεῖς.

Ἀγ. Ἄλλως λέγεται, καὶ ἄλλως ἐρμηνεύεις. Κρεμαμένην λέγει, ὅτι νὰ ἰδῆτε τὴν ζωὴν σας. Πᾶν πρᾶγμα τὸ ὅποιον κρέματαί, ἢ σῶμά ἐστιν, ἢ ὕλη τις, ἀφ' ἑαυτῆς οὐ δύναται κρεμασθῆναι ποτέ· εἰ μὴ τις διὰ τῆς βίας κρεμάσει αὐτήν. Φανερόν οὖν ἐστίν, ὅτι περὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦτο εἶπε, μέλλοντος κρεμασθῆναι ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ.

Ἐρβ. Καθὼς αὐτὸ οὐ παραδέχεσαι τοὺς ἡμετέρους λόγους, οὕτω καὶ γὰρ οὐ δέχομαι τοὺς ἐδικούς σου.

Ἀγ. Ὁ Ἰακώβ εὐχόμενος τοὺς υἱούς του, ἔλεγεν·

Οὐκ ἐκλείπει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ Ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως οὗ ἔλθῃ ἐκεῖνος, ὁ προσδοκώμενος, καὶ αὐτός ἐστιν ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν. Τί οὖν σὺ λέγεις δι' αὐτά; Ἄρα γε οὐκ ἔχουσιν οὕτως;

Ἐρβ. Οἶδαμεν, ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ, ἀλλ' οὐκ ἤλθεν εἰσέτι, καὶ ὁπόταν ἔλθῃ, πιστεύσομεν εἰς αὐτόν.

Ἀγ. Μεσὸς εἶσαι μωρίας. Οἶδας, ὅτι προσδοκία τῶν ἐθνῶν ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅστις ἤλθε· καὶ σὺ λέγεις, ὅτι αὐκ ἤλθεν; Ἐὰν τὰ ἔθνη οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, καθὼς εἶπεν ὁ Ἰακώβ, ὁ λόγος σου ἦτον ἀληθής, καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ ἐσόμεθα σύμφωνοι, ὅτι οὐκ ἤλθεν ἐτι. Ἀλλ' ἐὰν τὰ ἔθνη κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Πατριάρχου ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, φανερόν ἐστιν, ὅτι ἤλθε, καὶ ματαίως φλυαρεῖς καὶ κοπιᾷζεις.

Ἐρβ. Θαυμάζω, ὅτι δι' ἀτιμίαν τοῦ προσώπου του ἐσαρκώθη ὁ Θεός· καὶ δι' οὐδὲν ἄλλο ἤλθεν εἰς τὸν κόσμον εἰμὴ μόνον διὰ νὰ γεννηθῇ, νὰ ἀνατραφῇ, νὰ πωληθῇ, νὰ κρατηθῇ, νὰ φυλακισθῇ, νὰ σταυρωθῇ, νὰ πίῃ ὄξος καὶ χολὴν καὶ νὰ λογχευθῇ τὴν πλευράν, καὶ νὰ ἀποθάνῃ. Θαυμάζω διὰ ταῦτα, ὦ Ἀρχιεπίσκοπε, ὡς σὺ λέγεις, ἤλθε, φαίνεται μοι, ὅτι οὔτε ὑμεῖς οἱ Χριστιανοὶ γνωρίζετε, ὅσα σὺ ἤδη λέγεις.

Ἀγ. Καὶ δι' ἀτιμίαν τοῦ προσώπου του ἤλθεν, ἵνα διὰ τῆς ἀτιμίας τιμηθῶσιν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν, καὶ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὴν ἀτιμίαν τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ. Πλὴν ἄκουσον τοῦ Προφήτου Ἰερεμίου λέγοντος περὶ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ παρουσίας. Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν, ἡγουν αὐτὸς εἶναι ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἄλλος ἀπ' αὐτόν οὐκ ἐστιν. Ὅστις γνωρίζει πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν Ἰακώβ τῷ παιδί του, καὶ Ἰσραὴλ τῷ Ἠγαπημένῳ.

Ἑρβ. Φανερόν ἐστιν, ὅτι περὶ τοῦ θεοῦ νόμου λέγει τοῦτο ὁ Προφήτης, καὶ μάλιστα βοήθειαν δίδει μοι ὁ λόγος οὗτος. Ὅτι καθὼς λέγει, πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, ἡμᾶς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰακώβ ἐξελέξατο, καὶ ἔδωκεν ὁ Θεός, ὡς ἡγαπημένους αὐτοῦ παῖδας καὶ κληρονόμους.

Ἀγ. Ἰσραὴλ ὁ ἡγαπημένος ὁ Κύριός μου λέγεται, ὃ ἄγνωστε, καὶ Ἰακώβ τὸ παιδίον, Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστιν. Ὑμᾶς δὲ υἱοὺς ξένους ἐκάλεσε. Καθὼς λέγει, διὰ Δαβὶδ τοῦ Προφήτου, καὶ διὰ Ἰωάννου. Γεννήματα ἐχιδνῶν· καὶ ἂν μὴ πιστεύης, θὲς ἐν τῷ νῶ, καὶ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ στίχου, καὶ νόει, ἂ λέγεις. Ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανέστράφη. Μετὰ ταῦτα ποῖα; Ἀφ' οὗ ἔδωκε τὸν νόμον, ἀφ' οὗ ἔδωκε τοὺς Προφήτας, ἀφ' οὗ ἐτελείωσε πάντα ὅσα ὁ Νόμος εἶπεν.

Ἑρβ. Μὴ ὑπολάβῃς, ὅτι ἐκεῖνός ἐστι Θεός ἡμῶν, περὶ τοῦ ὁποίου εἶπεν ὁ Προφήτης, ὅτι ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐ λέγεται Θεός;

Ἀγ. Γνωρίζεις καλὰ, ὅτι λέγει. Οὗτος ὁ Θεός ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν· αὐτὸς μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανέστράφη· καὶ λέγεις· μὴ ὑπολάβῃς πῶς οὐκ ὤφθη; ἤγουν ἐφάνη τοῖς ἀνθρώποις; Μήπως ἐφάνη μὲ γυμνὴν τὴν Θεότητα; οὐχί, οὐχί. Τίς δύναται ἰδεῖν γυμνὴν τὴν Θεότητα; Φανερόν ἐστι οὐδεὶς, εἰμὴ μόνον αὐτὸς τῷ ἰδίῳ θελήματι ἐγένεν ἄνθρωπος.

Ἑρβ. Πρότερον εἶπας, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγραψον οἱ Προφῆται. Ὅμως σφόδρα ἀπορῶ, ὅτι δι' ἀτιμίαν καὶ ὕδριν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον.

Ἀγ. Ὑβρις τοῦτό ἐστι, τυφλέ; ὅταν ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, τοὺς λεπροὺς ὑμῶν ἐκαθάρισε, πᾶσαν ἀσθένειαν

του λαοῦ ἐθεράπευτε, πολλοὺς δαίμονας ἐδίωξε, καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, ὡς εἰς ξηρὰν ἐπεριπύτησε, καὶ μὲ πέντε ἄρτους χιλιάδας λαοῦ ἐνέπλησε. Διὰ τοῦτο οὖν λέγει ὁ Προφήτης, ὅτι ἡτιμάσθη, καὶ ἔστεργε νὰ ἀτιμασθῇ, διὰ νὰ δείξῃ αὐτὸς τὴν ὑμετέραν κακίαν, ἣν πάντοτε εἴχετε ἐν τῇ καρδίᾳ σας. Καὶ πρὶν ἔλθῃ αὐτὸς πρὸς ὑμᾶς τὸν ἐλιθοβολήσατε. Τὸν Ἥλιόν μετὰ θυμοῦ ἐδίωξατε τεσσαράκοντα ἡμερῶν δρόμον. Τὸν Ἡσαΐαν ἐπρίονίσατε. Τὸν Ἰερεμίαν ἐρρίψατε ἐν τῷ λάκκῳ τοῦ βορбору. Τὸ πλῆθος τῶν ἀνάκων νηπίων κατεσφάξατε. Ζαχαρίαν ἐφονεύσατε, καὶ τὸν Δεσπότην αὐτὸν ὕστερον ἐσταυρώσατε. Παραλείπω τᾶλλα. Πῶς λέγεis, ὅτι ἐπ' ἀτιμία τοῦ προσώπου του ἦλθε;

Ἑρβ. Καὶ ἐπειδὴ ἦτο Θεός, ὡς λέγεis, διατί δυνάτος ὢν, οὐκ ἀπέφυγε τὸν σταυρικὸν θάνατον;

Ἀγ. Ἐὰν ἀπέφευγε τὸν θάνατον, πῶς ἐμελλον πληροῦσθαι αἱ Προφητεῖαι τῶν Προφητῶν;

Ἑρβ. Εἰπέ μοι τὰς προφητείας περὶ τοῦ Σταυροῦ, καὶ ποῖοι Προφῆται προεφήτευσαν περὶ τούτου;

Ἀγ. Προδεικνύων τὸν Σταυρὸν ὁ Θεός, τῷ ξύλῳ τῆς Κιβωτοῦ διεφύλαξεν ἐκείνους τοὺς σωθέντας ἐκ τοῦ Κατακλυσμοῦ. Ξύλον ἦν ἡ Κιβωτός, ξύλον καὶ ὁ Σταυρός· καὶ εἰς τοῦτο προδεικνύει ἡ Κιβωτός τὸν Σταυρόν. Διότι ἡ Κιβωτός ἐκείνους οἵτινες ἐπίστευσαν, ὅτι ἐστὶ κατακλυσμός, καὶ εἰσῆλθαν εἰς αὐτὴν, αὐτοὶ διεσώθησαν ἐν αὐτῇ ἐκ τοῦ Κατακλυσμοῦ. Ὅμοίως καὶ ὁ Σταυρός ἐστι. Τὸ λοιπὸν, ὅσοι προσκυνοῦν καὶ πιστεύουσιν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐσταυρώθη εἰς αὐτόν, ἐλευθεροῦνται ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Σατανᾶ καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ὅμοίως καὶ τὸ φυτὸν τοῦ Σαβέκ, εἰς τὸ ὅποιον ἐδέθη ὁ Κριός, ὅστις ἦτον ἡ ἐλευθερία τῆς

σφαγῆς τοῦ Ἰσαὰκ, καὶ τοῦτο προεδείκνυε τὸν Τίμιον Σταυρόν· διότι ὁ μὲν Κριὸς προεδείκνυε τὴν σάρκα τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὴν προσηλωμένην εἰς τὸν Σταυρόν, τὸ δὲ φυτὸν τοῦ Σαβὲκ ἐδείλου αὐτὸν τὸν Σταυρόν.

Ἑρβ. Σὺ ἔμαθες πολλὰ, καὶ διὰ τοῦτο παρευθὺς ἀποκρίνεσαι ἐν εὐκολίᾳ εἰς ἐκεῖνα, ὅσα ὠφελοῦσί σε.

Ἀγ. Οὐχ οὕτως ἔχει, ὥς σὺ λέγεις, ὅτι μεμάθηκα πολλὰ, καὶ διὰ τοῦτο ἐν εὐκολίᾳ εἰμὶ ἑτοιμος εἰς ἀποκρίσεις, ὅσαι μὲ ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ πάλιν μὲ τὴν ἐδικήν σας γραφὴν σοὶ δεικνύω τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἄκουσον, τί λέγει ἡ Γραφή. Ἰακώβ ὁ Πατριάρχης θέλων νὰ εὐχθῇ τοὺς υἱοὺς του, δὲν ἐξηγέρθη ὀλίγον τῆς κλίνης, ὅπου ἔκειτο, καὶ ἔδωσε τὰς χεῖράς του σταυροειδῶς, καὶ οὕτως ἤρχετο; Δὲν ἄφησε τὸν πρῶτον, ὁ ὁποῖος ἐδείκνυε τὸν ἐδικόν σας λαόν, καὶ εἰς τὸν δεύτερον ἔδωκε ὅλην του τὴν εὐχὴν, ὅστις εἶναι ἡ ἐνδειξις τοῦ νέου Λαοῦ τῶν χριστιανῶν; Ὁμοίως καὶ τὸ ξύλον ὁπερ ἔβαλεν εἰς τὰ ὕδατα τῆς Μερᾶς, καὶ ἐγλυκάνθησαν, δὲν προεδείκνυε τὸν Σταυρόν; καὶ πάλιν πολέμων τοὺς Ἀμαληκίτας, δὲν ἐσταύρωσε τὰς χεῖράς του, καὶ ὕψωνε αὐτάς, προεικονίζων καὶ μὲ τοῦτο τὸν Σταυρόν;

Ἑρβ. Ἐσὺ ὅπου ἐν τῇ Παλαιᾷ εἶδας νὰ λέγῃ, ξύλον τι χρησιμεῦσαν εἰς ἐπίσημον πράξιν, τὸ σύρεις, καὶ ὁμοιάξεις μὲ τὸν Σταυρόν σου.

Ἀγ. Οὐχὶ μόνον τὰ ξύλα προεδείκνυνον τὸν Σταυρόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὕψωμα τῶν χειρῶν, καὶ τῶν πολέμων αἱ ταραχαί, καὶ τὰ παρόμοια τούτων.

Ἑρβ. Καὶ πρότερον σοὶ εἶπον, ὅτι σὺ ἔμαθες πολλὰ καὶ διὰ τοῦτο εἶσαι ἑτοιμότατος εἰς ἀποκρίσιν εἰς ὅσα σε ὠφελοῦσιν.

Ἀγ. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, ὅταν ἔχαμε τὸν φοβε-

ρὸν ἐκεῖνον πόλεμον, δὲν ἔστησε τὸν ἥλιον κατὰ Γα-
θαῶν, καὶ τὴν Σελήνην κατὰ φάραγκα Αἰλῶν, ἕως οὗ
ἐνίκησε τὸν πολέμιον. Γίνωσκε καλῶς, ὦ Ἑρβᾶν, ὅτι
τοῦτο προεικόνιζε τὸ πάθος τοῦ Κυρίου μου. Ἰησοῦς
ἐκεῖνος καὶ Ἰησοῦς οὗτος, Στρατηγὸς ἐκεῖνος τοῦ λαοῦ
τοῦ Ἰσραὴλ, Βασιλεὺς οὗτος, καὶ Θεὸς ὃχι μόνον τοῦ
Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης· ἐκεῖνος ἔθνη
ἐνίκησε, καὶ οὗτος τῶν δαιμόνων τὰ στρατεύματα· ἐκεῖ-
νος ἔστησε τὸν ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην, ἕως οἷου ἐ-
νίκησε πάντας τοὺς ἐχθρούς· καὶ ἐδῶ εἰς τὴν Σταύρω-
σιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὁ ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη, ἔφρι-
ξαν καὶ ἐσκοτίσθησαν, καὶ οὐκ ἔδωκε τὸ φῶς αὐτῆς ἡ
ἡμέρα, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ φόβου μετεστράφη εἰς νύκτα· ἐ-
κεῖνος μὲ τὴν δύναμιν τῶν ὀπλῶν ἐνίκησε τὰ ἔθνη,
οὗτος μὲ τὴν δύναμιν τῆς Θεότητός του, καὶ διὰ τοῦ
Τιμίου Σταυροῦ κατέκαυσε τοὺς δαίμονας· ἐκεῖνος τῷ
πλήθει τῆς στρατιᾶς ἔπραξεν ὅσα ἠκούσαμεν· διότι ὡς
ἄνθρωπος, οὐκ ἠδύνατο πλείονα πράξει· ἀλλ' ὁ Χρι-
στὸς, ὦν μόνος, ὁ διπλοῦς κατὰ τὴν Θεότητα καὶ Ἀν-
θρωπότητα. Οἶδας, τί λέγει ὁ Προφήτης δι' αὐτόν.
Ληγὸν ἐπάτησα μονώτατος, καὶ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔστιν
ἄνθρωπος μετ' ἐμοῦ. Τὸ πάθος καὶ τὴν σταύρωσίν του, σα-
φυλὴν καὶ ληγὸν νοητῶς ὠνόμασε· καὶ ὅτι εἰς τὰ ἔ-
θνη γενήσεται τὸ πάθος του σωτηρία, καὶ ὅτι οὐδεὶς
ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐθνῶν, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος μετ' ἐμοῦ.
Οὐχὶ ὅτι αὐτὸς εἶχε χρεῖαν τῆς βοηθείας τῶν ἐθνῶν,
ἀλλὰ δεικνύει ὅτι σώζονται τὰ ἔθνη διὰ τῶν παθῶν
αὐτοῦ.

Ἑρβ. Διὰ τί ἀπὸ τοὺς Προφήτας οὐδεὶς εἶπε φανερά,
ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μέλλει νὰ καταβῇ ἀπὸ τοῦ οὐ-
ρανοῦ, νὰ σαρκωθῇ ἐκ γυναικὸς ὀνομαζομένης Μαρίας,

νὰ ἐνανθρωπήσῃ, νὰ σταυρωθῇ, νὰ ἀποθάνῃ καὶ τάλλα;

Ἀγ. Ὡ ἀμαθέστατε· ὁ Προφήτης Ἡσοίας δὲν βοᾷ τρανῶς δι' αὐτόν; Δὲν κράζει ὁ Δαβὶδ εἰς τοὺς ψαλμοὺς τοῦ καὶ οἱ ἄλλοι Προφῆται; Ἀκουσον τί λέγει ὁ Ἰερεμίας ὁ Προφήτης περὶ τῶν Πατέρων σου, προλέγων τίνι τρόπῳ βουλεύονται ἀλλήλοις κατὰ τοῦ Κυρίου αὐτῶν. Δεῦτε καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτόν ἐκ γῆς ζώντων. Καὶ ἂνωτέρω λέγει. Ὡς ἄρνιον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι. Οὐκ ἔγεινε λοιπόν; Δεῖξόν μοι οὐ ποῦ ἐσφάγη ὁ Ἰερεμίας, καὶ ποῦ ἔβαλον ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ; Ἴσως καὶ σοὶ φαίνεται αἰσθητῶς τοῦτο; ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ εἰπῇ τίποτε, εἰς τὸν δόρυβορον εὐρισκόμενον, ὅπου τὸν ἔρριψον μόνον. Τοῦτο φανερόν ἐστιν, ὅτι προφητεύων περὶ τοῦ Χριστοῦ τὸ ἔλεγεν.

Ἑρβ. Αὐτὰ τὰ εἶπεν ὁ Ἰερεμίας αἰνιγματωδῶς, εἴτε δι' ἑαυτόν, εἴτε δι' ἄλλον, οὐ μέλλει με. Ἀποκρίθητι μόνον εἰς τοῦτο, ὃ ἐρωτῶ σε. Ποῖος παρῤῥησία, καὶ ὅχι αἰνιγματωδῶς περὶ τοῦ Χριστοῦ σου, ἐκ τῶν Προφητῶν ἐπροφήτευσε;

Ἀγ. Κατ' ἀλήθειαν σαρκικὸς εἶ, καὶ τοιαῦτα ζητεῖς καὶ τὰ νοήματα. Μήπως, οἱ Προφῆται ἦσαν ὡς σὲ, ἄσοφοι καὶ μωροί, καὶ ἔλεγον τὰς προφητείας τῶν ὡς ἀπλοῦς λόγους; Ἀκουσον τί λέγει ὁ Δαβὶδ περὶ τῆς ἐξ οὐρανοῦ καταβάσεως εἰς τὴν Παρθένον, ἵνα σαρκωθῇ. Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγῶν ἡ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν.

Ἑρβ. Αὐτὸ περὶ τοῦ Σολομῶντος εἶπεν ὁ Δαβὶδ, καὶ οὐ ποῦ τὸ προσκολλᾷς;

Ἀγ. Προλαβὼν ὁ ψαλμὸς τί λέγει; Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη· καὶ τίς ἀπὸ ἡμᾶς δύνα-

ται· νὰ τὸν ἐλέγξῃ περὶ ἁμαρτίας ; Ὅμως οὐ καλῶς γνωρίζεις, ὅτι ὁ Σολομὼν ἐπραξέ τὸ πονηρὸν ἐμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπέθανε.

Ἑρβ. Πολλῶν σκανδάλων ἀφορμὴ, καὶ χωρισμὸς τοῦ ἔθνους ἐγένετο εἰς τὰς ἡμέρας του.

Ἀγ. Μάλιστα, ὅτι καὶ τὰς ἀσθενείας σας ἐθάστασε, καὶ τὰς νόσους ἰάτρευσεν. Αὐτὸς καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνέστησεν. Ἀλλ' ὑμεῖς ὡς σκύλοι λυσσῶντες ἐχθρεύεσθε αὐτόν. Ποῖος λοιπὸν εἶναι ἡ ἀφορμὴ τοῦ σκανδάλου, ὑμεῖς ἢ ἐκεῖνος ; Ἀκουσον οὖν ἐφ' ἐξῆς τί λέγει. Κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμῶν ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης. Ταῦτα οὐκ ἔχουσιν οὕτως ; δὲν λάμπει ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ; Καὶ πάλιν ἐνώπιον αὐτοῦ προπεσοῦνται Αἰθίοπες. Δὲν ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν ὅλη ἡ Αἰθιοπία ; καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσκυνεῖ αὐτόν ὡς Θεὸν ἀληθινὸν καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ διασκορπισθήσονται, ὥσπερ χνοῦς κατὰ πρόσωπον ἀνέμου. Ποῖοι εἶναι οἱ ἐχθροὶ του ; οὐκ ἐστὲ ὑμεῖς οἱ Ἑβραῖοι ; οἵτινες καὶ τὸν χοῦν λείχετε ἐκ τῆς μεγάλης πείνης, ἤτοι τὰ πρόσκαιρα, καὶ χοῖκὰ, καὶ σαρκικὰ πάθη, καὶ οὐ δύνασθε φαγεῖν παντελῶς, ἤγουν νὰ καταλάβητε τὰ πνευματικὰ νοήματα τῶν Χριστιανῶν ;

Ἑρβ. Ὑψηλὸν νοῦν ἔχεις, καὶ διὰ τοῦτο ἐνθυμεῖσαι αὐτὰ, καὶ ἀποκρίνεσαι· ἀλλ' ἄκουσον νὰ σὲ ἐρωτήσω. Τί δηλοῖ τοῦτο, ὃ λέγει· Καὶ πλῆθος εἰρήνης, ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη ; Εἰπέ μοι, τί εἶναι τὸ πλῆθος τῆς εἰρήνης ;

Ἀγ. Τὸ πλῆθος τῆς εἰρήνης φανερῶνει τὴν πολλὴν ἀγάπην τῶν Ἐκκλησιῶν ἣν ἔχουσι μεταξὺ αὐτῶν. Ὁλην δὲ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν δηλοῖ. Ἐως οὗ ἀν-

ταναιρεθῇ ἡ Σελήνη· δηλαδή ἕως νὰ παρέλθῃ ἡ Ἐκκλησία, ἕως τότε ὑπάρξει καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἀναμέσον τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅταν δὲ παρέλθῃ ἡ Ἐκκλησία, τότε λείπει καὶ ἡ εἰρήνη, ἥτοι πλησιαζούσης τῆς συντελείας. Τοῦτο δὲ σοὶ λέγω διὰ νὰ καταλάβῃς καλὰ τὸν ψαλμὸν, καὶ διὰ νὰ ὠφεληθῇς. Συγκέντρωσον τὸν νοῦν σου, καὶ ἄκουσον τί λέγει ἄνωτέρω ; Καὶ ταπεινώσει συκοφάντην καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ, — καὶ πρὸ τῆς Σελήνης γενεάς γενεῶν. Σὺ δὲ λέγεις, ὅτι διὰ τὸν Σολομῶντα λέγει τοῦτο. Θέλω νὰ μοὶ ἀποδείξῃς, διὰ ποῖον συκοφάντην, ὃν ἐταπείνωσεν ὁ Σολομῶν τὸ λέγει ; καὶ ποῦ συμπαραμενεῖ τὸ ἡλίῳ ; Βλέπεις καλὰ ὅτι ὁ Σολομῶν ἀπέθανε. Πόθεν γνωρίζεις ὅτι λέγει δι' αὐτόν, ἐνῷ εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ ἥλιος τὴν τετάρτην ἡμέραν τῆς κοσμοποιίας ἔγινεν, ὁμοίως καὶ ἡ σελήνη καὶ τὰ ἄστρα ; καὶ ὁ Σολομῶν ποῦ ἦτον τότε ; ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε πλασθῇ ; Ποῦ ὁ Ἀδὰμ τότε ; Ποῦ ὁ Δαβὶδ ; καὶ ποῦ ὁ Σολομῶν, ὅστις ἐγεννήθη ἐκ τῆς Βηρσαβέε τῆς γυναικὸς τοῦ Οὐρίου ; Οὐτε αὐτὸς ὁ Πρωτόπλαστος εἶχε πλασθῇ ἐκ χειρὸς Θεοῦ.

Ἑρβ. Ὅτε ὁ Σολομῶν, ἐταπείνωσε συκοφάντην, οὐχὶ ἓνα ἀλλὰ πολλοὺς τυράννους ἠπείλησε, καὶ ἐνίκησε θὰ σοὶ τὸ ἀποδείξω. Πάντας τοὺς πονηροὺς δαίμονας ἐκράτησε καὶ ἔδῃσε, καὶ ἐφυλάκωσε. Περί δὲ τοῦ συμπαραμενεῖ τὸ ἡλίῳ, τὴν λαμπρότητα τῆς βασιλείας τοῦ δηλοῖ. Διότι καθὼς ὁ Ἥλιός ἐστι στρατηγὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διαχωρίζει τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν νύκτα, παρωμοίασεν αὐτὸν εἰς τὸ ὕψος τοῦ κράτους τῆς βασιλείας, ὅμοιον μὲ τὸν Ἥλιον, ἄλλην δὲ σελήνην λέγει τὴν ἡμέραν γεννηθεῖσαν ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἔκτοτε μένει σῶος εἰς γενεάς γενεῶν. Καὶ ὡσαύτως πρὸ τοῦ ἡ-

λίου διαμένει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τοῦτο δηλοῖ· δηλαδή πρὶν τῆς βασιλείας ἔχει τὴν νίκην, καὶ τὴν τιμὴν τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

“Αγ. Ὁ Σολομὼν ἐταπείνωσε δαίμονας· οὐκ οἶδας τί λέγεις· ὀλίγον καιρὸν ἐν τοῖς ἀγγείοις ἐσφράγισεν· ἀλλ’ ἄκουσον ὅτι μετὰ ταῦτα, κατεπολεμήθη νοητῶς ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ἐνικήθη, καὶ αὕτη ἡ ψυχὴ του ἐκινδύνευσεν, ὡς μαρτυρεῖ ἡ Γραφή. Συνήθροισεν, ὡς ἄλογον ζῶον πλῆθος βαρβάρων γυναικῶν, καὶ τόσον παρεξετράπη, ὥστε ἔκτοτε καὶ βωμούς ἑλληνικούς, καὶ ἐθυμίασε τὰ δδελύγματα τῆς πλάνης, καὶ μετὰ ἀλλοφύλου γυναικὸς ἐφθείρετο. Καὶ ἐρχόμενος εἰς τὰ βασίλεια, αἰφνιδίως ἀπέθανεν καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὸ πονηρὸν ἐποίησε, καὶ οὐκ ἠδυνήθη οὔτε ἔχνος μετανοίας δεῖξαι. Τὸ δὲ συμπαραμενεῖ τὸ Ἡλίω. Δηλοῖ, τὴν ἀχραντον ἀνθρωπότητα, ἐν τῇ ἀπορρήτῳ λαμπρότητι τῆς Θεότητος αὐτοῦ. Καὶ δι’ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπότητος ἀνελήφθη, λέγω, εἰς τοὺς οὐρανοὺς πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα καὶ Θεόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Τὸ δὲ καὶ πρὸ τῆς σελήνης οὐ λέγει πρὸ τῆς ἄλλης ἡμέρας, καὶ δευτέρας, καὶ τρίτης, ἀλλὰ τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν λέγει. Πρὶν γένῃ αὕτη, λέγει, ἡ θεϊκὴ συγκατάθεσις, ὑπῆρχεν αὐτὸς συμπαραμενεῖ τῷ Ἡλίῳ Πατρὶ καὶ Θεῷ. Καὶ ὅχι μόνον πρὸ τῶν γενεῶν, τῶν ἀπ’ ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ γεννηθῆναι τοὺς αἰῶνας ἦν. Διὰ δὲ τοῦ πρὸ τοῦ ἡλίου διαμένει τὸ ὄνομα αὐτοῦ», Ἐννοεῖ ὁ προφήτης ὅχι βασιλείαν· πρόσκαιρον τὴν τοῦ Σολομῶντος, ἀλλ’ ὅτι πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸν ἥλιον, τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ θαυμαστὸν καὶ ἐνδοξον ἦν τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐρβ. Σὺ πρὸς ἑαυτὸν σπουδάζεις ἐλκῦσαι πάντα,

καὶ μηδενίζει, τὴν ἐμὴν ἐρμηνείαν, καὶ γὰρ πάλιν βουλό-
μενος βεβαιῶσαι τοὺς λόγους μου, οὐ δέχομαι τὴν σὴν
ἐρμηνείαν.

Ἄγ. Ἡ ἀλήθεια ἐλκυσε, καὶ θέλῃς, καὶ μὴ θέλῃς,
νὰ καταπεισθῇς, καὶ ὁμολογήσῃς. Ἀκουσον τί λέγει
κατωτέρω. Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ
φυλαὶ τῆς γῆς. Πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσιν αὐτόν.
Καὶ ἀνωτέρω, ἔσται τὸ ὄνομα αὐτῶν εὐλογημένον εἰς
τοὺς αἰῶνας. Λοιπὸν ἐρωτῶ σε ἵνα μοὶ εἴπῃς σὺ ποῦ,
καὶ πότε εὐλογήθησαν εἰς τὸν Σολομῶντα πᾶσαι αἱ φυ-
λαι τῆς γῆς ; ἢ εἰς ποῖον ἔτος ἐμακάρισαν αὐτόν ὅλα
τὰ ἔθνη ; καὶ εἰς ποίους αἰῶνας εἶπεν, ὅτι εἶναι εὐλο-
γημένον τὸ ὄνομά του ; Ποῖος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις εὐ-
λόγησε τὸν Σολομῶντα ; Φανερόν ὅτι πάντες κατακρί-
νουσιν αὐτόν, διότι ἔπραξε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον τοῦ
Θεοῦ.

Ἐρβ. Οὐχ ἡρμήνευσε πᾶσαν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν
Γραφήν ; Φανερόν ὅτι καθ' ἐκάστην ἀναγινώσκονται,
ὅσα ἔγραψε. Βλέπε καλῶς, ὅτι εἰς ὅσους τόπους ἀνα-
γινώσκονται τῆς σοφίας ταῦτά χαρίσματα, δοξάζεται
ἀπὸ τοὺς ἀκούοντας, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀναγινώσκοντας.
Ὅμοίως εὐλογεῖται, ὡς εἶπομεν, καὶ ἀπὸ ἐκείνους οἱ τι-
νες κρατοῦν εἰς τὸν νοῦν τῶν ἐκεῖνα τὰ νοήματα. Καὶ
οὐκ ἔστι τις, καθὼς σὺ λέγεις, ὅπου δὲν εὐλόγησεν
αὐτόν.

Ἄγ. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον, λέγει ὁ ψαλ-
μωδός, ἦτοι ὁ Προφήτης, μετὰ τὴν γινῶσιν τοῦ Ἀγίου
Πνεύματος. Καὶ ὅχι μόνον εὐλογημένον, ἀλλὰ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας. Τὸ λοιπὸν καθὼς λέγεις, ὅτι τὸ ὄνο-
μα τοῦ Σολομῶντος εἶναι εὐλογημένον, ἐνῶ αὐτὸς ἐτε-
λείωσε τὴν ζωὴν του ἐν ἁμαρτίαις, μὴ γὰρ ἐστὶ Θεός,

ἡ Υἱὸς Θεοῦ, ὡς ἦτον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ; Οὐδενὸς οὖν, ἄλλου ἐστὶν εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας, εἰμὴ μόνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτῆρος. Διότι ὁ Σολομὼν, ὡς ἐστὶν φανερόν διεφθάρη εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, καὶ ἐμωράνθη, καὶ ἐχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκολλήθη ἐν ταῖς ἀσχημίαις τῶν δαιμόνων. Καὶ ἂν ὁ Χριστὸς οὐκ ἤρχετο, νὰ σταυρωθῇ, καταβῇ εἰς τὸν Ἄδην καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν χεῖρα σωτηρίας, δὲν ἐθεωρεῖτο οὐδέν, καὶ ὅχι μόνον οὐκ ἔστι τὸ ὄνομά του εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας, ὡς λέγεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας, τιμωρεῖται μετὰ τῶν ἀμαρτωλῶν, ὡς παραβάτης, καὶ τοῖς πᾶσι παραπесών.

Ἑρβ. Ἐρωτῶσε, καὶ εἰπέ μοι, ὁ Χριστὸς σου ἀφοῦ ἀπέθανεν, εἶχε πάλιν δύναμιν νὰ βοηθῇ τοὺς ἄλλους, καθὼς λέγεις, ὅτι ἠλευθέρωσε τὸν Σολομῶντα ;

Ἀγ. Εἰπέ μοι, διὰ τί λέγει ὁ Προφήτης ; Ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.

Ἑρβ. Διὰ τὸν ἑαυτὸν του τὸ λέγει, παρακαλῶν τὸν Θεὸν δουλικῶς.

Ἀγ. Ψεύδεις εἰς τοῦτο, καὶ οὐ λέγεις τὴν ἀλήθειαν. Διότι οὐκ ἔστιν ὁ τάφος τοῦ Δαβὶδ εἰς τὴν Παλαιστίνην, καὶ τὸ σῶμά του ἐν τῷ τάφῳ ; Πῶς οὖν λέγεις, ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν ; Παντελῶς οὐκ ἀνέστη ὁ Δαβὶδ, ἀλλ' ἐτι κεῖται ἐν τῷ τάφῳ, καὶ διεφθάρη ὡς ἄνθρωπος φθαρτός. Ὅμως ὡς δεικνύει ἡ ἀλήθεια, διὰ τὸν Χριστὸν μου λέγει καὶ τοῦτο, προβλέπων, ὅτι ἀφοῦ ἀποθάνῃ τῇ σαρκί, μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν θέλει ἀναστήθῃ, καὶ οὐκ ἐν τῇ φθορᾷ

μενεῖ. Ὁ δὲ Προφήτης, ἔλαβεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν ἐννοίαν τοῦ λόγου. Καὶ γὰρ οἶδεν, ὅτι ἀπὸ τὸ γένος του, μέλλει νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστὸς, καὶ ἀναστηθῇ με σάρκα ἄφθαρτον.

Ἑρβ. Τί λοιπὸν ὡς λέγεις, οὐκ ἔστι δεσποτικὴν ἡ φωνὴ αὕτη, τὸ οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἁδου, ἀλλὰ παρακαλοῦντος τινός, ἢ ἄλλου μικροῦ ζητοῦντος μεῖζόν τι. Καὶ ἀπ' αὐτὸ φαίνεται, ὅτι οὐκ ἔστιν υἱὸς Θεοῦ, ἀλλὰ ἱκέτης.

Ἀγ. Ὁ ἡμέτερος Δεσπότης ἐχρημάτισε Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, καὶ εἶχε φύσεις δύο ἐν μιᾷ ὑποστάσει καὶ δύο θελήματα, μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν. Διὰ τὴν φύσιν οὖν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπειδὴ καὶ χτιστὴ ἐστίν, ἔθεσε τὴν ὑποτακτικὴν φωνήν, ὡσὰν παρακλητικὴν. Καὶ εἰς τοῦτο οὐδὲν σκανδαλῶδες, διότι ἡ ἀνάστασις τοῦ σώματός του, καὶ ἡ μὴ φθαρεῖσα σὰρξ ἐν τῷ μνήματι, τοῦτο ἦτον ἡ ἐνέργεια τῆς Θεότητός του, ἐνεργούσης ἐν τῇ ἀνθρωπότητι. Ὅσον οὖν ἡ ἀνθρωπότης του παρακαλεῖ τὴν Θεότητα, ἐγὼ οὐκ αἰσχύνομαι.

Ἑρβ. Ἐπειδὴ οὖν οὕτως ἔχει, καὶ αὐτὸς εἶναι δοῦλος καὶ Δεσπότης ἀνάγκη ἐστὶ, νὰ πταίῃ αἰὲς ὁ δοῦλος τῷ Δεσπότη.

Ἀγ. Ἀκαίρως διαλέγεσαι καὶ λαλεῖς. Ὅτι ὅμως εἶναι δοῦλος καὶ δεσπότης, οὐδ' ἐγὼ τὸ ἄρνούμαι καὶ ἄκουσον. Εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἔχῃ τὴν Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, ἐν μιᾷ ὑποστάσει. Καθὼς ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγίνε σὰρκα ὡς τὸ φανερώγει ἡ Γραφή, ἣτις λέγει. « Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. »

Ἑρ. Εἶναι Δεσπότης σου, καλῶς· ἀλλὰ διατί δοῦλος;

Ἀγ. Δεσπότης μὲν, ὅτι ἦτο πρὸ τῶν αἰώνων. Δοῦ-

λος δὲ ἐγινε, καὶ δούλου μορφὴν ἔλαβεν, ἵνα παλαίσῃ
 μέ τὸν ἀντίδικον, τὸν νικήσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῆς
 δουλείας καὶ κατάρας ἐκεῖνον, τὸν δουλωθέντα εἰς τὸν
 Παράδεισον ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας τῆς παραβάσεως.

Ἑρβ. Καὶ οὐκ ἡδύνατο ὁ Θεὸς ἵνα σώσῃ τὸν Ἀδὰμ
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; τίς ἢ χρεῖα νὰ σαρκωθῇ, καὶ γένῃ
 ἄνθρωπος;

Ἀγ. Ὁ Θεὸς δυνατὸς ὑπάρχων, ἡδύνατο νὰ σώσῃ
 τὸν Ἀδὰμ. ὡς λέγεις, καὶ ἐξ οὐρανοῦ τοῦτο φανερόν
 ἐστίν. Ἀλλ' ἀκουσον, τί λέξω σοι. Ἐάν οὕτως ἐγένετο,
 ὥς σὺ λέγεις, ἐφαίνετο ὁ Θεὸς ἄδικος. Διότι ἤθελεν ἔ-
 χει πρόφασιν ὁ Διάβολος, εἰς τὴν θείαν παρουσίαν, νὰ
 λέγῃ πρὸς τὸν Θεόν. Ἐγὼ ἄνθρωπον καὶ πλάσμα ἐ-
 πλάνησα, καὶ ὑπὸ Θεοῦ πολεμοῦμαι; τίς δύναται ἀν-
 τιστῆναι τῷ Θεῷ; Ἐγὼ πλάσμα σὸν εἰμι, λόγῳ εἶπας
 καὶ ἐγίνα, καὶ σὺ εἶ Θεός, ὁ κτίσας ὁρατὰ καὶ ἀόρατα.
 Αὐτὸς ἐγινε δουλὸς μου, καὶ σὺ τώρα μοὶ τὸν ἀφαιρεῖς.
 Καὶ διὰ τοῦτο ἐγένεν ὁ Θεὸς ἄνθρωπος, ὅτι ἄνθρωπον
 ἐπλάνησεν ὁ διάβολος, καὶ ἄνθρωπος ὤρειλε πάλιν νὰ
 συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ διαδόλου.

Ἑρβ. Ἀπορῶ, καὶ ἐξίσταμαι, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ
 τοῦ τέκτονος, καὶ Μαρίας τῆς γυναικὸς του, εἶναι Υἱὸς
 Θεοῦ, ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον.

Ἀγ. Τοῦτο ἐστὶ φανερόν, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Θεὸς
 διὰ τοῦ Προφήτου. Κύριος εἶπε πρὸς με, Υἱός μου εἶ
 αὐ· ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

Ἑρβ. Ὅσα ὁ Δαβὶδ ἀνέφερε δι' ἑαυτὸν, ὑμεῖς μετα-
 φέρετε εἰς τὸν Χριστόν σας.

Ἀγ. Φλυαρεῖς, καὶ οὐκ οἶδας τὴν ἐννοίαν τῆς Γρα-
 φῆς. Ἀκουσον οὖν τί λέγει μετὰ ταῦτα, Αἰτήσαι
 παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν

σου, καὶ τὴν κατὰσχυσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς.

Ἑρβ. Καὶ μήπως ὀλίγα ἔθνη ἐξουσίασεν ὁ Δαβὶδ, τὰ ὁποῖα ἐνίκησε καὶ ὑπέταξεν;

Ἀγ. Ἡ ἐξουσία του εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἐξηπλώθη; Φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ Δαβὶδ εἰς τὴν Παλαιστίνην ἐβασίλευσε, καὶ ἐξουσίασε τοὺς Ἑβραίους. Ἀλλ' εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, οὐδαμῶς. Εἰ δὲ πάλιν ἔθνη ἐφήμερα ἐξουσίασεν, ἀλλ' οὐχὶ ὅλην τὴν οἰκουμένην οὐδὲ πάντοτε. Ἄλλο ἐστὶ τὸ δυνατόν, καὶ ἄλλο τοῖς ὅπλοις πολεμεῖν τὰ ἔθνη. Ἀνωρελῶς ἐλπίζεις εἰς ταῦτα· ἀλλὰ γνῶρισον, ὅτι εἰς τὸν Κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναφέρονται. Ὅτι ἂν ὑπάγῃς εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, εὐρήσεις τὸν Χριστὸν μου πνευματικῶς βασιλεύοντα. Περὶ τούτου προέλεγεν ὁ Δαβὶδ. Διότι ὁ χριστιανισμὸς πανταχοῦ ἐξηπλώθη, καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη διὰ τὸν ἐσταυρωμένον ἐκκλησίαι ἀνεστυλώθησαν. Οὐκ ἔστιν οὖν ὧς λέγεις, διὰ τὸν Δαβὶδ, ἀλλὰ διὰ τὸν Κύριόν μου καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἀκουσον δὲ τί λέγει ἐν τέλει ὁ ψαλμὸς. Ποιμανεῖς αὐτοῦ; ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ. Ῥάβδος σιδηρά ἐστιν ὁ τίμιος Σταυρός. Καὶ τίνας ποιμανεῖ; Διὰ τίνας λέγει; Καὶ νῦν βασιλεῖς σύνετε, παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. Εἶτα τί λέγει; Δράξασθε παιδείας, μή ποτε ὀργισθῇ Κύριος, καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. Ποῖον λέγει ὁ Δαβὶδ Κύριον; Ἀρὰ γε περὶ ἑαυτοῦ λέγει; Περιττός ἐστιν ὁ λόγος. Οὐδεὶς γὰρ φρόνιμος λέγει ἑαυτὸν Κύριον, καὶ μάλιστα ἐγγράφως· ἀλλὰ ὁ Προφῆτης πρὸς τὸν Μέλλοντα ἔλεγεν ἐκεῖνον. Καὶ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ του τοῦ ὀνόμα ἐλάβανεν εἰς ἑαυτόν. Ἡ μὴ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ

του ἐπρόφητευσεν ; Ἀκουσον πάλιν ἐν τέλει τί λέγει· Ὅταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ. Διὰ ποίαν αἰτίαν ; Μὴ γάρ ἦν Θεὸς ὁ Δαβὶδ ; οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος καὶ αὐτὸς, ὡς εἰς τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ Προφῆτης ἐχρημάτισε ; Βλέπεις, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθῆ ὅσα λέγεις.

Ἑρβ. Μωϋσῆς ὁ Προφῆτης εἰς τὴν Πεντάτευχον ἔγραψε, καὶ μεγάλην κατάραν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τῶν Ἀγγέλων, καὶ τῶν Ἀγίων, καὶ ἔθεσε καὶ πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς γῆς εἰς τὴν κατάραν, ἐὰν δεχθῶμεν ἄλλον Θεὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν τῶν πατέρων μας. Τὸ λοιπὸν, τί πολυλογεῖς, καὶ μάλιστα αὐτὸς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου παραγγέλει καὶ λέγει. Οὐκ ἔσται ἐν σοὶ Θεὸς πρόσφατος, οὐδὲ προσκυνήσεις Θεῷ ἄλλοτρίῳ. Ἐγὼ γὰρ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεός σου, ὁ ἀναγαγὼν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Τί σοι φαίνεται εἰς αὐτάς ;

Ἀγ. Περὶ τῶν γλυπτῶν, Ἑρβᾶν, παρήγγειλεν αὐτὰ ὁ Θεός, ὅτι οὐ προσκυνήσεις Θεῷ ἄλλοτρίῳ· καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ. Τίνα οὖν λατρείαν σημαίνει ἐκεῖ, ὅπου λέγει· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Διὰ ποῖον Κύριον εἶπεν ὁ Προφῆτης, καὶ διὰ ποῖον ἐλαλήθησαν, εἰπέ μου καὶ ἀπόδειξον.

Ἑρβ. Ὁ Θεός ἐστι ποιητὴς τῶν οὐρανίων, καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ κατοικεῖ. Ὁ δὲ Δαβὶδ Κύριος ἦν καὶ αὐτὸς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, ἐν ᾗ ἐβασίλευσεν. Εἶπεν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός. Εἰς τὰ δεξιὰ μου καθέξου· ὁδηλὰ μὴ κλίνῃς δεξιὰ, ἢ ἀριστερὰ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν παραγγελημάτων τοῦ νόμου, ἀλλὰ

βλέπε τὸν νόμον καὶ κάμε ὡς λέγει. Καὶ ἐγὼ νὰ ὑποτάξω πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου. Ὅπλα πολέμων λέγονται ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ φύλαξις τοῦ λαοῦ.

Οὗτοι οὖν οἱ λόγοι ἐλέχθησαν μεταξὺ τοῦ Ἀγιάτου Ἀρχιεπισκόπου, καὶ Ἑρβᾶν τοῦ νομοδιδασκάλου, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως, καὶ τινων ἄλλων ἐπισκόπων καὶ τοῦ πλήθους Ἰουδαίων καὶ ἀπάσης τῆς πόλεως, καὶ ἡ συζήτησις διελύθη. Ἐπεὶ οὖν ἡ ἡμέρα ἐκλινε πρὸς ἑσπέραν, ἀνάγκη νὰ διαλυθῶσι, καὶ οὕτως ἐγένεεν. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι συνεχαίροντο τὸν Ἑρβᾶν, καὶ κατεφίλουν αὐτόν, ὡς εὐδοκιμοῦντα εἰς τὴν συζήτησιν, καὶ δυνάμενον ν' ἀποκρούῃ τὰ προτεινόμενα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ὁ δὲ Ἑρβᾶν λέγει πρὸς αὐτούς. Ποιήσωμεν προσευχὴν ἀδελφοί, ὅπως ὁ Θεὸς τοῦ νόμου μᾶς βοηθήσῃ. Διότι ὡς βλέπομεν, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔχει πολυμαθειαν εἰς τὰς Γραφάς, καὶ δυσκόλως θέλομεν τὸν καταβάλλει. Ὑμεῖς καλῶς βλέπετε, τὰς βιβλους ἡμῶν γνωρίζει κάλλιον ἡμῶν. Καὶ ἐκεῖνοι ἐνεδόρουν αὐτόν, νὰ μὴ φοβῆται.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ Β'.

Τῇ ἐπαύριον διέταξεν ὁ Βασιλεὺς, ἵνα συνέλθῃ ἡ Σύνοδος ὡς καὶ πρότερον, καὶ πάντων προετοιμασθέντων ἐκάθισεν ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ἦλθον δὲ καὶ οἱ Ἑβραῖοι μετὰ τοῦ Ἑρβᾶν καὶ ἀπεκρίθη. Ὁ Ἀγ.—καὶ εἶπε. Χθὲς εἶπες, ὦ Ἑρβᾶν, ὅτι ὁ Προφήτης Μωϋσῆς κατηράσθη τοὺς Ἑβραίους, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν στοιχείων, καὶ εἰς τοῦτο οὐκ ἐναντιοῦ-

μαι· καὶ καλῶς ἐπραξεν ὁ Προφήτης βλέπων τὸ ἄσ-
τον τῆς γνώμης ὑμῶν καὶ τῆς προαιρέσεως· καὶ πάλιν μετὰ ταῦτα, ἄλλο τί ἐγένετο, ἐθυσιάσατε τοὺς υἱοὺς
σας καὶ τὰς θυγατέρας σας τοῖς δαιμονίοις. Ποίαν ὑ-
ποταγὴν ἐκάματε εἰς ταύτην τὴν κατάραν, ἣν παρὰ
τοῦ Προφήτου ἐθησαυρήσατε; Ἡμεῖς δὲ οἱ χριστιανοί,
ὄντες πρῶτον ἔθνη πεπλανημένα, πιστεύοντες εἰς τὰ
ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα εἰδῶλα, ἐγνωρίσαμεν τὸν ἀληθῆ
Θεόν, καὶ ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων.
Καὶ ἡμεῖς ἤδη, οὔτε εἰς τὰ εἰδῶλα πιστεύομεν, οὔτε
ἀλλότριον Θεὸν προσκυνοῦμεν, μόνον τὸν Λόγον τοῦ
μεγάλου Θεοῦ, τὸν ἀγαπήσαντα τὸν Ἀβραάμ, καὶ τοὺς
μετ' αὐτοῦ. Ὁ ὅποιος ἐσαρκώθη ἐκ Πνεύματος Ἀγίου,
καὶ Μαρίας τῆς Πανάγνου Θεοτόκου διὰ τὴν σωτηρίαν
μας. Σὺν αὐτῷ τὸν Πατέρα, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα,
ἓνα Θεὸν ἀληθινὸν προσκυνοῦμεν καὶ λατρεύομεν. Καὶ
οὔτε ἀφαιροῦμεν τίποτε ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα σμικρύνωμεν
τὴν Θεότητα, οὔτε προσθέτομεν τί εἰς αὐτόν. Μάλιστα
τρανώτερον ἀπὸ ὑμᾶς ἐγνωρίσαμεν τὴν θεότητα, καὶ
ἐπιστεύσαμεν. Περὶ ὧν δὲ ἐνομοθέτησεν ὁ Προφή-
της Μωϋσῆς, καλῶς, καὶ ἐπληροφορήθη, καὶ ἐκατέ-
παυσε τὸν λόγον, καὶ ἡμεῖς στέργομεν, καὶ ἀποδεχό-
μεθα. Πλὴν χθὲς κατεπαύσαμεν τὸν λόγον, εἰς τὸν
λόγον τοῦ Δαβὶδ, ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου,
καὶ ἐσταματήσαμεν ἐκεῖ, διότι ἐγένετο ἐσπέρα. Νῦν δὲ
πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν τὸν λόγον πάλιν, ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου
χθὲς τὸν ἀφήσαμεν. Λοιπὸν ἀκουσον· χθὲς εἶπες, ὅτι ὁ
Δαβὶδ εἶναι Κύριος ὅλης τῆς Οἰκουμένης, ἐν ᾧ μέρους
ἐξουσίασε, καὶ οὐχὶ ὅλης τῆς γῆς. Κύριος δὲ τῆς σκιᾶς
μέτοχος, καὶ ὡς ὄνειρον, καθὼς πάντες ἡμεῖς οἱ ἄν-
θρωποι. Περὶ δὲ τοῦ λόγου ὃν εἶπας, ὅτι ἐκάλεσε τὸν

ἑαυτὸν τοῦ Κυρίου. Τοῦτό ἐστιν ἀδέσβαιον καὶ ἀνόμοιον. Ἀνόμοιον δὲ λέγεται ἐν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν ὁμοιάζει μὲ ἄλλο. Ἀνίσχυρον δὲ τὸ ἀδύνατον. Διότι τοιοῦτόν τι οὐχ εὖρομεν συνειθιζόμενον εἰς τοὺς παλαιούς, καὶ εἰς τοὺς φρονίμους, τὸ νὰ καλῶσιν ἑαυτὸν Κύριον. Τὸ δὲ, εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ὁ Πατήρ εἶπε τοῦτον τὸν λόγον πρὸς τὸν Υἱόν. Ὁ ὁποῖος ἔγινεν ἄνθρωπος, ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἁγίων τοῦ μαθητῶν, καὶ Ἀποστόλων, καὶ ἐκάθησεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ, τῇ ἀχράντῳ ἀνθρωπότητι, λέγοντος τοῦ Πατρός· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Δηλαδή μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, καὶ ἀποστελῶ σε κριτὴν ζώντων καὶ νεκρῶν. Καὶ τότε κλινεῖ πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων. Ἦτοι θέλουσιν ὑποταχθῇ οἱ Ἄγγελοι, οἱ ἄνθρωποι, καὶ οἱ δαίμονες οἱ καταχθόνιοι, οἱ ὄντες ὑπὸ τὴν ἄβυσσον· καὶ οἱ ἐχθροί σου θέλουσι καταπατηθῇ ὑπὸ τῶν ποδῶν σου, καὶ θέλεις ἀποδώσῃ ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀληθὴς ἐρμηνεία, καὶ εἰ βούλει δεῖξαι αὐτήν.

Ἐρβ. Μέγα βλασφημεῖς λέγων, ὅτι ὁ Ἐσταυρωμένος κάθετα ἐν δεξιᾷ τῆς δυνάμεως τοῦ Ὑψίστου.

Ἄγ. Περὶ τοῦ πῶς ἐσταυρώθη αὕτη ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, ἡ ὁποία σὲ σκανδαλίζει ἤτοι ὁ Σταυρός του; Ὁπως βεβαιωθῆς, ὅτι κακῶς ἐρμηνεύθη τὸ, εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἀνάγνωσον καὶ τὸν ἄλλον στίχον, ἵνα μάθῃς, ὅτι διὰ τὴν χάριν τοῦ Σταυροῦ τοῦτο λέγει. Περὶ τοῦ ὁποίου σφόδρα σκανδαλίζεσαι. Ῥάβδον δυνάμεως, λέγει ἐξαποσταλεῖ-

σοι Κύριος ἐκ Σιών, καὶ κατακυρίευσεν ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου.

Ἑρβ. Τὴν ῥάβδον ἢ λέγει ὁ Προφήτης, οὐ λέγει διὰ τὸν Σταυρόν. Ἐὰν οὕτως ᾔτητον, ὡς σὺ λέγεις, ἔπρεπε νὰ εἴπῃ Σταυρόν καὶ οὐχὶ ῥάβδον. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον λέγει, ὅτι ἐκ Σιών ἐξαποστελεῖ Ῥάβδον, μήπως δείκνυσιν ὅτι ἐκ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἐκόπη τὸ ξύλον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον κατεσκευάσθη ὁ Σταυρός; τοῦτο οὐ δύναται ποτὲ ἀποδεῖξαι.

Ἀγ. Ἀλληγορικῶς ὁ Προφήτης ὡς ἀνόητε, τὴν ῥάβδον ἐφανέρωσε. Κατὰ φυσικὸν λοιπὸν λόγον, ἡ ῥάβδος οὐ δύναται ἀφ' ἑαυτῆς νὰ κινηθῇ, καὶ κτυπήσῃ τινα ἐὰν δὲν λάβῃ καὶ κινήσῃ αὐτὴν χεῖρ. Ὁμοίως καὶ ὁ Τίμιος Σταυρός; αὐτὸς μὲν εἶναι ξύλον τῆς γῆς, καὶ μόνος τοῦ οὐ δύναται κινηθῆναι, ἐχρειάζετο οὖν δύναμιν ἐκ τῆς Σιών, ὅπως ὑψωθῇ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως Χριστοῦ· μάλιστα δὲ κατὰ τῶν ἐναντίον τοῦ πλάσματος τοῦ βασιλέως Κυρίου. Καὶ ἀκούων τὸ ἐκ Σιών, μὴ βλέπῃς χαμαί, καὶ διανοεῖσαι ὅτι τὸ ὄρος Σινᾶ ἐστίν. Διότι καὶ τοῦτο ἀλληγορικῶς ἔλεξεν ὁ Προφήτης, Σιών δὲ ἐστὶν ἡ ἄνω μητροπόλις τοῦ Κυρίου, εἰς ἣν κατοικεῖ αὐτὸς καὶ οἱ ἅγιοι Ἀγγελοι αὐτοῦ. Ἦλθεν οὖν ἡ θεία δύναμις ἀπὸ τῆς ἄνω Σιών, ἡγουν ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔλαβε τὴν ῥάβδον ἀπὸ τῆς γῆς, τὸν τίμιον λέγω καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν, καὶ ἤπλωσε τὴν δεξιὰν χεῖρα, καὶ βραχίονα ὑψήλόν, καὶ ἐνίκησεν ὅλους τοὺς ὑπεναντίους, καὶ κατέβαλλε τὸν ἄδην, τὸν θάνατον, τὴν ἁμαρτίαν, τὸ κατὰκριμα, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν κακότροπον Ὅφιν, ὁ ὁποῖος ἐπλάνεσε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὕαν. Καὶ παρευθὺς κατεκυρίευσεν τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ. Ἐδῶκε δὲ καὶ

τουτου τοῦ Βασιλέως ἐξουσίαν ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ, νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον ἅπαντα, ὅταν τὸ τέλος ἔλθῃ, καὶ γίνῃ ἡ ἀνάστασις, καὶ πάντες γύρωθεν αὐτοῦ λάμψωσιν ὡς τὸν ἥλιον. Καὶ βλέπε τὸν ψαλμωδὸν λέγοντα Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυναμεώς σου, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου.

Ἑρβ. Ἐκεῖνον ὅπου ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ, λέγεις νὰ ἔλθῃ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον; Ἀλλοίμονον εἰς τὴν πλάνην τὴν ὁποίαν ἔχεις.

Ἀγ. Κατ' ἀλήθειαν ὡς λέγει ὁ Λόγος, τυφλὸς ποτὲ ἦλιον δὲν δύναται νὰ ἰδῇ· ψεύδουσαι, καὶ φλυαρεῖς. Ὁ Ἰωσήφ τὸν Θεὸν καὶ δεσπότην μου οὐκ ἐγέννησεν. Ὁμῶς, ἐγὼ εἶπω σοι, πόθεν ὁ ἀγαπητὸς μου Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβλάστησε. Λέγει οὖν ὁ Θεὸς περὶ αὐτοῦ. Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησά σε. Καὶ ἵνα μὴ ὑπολάβῃς σὺ ὁ ἀμαθής, ὅτι μὲ ψιλὸν λόγον τὸ εἶπεν. Ἐπρόσθεσε καὶ τοῦτο. Ὁμῶς Κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται. Καὶ πάλιν μετὰ ταῦτα, ἵνα μὴ εἶπῃς ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, εἶπε καὶ τοῦτο, ὅτι ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησά σε. Ὁμῶς λέγει ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐκ τῆς οὐσίας μου εἶ. Καὶ πάλιν ὅπως μὴ εἶπῃς, ὅτι οὐδὲ ἡ ἱερωσύνη τοῦ Ἀαρὼν μετατίθεται. Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Περὶ δὲ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, ὅπου ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον λέγει ὁ Προφήτης Ἡσαίας. Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται Υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ· ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ἐκεῖ οὖν, πῶς λέγει ὁ Δαβίδ, ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησά σε; Ἐδῶ δὲ ὁ Ἡσαίας πάλιν περὶ τῆς γεννήσεώς του, πῶς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου Θεοτόκου; Εἶδες, ὅτι ὅσα λέγει

ὁ Δαβὶδ ὅλα εἶναι διὰ τὸν Κύριόν μου ; Διότι μήτε αὐτὸς ὁ Δαβὶδ μήτε ἄλλος τις ἐγεννήθη πρὸ Ἑωσφόρου, εἰμὴ μόνον αὐτὸς ὁ ἐμὸς Δεσπότης Χριστὸς καὶ Κύριος.

Ἑρβ. Γνωρίζω ὅτι ὁ Χριστὸς σου ἐγεννήθη, ὡς προεῖπον, ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἰωσήφ, ὡς ἔστιν τοῦτο φανερόν.

Ἀγ. Φλυαρεῖς· ὄχι, ὄχι, δὲν γνωρίζεις τί λέγεις. Δὲν ἐγεννήθη ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἰωσήφ, ὡς σὺ ὑπολαμβάνεις, ἀλλ' ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ Ἁγίου ἐγεννήθη. Ἐλάλησεν οὖν περὶ αὐτοῦ ὁ Προφήτης, καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν ἐφθάρη ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ ἡ Παρθένος, καὶ λέγει οὕτως. Δοθήτεται τὸ ἐσφραγισμένον Βιβλίον ἀνδρὶ εἰδότι γράμματα· καὶ ἐρεῖ ὁ ἀνὴρ· εἰ δύναμαι ἀναγνῶναι. Ποῖόν ἐστιν, ἐκεῖνο τὸ ἐσφραγισμένον βιβλίον, εἰμὴ ἡ Παρθένος καὶ Θεοτόκος ; Ποῖος εἶναι ὁ ἀνὴρ, εἰμὴ Ἰωσήφ ὁ τέκτων ; Τί δὲ δηλοῖ τὸ, γράμματα εἰδότι ; εἰμὴ πῶς ἦτο μὲ ἄλλην γυναῖκα ὑπανδρευμένος, καὶ ἐτεκνοποίησε μετ' αὐτῆς ; Περὶ δὲ τῆς Παρθένου ἐγνώρισε παρὰ Θεοῦ, ὅτι διὰ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εἶναι πεφυλαγμένη, καὶ τηρουμένη ἐν ἀφθαρσίᾳ ἵνα διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λάβῃ σάρκα ὁ Θεός, καὶ γένῃ ἄνθρωπος κατὰ τὴν οὐσίαν τὴν ἀνθρωπίνην, καὶ νὰ γεννηθῇ ἐξ αὐτῆς.

Ἑρβ. Ἐτοιμότατος εἶ εἰς τὰς ἀντιλογίας τόσον, ὥστε οὐ δύναται εὐρεθῆναι ἄλλος ὡς σέ. Πλὴν τοῦτο σκανδαλίζει τὴν καρδίαν μου, ὅτι ὁ χριστὸς σου ἀπέθανεν κακὸν θάνατον.

Ἀγ. Διότι οὐκ οἶδας τὸ μυστήριον τοῦ πάθους, καὶ τοῦ θανάτου, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ σκανδαλίζῃσαι. Πλὴν ἄκουσον πρῶτον τί λέγει ὁ Προφήτης περὶ τοῦ προδότου Ἰούδα. Ὁ ἐσθίων ἄρτους μου ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμέ

πιερνισμόν. Καὶ πάλιν μετὰ τοῦτο λέγει περὶ αὐτοῦ. Καὶ ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον, καὶ εἰσῆλθεν ὥστε ὕδωρ εἰς τὰ ἔγκατα αὐτοῦ, καὶ ὥστε ἔλαιον ἐν τοῖς ὀστέοις τοῦ αὐτοῦ. Καθὼς οὐκ ἠθέλησε τὴν εὐλογίαν, καὶ μακρυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ περὶ τῶν Γραμματέων, καὶ ἀρχιερέων, καὶ τῆς βουλῆς, ὅπου ἔβαλον κατὰ τοῦ Κυρίου, λέγει. Κατ' ἐμοῦ ἐψιθύριζον πάντες οἱ ἐχθροί μου, κατ' ἐμοῦ ἐλογίζοντο κακὰ μοι, λόγον παράνομον κατέθεντο κατ' ἐμοῦ· κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ μῖσος ἀντὶ τῆς ἀγαπήσεώς μου. Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ ὁ Ἡσαίας ὡς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν τῶν ἀσεβῶν. Ἐνεδρεύσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστίν. Καὶ περὶ τοῦ τιμήματός του λέγει ὁ Ἱερεμίας, τὸ ὁποῖον τίμημα ἐγένετο Ἰούδα τοῦ προδότου μισθὸς τῆς μαιφονίας. Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ Υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρόν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις, καθ' ἃ συνέταξέ μοι Κύριος. Καὶ περὶ τῆς προδοσίας του λέγει· Ἰα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν τινά; παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.

Ἑρβ. Ἐθνος ἐσμέν ἡμεῖς, ἡγουν λαός. Βασιλεῖς δέ, διὰ ποίαν αἰτίαν ἐκολάσθημεν;

Ἀγ. Δὲν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ λέγων. Ποιήσω σοι εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολὺ; Ἀπ' αὐτοῦ καὶ ὑμεῖς ἔθνος λέγεσθε· καὶ ὁ Μωϋσῆς οὐκ εἶπε πρὸς τὸν Θεόν, ὅτι ἐνδοξασθήσομαι ἐγὼ τε καὶ ὁ λαός σου οὗτος παρά πάντα τὰ ἔθνη; Καὶ μετὰ ταῦτα· Καὶ γνώσομαι ἐγὼ τε, καὶ ὁ λαός σου τὸ ἔθνος τοῦτο· καὶ λαός σου καὶ ἔθνος. Τὸ δὲ παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ

οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Καὶ ὡς μὲν βασίλειον Ἱεράτευμα προλέγοντες διὰ τὸν Μωϋσέα, εἶπον βασιλεῖς. Ὡς δὲ ἐκλελεγμένοι πρότερον ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἄρχοντες. Ἐσυνήχθησαν μὲν κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ. Ἐπειδὴ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἦτον. Εἰ δὲ θέλεις νὰ γνωρίσης καλλίτερον, καὶ φανερώτερον· ὁ Ἡρώδης, καὶ ὁ Πιλάτος παρέστησαν, καὶ Ἄννας καὶ Καϊάφας μὲ τοὺς ἐπιλοίπους, κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτῶν. Καὶ ἂν θέλῃς νὰ βεβαιωθῇς, ὅτι κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἐφρύαξαν αὐτοί, διὰ τὸ ἀνταπόδωμα ὃ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀνταπεδόθησαν, διὰ τὴν φρύαξιν, ἣτις ἀνταποδόθη πρὸς αὐτούς, ὅτῃ μετὰ ταῦτα ὁ Προφήτης, καὶ λέγει· Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτούς, καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς· τότε λαλήσει πρὸς αὐτούς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταραῖξει αὐτούς. Βλέπεις τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἔχει πρὸς τοὺς σταυρωτάς τοῦ Υἱοῦ του. Περὶ δὲ τῶν ψευδομαρτυρησάντων κατ' αὐτοῦ, λέγει· Ὅτι ἐπανεστῆσάν μοι μάρτυρες ἄδικοι, καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῶν. Περὶ δὲ τοῦ ὅτι δήσαντες τὰς χεῖρας αὐτοῦ ὀπισθεν, ἔδιδον αὐτῷ ραπίσματα, καὶ ἔπτυνον αὐτὸν, προφητεύει ὁ Ἡσαΐας λέγων. Τὸν νῶτον μου δέδωκα εἰς μάστιγας, καὶ τὰς σιαγόνας μου εἰς ραπίσματα, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπεστράφη ἀπ' αἰσχύνῃς ἐμπτυσμάτων. Καὶ ἂν εἴπῃς, ὅτι ἀπὸ ἀνοιαν ὑπέμεινεν αὐτὰ, οὐδενὶ τόπῳ εὖρης. Καὶ ὅταν ἐπορεύετο εἰς τὸν Σταυρόν, μὴ ἀνθιστάμενος, λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης. Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη. Καὶ ὡς ἄμνός ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφρωνος. Περὶ δὲ τοῦ ἐμπαιγμοῦ τῶν στρατιωτῶν, περὶ τῆς σταυρώσεώς

του, ὅτι ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, καὶ ἐπότισαν αὐτὸν ὄξος καὶ χολήν, καὶ διεμοίρασαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ὡς λέγει ὁ Δαβὶδ. Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κληρον. Καὶ ἄλλου πάλιν. Ὅτι, ἐξεμυκτήρισάν με μυκτηρισμοῦ. Καὶ ὁ Ἰερεμίας περὶ τοῦ Σταυροῦ. Δεῦτε καὶ ἐμβάλλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ἐκ γῆς ζώντων, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ μὴ μνησθῇ ἔτι. Καὶ περὶ τοῦ ὄνειδισμοῦ, ὅταν ὠνειδίζον αὐτὸν, κρεμάσαντες εἰς τὸ ξύλον, λέγει ὁ Δαβὶδ. Πάντες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χεῖλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλὴν. Ἦλπισεν ἐπὶ Κύριον, ῥυσάσθω αὐτὸν, σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν. Καὶ περὶ τοῦ πῶς, ὅταν ἐκρέματο ἐπὶ τοῦ ξύλου, ἵστατο γύρωθεν αὐτοῦ ὁ λαὸς τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐβλεπε· λέγει· Περιεκύχλωσάν με κύνες πολλοί. Ὅτι δὲ ἦσαν καὶ ἀπὸ τὴν Συναγωγὴν, ἄκουσον τί λέγει. Συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με. Καὶ περὶ τῶν ἡλῶν, δι' ὧν ἐσταύρωσαν αὐτόν προεῖπεν. Ὁρυξαν χεῖράς μου, καὶ πόδας μου ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστέα μου. Καὶ περὶ τοῦ μερισμοῦ τῶν ἱματίων του λέγει. Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κληρον. Καὶ περὶ τοῦ ὄξους, τὸ ὁποῖον ἔπιε, καὶ τῆς χολῆς, λέγει. Ἐδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. Καὶ περὶ τοῦ σκοτους τὸ ὁποῖον ἔγινε τὴν ἡμέραν, Ἀμὼς ὁ Προφῆτης εἶπε. Δύσεται ὁ ἥλιος εἰς μεσημβρίαν, καὶ οὐσκοτάσει ἐπὶ τὴν γῆν ἐν ἡμέρᾳ τὸ φῶς. Καὶ περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐπὶ τὸν σταυρόν, λέγει ὁ Ἡσαΐας. Ὁν τρόπον ἐκστήσονται ἐπὶ σέ πολλοί, σημεῖά τε πρὸ τοῦ πάθους ὁρῶντες τελοῦντα· καὶ οὕτως ἀδοξήσει ἐξ ἀνθρώπων τὸ

εἶδος σου, καὶ ἔθνη πολλὰ θαυμάσονται ἐπὶ σέ. Εἶδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος, οὔτε δόξαν· ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, καὶ ἐκλείπον ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Περὶ δὲ τῆς λόγχης, ὅτι ἐκεν-
 τήθη εἰς τὴν πλευράν, λέγει. "Ἀνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν, καὶ εἰδῶς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται τὸ πρό-
 σωπον αὐτοῦ. Ἦτιμάσθη, καὶ οὐκ ἐλογίσθη. Τοῦτο οὖν τὸ εἶπεν ὁ Προφήτης, ὅτι ἐμελλεν ὁ Χριστὸς παθεῖν· καὶ οὐχὶ δι' ἑαυτόν, διότι αὐτὸς οὐκ εἶχεν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. Καὶ πάλιν κατωτέρω λέγει. Αὐτὸς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται. Καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτόν ἐν πόνῳ, καὶ πληγῇ, καὶ κακώσει ὑπὸ Θεοῦ. Αὐτὸς δὲ διὰ τὰς ἁμαρ-
 τίας ἡμῶν πάσχει ἐτραυματίσθη, καὶ μεμαλάχισται. Γνώρισον οὖν Ἑρβᾶν τί λέγει ὁ Προφήτης Ἑσαΐας διὰ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν τὰ ἐ-
 παθε. Καὶ σὺ λέγεις διὰ τί τὰ ἐπαθε, καὶ ἐσταυρώθη. Καὶ σκανδαλίζεται ὁ νοῦς σου. Βλέπεις, ὅτι διὰ τὰς ἁ-
 μαρτίας ἡμῶν ἐπαθε δηλαδὴ ὄλου τοῦ κόσμου, καὶ παρεδόθη εἰς θάνατον; Ἀκουσον καὶ τὸ ἄλλο τί λέγει. Παιδεΐα γὰρ εἰρήνην ἐπ' αὐτόν. Ἦγουν ἡμᾶς τοὺς πταί-
 σαντας εἰς αὐτόν, διὰ νὰ μᾶς καταλλάξῃ, ἥτοι ἐλευ-
 θερώσῃ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν τῆς παραβάσεως, διὰ νὰ ἔχω-
 μεν ἡμεῖς εἰρήνην πρὸς τὸν Θεόν. Ἀκουσον τοῦ Προ-
 φήτου, ὦ Ἑρβᾶν, καὶ καταπέισθητι, ὅστις λέγει περὶ τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ μου. Οὐ τῷ μῶλωπι αὐτοῦ πάντες ἰάθημεν. Ὁ Κύριος ἡμῶν παρέδωκε τὸν ἑαυτόν του εἰς θάνατον, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καθὼς λέγει· Ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ ἤχθη εἰς θάνατον· καὶ δώσει τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, καὶ τοὺς πλουσίους αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ θανάτου. Ὅτι ἀνομίαν οὐκ

ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Ἀκούεις καλὰ τί λέγει δι' αὐτόν; Οὐχ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Καὶ ὁ Δαβὶδ, « Οὐκ ἐδόλωσεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησε τῷ πλησίον αὐτοῦ κακόν. » Καὶ αὐτοί, οἱ θλέποντες τὴν ἀλήθειαν, ἐμαρτύρησαν δι' αὐτόν. Ὑμεῖς δὲ οἱ μωροὶ καὶ τυφλοὶ, οἱ κακότροποι, οἱ ἀνόητοι, οἱ ἄπιστοι, οἱ πεφυρμένοι, οἱ ἐσκοτισμένοι, ἐλέγετε πρὸς αὐτὸν ὅτι δαιμόνιον ἔχει, καὶ λαβόντες εἰς χεῖρας λίθους, ἐδίωκετε αὐτὸν ὀπίσθεν, λέγοντες· Ὅτι περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, μόνον ὅτι, ἄνθρωπος ὢν, ποιεῖς ἑαυτὸν Θεόν. Ὡς τῆς ἀθλιότητος ὑμῶν, οἵτινες ἐστὲ ἐλεεινότεροι πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ὅμως πρόσσεχε τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Προφήτου, καὶ ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος· Οὐχ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Τοῦτο λέγει ὁ Πατὴρ καὶ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου περὶ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ αὐτοῦ δι' ὅσα ἐπάθεν, ὃς ἐστὶν ἀναμάρτητος. Καὶ πάλιν κατωτέρω λέγει ὁ Προφήτης Ἡσαΐας. Δώσω αὐτῷ τοὺς ἐν πλοῦτι ἀδικιῶν εἰς σωτηρίαν. Ὅσοι δηλαδὴ ἦσαν τελῶναι, πόρνοι, καὶ ἁμαρτωλοὶ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομά του. Καὶ ἐπειδὴ καταδέξατο ταφῆναι (λέγει ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ ὁ Προφήτης) ἐπειδὴ κατεδέξατο ταφῆναι, ὡς τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ δώσω αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη, τὰ ἐσκοτισμένα ἐν ταῖς πονηρίαις τῶν ψευδῶν εἰδώλων, καὶ πιστεύσουσιν αὐτῷ, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀξιωθήσονται. Πάντα, ὦ Ἐρβᾶν, οὕτως ἔχουσιν, ὡς ἡ ἀλήθεια δείκνυσι. Καὶ διατὶ οὐ θέλεις, ἐκεῖνο ὃ περ συμφέρει σε; Ὁ δὲ Ἐρβᾶν, ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου,

ἐθαύμασε, καὶ κύψας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ἕστατο πάνυ διαλογιζόμενος, καὶ μὴ δυνάμενος ἀποκριθῆναι. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων, ὅπερ ἐστέκετο καὶ ἤκουεν, ἐθαύμαζε, διότι ἐγνώρισαν, ὅτι μὲ τοὺς λόγους τοῦ Προφήτου Ἑσαίου κατεδίδκατεν αὐτούς. Οἱ δὲ χριστιανοὶ ἐπὴνουν τὸν ἀγιώτατον Ἀρχιερέα. Ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς μεγιστάτι πολλὰ ἐχαίρετο, διότι ἤκουσε λόγους οὗς οὐδέποτε ἀπὸ τινος ἤκουσεν.

Ἐρβ. Θαυμάζω, καὶ οὐκ οἶδα, τί ποιήσω, καὶ περιέπεσα εἰς λογισμὸν μέγαν, ἀκούων τούτους τοὺς λόγους. Διότι ἀκούω ἄρ' ἐνὸς τὸν Προφήτην Μωϋσῆν λέγοντα, ὡς ἀπὸ στόματος τοῦ Θεοῦ. Ἄκουε Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστι, καὶ πλὴν αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεὸς ἄλλος. Καὶ ἔπειτα· Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύεις. Ἀφ' ἑτέρου πάλιν τὸν Δαβίδ καὶ τὸν Ἑσαίαν, οἵτινες λέγουσι περὶ τοῦ νομιζομένου χριστοῦ, καὶ οὐκ οἶδα τί πράξω.

Ἀγ. Διὰ τοῦτο οὖν ὁ Ἑσαίας πάλιν ἐλάλησε, καὶ βλέπων τὴν πτώσιν ὑμῶν καὶ τὴν ἀπιστίαν εἰς πάντα εἶπε. Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίς ἀπεκαλύφθη; Οὐχὶ εἰς ἄλλους φαίνεται μοι ἄλλ' εἰς πάντα τὰ ἔθνη. Ἴδε γὰρ ὁ Ἑσαίας τὴν ἀπιστίαν σας, καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰς ἄλλο μέρος λέγει, περὶ τῆς ἀγνωσίας ὑμῶν. Ἀκουσον καὶ νόησον καλῶς, τί λέγει. Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε. Ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν. Μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστραφῶσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. Λοιπὸν οὐκ ἔστι ταῦτα οὕτως, Ἀλλὰ καὶ οἱ

Πατέρες ὑμῶν εἶδον, ὅτι νεκροὺς ἀνέστησε, καὶ παραλύτους συνέσφιγξε, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐποίησε, καὶ ὁμῶς οὐκ ἐπίστευσαν. Καὶ ὑμεῖς τὰ γεννήματα τῶν ἐχιδνῶν οὔτινας οὐδὲν ἐξ ἐκείνων ἴδετε, ἀλλὰ μόνον ἐξ ἀκοῆς τὰ ἐμάθατε, εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσητε εἰς αὐτὸν παντελῶς ;

Ἑρβ. Ἀκουσον, Ἀρχιεπίσκοπε, οἱ μὲν λόγοι σου εἰςί βέβαιοι, καὶ οὐδένα λέγεις ἄνευ ἀποδείξεως· καὶ πρέπον ἐστὶν οἱ λόγοι σου νὰ παραδέχωνται, διότι οὐδένα δόλον βλέπομεν ἐν τῷ στόματί σου, καὶ οὐ λαλεῖς ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καταβάλλεις ὑμᾶς ἀπὸ τῶν ἀγίων Γραφῶν τοῦ Νόμου, καὶ διὰ τοῦτο δίκαιόν ἐστιν, ἵνα ἀκούσωμεν, καὶ καταπεισθῶμεν τοῖς λόγοις σου. Πλὴν ἐπειδὴ πρῶτον ἐδόθη ὁ ἡμέτερος Νόμος, εἴτα δὲ ὁ ἰδικός σας, φαίνεται μοι κάλλιον ἵνα κρατῇται ὁ πρῶτος. Ἀλλὰ τὸ καλλίτερον καὶ ἀναγκαιότερόν ἐστιν, ἕκαστος νὰ κρατῇ τὸν ἰδικόν του.

Ἀγ. Ἀκουσον τοῦ Προφήτου Μωϋσέως, λέγοντος. Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· καὶ εἴ τις οὐκ ἀκούσει τοῦ Προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Προφήτης λέγει οὕτως, προδεικνύει, ὅτι πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὸν Προφήτην δεκτὸς ἐστὶν ὁ νόμος. Ἀλλ' ἀφοῦ ἦλθεν ὁ ζητούμενος, ἦλθεν ἕτερος νόμος· δεόν οὖν νὰ παύσῃ ὁ παλαιός. Οὐκ ἀνεπαύθη γὰρ ὁ Θεὸς τῷ πρώτῳ νόμῳ.

Ἑρβ. Ἀλλ' ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου λέγει περὶ τοῦ ἡμετέρου νόμου. « ὁ Νόμος Κυρίου ἁμῶμος ἐπιστρέφων ψυχάς, » ἐγνώριζε δὲ τὸν Κύριον· πῶς οὖν οὐκ ἀναπαύεται εἰς αὐτὸν ὁ Θεός ;

Ἀγ. Πρῶτον θές ἐν τῷ νῷ, καὶ νόησον, περὶ τίνος

νόμου λέγει ὁ Προφήτης, εἶτα ἀνέλαβε τὴν νίκην εἰς σεαυτὸν, καὶ μὴ διαστρέφῃς τὰ γεγραμμένα. Διότι οἱ Προφῆται περὶ τῶν μελλόντων γενέσθαι πραγμάτων προεφήτευσον, καὶ οὐχὶ περὶ τῶν παρελθόντων καὶ γενομένων. Τοῦτο γὰρ εἶπεν ὁ Προφήτης περὶ τοῦ νόμου ὅστις ἐδόθη εἰς τὰ ἔθνη, λέγων. Ὁ Νόμος Κυρίου ἁμωμος ἐπιστρέφων ψυχάς. Ποίας ψυχάς ἐπιστρέφει λοιπόν; Καὶ ποῦ ἄρα ὁδηγεῖ αὐτάς;

Ἐρβ. Τὰς πλανωμένας ἀπὸ τοῦ νόμου; Αὐτὸς ὁ νόμος, ὅταν ἀνοιχθῇ καὶ ἀναγνωσθῇ, παρευθὺς ἐπιστρέφει αὐτάς πρὸς ἑαυτὸν, καὶ αὐτὸς ὁ νόμος ὁδηγεῖ πάντας πρὸς τὸν Θεόν.

Ἀγ. Μатаίως πλανᾶσαι. Ἀπαντες ὑμεῖς ἐστὲ πεπλανημένοι ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ καθ' ἑκάστην πίπτετε εἰς μοιχείας, καὶ κοίτας ἀσελγείας, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πάθη ἅπαντες κυλίεσθε, ἐνῷ κατὰ Σάββατον ἀναγινώσκετε τὸν νόμον, ἀλλ' ἀνωφελῶς κοπιᾶτε. Λοιπὸν οὐδεμία ψυχὴ ἐξ ὑμῶν ἐπιστρέφει κατ' ἀλήθειαν πρὸς τὸν Κύριον. Τίς ἐξ ὑμῶν πράττει, ἃ ὁ νόμος κελεύει; Γνωρίζω, ὅτι οὐδεῖς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ ὑμᾶς, καὶ ἀπεδίωξε καὶ διεσκορπίσεν ὑμᾶς εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Διὰ ποίαν δ' αἰτίαν, εἶπέ μοι, διεσκορπίσθητε εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τῆς γῆς, καὶ λογίζεσθε ὡς κατηραμένοι ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν;

Ἐρβ. Φανερόν ἐστιν, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

Ἀγ. Τοῦτο καὶ ἐγὼ πρότερον εἶπον, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν διεσκορπίσθητε καὶ ἐδιώχθητε ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας. Ἀλλὰ διατὶ λέγεις, ὅτι ὁ νόμος ἐπιστρέφει ψυχάς πρὸς εὐαρέσκειαν Θεοῦ; Τοῦτο οὖν ἰδὲ καὶ κατανόησον, ὅτι ποτὲ ὁ Θεὸς ψυχάς ἅς ἀγαπᾷ,

οὐκ ἐκδιώκει αὐτάς οὐδὲ διασκορπίζει, ἀλλὰ περιποιεῖται καὶ τὰς συγάγει. Βλέπεις, ὅτι πάντες οἱ λόγοι σου πονηροὶ εἰσίν;

Ἐρβ. Εἰπέ μοι λοιπὸν σὺ, τί δηλοῦσι ταῦτα;

Ἄγ. Ὁ Νόμος Κυρίου, ὃν λέγει ὁ Προφήτης, ἐστὶν ὁ ἡμέτερος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ καταβάς ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐνανθρωπήσας, ὅστις διὰ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ, καὶ τῶν θαυμασίων, ἔργων αὐτοῦ ἐπέστρεψε πλῆθος πολὺ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ εἰς αὐτὸν διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα, οἵτινες ἐπαιδεύθησαν εἰς τὸν Χριστιανισμόν καὶ πρῶτος ἐστὶν ὁ Πέτρος, καὶ οἱ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ· καὶ ὄχι μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν μυριάδες ἀνθρώπων ἐπέστρεψαν μετὰ ταῦτα καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τοῦ κήρυγμα τῶν Ἀγίων αὐτοῦ Μαθητῶν, καὶ ἐγνώρισαν τῆς Ἁγίας Τριάδος τὴν καθαρὰν καὶ ἀμώμητον πίστιν. Οὗτός ἐστιν ὁ νόμος ὁ ἄμωμος ὁ ἐπιστρέφων ψυχάς. Καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαίας βοᾷ περὶ αὐτοῦ λέγων· Αὐτός ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.

Ἐρ. Ὁ μὲν Προφήτης ἐνταῦθα ἠρίθμησε τὰς ἀρετάς, καὶ οὕτως ἐλάλησεν εἰπών· Ἐπειδὴ προσέθηκε τούτοις τό· Ἡ μαρτυρία Κυρίου πιστή, σοφίζουσα νήπια. τὰ δικαίωματα τοῦ Κυρίου εὐθέα, εὐφραίνοντα καρδίαν. Ἡ ἐντολὴ Κυρίου, καὶ ὁ φόβος, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀλλ' ἐσὺ πάντα μὲ τὰς μαγείας, καὶ τέχνας, καὶ τὰς πανουργίας, καὶ τὴν ταχύτητα τοῦ νοός σου, σύρεις πρὸς βοήθειάν σου, καὶ μεταβάλλεις πάντα τὰ νοήματα.

Ἄγ. Οὐκ ἀκούεις τί λέγει ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, διὰ τοῦτο, ὃ εἶπας, ὅτι ἠρίθμησε τὰς ἀρετάς καὶ ἐλάλησεν· ὅτι ἀρεταὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ μου ἦσαν αὐ-

ταί, ὡς ἐμέτρησεν ὁ Ἀβδακούμ; Ὅτι ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ.

Ἐρβ. Φανερόν ἐστι τοῦτο καὶ βέβαιον, ὅτι περὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ νόμου, εἶπεν αὐτὸ ὁ Προφήτης. Διότι τίς ἐστιν ὁμοίος τῷ Θεῷ ταῖς ἀρεταῖς;

Ἀγ. Μὴ καὶ ἐπλάνησέ σε τις, εἰπὼν σοι, ὅτι ὁ Λόγος ὁ καταβάς ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἐνανθρωπήσας, οὐκ ἐχρημάτισε Θεὸς τοῦ νόμου; Μὴ πλανᾶσαι εἰς τοῦτο. Διότι ὁ ἡμέτερος Δεσπότης, ὁ Κύριος, λέγω, Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ τοῦ νόμου ὑμῶν ἐστι Κύριος καὶ τῆς νέας χάριτος Θεὸς καὶ βασιλεὺς. Λέγει γὰρ ὁ Ἀβδακούμ. Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμάν ἤξει, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατὰ σκίου δασέος.

Ἐρβ. Τὸ Θαιμάν τί δηλοῖ; καὶ τὸ ὄρος τὸ κατὰ σκιον τί φανερῶνει;

Ἀγ. Τὸ Θαιμάν, ὅτι ἄνωθεν ἔρχεται δηλοῖ, ἡγοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἢ τῆς ἀνατολῆς. Ἡ δὲ ἀλήθεια δείκνυσιν, ὅτι ἐκ τοῦ Παρθενικοῦ σώματος θέλει λάβει τὴν ἐνανθρώπησιν, καθὼς ἦλθε καὶ ἔλαβε τὴν σάρκα ἐκ τῆς Ἀγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας. Ὁρος δὲ κατὰ σκιον αὐτὴ ἡ Παρθένος ἐστίν, ἐξ ἧς προῆλθεν ὁ ἀφράστως σαρκωθεὶς. Ὁρος δὲ αὐτὸν λέγει, διὰ τὸ ὕψος τῆς ἑαυτῆς ἀγιότητος, ὡς ὅταν τὴν παρομοιάζει μὲ τὴν Βάτον, ἥτις οὐκ ἐκαίετο. Δεικνύων, ὅτι, καθὼς ἡ Βάτος ἐδέξατο τὸ πῦρ ἐκεῖνο, καὶ καιομένη οὐκ ἐκαίετο· οὕτω καὶ ἡ Παρθένος θέλει δεχθῇ ἐντὸς αὐτῆς τὸ πῦρ τῆς Θεότητος, καὶ οὐ φλεχθήσεται. Κατὰ σκιον δὲ αὐτὴν ὀνομάζει Ὁρος, ἐπειδὴ τὸ δάσος τῶν ὀρέων δύσβατόν ἐστιν, ἢ καὶ παντελῶς ἄβατον. Κατὰ σκιον οὖν αὐτὴν

λέγει, διότι εἶχε τὸ πλῆθος ἅπαν τῶν ἀρετῶν ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς παρθενίας αὐτῆς, καὶ διότι ἄγνωστός ἐστιν ὁ τρόπος τῆς γεννήσεως, καὶ μετὰ τὴν γέννησιν πάλιν καθαρὰ Παρθένος διέμεινε.

Ἑρβ. Οὐ λέγεται τοῦτο διὰ τὸν Χριστὸν, οὔτε διὰ τὴν Παρθένον, ὡς ἐρμηνεύεις· ἀλλὰ περὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ νόμου, ὅστις ἐφάνη τῷ Μωϋσῇ ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾷ. Εἰ οὕτως εἶχεν, ὡς σὺ λέγεις, πάντως ἔλεγεν ὁ Προφήτης, ὁ Χριστὸς ἀπὸ Θαιμάν ἤξει, καὶ οὐχὶ ὁ Θεός. Θαιμάν ἡμεῖς τὸν τόπον, ὅθεν πνέει ὁ ἄνεμος, λέγομεν.

Ἀγ. Θαιμάν λέγομεν ἡμεῖς τὸν τόπον, ἐν ᾧ προσκυνούμεν καὶ προσευχόμεθα, ὅτι ἐκεῖ εὐρίσκουμεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν Παράδεισον. Λοιπὸν φανερόν ἐστιν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Θεός, ὁ ποιήσας αὐτὰ ἐκεῖ κατοικεῖ. Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς τὸν τόπον ἐν ᾧ προσκυνεῖτε, οὕτως ὀνομάζετε. Καὶ εἰς τοῦτο οὐδεμία ἀμφιβολία ἐστὶν ἢ ἐναντίωσις. Ἀλλ' ὅσους λόγους ἐπρόφερες ἡμῖν, πλήρεις εἰσὶν ἀνοίας, καὶ οὐκ' οἶδας τὴν λύσιν τῶν Προφητειῶν ὁ Θεὸς εἶπεν ἀπὸ Θαιμάν νὰ ἔλθῃ, καὶ ὁ Ἅγιος ἀπὸ τοῦ ὄρους. Ποῖός ἐστιν ὁ Θεός; καὶ ποῖος ὁ Ἅγιος; εἰπέ μοι τοῦτο.

Ἑρβ. Αὐτός ἐστι Θεὸς καὶ Ἅγιος.

Ἀγ. Δύο ὀνόματα δύναται νὰ ἔχῃ εἰς ἄνθρωπος; καὶ ποῖόν ἐστιν μεγαλειότερον τό, ὁ Θεὸς ἢ ὁ Ἅγιος;

Ἑρβ. Φανερόν ἐστιν, ὅτι τὸ ὁ Θεὸς μεγαλειότερόν ἐστι, παρὰ τὸ Ἅγιος.

Ἀγ. Βλέπεις πῶς πίπτεις; καὶ οὐ δύναται ἀναστῆναι; Ἀνωτέρω εἶπας, ὅτι τὸ, ὁ Θεὸς μείζον τοῦ Ἅγιος.

Ἔστι ποτὲ τῷ Θεῷ μικρόν καὶ μέγα;

Ἑρβ. Καί, εἰπέ μοι σὺ, τί ὀηλοῖ ἐν συνόλῳ;

Ἀγ. Ὁ Θεὸς ἤξει, ἡγοῦν ἐλεύσεται, ἀλλὰ μετὰ ἀν-

θρωπίνου σώματος. Τὸ γὰρ Θεῖον, δηλαδή ἡ Θεότης οὐ μετέβη ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μεταβαίνουσι τὰ σώματα ἡμῶν. Τὸ δὲ Ἅγιος ἐξ ὅρου, ἐστὶν ἡ ἀνθρωπότης, καὶ ἐλεύσεται μετὰ τῆς οὐσίας τῆς Θεότητος, ἐκ τῆς καθαρᾶς νηδύος τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας. Λέγομεν οὖν τὸ, ὁ Θεὸς διὰ τὴν οὐσίαν τῆς Θεότητος. Τὸ δὲ Ἅγιος διὰ τὴν οὐσίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπειδὴ ὡς ἀνωτέρω εἶπον, διπλοῦς ἦν ὁ Κύριός μου Ἰησοῦς, τέλειος Θεὸς, καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Λέγει γὰρ ὁ αὐτὸς Προφήτης περὶ αὐτοῦ. Ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ· τοῦτό ἐστι, μετὰ τῶν δύο οὐσιῶν, καὶ τῶν φύσεων. Εἷς ἐστὶν ἄρα καὶ ὁ αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἐν μιᾷ μὲν ὑποστάσει, δυοῖ δὲ φύσεσι γνωσθεῖς, ὅταν ᾔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Ὅθεν καὶ προεῖπεν ὁ προφήτης, Γνωσθήσῃ, ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ.

Ἑρβ. Λογικῶς ἀποκρίνεσθαι· πλὴν μὲ τοὺς λόγους σου κινδυνεύομεν ἡμεῖς οἱ Ἑβραῖοι, νὰ ἀφήσωμεν τὴν πατρώαν παλαιὰν πίστιν, καὶ ἔλθωμεν εἰς τὴν νέαν. Ἄλλ' ἀκουσον ἐρωτήσω σε λόγον τινά, καὶ ἀποκρίθητι. Ἀρά γε καλλιώτερος καὶ ἡδύτερός ἐστιν ὁ παλαιὸς οἶνος, ἢ ὁ νέος;

Ἀγ. Οἶνος παλαιὸς ὁ νόμος σας ἐστίν, ὡς καὶ σὺ ὁμολογεῖς, ἀλλ' ἐξύνισε, καὶ οὐκ ὠφελεῖ πλέον· πλὴν βλέπω, ὅτι σκεπάζονται αἱ καρδίαι ὑμῶν, καὶ οὐκ ἀνίστανται πρὸς γινῶσιν τῆς ἀληθείας, ἐφράγησαν τὰ ὦτα ὑμῶν, καὶ οὐκ ἀκούετε τοὺς λόγους τῆς ζωῆς, καὶ τῆς πίστεως τῆς βεβαίας καὶ ἀληθοῦς. Ὅμως τοῦτο τὸ μέγα τῆς Εὐτελείας μυστήριον φανερώνει ὁ Προφήτης καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων. « Κύριε ἀπ' ὀλίγων ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐτοὺς, ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν. Κατάστησον

Κύριε νομοθέτην ἐπ' αὐτούς. Γνώτισαν ἔθνη, ὅτι ἄνθρωποι εἰσι.

Ἑρβ. Περὶ ἄλλης τινὸς ὑποθέσεως εἶπεν αὐτὸ ὁ Προφήτης, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς λέγει τὰ ἐξῆς. Λύτρωται ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ. Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν. Ἐπαίνει Ἱερουσαλὴμ τὸν Κύριον, αἶνει τὸν Θεόν σου Σιών, ὅτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου, εὐλόγησε τοὺς Υἱούς σου ἐν σοί.

Ἀγ. Τὸ ἀπὸ ὀλίγων ἀπὸ γῆς διασκόρπισον αὐτούς, τοῦτο δηλοῖ, τὴν διασπορὰν ὑμῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, ἣτις ἐγίνε κατ' ὀλίγον. Τὸ δὲ κατὰστησον Κύριε νομοθέτην ἐπ' αὐτούς, καὶ τὸ ἔμπροσθεν, περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶπεν ὁ Προφήτης τοῦτο· αὐτὸν γὰρ κατέστησεν ὁ Πατὴρ διὰ τὴν ἀπειθειαν καὶ ἀνομίαν ὑμῶν καὶ ἔδωκεν αὐτὸν νομοθέτην εἰς τὰ ἔθνη. Περὶ δὲ τοῦ ἐτέρου πάλιν· λύτρωσαι ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὰ ἐξῆς, οὐκ ἔστι τοῦτο παντελῶς παράδοξον, ὅτι διὰ τὸ ὑμέτερον ἔθνος παρεκάλει τὸν Θεόν. Ὅμως καὶ ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ τοιαύτην συνήθειαν ἔχομεν, φοβούμενοι τὸν Θεόν, προσευχόμεθα καθ' ἑκάστην ὑπὲρ ὑμῶν, ἵνα γνωρίσητε τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Τὸ ἐπαίνει Ἱερουσαλὴμ τὸν Κύριον, καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ τοῦτο ἀλήθειά ἐστιν. Ὁ λόγος ὁμοῦς αὐτός, πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐφηρμόζετο, καὶ οὗτ' ἐγὼ εἰς τοῦτο ἀντιλέγω. Διότι πρὸ τοῦ ἔλθειν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἐὰν τότε ἐγὼ ὑπῆρχον, καὶ εἰς ὅποιανδήποτε πίστιν ἤθελον ἀνήκει, ἐγενόμην Ἑβραῖος, διότι τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Ἰσραὴλ ὑπῆρχεν ἡ σωτηρία. Περὶ δὲ τοῦ παλαιοῦ οἴνου ὡς καλλιτέρου τοῦ νέου, λέγω σοι, ὅτι ἐκ τοῦ παλαιοῦ οἴνου οὐκ ἀπέμεινε

πλέον τι ἐν τῷ πίθῳ, εἰμὴ μόνον ὁ τρυγίας. Ὁ δὲ νέος ἐστὶ καθαρός, καθὼς λέγει ὁ Προφήτης Ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου οἴνου ἀκράτου, πλήρες κεράσματος· καὶ ἐκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο. Ἐκ τοῦ παλαιοῦ νόμου τοῦ ἐφθαρμένου φανερώνει, ὅτι ἐκλινεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν νέον, διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν λόγων τῶν θείων Προφητῶν, καὶ οὐκ ἀπέμεινε πλέον οὐδὲν ἐν τῇ παλαιᾷ, διότι μετεβίβασεν αὐτὸν ἐν τῇ νέᾳ Διαθήκῃ, καὶ εἰς ὑμᾶς ἀπέμεινε μόνον ἡ ὕλη, ἥτοι ἡ ἀνωφελὴς πλήρωσις τῶν ὑμετέρων παραδόσεων.

Ἐρβ. Σὺ κατασμικρύνεις τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τὰ ἴδια αὐτοῦ προσκολλᾷς εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον, καὶ οὐκ οἶδας τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὃς λέγει· Ὅτι οὐκ ἀπόσατο Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ οὐκ ἐγκαταλείψει.

Ἀγ. Καὶ διατί οὐκ ἀναγινώσκεις, καὶ κατωτέρω τὸν στίχον, ἵνα καταλάβῃς. Ἐγὼ ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Προφήτης λέγει, κάλλιον σοῦ οἶδα, καὶ τὸ ἕτερον, τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ οὐκ ἐγκαταλείψει, ἐτι βεβαιότερον οἶδα. Πλὴν ἕως πότε; εἰπέ μοι. Ἀκουσον ὁ μετ' αὐτὸν στίχος διορισμὸν καιροῦ ἔχει. Ἔως πότε λέγων; Ἔως οὐ δικαιοσύνη ἐπιστρέψῃ εἰς κρίσιν. Κρίσιν πνευματικὴν τὸν χριστιανισμόν λέγει, ἐλθὼν δὲ ὁ Χριστὸς μου καὶ Κύριος, αὐτὸς ἐστὶν ἡ ἀληθὴς δικαιοσύνη. Ἐπιστρέφει δὲ τοὺς πιστεύοντας. Οὗτοι γὰρ εἰσὶν, ὅσοι θέλουσι μεθέξει τῆς νέας χάριτος, οἱ ἔχοντες καρδίαν καθαρὰν, ὅσοι ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους καὶ τὰ ἔθνη θέλουσι πιστεύσῃ εἰς αὐτόν. Περὶ δὲ ὑμῶν τῶν ἀπίστων Ἑβραίων λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης. Τίς ἀναστήσεται μοι ἐπὶ πονηρευομένους καὶ ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν; Φανερόν ἐστιν, ὡς καὶ ὑμεῖς καλῶς οἶδατε, ὅτι ἐκινήθη καθ'

ὕμῶν κατὰ τὴν Προφητείαν, ὁ Οὐεσπεσιανός, καὶ Τί-
τος οἱ Βασιλεῖς, καὶ αἰχμαλωτίσαντες διεσκόρπισαν
ὕμᾱς εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης· καὶ κλαίοντες καὶ
ὀδυρόμενοι ἐλέγετε, καθὼς λέγει τοῦτο καὶ ὁ Προφή-
της Ἑσαΐας. Νῦν τὴν κρίσιν μου, εἶπεν, ἀνέστησεν ὁ
Θεός, καὶ ἐμάκρυνεν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ κατεσθιόμεθα τοῖς
ὁδοῦσι τῶν ἀλλοτρίων· καὶ οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια.

Ἑρβ. Πάλιν θέλομεν ἀναστηθῇ καὶ ἡμεῖς οἱ Ἰσραη-
λῖται, καὶ ἡ πόλις ἡμῶν οἰκοδομηθήσεται, καὶ ὑμεῖς οἱ
κηρύττοντες τὸν Χριστὸν θέλετε καταισχυθῇ. Διότι
γράφει δι' ἡμᾶς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου. Ὅτι οἰκο-
δομῶν Ἱερουσαλὴμ ὁ Κύριος τὰς διασποράς τοῦ Ἰσ-
ραὴλ ἐπισυναΐξει. Ὁ ἰώμενος τοὺς συντετριμμένους τῇ
καρδίᾳ, καὶ δεσμεύων τὰ συντρίμματα αὐτῶν. Τὸ λοι-
πὸν δηλονότι εἰς τὸν μετέπειτα καιρὸν ὁ λόγος οὗτος
πληρωθήσεται, καὶ μὴ σέ μέλλῃ περὶ τούτου, ὦ Ἀρ-
χιεπίσκοπε.

Ἀγ. Ἀλλὰ μήπως δὲν ἐπληρώθη καὶ πολλάκις μά-
λιστα ὁ λόγος οὗτος, καὶ πολλάκις ὠκοδομήθη, καὶ
πολλάκις συνηθροίσθητε; οὐκ ἠχμαλώτισεν ὁ Ναβου-
χοδονόσωρ τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν λαὸν αὐτῆς, καὶ
αὐτὴν κατέσκαψε; οὐκ ἐσπλαγγνίσθη ὁ Θεὸς αὐτὴν
μετὰ ταῦτα καὶ ὠκοδόμησε τὴν Πόλιν, καὶ συνήθροισεν
ὕμᾱς, ὄντας διασκορπισμένους. Οὐ παρεδόθη ἡ πόλις
σας ἀπὸ τοῦ Προφήτου Ἱερεμίαν καὶ Βαροῦχ εἰς τοὺς
ὑπεναντίους, καὶ κατεσκάφη; καὶ πάλιν ἐφιλανθρωπεύθη
ὁ Θεὸς εἰς αὐτὴν, καὶ ὠκοδομήθη, καὶ μετὰ ταῦτα, ἵνα
μὴ λέγω τοὺς πολλοὺς κινδύνους, κατεκρημνίσθη ὑπὸ
τῶν Ῥωμαίων ἕως ἐδάφους. Τί οὖν ἀναμένεις προφη-
τείας, αἵτινες ἐπληρώθησαν δις καὶ τρίς, καὶ οὐκ ἔ-
χουσιν πλέον οὐδεμίαν βεβαιότητα; Λοιπὸν ἄκουσον τὴν

ἀπόφασιν, ἣν ὁ Θεὸς εἶπε κυρίως δι' ὑμᾶς, ἵνα εἰδῆς ὅτι ἀπὸ καρδίας ἐμίσησεν ὑμᾶς ὁ Θεός, καὶ κατ' οὐδέν ὠφελεῖσθε. Ἀπ' ἄρτι οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων, δηλαδή ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ μὴ συνάξω τὰς συναγωγὰς ἀπὸ τῶν αἱμάτων· οὐδ' οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου. Περὶ δὲ τῆς ἀναπληρώσεως τῆς ἀκολουθούσης αὐτῷ κληρονομίας, εἶπε τῷ Πατρὶ καὶ Θεῷ, ὁ μονογενὴς υἱὸς αὐτοῦ. Σὺ εἶ ὁ ἀποκαθιστῶν τὴν κληρονομίαν μου ἐμοί. Βλέπεις οὖν, ὦ Ἑρβᾶν, ὅτι ἀπ' αὐτῆς τῆς καρδίας ἐμίσησεν ὑμᾶς ὁ Θεός, καὶ εἶπε δι' ἀπάσας ὑμῶν τὰς συναγωγὰς, ὅτι οὐ μὴ ἐπισυνάξω ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν ἀπὸ τῶν αἱμάτων, οὐδὲ ἐνθυμηθῶ τὰ ὀνόματα ἐν τοῖς χεῖλεσί μου; Ἐὰν λοιπὸν οὐδὲ διὰ τῶν χειλέων του θέλει νὰ ὀνομάζῃ ὑμᾶς ὁ Θεός, τίνες λοιπὸν ἐστέ; Εἰμὶ μόνον σκοτεινοὶ καὶ τυφλοὶ, συμπεφυρμένοι, καὶ ἀμνημόνευτοι.

Ἑρβ. Οὐ λέγει ἐνταῦθα ὁ Προφῆτης, Μακάριος, οὗ ὁ Θεός Ἰακώβ, βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπίς αὐτοῦ ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτοῦ; Οὐ λέγει ὁ Μωϋσῆς ἀπολεσθήσεσθε, ὑμεῖς οἵτινες οὐκ ἔχετε τὸν νόμον βοηθόν; Καὶ δι' ὑμᾶς τοὺς ἐθνικοὺς λέγει πάλιν ὁ Δαβίδ. Ἀπολείσθε ἔθνη ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. Καὶ πάλιν ὁ Μωϋσῆς ὅτι ἔθνος ἀπολωλεκὸς βουλὴν ἐστί, καὶ οὐκ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς ἐπιστήμη. Καὶ πάλιν ὁ Ἡσαΐας. Μὴ εὐφρανθεῖσαν πάντες οἱ ἀλλόφυλοι; συνετρίβη γὰρ ὁ ζυγὸς τοῦ παίοντος ἡμᾶς καὶ ἐπειδὴ ἀπηλλοτριώθητε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καθὼς μαρτυροῦσιν οἱ Προφῆται, ἀνωφελῶς καυχᾶσθε καὶ ἐλπίζετε.

Ἄγ. Πρῶτον ἀνάγνωσον τὰ γεγραμμένα, καὶ ἰδὲ τί δηλοῦσιν, καὶ ἔπειτα καταγέλασον. Διότι τὸ, Μακάριος, οὗ ὁ Θεός Ἰακώβ, περὶ τῶν πιστευόντων εἰς

τὴν Τρισυπόστατον Θεότητα εἶπεν αὐτὸ ὁ Προφήτης· καὶ σὺ λέγεις ἡ ἐλπίς ἡμῶν ἐστὶ πρὸς τὸν Κύριον, καθὼς λέγει, καὶ προσημαίνει. Ἐγὼ δὲ λέγω, ὅτι περὶ τοῦ νέου Ἰσραὴλ προλέγει τοῦτο, «Ὅτι ὁ παλαιὸς νόμος καμμίαν ἐλπίδα οὐκ ἔχει. Ἐλειψεν ἅψ' ἡμῶν, ἐπειδὴ ἠρνήσασθε τὴν καλὴν ἐλπίδα, καὶ θεῖαν, ἣν ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς ἐξ οὐρανοῦ. Περὶ δὲ τοῦ, Ἀπολείσθε ἔθνη ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ, σὺ λέγει τοῦτο δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς τοῦς Ἑβραίους καὶ τοῦς ἄλλους ἀπίστους. Διότι ὑμεῖς μὲν κακῶς ἐπορεύθητε εἰς τὸν νόμον, ὅστις ἐδόθη εἰς ὑμᾶς, καὶ ἐμίχθητε τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις αὐτῶν. Οἱ δὲ ἄπιστοι ἐν τῷ Νόμῳ τοῦ Θεοῦ, (τῷ Εὐαγγελίῳ) οὐκ ἠδουλήθησαν πορεύεσθαι. Ἐθνη, ἀνόητε, εἶπε· καὶ εἶπέ μοι λοιπὸν, τίς ἀπωλέσθη ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ; Ἡμεῖς, ἡ ὑμεῖς οἱ παραβάται, καὶ ἀρνούμενοι τὸν Θεόν, ὡς λέγεις; Ἡ ἀπ' ἀρχῆς οὐ μένομεν ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ἕως τοῦ νῦν, καὶ ζῶμεν ἐν αὐτῇ; Ὑμᾶς δὲ τοῦς παρονόμους ἐξεδίωξεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν ἐθνῶν, εἰς τὰ ὁποῖα εἶπε ὅτι θέλει παραδώσῃ ὑμᾶς καὶ ἐξολοθρεύσῃ, καὶ κατοικήσῃ εἰς τὴν γῆν αὐτῶν; Οὕτως ἐξωλόθρευσεν ὑμᾶς καὶ ἐμίγητε τοῖς ἔθνεσι καὶ ἐκοινωνήσατε τοῖς ἔργοις αὐτῶν, καὶ τοσοῦτον ἐταλαιπωρήθητε, ὥστε οὐδεμίαν γῆν ὑμετέραν ἀπεκτήσατέ ποτε. Ἐνταῦθα ἐπληρώθη ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ὅτι διασπερῶ αὐτούς. Διεσπάρητε οὖν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ ἐστὲ εἰς ὀνειδισμόν πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ εἰς ἀπώλειαν. Μὴ δὲ εὐφρανθείησαν πάντες οἱ ἀλλόφυλοι. Περὶ τῆς ἀπωλείας τῶν Ἀσσυρίων προφητεύων λέγει οὕτω κατωτέρω καὶ δείκνυσιν περὶ αὐτῶν ὃν τρόπον βεβούλευμαι, οὕτω μενεῖ τοῦ ἀπολέσαι τοῦς Ἀσσυρίους ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἐμῆς, καὶ ἀπὸ τῶν ὁρέων μου καὶ ἔσονται εἰς καταπάτημα. Τί σοὶ φαίνονται ταῦτα;

Ἑρβ. Πρὸς πολύλογον ἄνθρωπον τίς ἔστιν ἱκανὸς ἀποκριθῆναι τοῖς λόγοις αὐτοῦ; Ὅσα ἂν λαλήσωμεν πρὸς σέ, πάντα ἀνατρέπεις. Ἀλλ' ἄκουσον τί λέγει ὁ προφήτης Ζαχαρίας ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου. Ἰδοὺ ἐγὼ σῶζω τὸν λαόν μου ἀπὸ τῶν Ἀνατολῶν, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ κατασκηνοῦσιν ἐν μέσῳ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔσονται εἰς λαόν, καὶ γὰρ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεόν, ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ· καὶ ἔσεσθε εἰς εὐλογίαν. Θαρσεῖτε καὶ κατισχύετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. Διότι τάδε λέγει Κύριος· ὃν τρόπον διενόηθην τοῦ κακῶσαι ὑμᾶς, ἐν τῷ παροργίσαι με τοὺς πατέρας ὑμῶν, καὶ οὐ μετενόησαν, οὕτω διατέταγμαι, καὶ διανενόημαι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοῦ καλῶς ποιῆσαι τῷ Ἰσραὴλ, καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα. Θαρσεῖτε, ἡγουν ἐνταῦθα ἐγὼ σῶζω τὸν λαόν μου ἀπὸ τῆς γῆς τῶν Ἀνατολῶν καὶ ἀναβιβάζω εἰς τὴν γῆν αὐτῶν καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν μέσῳ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔσονται αὐτοὶ λαός μου, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς Θεὸς ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ. Καὶ κατὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐστὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν εἰς κατάραν ὁ οἶκος τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Ἰσραὴλ, οὕτω δώσω ὑμῖν, ἵνα ᾗτε εἰς εὐλογίαν. Θαρσεῖτε, καὶ ἐνδυναμοῦσθε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· διότι τάδε λέγει Κύριος· Κατὰ τὸν τρόπον, ὃν διενόηθην κακῶσαι ὑμᾶς, διότι παρώργισάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ οὐ μετενόησαν· οὕτω διατέταγμαι καὶ διανενόημαι ποιῆσαι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἡγουν ποιῆσαί με καλὸν τῷ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ Ἰούδα· θάρρεῖτε· οὗτοι οἱ λόγοι οὐκ εἰσὶ τοῦ Θεοῦ; τί ἀποκρίνεσαι, ὦ Ἀρχιεπίσκοπε;

Ὁ Ἀγ. Οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια, ὡς λέγεις, ὦ Ἑρβᾶν, καὶ οὕτω λέγει καὶ ὁ προφήτης. Ἀλλὰ καλῶς οἶδας, ὅτι, ἀφοῦ ἠχμαλωτίσθητε δις καὶ τρίς παρὰ τῶν

ἐθνῶν, ὄντες ἐν Ἱερουσαλὴμ· πάλιν ὑπεστρέψατε εἰς αὐτήν. Καὶ μέχρι τίνος ἀπηλαύσατε τὴν εὐλογίαν; ἔπειτα παρεδόθητε εἰς διαρπαγὴν καὶ εἰς προνομὴν καὶ εἰς κατάραν εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἡμαρτήσατε. Λοιπὸν φρονῶ ὅτι προλαβόντως ἠριθμήσαμεν ποσάκις ἡχμαλωτίσθη ἡ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ποσάκις εὐσπλαγχνίσθη ὑμᾶς ὁ Θεός, καὶ πάλιν ἀπέδωκεν ὑμῖν αὐτήν. Ἀλλ' ἵνα κατέχητε αὐτήν οὐχὶ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Σατανᾶς καὶ ὁ Ἀντίχριστος εἰς τὸν κόσμον. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἐσταυρώσατε τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενῆ καὶ ἀποδοκιμασθέντες εὐρέθητε παντάπασιν ἀνωφελεῖς, διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν ὁ Θεός τὰ ἔθνη ἀνθ' ὑμῶν. Καὶ ἄκουσον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου λέγοντος· τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· ὅτι ἤξουσι λαοὶ πολλοὶ κατοικοῦντες πόλεις πολλὰς, καὶ συνελεύσονται εἰς μίαν πόλιν λέγοντες· πορευθῶμεν πορευόμενοι δεηθῆναι τοῦ προσώπου Κυρίου παντοκράτορος· ἡγουν οὕτω λέγει ὁ Θεός ὁ κρατῶν τὰ πάντα. Ἐλεύσονται λαοὶ πολλοὶ καὶ κατοικήσουσιν εἰς πολλὰς πόλεις καὶ συναχθήσονται εἰς μίαν πόλιν λέγοντες· πορευθῶμεν, ἵνα δεηθῶμεν τοῦ προσώπου Κυρίου παντοκράτορος. Βλέπετε τὴν πρὸς τὸν Θεὸν σπουδὴν τῶν ἐθνῶν, ἣν προεῖπεν Ἡσαΐας, μᾶλλον δὲ ὁ Θεός· Ἡξουσι, φησί, πολλοὶ λαοὶ καὶ ἔθνη πολλὰ καὶ ζητήσουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ τοῦ κρατοῦντος τὰ πάντα. Τί σοὶ φαίνεται εἰς αὐτά;

Ἐρβ. Ὁ προφήτης Μιχαίας εἶπεν· « ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις λέγει Κύριος, συνάξω τὴν συντετριμμένην, καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰσδέξομαι, καὶ καλέσω οὓς ἀπώσασθην· καὶ θήσομαι τὴν συντετριμμένην καὶ ὑπόλειμμα, καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰς ἔθνος ἰσχυρόν· καὶ βασιλεύσει Κύριος ἐπ' αὐτοὺς ἐν ὄρει Σιών, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα· » ἡγουν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις εἶπεν ὁ Θεός

συνάξω τὴν συντετριμμένην καὶ τὴν ἀποβεβλημένην εἰς ἔθνος δυνατόν, καὶ βασιλεύσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα. Λοιπὸν τί σοὶ φαίνεται ; οὐδέποτε ὁ Θεὸς συγχωρήσει τὸν λαὸν τοῦ τὸν Ἰσραὴλ, οἱ ὁποῖοι ἐσμὲν ἡμεῖς, οὕς ἀπέρριψεν, ὡς λέγεις, καὶ ἀναδείξει εἰς ἔθνος μέγα καὶ βασιλεύσει εἰς βασιλείον ἰσχυρόν ;

Ὁ Ἀγ. Κατ' ἀλήθειαν σφάλλεις, ὦ Ἑρβάν, σφετεριζόμενος τὴν προφητείαν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ὑμῶν. Συντετριμμένην γὰρ εἶπε τὴν τῶν ἐθνῶν παροιχίαν καὶ ἀπωσμένην εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν. Οὐ βλέπεις ἤδη τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν ὅτι ἐστὶν εἰς ἔθνος μέγα καὶ δυνατόν ; Οὐκ ἐστὶν Ἱερουσαλήμ πλήρης ἐκκλησιῶν καὶ ἁγιαστηρίων εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἑσταυρωμένου ; Οὐκ ἐφάνη κατ' ἀρχάς ἐν Βηθλεὲμ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὃν ὑμεῖς ἠρνήσασθε ; Οὐ βασιλεύει αὐτὸς εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, ἀπὸ τοῦ ὅρους Σιών, τοὔτέστι τοῦ ὕψους τοῦ Οὐρανίου ; Ἀκουσον τί λέγει ὁ Προφήτης Μιχαίας μετὰ ταῦτα ; Καὶ σὺ Βηθλεὲμ, οἶκος τοῦ Εὐφραθᾶ, μὴ ὀλιγοστός εἶ ἐν χιλιάσιν Ἰσούδα. Ἐκ σοῦ γάρ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος, τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ αἱ ἐξοδοὶ αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος. Ὅτι καὶ Θεὸς προαιώνιος ἦν. Διὰ τοῦτο δώσει αὐτοῖς ἕως καιροῦ τικτούσης· τοὔτέστι, δώσει ὑμῖν τοὺς Ἑβραίους, ἵνα κρατήσητε τὸν νόμον Μωϋσέως ἕως καιροῦ τικτούσης· ἡγουν ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ νέος νόμος. Ἡγούμενον δὲ λέγει τὸν μέλλοντα ἔρχεσθαι ἀπὸ Βηθλεὲμ, ἥτοι ἐκ τῆς ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας. Γεννήσει γὰρ ἡ Κόρη τὸν ἄρχοντα τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐπικράνθη δὲ διότι οὔτε οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ γεννηθέντες ἀπὸ τοῦ Ἰωσήφ καὶ νομιζόμενοι ἀδελφοί, οὔδὲ αὐτοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

Καὶ αὐτὸς λέγει· Στήσεται, καὶ ὄψεται τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. Ποῖον ἄρα ἔσται τὸ ποίμνιον αὐτοῦ; Ὅτι τὰ ἔθνη ἐπεδόθησαν αὐτῷ· καὶ ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἰσχύϊ Κυρίου, καὶ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ὑπάρξουσιν τὰ ἔθνη. Διότι νῦν μεγαλυνθήσεται ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ἕως ἁκρῶν τῆς γῆς, ἡγουν νὰ σταθῇ καὶ ἰδῇ, ποῖον ἄρά γε ἔσται τὸ ποίμνιον αὐτοῦ· καὶ θέλει ἰδεῖ, ὅτι ἐδόθησαν αὐτῷ ταῦτα τὰ ἔθνη. Καὶ ποιμανεῖ τὸ ποιμνιὸν τοῦ ἐν δυνάμει καὶ τῇ δόξῃ τοῦ ὀνόματος Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ὑποταχθήσονται ἔθνη. Διότι νῦν μεγαλυνθήσεται ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ἕως τῶν περάτων τῆς οἰκουμένης μέχρι τῆς συντελείας. Καὶ εἰ βούλει ἀντιστῆναι, ὅτι οὐκ ἐμεγαλύνθη ὁ ποιμαίνων τὰ ἔθνη Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἰδε, ὅτι εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης μεγαλύνεται· καὶ δοξάζεται ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς οὐ μόνον ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἕως τοῦ νῦν, ἀλλὰ καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος ἡγουν μέχρι τῆς συντελείας. Τοῦτο γὰρ ὁλοῦ τὸ μεγαλυνθήσεται ἕως ἁκροῦ τῆς γῆς.

Ἑρβ. Καὶ ἐπειδὴ οὕτως ἔχει, ὡς λέγεις, διὰ ποίαν αἰτίαν οὐκ εἶπεν ὁ προφῆτης, ὅτι ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἀλλ' ἦλθεν εἰς τὸν Ἰσραὴλ;

Ἀγ. Τὸ Ἰσραὴλ ὄνομα ἐρμηνεύεται νοῦς, ὅστις βλέπει τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ οὖν ὑμεῖς οἱ Ἑβραῖοι πρῶτον εἰσθε εἰς αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἀφοῦ δὲ ἦλθεν ὁ Μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκουσίως, ἐκλείσατε τοὺς ὀφθαλμούς ὑμῶν ἵνα μὴ ἰδῇτε, παρευθὺς ἐχάθη τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀφ' ὑμῶν. Τὸ· Νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν, καὶ ἦλθον τὰ τυφλὰ ἔθνη, καὶ ἀνέβλεψαν, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Ὑἱόν, καὶ ἐδέχθησαν τὸ ἅγιον βάπτισμα, καὶ πα-

ρευθὺς ἐτέθη εἰς αὐτὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ὠνομάσθησαν Νέος Ἰσραήλ· καὶ ἀφ' ὑμῶν ἀφήρεσε τὸ ὄνομα τοῦτο ἰδίᾳ χειρὶ, καὶ ἔδωκε τοῦτο ἡμῖν καὶ ἐκλήθημεν νέος Ἰσραήλ, καὶ ὅσοι ἀπετυφλώθησαν, ὡς ὁμεῖς, ἀπώλεσαν αὐτὴν τὴν καλὴν ἀκοὴν τοῦ ὀνόματος Ἰσραήλ. Καὶ ἐπειδὴ μετέθηκεν αὐτὸ τὸ ὄνομα ἀφ' ὑμῶν, εἰς ἡμᾶς τὰ ἔθνη, φανερόν ἐστίν ὅτι περὶ τῶν ἐθνῶν εἶπεν ὁ Προφήτης τὸν νέον Ἰσραήλ, ὅτι ἐξελεύσεται ὁ Κύριος εἶναι εἰς ἄρχοντα τῷ νέῳ Ἰσραήλ.

Ἑρβ. Πολλὰ λέγεις καὶ ἀγωνίζεσαι ἵνα φέρῃς εἰς ἀπόγνωσιν τὸ γένος τῶν Ἑβραίων· καὶ φανερώνεις μὲ τὴν πολυμάθειάν σου ὡς μὴ ἔχοντα ἐλπίδα τὸν Ἰσραήλ. Ἀλλ' ἐγὼ οὐ στέργω τοῖς σοῖς λόγοις. Ἐπειδὴ ἀκούω τοῦ Προφήτου Ἡσαίου λέγοντος. Ἐπιλάμψει Κύριος τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν βουλῇ μετὰ δόξης ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ὑψῶσαι καὶ δοξάσαι τὸ ἐγκαταλειφθὲν τοῦ Ἰσραήλ ἐν Σιών, καὶ τὸ καταλειφθὲν ἐν Ἱερουσαλήμ· ἅγιοι κληθήσονται πάντες οἱ γραφέντες εἰς ζωὴν ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτι ἐκπλυνεῖ Κύριος τὸ αἷμα Ἰσραήλ, καὶ ἐκκαθαριεῖ ἐκ μέσου αὐτῶν πνεύματι κρίσεως καὶ πνεύματι καύσεως· ἡγουν θέλει λάμψει ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μὲ βουλήν μετὰ δόξης ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα ὑψώτῃ καὶ δοξάσῃ τὸ ἐναπολειφθὲν τῆς Ἱερουσαλήμ. Καὶ θέλουσιν ὀνομασθῇ ἅγιοι ὅλοι οἱ γραφόμενοι εἰς τὴν ζωὴν, καὶ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ὅτι θέλει ἀποπλύνει Κύριος τὸν ρύπον τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τῆς Σιών, καὶ θέλει καθαρίσει τὸ αἷμα τῆς Ἱερουσαλήμ μεταξὺ αὐτῶν, πνεύματι κρίσεως καὶ πνεύματι καύσεως· τὸ λοιπὸν ἐλεύσεται καιρὸς, καθ' ὃν θέλει ἔχει ἐλπίδα σωτηρίας ὁ Ἰσραήλ, καθὼς ἀκούω τὰς προφητείας καὶ πάλιν ἀποκατασταθήσεται ἐν τῇ πρώτῃ δόξῃ, μάλιστα καὶ πλεον

ἔτι. Ὅθεν μὴ πολυλογῆς καὶ ἐναντιοῦσαι, ἀλλὰ πίστευσον, ὅτι οὕτως ἔχει καὶ πρῶτον, καὶ ὕστερον.

Ὁ Ἅγ. Ἐπειδὴ οὐκ οἶδας τὴν ἀκρίβειαν τῆς θείας γραφῆς, λέγεις ἐσφαλμένως λόγους συγκεχυμένους καὶ ἀνωφελεῖς, καὶ χαίρεις τοῖς σοῖς λόγοις νομίζων ὅτι γνωρίζεις τι. Αὐτὸν τὸν λόγον, ὃν λέγει ὁ προφήτης διὰ στόματος Θεοῦ, τὸ Ἐπιλάμψει ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν βουλῇ μετὰ δόξης ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ ὑψῶσαι τὸ κατάλειμμα τοῦ Ἰσραὴλ, αὐτὸ ἔγεινε καὶ παρῆλθε. Ἐλαμψε γὰρ ὁ Μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου καὶ Θεοτόκου ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν Ἐνσαρκον οἰκονομίαν αὐτοῦ μετὰ δόξης ἐπλήρωσεν, ἂν καὶ οὐχὶ ὑλικῶς, καθὼς φαντάζεσαι σὺ καὶ νομίζεις, ὡς σαρκικὸς Ἰουδαῖος. Τί ἐστὶ τὸ καταλειφθὲν, ἐρωτῶ σε; καὶ διὰ τίνα ἐγράφη; Πρόσεχε καλῶς, ἵνα γνωρίσης τὸ ὠφέλιμον καὶ ἐπιτήδειον πρὸς σωτηρίαν σου. Τὸ καταλειφθὲν τοῦ Ἰσραὴλ ἐστὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων, τὸ ὁποῖον ἐπίστευσεν, ὅτε ἦλθεν ὁ Χριστός. Κατελείφθη γὰρ ὑπὸ τῶν ἀπίστων, καὶ προσελήφθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ ἠλευθερώθη ἀπὸ τῶν δαιμόνων τῶν τυραννούντων πρότερον τὸ ἀνθρώπινον γένος (Διότι ἐὰν οὐκ ἐσαρκοῦτο, καὶ ἐνηνθρώπει ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἡδύνατο πᾶς τις ἀρετὴν ἀσκήσαι, ὡς καὶ ὁ προφήτης λέγει «Εἰ μὴ Κύριος ἐγκατέλιπεν ὑμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγεννήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὠμοιώθημεν.» Ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἡδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν Παράδεισον κεκλεισμένον ὄντα μέχρις οὗ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν πρῶτος ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ ἐνανθρωπήσας. Ἀλλὰ ἄλλως δύναται νοηθῆναι ἡ γραφὴ αὕτη. Κατάλειμμα γὰρ, ἢ καταλειφθὲν, ἢ κατάλοιπον τοῦ Ἰσραὴλ, εἰσὶν, ὧς προεῖπόν σοι, οἱ πιστεύσαντες τῷ Τρισυπο-

στάτω Θεῷ, οὗτοι δὲ κατελείφθησαν ἥτοι ἔμειναν, πιστοὶ αὐτῷ, ὄντες προσέτι ταπεινοί, καὶ ἐξουδενωμένοι, καὶ ἄσημοι ἐν τῷ Ἰσραήλ. Οἵτινες κατὰ τὴν προφητείαν, τὴν προκειμένην, καὶ ἐδοξάσθησαν, καὶ ἐγράφησαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣτις ἐστὶν ἡ ἐπίγνωσις τοῦ Τρισυποστάτου Θεοῦ, καὶ ἡ πίστις εἰς τὸν ἐνανθρωπήσαντα Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἐπειτα ἐπέρχεται τό. « Ἐκπλυνεὶ Κύριος τὸν ῥύπον τῶν υἱῶν, καὶ τῶν θυγατέρων Σιών, καὶ τὸ αἷμα ἐκκαθαριεῖ » ἐκ μέσου αὐτῶν ἐν πνεύματι κρίσεως, καὶ πνεύματι καύσεως. » Ὁ ἐστὶ. Τῶν πιστευσάντων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν πλύνει ὁ Θεὸς τὴν ἁμαρτίαν τὴν προπατορικὴν, τὴν ὡς ῥύπον τινα αὐτοῖς συμπαραομαρτοῦσαν, καὶ πᾶσαν ἄλλην κατὰ προαίρεσιν ὑπ' αὐτῶνπραχθεῖσαν κυρίως δὲ, ἐὰν οἱ βαπτιζόμενοι εἰσὶν ἀπόγονοι Ἰουδαίων, πλύνει ὁ Θεὸς καὶ καθαρίζει αὐτοὺς ἐκ τῆς μεγάλης καὶ φρικτῆς ἐκείνης ἁμαρτίας τῆς Χριστοκτονίας, ἧς μέτοχοι εἰσὶν οὗτοι, ὡς ἀπόγονοι τῶν αἰτησαμένων τότε τὸν Φάνον τοῦ Δικαίου, κραυγασάντων καὶ εἰπόντων. Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. Πλύνει δὲ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ τοῦ Ἀγίου, ὅπερ ὁ Θεὸς προφήτης ὀρίζει Πνεῦμα κρίσεως, καὶ Πνεῦμα καύσεως, ὅτι οὐχ ἀπλῶς, καὶ ἀκρίτως, καὶ ἀναξίως, ἀλλὰ μετὰ κρίσεως, καὶ δικαίως ἐπιφοιτᾷ τοῖς ἀξίοις, καυστικόν τε ἐστὶ πάντων τῶν ἐγκλημάτων, καὶ ἀναλωτικόν τῶν παγίδων, καὶ διαλυτικόν τῶν μεθοδεύων τοῦ ἀντικειμένου. Ἀλλ' ὥς ἐπαναλάβω ἔτι ἄνωθεν τὴν προφητείαν. « Τῇ δὲ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ (λέγει ὁ Θεὸς προφήτης). Ἐπιλάμψει ὁ Θεὸς ἐν βουλῇ μετὰ δόξης » ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ ὑψῶσαι καὶ δοξάσαι τὸ καταλειφθὲν » ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἅγιοι κληθήσονται πάντες οἱ γραφέντες εἰς ζωὴν ἐν Ἱερουσαλήμ, ὅτι ἐκπλυνεὶ Κύριος

» τὸν ῥύπον τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων Σιών, καὶ
 » ἐκκαθαριεῖ τὸ Αἷμα ἐκ μέσου αὐτῶν ἐν πνεύματι κρί-
 » σως, καὶ πνεύματι καύσεως». Ἄρα γε, ὦ Ἑρβᾶν,
 δὲν συνευδοκεῖς, καὶ Σὺ, εἰς τὴν ἐρμηνείαν αὐτὴν ; Ὅτι
 ὁ σαρκωθεὶς Θεὸς ἐλάμψε (διότι ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ) ἐπὶ
 τῆς γῆς μετὰ δόξης, ἦτοι σταυρωθεὶς καὶ παθὼν καὶ
 ταφεὶς, ἐξῆλθεν (ὡς Ἥλιος ἀνατέλλων) ἐκ τοῦ μνη-
 μείου, ἀναστὰς ἐκ τοῦ τάφου τριήμερος, καὶ ὅτι διὰ
 τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ εἴλκυσεν εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ
 τοὺς ταπεινοὺς μὲν, καὶ πτωχοὺς, καὶ ἀσήμερους τοῦ
 Ἰσραὴλ, ἀγαθοὺς δὲ, καὶ εὐθεῖς, καὶ ταπεινοὺς
 τὴν καρδίαν, οἵτινες πιστεύσαντες μὲν ἐβαπτίσθησαν,
 βαπτισθέντες δ' ἐκαθαρίσθησαν, καθαρισθέντες δ' ἐ-
 λευκάνθησαν, λευκανθέντες δ' ἐφωτίσθησαν, καὶ φωτι-
 σθέντες ἡγιασθήσαν. Οἵτινες εἰσὶν οἱ Ἅγιοι. Ἀπόστο-
 λοι, Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ κορυφαῖοι, Ἰωάννης καὶ Ἰά-
 κωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου, Ματθαῖος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀ-
 δελφὸς τοῦ Πέτρου, Ἰούδας Ἰακώβου, Ἰάκωβος ὁ τοῦ
 Ἀλφαίου καὶ Φίλιππος, καὶ Θαδδαῖος, καὶ Θωμᾶς, καὶ
 Σίμων ὁ Κανανίτης, καὶ οἱ Ἑβδομήκοντα, καὶ αἱ Μυ-
 ροφόροι, καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου, καὶ αἱ πέντε χι-
 λιάδες, οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πολ-
 λοὶ ἄλλοι, μάρτυρες καταστάντες τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ-
 ησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ. Καὶ προσέτι
 αἱ 3000 ψυχαί, οἱ πιστεύσαντες τὴν ἡμέραν τῆς Πεν-
 τηκοστῆς, ὅτε κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς
 Ἀποστόλους, καὶ αἱ 5000 οἱ πιστεύσαντες διὰ τοῦ λό-
 γου τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὅταν ἐθεράπευσε τὴν δυνά-
 μει τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸν ἐκ γενετῆς χω-
 λόν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι πλείσται ψυχαὶ ἀνδρῶν τε καὶ
 γυναικῶν, αἵτινες ἐπεστράφησαν ἐκ τῆς ἀπιστίας, καὶ
 ἐβαπτίσθησαν. Περὶ τούτων οὖν πάντων ἔγραψεν ὁ

προφήτης, ὅτι τὸ Ἐγκατάλειμμα τοῦ Ἰσραὴλ σωθή-
σεται. Οὗτοι δὲ, ὡς προείπομεν ἐδοξάσθησαν οὐ μόνον
ἐν οὐρανῷ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ γῆς. Ὅτι πάντες τιμῶσι καὶ
δοξάζουσιν αὐτοὺς ὡς ἁγίους, καὶ δικαίους, καὶ ἁγίους
καὶ δικαίους, ὀνομάζουσιν αὐτοὺς, καὶ τὰς ἁγίας αὐτῶν
μνήμας κατ' ἔτος ἐορτάζουσι.

Ἑρβ. Μὲ τεχνικωτάτους λόγους μεταβάλλων τὸ νό-
ημα τῆς Γραφῆς, φέρεις αὐτὴν εἰς βοήθειάν σου. Ἄλλ'
ἐὰν ἔχῃ, ὡς λέγεις, ὅταν ἦλθεν ὁ Κύριός σου, ἐπεσκή-
ασεν ἄρα τότε νεφέλη τὴν Σιών καὶ τὰ περίξ αὐτῆς,
πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ ἔλαμπε τότε πῦρ μὲ καπνὸν
πάσας τὰς νύκτας, καὶ ἐσκεπάσθη ἡ Σιών καὶ τὰ λοιπὰ
μέρη μὲ δόξαν. Διότι διὰ τὴν ἦναι πιθανὴν ἡ ἐξηγήσις
σου, ἀνάγκη πᾶσα ἦν νὰ συμβῶσι ταῦτα. Ἐὰν δ' οὐ
συνέβησαν, ἀπίθανος ἐστὶν ἡ προηγηθεῖσα σοι ἐρμηνεία.
Λέγει γὰρ μετὰ τ' ἀνωτέρω εὐθὺς ὁ προφήτης. « Καὶ
ἦξει. Καὶ ἔσται πᾶς τόπος τοῦ ὄρους Σιών, καὶ πάν-
τα τὰ περικύκλω αὐτῆς σκιάσει νεφέλη ἡμέρας, καὶ
ὡς καπνοῦ, καὶ φωτὸς πυρὸς καιομένου νυκτός, καὶ
πάσῃ τῇ δόξῃ σκεπασθήσεται.

Ἀγ. Πλανᾶσαι μὴ εἰδὼς τὰ νοήματα τῶν Γραφῶν,
μὴδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Ὅτι « ἂν μὴ πιστεύσητε,
οὐδ' οὐ μὴ συνῆτε ». Πρόσεχε οὖν, καὶ μάθε καλῶς,
τί δηλοῦσι τὰ λεγόμενα.—Λέγει οὖν ὁ προφήτης. « Καὶ
ἦξει. » Ὁ περ ἐστὶ Θεὸς ἔλθῃ (ὁ Κύριος). καὶ τοῦτο κη-
ρύττομεν ἡμεῖς, ὅτι ἦλθε. « Καὶ ἔσται (ἐπιφέρει ἀμέ-
» σως) πᾶς τόπος τοῦ ὄρους Σιών, καὶ πάντα τὰ περι-
» κύκλω αὐτῆς, σκιάσει νεφέλη ἡμέρας, καὶ ὡς καπνοῦ,
» καὶ φωτὸς πυρὸς καιομένου νυκτός. Τουτέστι » Ὁ-
ταν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σκηνώσῃ ἐν τῇ Μήτρᾳ τῆς
Παρθένου, καὶ γενόμενος σὰρξ καὶ τεχθῇ ἐξ αὐτῆς
ἀνερμηνεύτως, καὶ ἐπιφανῇ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πλήρης χα-

ριτος, καὶ ἀληθείας, τότε (τὸ ὅρος Σιών καὶ τὰ περίξ)
οἱ θέλοντες νὰ πιστεύσωσι Ἰουδαῖοι, Ἱεροσολυμίται καὶ
μή, θέλουν λάβει ἀναψυχὴν, ὡς ὁ ἄνθρωπος ἀναψύχε-
ται ἐν καιρῷ μεσημβρινοῦ καύσωνος, ὅταν δροσώδης
νεφέλη μεγίστη, καταβαίνουσα ἐπισκιάζῃ αὐτόν. Διότι
ποῖος δὲν λαμβάνει ἀναψυχὴν χωλὸς ὢν, ἢ παράλυτος,
καὶ θεραπευόμενος ἐν βραχεὶ μόνῳ τῷ λόγῳ, ὡς ἐκεῖ-
νοι οἱ θεραπευθέντες ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ μου Χριστοῦ; ἢ
λεπρὸς, καὶ καθαριζόμενος εὐθέως; ἢ αἰμορροοῦσα, καὶ
ἰωμένη τῇ μόνῃ προσψαύσει τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
αὐτοῦ, καὶ ὑγιὲς γινομένη ἀπὸ τῆς μαστιγῆς αὐτῆς
ταύτης; Ποῖος δὲ τυφλὸς ἀναβλέπων οὐκ εὐχαριστεῖ-
ται, καὶ οὐκ ἀναπνέει λοιπὸν ἀέρα ἀγαλλιάσεως; Ποῖος
δὲ κωφὸς καὶ μογιλάλος οὐ λυπεῖται, καὶ στενοχωρεῖ-
ται, ἐνόσω δὲν ἰᾶται ὑπό τινος; Καὶ ἐὰν ἰαθῇ, ἀμήν,
ἀμήν, σοὶ λέγω Ἑρβᾶν, χαίρει ἐπὶ τῇ ἰάσει ταύτῃ μάλ-
λον, ἢ ἐὰν ἐβασιλεύετο αὐτὸν ὑμεῖς ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ;
Καὶ τέλος πάντων ὁ Ἰησοῦς μου Χριστὸς θεραπεύσας
πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν τοῦ ἀγνώμονος ἐκεῖ-
νου λαοῦ, ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ προφήτου Νεφέλη, δρο-
σίσασα, καὶ ἀναψύξασα, τὸν ἐν τῷ καύσωνι τῆς ἁμαρ-
τίας ἀγωνιῶντα καὶ κινδυνεύοντα τῆς Παλαιστίνης λα-
όν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Νόμος (οὔτινος τοσοῦτον θερμῶς ἀν-
τέχεται νῦν ἡ ὑμ. ἐλλογιμότης) δὲν ἔδιδεν εἰς σᾶς καὶ
τὴν δύναμιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν θείων ἐντολῶν, ὡς
ὁ νόμος ὁ τῆς Χάριτος ἦτοι ὁ νέος.

Ἑρβ. Πῶς; Καὶ εἶναι ποτὲ νόμος δεικνύων καὶ τὰ
μέσα τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ ἐκπληρώσεως.

Ἀγ. Εἶναι, ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶ τὸ ὑψηλότερον, ἴσως
δὲ καὶ τελευταῖον μάθημα, ὅπερ δίδωσι πᾶς μαθητῆς
τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ἐπιθυμοῦντα συμμαθητὴν γένεσθαι.

Ὅθεν ἐπανέρχομαι, εἰς τὸ θέμα ἡμῶν τὸ προκείμενον,

ὅτι ἐπειδὴ δύναμιν οὐκ εἶχον οἱ Ὑποκριταὶ ἐκεῖνοι Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι τηρῆσαι πάντα τὸν νόμον τὸν Μωσαϊκὸν ἀφέντες αὐτόν, ὡς ἀδύνατον ἐκτελεσθῆναι, ἐνησχολοῦντο περὶ τοὺς τύπους μόνον τῆς νομικῆς λατρείας, καὶ ἀφῆσαντες τὴν Κρίσιν, καὶ τὸν Ἑλεον καὶ τὴν πίστιν, καὶ προσέτι τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἐαυτῶν ἀσθενείας, καὶ τῆς ἀνάγκης ἣν εἶχον τοῦ Μεσσίου καὶ Μόνου πρὸς τὸ σωθῆναι αὐτούς, ἀπεδεκάτουν τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἡλπιζον σωθῆναι τελείως διὰ μόνης τῆς τυπικῆς ἐκείνης λατρείας, ἣν ὑπερηφάνως, ὡς τάχα μὴ ὄντες, ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, προσῆγον εἰς τὸ Ὅν τὸ Αἰώνιον, ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ὁποίου πάντα γυμνὰ καὶ τετραχλησιμένα εἰσὶν, ὁ δὲ λαὸς, ὁ πτωχὸς λαὸς, ἐσύρετο ἄκων ὀπισθεν τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν σχολιῶν δογμάτων τῶν ἀλαζόνων αὐτοῦ ἀρχόντων, βιάζων τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν εἰς τὸ κατανεῦσαι, ὅτι οὕτω πράττων σωθήσεται μετ' αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ συνείδησις, ζῶσα ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, καὶ κρίνουσα ἀείποτε τὰ πράγματα ἐν ἐλευθερίᾳ, ὡς κρίνει καὶ ὁ θεός, διεμαρτύρετο ἐνδομύχως πρὸς τοὺς εὐθεῖς τὴν καρδίαν κατὰ τῶν ὑποκριτῶν διδασκάλων τῶν ζητούντων διαστρέφαι τὰς εὐθείας ὁδοὺς τοῦ Θεοῦ. Ἐν τῇ πάλῃ δὲ ταύτῃ τῆς συνειδήσεως πρὸς τὸ βιαζόμενον πολεμεῖν αὐτὴν λογικὸν τῶν ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἐπορεύετο ἐν σκότει, ὡς τις ὁδοιπόρος ἐν ὥρᾳ νυχτός. Ὅτε δὲ ὁ θεὸς ὁ πάλαι λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἠυδόκησε λαλῆσαι τοῖς ἀνθρώποις ἐν τῷ Υἱῷ αὐτοῦ τῷ Μονογενεῖ καὶ, καταλιπὼν οὗτος τὴν δόξαν ἣν εἶχε, παρὰ τῷ Πατρὶ ἑαυτοῦ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον γενέσθαι, ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ εἰς τὸν κόσμον, καὶ βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἰωάννου ἐν Ἰορδάνῃ ἤρξατο κηρύσσειν, καὶ εὐ-

αγγελίζεσθαι τὸν λαόν, τότε δὴ τότε, οἱ μὲν ὑψαύχενες
 Φαρισαῖοι οἱ ἀνελεύθεροι οἰκοδόμοι τῶν προφητικῶν
 μνημείων, ἀπεδοκίμασαν τοῦτον τὸν ἐκλεκτὸν, καὶ πο-
 λυτελῆ καὶ ἐντιμον λίθον, καὶ οὐκ ἤξιουν αὐτὸν τεθῆ-
 ναι Θεμέλιον ἐν Σιών, ὡς ἔλεγεν οὗτος καὶ ἐμπληροφό-
 ρει αὐτοὺς τοῖς ἔργοις, ὅτι πρὸς τοῦτο ἐλήλυθεν, ἵνα
 Θεμέλιος ἐκεῖ, κατὰ τὸν προφήτην, τεθῇ. Ἀλλὰ μόλις
 που ἐν τῇ Σαμαρείᾳ ἤξιουν αὐτὸν ἐντεθῆναι. Ὅτι οὔτε
 ἐν στολαῖς περιεπάτει, οὔτε ἐπλάτυνε τὰ φυλακτήρια,
 καὶ ἐμεγάλυνε τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτοῦ, οὔτε ἐ-
 φίλει προσεύχεσθαι ἐν ταῖς γωνίαις ἐστῶς, ὡς ἐκεῖνοι,
 τῶν πλατειῶν. Ὁ λαὸς ὁμῶς εἶδεν αὐτὸν, ὡς Φῶς μέγα,
 διότι ἐκ τῆς καινῆς Διδαχῆς αὐτοῦ καὶ τῶν ζωηρῶν
 αὐτοῦ Λόγων φωτὶ ἀπλέτῳ κατελάμπετο ὁ νοῦς καὶ ἡ
 καρδιά αὐτοῦ. Διὰ ταῦτα οὖν ὁ Προφήτης Ἑσαΐας, ὁ-
 νομάζει αὐτὸν Φῶς πυρὸς καιομένου ἐν ὥρᾳ νυκτὸς,
 καὶ προσέτι καπνίζόμενον Φῶς. Διότι Φῶς μὲν ἦν καθὸ
 Θεὸς ἀληθής, ὡς καὶ αὐτὸς ἔλεγε, κηρύττων, «Ἐγὼ
 » εἰμὶ τὸ Φῶς τοῦ Κόσμου, ἐγὼ Φῶς εἰς τὸν κόσμον
 » ἐλέληθα.» Ἀλλὰ καὶ καπνίζον, ἦτοι φῶς ἐν καπνῷ,
 ἦτοι Θεὸς σεσαρκωμένος.

«Καὶ πάσῃ τῇ δόξῃ σκεπαθήσεται ἡ Σιών.

Δηλον, ὅτι οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύσαντες ἐδοξάσθησαν καὶ
 ἀντὶ τῆς ἀδοξίας ἣν εἶχον ἀπὸ τοῦς Φαρισαίους, τοὺς
 θεωροῦντας αὐτοὺς, ὡς εὐτελῆ καὶ ἀνόητα ἀνθρωπάρια,
 δόξης ἀπῆλαυσαν ἀθανάτου, ποιήσαντες κεφαλὴν ἑαυτῶν
 τὸν Χριστόν.

Δύναται δὲ καὶ ἀναγωγικώτερον ἐρμηνευθῆναι αὕτη
 ἡ Γραφή. Ὅτι πάντα πιστὸν, μέλος ὄντα τῆς Ἀγίας
 Ἐκκλησίας (εἴτε Ἰουδαῖον, εἴτε ἐθνικόν) θέλει ἐπισκιά-
 ζει τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡ χάρις, καὶ φυλάττει αὐτὸν,
 ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἐν τε νυκτί, ἀπὸ παντὸς κινδύνου καὶ πά-

σης καταστροφῆς, ὡς ἐν καιρῷ καύσωνος ἡ αἰσθητὴ νεφέλη σκιάζει, τοὺς ἐν τῷ καύσωνι ὁδοιποροῦντας ἢ ἐργαζομένους, καὶ ἐν νυκτί αὖθις τὸ κτιστὸν τοῦτο φῶς προφυλάττει τοὺς περιπατοῦντας ἐκ πάσης βλάβης καὶ ἀπωλείας. Αὕτη δ' ἡ χάρις ἡ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δαψιλευθῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους γενικῶς, ἐὰν δὲν ἐσαρκοῦτο καὶ ἐνηθρώπει ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ἐσταυροῦτο καὶ ἀπέθνησκε καὶ ἀνίστατο μετὰ δόξης καὶ ἀνελαμβάνετο εἰς τοὺς Οὐρανοὺς. Δίδεται δὲ ἡ χάρις νῦν διὰ τῆς ἀκραιφνοῦς πίστεως τῶν εἰς Χριστὸν καὶ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἅμα. Ἀτελὲς γὰρ Πίστις ἄνευ Βαπτίσματος. — Πᾶς δὲ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς «πάσῃ τῇ δόξῃ, — λέγει ὁ προφήτης, — σκεπασθήσεται.

Ἑρβ. Πρωτάκουσα πράγματα ἤκουσα, Διδάσκαλε.»

Ἄγ. Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει λέγομεν συνήθως » Γλῶσσαν, ἣν οὐκ ἔγνων, ἤκουσα. Λέγε παρακάτω τὸ κείμενον τῆς προφητείας.

Ἑρβ. «Καὶ ἔστι εἰς σκιάν ἀπὸ καύματος καὶ ἐν σκέπῃ, καὶ ἐν ἀποκρύφῳ ἀπὸ σκληρότητος καὶ Ἑετοῦ.»

Ἄγ. Τοῦτ' ἐστὶ. Πᾶς τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ γνήσιος δοῦλος Θεοχαρίτωτος, δὲν θέλει καίεσθαι ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς ἁμαρτίας, οὔτε θέλει ἀρνεῖσθαι αὐτὸν τὸν Κύριον αὐτοῦ, ἐν καιρῷ διωγμοῦ, καὶ πειρασμοῦ, καὶ θλίψεως, διότι θέλει περισκέπει αὐτὸν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Διότι καῦμα μὲν πιθανῶς ἐννοεῖ ὁ προφήτης τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα, καθ' ὧν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅπερ χορηγεῖ ὁ Χριστὸς μου τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι, φυλάττει αὐτοὺς τοὺς δούλους αὐτοῦ. «Σκληρότητα δὲ καὶ ὑετόν» λέγων, ἐννοεῖ τοὺς διωγμοὺς καὶ λοιπὰς ζημίας, καὶ καταστροφάς, καὶ τοὺς κινδύνους εἰς τὰ ὅποια ὑπόκεινται οἱ ἄνθρωποι, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἄ.

πιστοι εἰσὶν ὡς ἄνθρωποι ἐκτεθειμένοι εἰς τὸ ὑπαιθρον ἐν ὥρᾳ τριχυμίας καὶ καταιγίδος, οἱ δὲ πιστοὶ τοῦ Χριστοῦ μου, ὡς οἱ ὑπὸ σκέπην, καὶ ἐν δωματίῳ. Αὐτὰ οὖν, ὦ Ἑρβᾶν. Οὕτως ἐρμηνεύονται καὶ ταῦτα δηλοῦσι, καὶ οὕτω συγκρίνονται. Περὶ δὲ τῆς ὑμετέρας συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων, ἄκουσον τί λέγει ὁ αὐτὸς προφήτης, «Τάδε λέγει Κύριος, Ἐφύλαξα ἄμπελον Σωρήχ.» Σωρήχ δὲ ἐρμηνεύεται κληματὶς δεξιᾶ. Φανερόν δὲ ἔστιν, ὅτι διὰ τὸν Ἀβραάμ εἶπε τοῦτο. Φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκα, καὶ ἐχαράκωσα, καὶ ὠκοδόμησα πύργον ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ ὑπολήνιον ὠρυξα ἐν αὐτῷ. Καὶ ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας. Καὶ νῦν ἄνθρωποι Ἰούδα, καὶ οἱ ἐνοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ, κρίνατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐν τῷ ἁμπελῶνί μου. Τί ἔδει με ποιῆσαι, καὶ οὐκ ἐποίησα αὐτῷ; Διότι ἐμείνα τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν ἐποίησε δὲ ἀκάνθας. Ἦγουν καὶ φραγμὸν ἔκαμα εἰς αὐτό, καὶ ἐχαράκωσα, καὶ ὠκοδόμησα πύργον ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ, καὶ ἔσκαψα ἐν αὐτῷ ληνόν. Καὶ περιέμεινα νὰ κάμῃ σταφυλὰς, καὶ αὐτὸ ἔκαμεν ἀκάνθας. Καὶ νῦν ὑμεῖς οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἱερουσαλὴμ κρίνατε ἀνὰ μέσον ἐμοῦ, καὶ τοῦ ἁμπελῶνός μου. Τί ἔπρεπε νὰ κάμω εἰς αὐτόν, καὶ οὐκ ἐποίησα; Διότι ἤλπιζον ποιῆσαι σταφυλὰς, αὐτὸ δὲ ἐποίησεν ἀκάνθας. Αὐτὸ οὖν, ὃ λέγει ὁ προφήτης, δείκνυσι τὴν ἀπώλειαν ὑμῶν καὶ ὃ μέλλει γενέσθαι ὑμῖν. Καὶ πάλιν λέγει. Νῦν ἀνάγγειλον ἡμῖν, φησί, τί ποιήσω τῷ ἁμπελῶνί μου. Ἐνταῦθα γνώρισον, ὦ Ἑρβᾶν, κατ' ἀλήθειαν τοῦ προφήτου τὴν σύνεσιν. Ὅτι φανερώνει τὴν ἀπώλειαν, καὶ κατάλυσιν παντελῶς τῆς συναγωγῆς ὑμῶν. Καὶ ἄκουσον πάλιν τί λέγει κατωτέρω. Ἀφελῶ τὸν φραγμὸν αὐτοῦ, καὶ ἔσται εἰς διαρπαγὴν. Ποῖος ὁ φραγμὸς; Φα-

νερὸν, ὅτι ὁ νόμος, ὅστις περιορίζει κύκλῳ τὰ ὠρισμένα εἰς τοὺς φραγμοὺς, καὶ ὅστις μετετέθη ἀπὸ τὸν τῆς Αἰγύπτου ἀμπελῶνα πρὸς τὴν γῆν τῆς Ἑπαγγελίας. Ποιοὶ δὲ εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἵτινες διήρπασαν αὐτόν; Ἐὰν ἐρωτᾷς αἰσθητῶς καὶ κατὰ τὰ βλεπόμενα, ὥς καὶ ὁ Ἰ-
 διος καλῶς οἶδας, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Πέρσαι, οἱ Ῥωμοῖτοι· νοητῶς δὲ οἱ πονηροὶ δαίμονες, οἵτινες ἥρπασαν διὰ τῆς εἰδωλολατρείας τὸν νοῦν τῶν προγόνων ὑμῶν· δι-
 ὅτι αὐτοὶ ἔτι ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Μωϋσέως ἀσεβήσαντες, εἰς εἰδωλολατρείαν φρικτὴν περιέπεσαν. Ἀκουσον πά-
 λιν τί λέγει ὁ Προφήτης. Καὶ καθελῶ τὸν τοῖχον αὐ-
 τοῦ, καὶ ἔσται εἰς καταπάτημα. Ποῖος δὲ ἐστὶν ὁ τοί-
 χος ἐκεῖνος; Φανερόν ἐστι ἡ τοῦ ὑψίστου δύναμις καὶ
 δεξιὰ, ἥτις ἐστὶν πύργος ἰσχυρός, καὶ φυλακτήριον
 εἰς ἐκείνους, ὅσοι ἀγαπῶσιν αὐτόν. Ποιοὶ δὲ εἰσὶν, ὅσοι
 καταπατοῦσιν αὐτόν; οἱ τὸν ἀπεριτοίχιστον καὶ ἀφρα-
 κτον ἀμπελῶνα αἰχμαλωτίζοντες αὐτόν ἐχθροὶ, οἵτι-
 νες νοητῶς καὶ αἰσθητῶς κατεπάτησαν τὴν Συναγωγὴν
 ὑμῶν. Ἐκ τούτων ὁ τελευταῖος ἦτον ὁ Πιλάτος καὶ οἱ
 πρὸ αὐτοῦ. Καὶ πάλιν λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης. «Καὶ
 ἀνῆσω (λέγει) τὸν ἀμπελῶνα μου» ἤγουν νὰ τὸν ἀ-
 φήσω ἔρημον, «καὶ οὐ μὴ τιμηθῇ, οὐδ' οὐ μὴ σκαφῇ,»
 ἤγουν μὴ χλαδευθῇ, οὐδὲ νὰ σκαφῇ. Καὶ αὐτὸ αἰνιγμα-
 τωδῶς λέγει, ὅτι οὐδεμίαν φροντίδα ποιήσω αὐτῷ. Καὶ
 πάλιν λέγει, ἀναθήσεται εἰς αὐτόν ὥσπερ χέρσον ἄκανθα,
 ἤγουν ἀναθήσονται ἄκανθαι, καὶ ὥσπερ χέρσος καὶ ἀγε-
 ῳργητὸς τὸ παράπαν ἔστω. Αὐτὸ οὖν, ὧ Ἑρβᾶν, δη-
 λοῖ, ὅτι ἐλεύσεται τῇ Συναγωγῇ ὑμῶν ἁμαρτία πολ-
 λή, ὥς εἰς ἔθνος ἄνομον καὶ σκληρὸν πεσόν εἰς μεγά-
 λην ἀνομίαν καὶ ἀφροσύνην. Καὶ πάλιν ὁ Προφήτης
 λέγει. Καὶ ταῖς νεφέλαις ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ θρέξαι εἰς
 αὐτόν ὑετόν. Ἐρωτῶ σε ποῖά εἰσι τὰ νέφη; Τὰ βιβλία

τοῦ νόμου. Καὶ αἱ βροχαί; Οἱ λόγοι τοῦ νόμου. Καὶ ὑ-
 ετός; Τὰ νοήματα αὐτῶν. Ὅριζει ἄρα ὁ Θεὸς τοῦ μὴ
 βρέξαι πρὸς ὑμᾶς τοὺς Ἰουδαίους τὰ νοήματα τῆς θείας
 γραφῆς, ἐὰν μὴ πιστεύσητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Μονογε-
 νοῦς Υἱοῦ αὐτοῦ Θεοῦ. Διότι παντελῶς ἀπετυφλώ-
 θητε, καὶ οὐ δύνασθε γνωρίσαι νῦν τὸν ἀληθινὸν νοῦν
 τῆς θείας Γραφῆς. Ἐὰν δὲ πάλιν εἴπῃς, ὅτι περὶ ἄλ-
 λου τινὸς λέγει τοῦτο ὁ Προφήτης, καὶ ὅτι διὰ τὴν
 συναγωγὴν ὑμῶν ἐμεγάλυνε τὴν προφητείαν, λέγω σοι
 ὅτι καθαρώτερον δείκνυσι τόδε.» Ὁ γὰρ ἀμπελὼν Κυ-
 ρίου Σαβαώθ οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ ἐστί, καὶ ἄνθρωπος τοῦ
 Ἰούδα Νεόφυτον ἠγαπημένον. Ἔστι ταῦτα, ὡς λέγω, ἡ
 οὐ; Οὐ λέγει τοῦτο ὁ Προφήτης διὰ τὴν Συναγωγὴν
 ὑμῶν; Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοπάτωρ καὶ θεῖος Δαβὶδ τ' αὐτὰ
 σχεδὸν λέγει τῷ προφῆτῃ Ἡσαΐα. Ἐκεῖνα δέ, ὅσα ὁ
 Θεὸς προεῖπε καὶ προκατήγγειλε καὶ μάλιστα ἐπλη-
 ρώθησαν, ἐστὶ δυνατόν νὰ ἀθετήσῃ ὁ Ὑψιστος Θεός;
 Μὴ γένοιτο! Ὁ Θεὸς παραβάτης ποτὲ οὐ γίνεται, οὐδὲ
 ἐκεῖνο, ὃ εἶπε λησμονεῖ. « Τὰ ἐκπορευόμενα (γάρ φη-
 σι) διὰ τῶν χειλέων μου οὐ μὴ ἀθετήσω.»

Ἐρβ. Σὺ ἔμαθες νὰ λέγῃς πολλά, καὶ μὲ ταῦτα, νο-
 μίζεις, δύνασαι ν' ἀποδείξῃς, ὅτι ὁ Ἰσραὴλ οὐκ ἔχει
 οὐδεμίαν ἐλπίδα, καὶ μὲ πάντα ταῦτα ἀπειλεῖς ἐμέ, ἐ-
 πειδὴ ἐγὼ ἀκούω τοῦ προφήτου Ἡσαΐου περὶ τῆς ἀνα-
 κλήσεως τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, λέγοντος καθαρῶς τὴν ἀ-
 λήθειαν. Καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, προσθήσει Κύριος
 τοῦ δεῖξαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ ζηλῶσαι καὶ ζητῆσαι
 τὸ καταλειφθὲν ὑπόλοιπον τοῦ λαοῦ, ὃ ἐὰν καταλειφθῇ
 ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ἀπὸ Αἰθιοπίας, καὶ ἀπὸ Αἰ-
 γύπτου καὶ Βαβυλῶνος, καὶ ἀπὸ Ἑλαμητῶν, καὶ ἀπὸ
 Ἀνατολῶν, καὶ ἐξ Ἀραβίας, καὶ ἀπὸ τῶν νήσων τῆς
 θαλάσσης. Καὶ ἀρεῖ σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ συνάξει

τοὺς ἀπολελειμμένους, καὶ τοὺς διεσχορπισμένους Ἰούδα συνάξει ἐκ τῶν τεσσάρων πτερύγων τῆς γῆς· καὶ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζῆλος Ἐφραὶμ, καὶ οἱ ἐχθροὶ Ἰούδα ἀπολοῦνται· καὶ ἔσται τῷ Ἰσραήλ ὡς τῇ ἡμέρᾳ, ἣ ἐξῆλθεν ἐκ γῆς Αἰγύπτου· καὶ ἐρεῖς, φησὶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, εὐλογήσω σε Κύριε· διότι ὠργίσθης μοι, καὶ ἔπειτα ἀνέστρεψας τὸν θυμόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἠλέησάς με, Ἦγουν, καὶ ἔσεται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ προσθήσει ὁ Κύριος, καὶ δείξει τὴν χεῖρά του, καὶ ζηλώσει, καὶ ζητήσῃ τὸ ἀπολειφθὲν τοῦ λαοῦ, ὅπερ ἀπολειφθήσεται ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ἀπὸ τῶν Αἰθίοπων, καὶ ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἀπὸ τῶν Ἑλαμητῶν, καὶ ἀπὸ τῶν Ἀνατολῶν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀραβίας, καὶ ἀπὸ τῶν νήσων τῆς θαλάσσης, καὶ ὑψώσει σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ συνάξει τοὺς διεσχορπισμένους τοῦ Ἰούδα, ἀπὸ τῶν τεσσάρων πτερύγων τῆς γῆς, καὶ ὁ ζῆλος ἐφραὶμ ἀφαιρεθήσεται, καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰούδα ἀπολεσθήσονται, καὶ ἔσται Ἰσραήλ, ὡς τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν ἣ ἐξῆλθε τῆς Αἰγύπτου, καὶ εἶπης τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, εὐλογήσω σε Κύριε, διότι ὠργίσθης μοι, καὶ ἔπειτα ἀνέστρεψας τὸν θυμόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἠλέησάς με. Τὸ λοιπὸν, Ἀρχιεπίσκοπε, δεῖξόν μοι, ἐὰν ταῦτα οὐκ ἔχουσιν οὕτως, ὡς ἐγὼ λέγω. Καὶ ὅχι μόνον λέγει ὁ Ἰσραήλ νὰ ἀνακληθῇ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰούδα, οἵτινες ἐστὲ ὑμεῖς οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἀπολεσθῶσιν. Ἐχουσι ταῦτα, ὡς λέγω, ἢ ψεύδονται οἱ Προφῆται;

Ἀγ. Σὺ μὲν πρὸς τὸ συμφέρον τὸ σὸν ἐλάλησας, τὸ δὲ ἐμὸν παρεσιώπησας. Ἀλλὰ τί ἐρμηνεύουσι τὰ κεφάλαια, ἅτινα ἐξήγησας;

Ἐρβ. Δός μοι σὺ τὴν ἀπόκρισιν, εἰς ὅ,τι καὶ ἂν λέγωσιν.

Ἀγ. Οὕτω φησί, λέγει, Κύριος. Ἔσται τῇ ἡμέρᾳ

ἐκείνη ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσι. Καὶ ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι ἔστι τις ἐναντίος τοῦ Θεοῦ, ἔγραψεν ὁ Προφήτης τὸ ἐκ τῆς ρίζης τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ἔσται, λέγει, ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμὴ. Βλέπεις, ὦ ἀπαίδευτε καὶ ἀδίδακτε, ὅτι τιμὴν θεϊκὴν ὑπὲρ πάντας περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Προφήτης; Λοιπὸν πληροφορήθητι, ὅτι παρὰ τοῦ Θεοῦ ὁ ἀνιστάμενός ἐστιν ἀρχὴ τῶν ἐθνῶν, ἐπειδὴ καὶ τιμὴ καὶ ἀνάπαυσις αὐτοῦ ὠνομάσθη. Περὶ δὲ τοῦ, ὅτι θέλει ἄρει σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ θέλει συνάξει τοὺς ἀποξενωμένους τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τοὺς διεσπαρμένους τοῦ Ἰούδα. Προλαβόντως σοὶ τὸ ἀνέφερα, ὅτι οὐχὶ ἅπαξ, ἀλλὰ δις, καὶ τρίς, καὶ πολλάκις συνήγαγεν, ἀλλ' ὑμεῖς ἐμείνατε ἐν τῇ ἀναισθησίᾳ ὑμῶν, καὶ ἐστὲ εἰς αὐτήν. Ἐπειτα πάλιν διεσχορπίσθητε, καὶ ἐστὲ διεσχορπισμένοι ἕως τοῦ νῦν, καὶ ἐμείνατε ἐν αὐτῇ τῇ διασπορᾷ. Εἰ δὲ θέλεις μαθεῖν τὴν ἀλήθειαν τῆς Προφητείας, καὶ τὸ βέβαιον, ἄκουσον. Οὕτω λέγει, Κύριος. Ἔσται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν τῶν ἐθνῶν. Ποία ἐστὶν ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί; Ἀλλ' ἢ ἡ Δέσποινα ἡμῶν Θεοτόκος Μαρία, ἣτις κατήγετο ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰεσσαί; Τίς ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν τῶν ἐθνῶν; εἰμὶ Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς; Βλέπεις πάντως, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη εἰς αὐτὸν ἐλπίζουσι. Βλέπεις ὅτι ἔγεινεν ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμὴ· ἀνάπαυσιν δὲ αὐτοῦ τὴν κοίμησιν λέγει, ἡγουν τὸν θάνατον ὃν ἔδωκεν, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρεμάμενος. Καὶ πάλιν λέγει ὁ Προφήτης εὐθύς. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Ποία ἡμέρα; ἐν ᾗ ἀνίσταται ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν τῶν ἐθνῶν. Εἰ δὲ πάλιν σὺ εἴπῃς, ὅτι οὐ λέγει διὰ ταύτην τὴν ἡμέραν· δεῖξόν μοι δι' ὁποίαν λέγει. Ἐὰν δὲ εἴπῃς, ὅτι καὶ ὁ Προφήτης ὀνομάζει συν-

τέλειαν ; τοῦτο οὐ δύνασαι ἀπὸ κανέν μέρος νὰ ἀποδείξης παντελῶς. Διὰ τοῦτο ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, φησὶ, προσθήσει Κύριος τοῦ δείξαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ. Τί δηλοῖ τὸ προσθήσει Κύριος ; Ἦγουν θέλει δεχθῇ τὰ ἔθνη ὅσα ἐπιστρέφουσι, προσθήσει δὲ ἀπὸ τὸν Ἰσραὴλ, τοὺς ἀληθινοὺς Ἰσραηλίτας, οἵτινες ἐτήρησαν καλῶς τὸν νόμον, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ τὸν Χριστιανισμόν ἐδέχθησαν, καὶ διὰ τῆς πίστεως τοὺς ἀνεκάλεσεν εἰς τὸν Χριστιανισμόν, καὶ μετέστησεν ὅχι μόνον τοὺς κατοικοῦντας τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης κατοικοῦντας. Οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ διεσπάρησαν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν, καὶ ἐκ τῶν διασχορπισθέντων Ἰουδαίων πλῆθος ἄπειρον σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, καὶ ἠνώθησαν τοῖς ἔθνεσιν, ἅτινα ἐπίστρευσαν εἰς μίαν Ἐκκλησίαν. Καὶ αὐτὸ, ὅπερ λέγει, ὅτι θέλει ἄρει σημεῖον, ἄλλο δὲν δεικνύει, εἰμὴ τὸν Τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν. Καὶ δι' αὐτοῦ θέλει συναγάγει τοὺς ἐγκαταλειμμένους τοῦ Ἰσραὴλ εἰς σωτηρίαν, καὶ τοὺς ἀπωσμένους Ἰουδα εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Εἰ δὲ πάλιν ἐρωτᾷς, εἰς ποῖον μέρος τῆς Παλαιᾶς ὠνομάσθη σημεῖον. Ἀκουσον τοῦ Δαβὶδ, ὅστις λέγει πρὸς τὸν Κύριον, προφητεύων περὶ Σταυροῦ. Ποίησον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθόν, καὶ τὰ ἐξῆς. Αὐτὰ βεβαίως οὕτως ἐξηγοῦνται, κατὰ τὴν τοῦ Πνεύματος θεῖαν διάκρισιν.

Ἐρβ. Ὁ Προφῆτης λέγει, καθολοκληρίαν νὰ ζήτηση τὸ καταλειφθέν, ἤγουν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ λαοῦ· καὶ σὺ λέγεις, ὅτι, ὅσοι ἀπεσπάρησαν ἐκ τοῦ νόμου, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, διὰ τούτους μόνον τὸ λέγει, καὶ πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν ;

Ἀγ. Διατί γράφει εἰς τὸν νόμον, ἐπικατάρατος πᾶς, ὅστις οὐκ ἐμμένει ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ ποιῆσαι αὐτά ;

Λοιπὸν, ὅσοι δὲν φυλάττουσι τὸν νόμον, οὐκ εἰσὶν ἄξιοι νὰ συναναστρέφωται μὲ τοὺς φυλάττοντας αὐτόν. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἐκ τῶν Χριστιανῶν ἐκεῖνοι ὀνομάζονται χριστιανοί, ὅσοι φυλάττουσι τὰ παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ, ὅσοι ὁμῶς οὐ φυλάττουσιν αὐτά, ἐκεῖνοί εἰσιν ἄχρηστοι. Οὕτω καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ὅσοι ἐφύλαξαν ἐν ἀληθείᾳ τὸν Νόμον τοῦ Μωϋσέως, ἐλθόντος τοῦ Χριστοῦ, καὶ μόνον ἀκούσαντες παρευθὺς κατανύγησαν, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν μονογενῆ καὶ φίλτατον υἱόν. Ὅσοι ὁμῶς πρὸ τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐφύλαττον τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὑπηρέτουν τὸν διάβολον καὶ τὰ πονηρὰ αὐτῶν ἔργα, εἶδεν ὁ Θεὸς τοῦ νόμου, ὅτι οὐκ ὠφελήθησαν ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Μωϋσέως, ὡσαύτως οὐδ', ἂν ἐπίστευον τῷ Χριστῷ, ὠφελοῦντο, ἀλλ' ἔπραττον τὰ παράνομα ἔργα των, ἂν καὶ ἦσαν χριστιανοί, καὶ ἀπετύφλωσε τὴν καρδίαν τους καὶ ἐσκήρυνεν αὐτούς οἵτινες ἠπίστησαν. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν τοὺς τελείους λέγει ὁ Προφήτης, ὅτι ἐστὶν Ἰερουσαλήμ, καὶ λαὸς Θεοῦ μόνον. Ἐὰν καὶ τὸν Ἰούδαν ὠνόμασε, τουτέστι τοὺς καταγομένους ἀπὸ τοῦ Ἰούδα, ἡγουν αὐτόν, ὅστις κατὰγεται ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ Ἰούδα φυλῆς. Λοιπὸν εἰς πάντα ταῦτα ὁποῖαν ἀπόκρισιν ἔχεις νὰ δώσης, ὦ Ἑρβᾶν;

Ἑρβ. Καὶ ἐπειδὴ ἐστὶν οὕτως, ὡς οὐ λέγεις, δι' ὁποῖαν αἰτίαν εἶπεν ὁ Προφήτης; Ὅτι ἀφαιρεθήσεται ὁ ζήλος Ἑφραὶμ, καὶ οἱ ἐχθροὶ Ἰούδα ἀπολοῦνται. Ποίός ἐστιν, ὁ Ἑφραὶμ, καὶ ποιοὶ εἰσιν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰούδα, εἰπέ μοι τοῦτο καθαρά;

Ἀγ. Οἱ τῆς φυλῆς Ἑφραὶμ, ὧ ἀμαθέστατε, οὓς λέγει ὁ Προφήτης, Ἑβραῖοι ἦσαν· οἵτινες ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου ἀπεχώρησαν μόνοι τῶν ἄλλων φυλῶν, καὶ ἐβασίλευσαν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα. Ἐ-

κεῖνοι δὲ, οἵτινες ἦσαν ἀπὸ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, ἐκρά-
τουν πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην καὶ ἐβασίλευον αὐτῆς.
Φθόνος οὖν ἐπέπεσε τῇ βασιλείᾳ τοῦ Ἐφραὶμ κατὰ
τοῦ Ἰούδα, ἡγουν κατὰ τοῦ Δαβίδ τῆς βασιλείας, τό-
σον, ὥστε συνέβη ἐμφύλιος πόλεμος μεταξύ των. Ὁ
δὲ Προφήτης Ἡσαΐας ὡς Προφήτης Θεοῦ, βλέπων, ὅτι
ἐν ἀληθείᾳ ὁ Χριστὸς μέλλει νὰ ἀναστηθῇ ἐκ τῆς τοῦ
Ἰούδα φυλῆς, οὐτινος ἡ βασιλεία διὰ τοῦ Χριστιανι-
σμοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ παρευθὺς νὰ ἀφαιρεθῇ ἡ
βασιλεία τοῦ Ἐφραὶμ, καὶ νὰ καταλυθῇ, καὶ αὐτοὶ οἱ
ἐχθροὶ τοῦ Ἰούδα παρευθὺς νὰ ἀπολεσθῶσιν, ἀναβαί-
νοντος κατὰ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα Κυρίου βασιλέως,
προφητεῦων ὁ αὐτὸς περὶ τῆς συντελείας καὶ καταλύ-
σεως τοῦ Ἐφραὶμ εἶπε τὸν λόγον τοῦτον. Διότι εἰς
τὰς ἡμέρας Ἀχαζ τοῦ Ἰωάθαμ, τοῦ Ὀζίου βασιλέως
τοῦ Ἰούδα, ἀνέβη Ῥασιμ βασιλεὺς τοῦ Ἀράμ, καὶ Φα-
κεέ, ὁ υἱὸς τοῦ Ῥομελίου βασιλέως Ἰσραὴλ, ἡγουν ἐκ
τῆς φυλῆς τοῦ Ἐφραὶμ διὰ νὰ πολεμήσῃ τὴν Ἱερου-
σαλήμ. Καὶ λέγει ὁ Προφήτης διὰ στόματος Θεοῦ.
Τὰδε λέγει Κύριος Σαβαώθ, οὐ μὴ μείνῃ ἡ βουλὴ αὕτη.
Καὶ μετ' ὀλίγον, ἔτη πέντε καὶ ἐξήκοντα, λέγει, καὶ
ἐκλήψει ἡ βασιλεία Ἐφραὶμ ἀπὸ τοῦ λαοῦ. Διὰ ταύτην
οὖν τὴν αἰτίαν εἶπεν, ὅτι ἀφαιρεθήσεται ὁ ζῆλος τοῦ
Ἐφραὶμ καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἑρβ. Καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν λέγει ὁ Προφήτης, ὅτι
ἔσται τῷ Ἰσραὴλ, ὡς τῇ ἡμέρᾳ, ἣ ἐξῆλθεν ἐκ γῆς Αἰ-
γύπτου; Ἦγουν ὁμοιάζει ἡ ἐξοδος αὕτη τῆς παλαιᾶς
ἐξόδου.

Ἀγ. Σωματικῶς μὲν ἐξῆλθεν ὁ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν
Αἴγυπτον, καὶ ἠλευθερώθη ἀπὸ τὴν σωματικὴν ταλαι-
πωρίαν τῆς δουλείας, καὶ ἐκληρονόμησε τὴν γῆν τῆς
ἐπαγγελίας τότε. Ἀλλὰ νῦν νοητῶς ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν

ἁμαρτίαν. Πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ κατάρας τοῦ νόμου ἠλευθερώθη, ἔπειτα μετὰ ταῦτα ἐξεδύθη τὸ παλαιὸν ἐνδυμα, καὶ ἐνεδύθη τὸ νέον τὸ ἀνακαινούμενον διὰ τοῦ νοεροῦ Πνεύματος· καὶ ἐξῆλθε τελείως ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ὡς τότε ἐκ τῆς γῆς τῆς Αἰγύπτου. Ἐκατοίκησεν εἰς τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ, τὴν ἁγίαν λέγω Ἐκκλησίαν, ὡσεὶ ἄλλην γῆν τῆς ἐπαγγελίας καὶ αὕτῃ ἐγινεν εὐφροσύνη καὶ χαρὰ μεγάλη. Ὡστε καὶ περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀναχώρησιν καὶ ἐλευθερίαν τῆς γῆς Αἰγύπτου· καὶ ἐπληρώθησαν τὴν ὠραιότητα ἐκείνην χώραν, τὴν ἁγίαν λέγω Ἐκκλησίαν. Διὰ ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Προφῆτης καὶ εἶπεν. Ὅτι ἔσται τῷ Ἰσραὴλ ὡς τῇ ἡμέρᾳ, ἣ ἐξῆλθεν ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

Ἐρβ. Προλαβὼν ἐγὼ εἶπον τοῦτο, καὶ πάλιν αὐτὸ λέγω, ὅτι πρὸς ἄνθρωπον, ὅστις δίδει εὐθύς τὴν ἀποκρίσιν τοῦ λόγου, οὐ δυναταί τις νὰ κερδήσῃ ποτέ τὸν λόγον. Διότι ὅσας μαρτυρίας ἡμεῖς φέρομεν ἐκ πάντων τῶν Προφητῶν, οὐ διὰ τῆς ἐτοιμότητος τοῦ λόγου σύρεις πρὸς ὄφελός σου. Πλὴν ὁ ἐμὸς λογισμὸς οὐκ ἐπιβάλλει σιγὴν, ἐπειδὴ ἀκούω τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιὴλ λέγοντος. «Τάδε λέγει Κύριος λήψομαι ὑμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν γενεῶν, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ῥανῶ ἐφ' ὑμᾶς ὕδωρ καθαρόν, καὶ καθαρισθήσεσθε ἀπὸ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν εἰδώλων ὑμῶν, καὶ καθαριῶ ὑμᾶς, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ὑμῖν· καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν σαρκίνην, καὶ τὸ Πνεῦμά μου δώσω ἐν ὑμῖν· καὶ ποιήσω ἐν τοῖς δικαιώμασί μου πορεύεσθαι· καὶ τὰ κρίματά μου φυλάξεσθε καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν,

καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Θεόν ὃθεν δεῖξόν μοι, ὦ Ἀρχιεπίσκοπε, ἐάν δὲν λέγῃ ὁ προφήτης οὕτως; Αὕτη ἔστι καθαρά μαρτυρία μὴ ἔχουσα οὐδεμίαν ἐναντιότητα.

Ἄγ. Ἐγὼ οὐ φέρω πολλοὺς λόγους εἰς τὴν προφητείαν ταύτην, ἵνα καταπεισθῇς· οὐχί· οὐχί· ἀλλ' ἄκουσον. Τοῦτο οὐ λέγει ὁ προφήτης περὶ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν ἐθνῶν. Ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι καθαριῶ ὑμᾶς ἐκ πάντων τῶν εἰδώλων ὑμῶν. Εἰπέ μοι οὖν τὸν Ἰσραὴλ ἐκαθάρισεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν εἰδώλων, ἢ τὰ ἔθνη, αἵτινα ἐλάτρευον τὰ εἰδωλα; Αὐτὰ τὰ ἔθνη τὰ πεπλανημένα εἶχον τὴν λιθίνην καρδίαν, ἢ οἱ Ἰσραηλῖται, οἵτινες ἐλάτρευον τὸν ἀληθῆ Θεὸν διὰ τοῦ προφήτου Μωϋσέως; οἵτινες ἐπορεύοντο πρῶτον εἰς τὰ νόμιμα δικαιώματα; ἢ τὰ ἔθνη τὰ ὅποια δὲν εἶχον νόμον; Ἀλλὰ οὐδὲ λαὸς τοῦ Θεοῦ προϋπήρχε. Ἦ, ὡς λέγει ὁ προφήτης, μετὰ ταῦτα κληθήσεται λαὸς τοῦ Θεοῦ, ὃς οὐκ ἦν ποτὲ, ἡγουν τὰ ἔθνη. Ἀρά γε πότε ἐδέχθη αὐτὸς ὁ λαὸς πνεῦμα Θεοῦ; Φανερόν ὅτι οὐδέποτε. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ποῖα; Μετὰ τὸ ἐλθεῖν τὸν προφητευόμενον, χρεωστεῖ νὰ δεχθῇ τοῦτον. Ματαίως λοιπὸν ἐλπίζετε καὶ θαρρῆτε· διότι ὁ προφήτης περὶ τῶν ἐρχομένων (ἡγουν περὶ τῶν μελλόντων) ἐλάλησε καὶ οὐχί περὶ τῶν παρελθόντων. Μὴ γένοιτο.

Ἐρβ. Αἰψομαι ὑμᾶς, φησὶν, ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν. Ἠγουν θέλω λάβει ὑμᾶς, λέγει, ἀπὸ τὰ ἔθνη καὶ θέλω σᾶς εἰσάξει εἰς τὴν γῆν ὑμῶν. Σὺ δὲ λέγεις ἄλλα ἂντ' ἄλλων ὅ,τι ἂν σοὶ ἐπέλθῃ κατὰ νοῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν λέγει· καὶ θέλετε κατοικήσει τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν· καὶ σὺ λέγεις ἄλλα. Λοιπὸν εἰπέ μοι σύ; Ἀρά γε τὰ ἔθνη θέλουσι κατοικήσει εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων ἡμῶν; Ποία δὲ κοινωνία τῶν ἐθνῶν πρὸς τοὺς

Ἑβραίους ; Ἡ ποία ὁμόνοια εἰς αὐτό, ὦ Ἀρχιεπίσκοπε ; Ἐπειδὴ λέγεις οὕτως, ἀλλ' οὐκ ἔχει οὕτως.

Ὁ Ἀγ. Εἶπεν ἔθνη ἀπὸ ἔθνους. Ἀρά γε τοιοῦτον ἐξελέξατο ὁ Θεός ; Ναὶ ἔθνος ἐξ ἔθνους ἐξελέξατο ὁ Θεός. Τίνι τρόπῳ ; Ἐκείνους ἐκ τῶν ἀπίστων, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς τὸν Θεόν. Περὶ δὲ τοῦ ῥήματος, ὅπερ εἶπας, ἄρά γε τὰ ἔθνη θέλει κατοικίσει ὁ Θεός εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ. ὡς εἰς γῆν τῶν πατέρων αὐτῶν, ἐὰν δὲν εἶχες ὀφθαλμούς, ἢ ἦσο παντελῶς τυφλός, ἡδυνάμην νὰ σοὶ τὸ ἀποδείξω. Ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί σου δὲν εἶναι τυφλοί. Ἀνοιξὼν αὐτοὺς καὶ ἰδὲ ὅτι δλη ἡ Ἱερουσαλὴμ εἶναι πλήρης Χριστιανῶν, καὶ οὐχὶ Ἑβραίων. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Θεός πρὸς τὸν δίκαιον Ἀβραάμ. ὅτι εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. Ἰδοὺ ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπεσχέθη ὁ Θεός. Περὶ δὲ τοῦ λόγου, ὃν εἶπας, ποία κοινωνία τῶν ἔθνων πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ἀκουσον τοῦ Προφήτου Ἡσαίου λέγοντος. Τάδε λέγει Κύριος. Ἰδοὺ νῦν συνάξαι ἔρχομαι πάντα τὰ ἔθνη καὶ τὰς γλώσσας, καὶ ἤξουσιν καὶ ὀφνύονται τὴν δόξαν μου, καὶ καταλείψω ἐπ' αὐτῶν σημεῖον, καὶ ἐξαποστελῶ ἐξ αὐτῶν σεσωσμένους εἰς τὰ ἔθνη, καὶ πάντες οἱ ἐξ ἔθνων σεσωσμένοι, οὓς ἀποστελεῖ Κύριος. Ἦγουν οὕτω λέγει ὁ Θεός, Ἰδοὺ ἔρχομαι ἵνα συνάξω ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ τὰς γλώσσας, καὶ ἐλεῦσονται ὅπως ἴδωσι τὴν δόξαν μου, καὶ καταλείψω εἰς αὐτοὺς σημεῖον καὶ ἀποστελῶ ἀπ' αὐτῶν σεσωσμένους εἰς τὰ ἔθνη. Εἰπέ μοι οὖν, ὦ Ἑβραῖν, ποῖοι εἶναι ἐκεῖνοι, περὶ ὧν λέγει ὁ Προφήτης, ὅτι ἀποστελῶ ἀπ' αὐτῶν σεσωσμένους εἰς τὰ ἔθνη ; ποῖοι, ἐρωτῶ σε Φανερόν, ὅτι ἄλλοι δὲν εἶναι, εἰμὴ ὅσοι ἐκήρυξαν τὸν Χριστόν. Οἱ ἱεράρχαι οἱ χειροτονηθέντες παρὰ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ἵνα ποιμαίνωσι τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας

τοῦ Χριστοῦ. Ἐξ αὐτῶν λέγει ἐξαποστελῶ σεσωσμέ-
 νους εἰς τὰ ἔθνη, εἰς Ταρσόν, καὶ Φονές καὶ Σομόχ,
 καὶ εἰς Θοβέλ, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὰς νήσους
 μακράν. Εἰς τὰς ὁποίας τὰ ἔθνη δὲν ἤκουσαν τὴν δό-
 ξαν μου· ἵνα ἀγάγωσι τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐν ἵπποις
 καὶ ἄρμασι. Γίνωσκε, ὦ Ἑρβᾶν, ὅτι τοῦτο εἶπεν ὁ
 Προφήτης περὶ τῶν ἡγαπημένων τοῦ Χριστοῦ τῶν Ἑ-
 βραίων δηλ. οἵτινες ἦσαν πρότερον πρὶν ἔλθῃ ὁ Χρι-
 στός· ὅτι θέλουσι φέρει τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐκ πάντων
 τῶν ἐθνῶν δῶρον εἰς τὸν Θεόν· ὥστε ὅσοι ἦσαν Ἑ-
 βραῖοι πρὶν ἔλθῃ ὁ Χριστός, καὶ μετὰ ταῦτα ἀφοῦ ἦλ-
 theoretical, ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἐ-
 θνῶν ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς Πατέρα καὶ Υἱόν καὶ εἰς τὸ
 Ἅγιον Πνεῦμα ἀδελφοὶ ἐλογίσθησαν. Καθὼς τὸ μαρ-
 τυρεῖ καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας. Λοιπὸν σὺ τίνι τρόπῳ
 λέγεις ποία κοινῶνία τῶν ἐθνῶν ἐστὶ μετὰ τῶν Ἑ-
 βραίων; ἢ ποία ὁμόνοια; Γίνωσκε καλῶς, ὅτι οἱ Ἑ-
 βραῖοι, οἵτινες πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστὸν φαίνονται
 τιμιώτεροι ἀπὸ τοὺς πιστεύοντας ἐκ τῶν ἐθνῶν· καὶ ἂν
 δὲν λέγω τὴν ἀλήθειαν, ὦ ἄφρων, ὡς ἐστίν, ἐλεγξον.

Ἑρβ. Ἐπαινῶ τὴν ἀληθείαν τοὺς λόγους σου, ὅτι μέ-
 φρόνησιν πολλὴν οἶδεις τὴν ἐρμηνείαν καὶ μετὰ πολ-
 λῆς καὶ μεγάλης πείρας. Πλὴν πάλιν λέγει ὁ Ἡσαΐας·
 εἶπε Κύριος, ἐξάξω τὸ ἐξ Ἰακώβ σπέρμα καὶ τὸ ἐξ
 Ἰούδα καὶ κληρονομήσω τὸ ὄρος μου τὸ ἅγιον ἡγουν
 λέγει ὁ Θεὸς θέλω ἐκβάλλει τὸ σπέρμα τοῦ Ἰακώβ καὶ
 τὸ τοῦ Ἰούδα καὶ κληρονομήσω τὸ ὄρος μὲς τὸ ἅγιον.
 Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς κληρονομίαν τὴν
 Ἱερουσαλήμ τίς ἐστὶν ὁ ἀνθιστάμενος ἡμῖν; ἂν δὲ
 καὶ πρὸς καιρὸν ἐξεδιώχθημεν ἀπ' αὐτῆς, ἀλλὰ πάλιν
 ἐλπίζομεν ὅτι θέλομεν τὴν ἀπολαύσει καὶ κληρονο-
 μήσει πάντα, ὡς εἶχομεν ταῦτα ἀπ' ἀρχῆς.

Ἄγ. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἡσαίας καθαρά προεῖπεν λέγων. Ἀνενέγκωσί μοι ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ οἱ ἐξ ἐθνῶν τὰς θυσίας αὐτῶν μετὰ ψαλμῶν εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ ὑπ' αὐτῶν λήψομαι ἱερεῖς καὶ Λευῖτας. Βλέπεις πῶς ὁ Θεός, ὅστις ἐπλήρωσε τὸν νόμον, προεῖπε καὶ τὴν ἀλλαγὴν τῆς Ἱερουσάλιμ διὰ τῶν προφητῶν; Καὶ ἀπ' αὐτῶν λέγει, θέλω λάβει δι' ἑμαυτὸν ἱερεῖς καὶ λευῖτας. Καὶ ἐπειδὴ λέγει οὕτω, τί ἐρμηνεύεις σὺ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὅστις ἐστὶ καινὸς καὶ γῆ καινὴ; ὅσα ἐγὼ ποιῶ, παρ' ἑμοὶ μένουσι, λέγει Κύριος· οὕτω σταθήσεται τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὄνομα ὑμῶν, τούτέστι διὰ τῆς πίστεως τοῦ χριστοῦ. Οὔτινες εἰσιν ἀφ' ὑμῶν οἱ πιστεύσαντες εἰς τὸν χριστόν. Καὶ ἔσται, φησὶν, ὁ μὴν τοῦ μηνός. Τοῦτο τὰς ποικίλας ἐορτὰς τῶν χριστιανῶν σημαίνει· καὶ σάββατον ἐκ σαββάτων τὰς ἀναστασίμους ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος λέγει. Καὶ παρακατιόν. Καὶ ἤξει πᾶσα σὰρξ προσκυνῆσαι ἐνώπιόν μου ἐν Ἱερουσαλήμ· εἶπε Κύριος. Βλέπεις ὦ Ἐρβᾶν; πᾶσα σὰρξ λέγει. Ἐκεῖνος ὅστις εἶπε πρὸς ὑμᾶς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι οὐδενὶ ἐθνικῇ ἐμπορίαν ποιήσεις, οὐδέ συναλλαγῆσῃ, οὐδέ οὐ μὴ φάγῃς καὶ πίῃς μετ' αὐτῶν καὶ τᾶλλα, ὁ αὐτὸς πάλιν λέγει· ἤξει πᾶσα σὰρξ προσκυνῆσαι ἐνώπιόν μου ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ θεάσονται τὰ ὀστέα τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν κατοικήσάντων τῶν παρανόμων Ἰουδαίων. Ἀλλ' ἵνα γνωρίσῃς σὺ, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐξεδιώχθησαν οἱ Ἰσραηλιταὶ καὶ διὰ τὸ ἄχρηστον, ἐμισήθησαν καὶ παρεδόθησαν εἰς παντελεῖ ἀπώλειαν, καὶ ἐστὲ ἀπωλεσμένοι ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, εἶπε περὶ τῶν παραβατῶν τοῦ νόμου, ὅτι ὀφόνται τούτους ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔρχονται προσκυνῆσαι τὸν Θεὸν διὰ τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν ἐν μεί-

ζονι αἰσχύνῃ κείσονται. Εἰς δὲ τὸν μέλλοντα αἰῶνα ὁ σκώληξ οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσται εἰς ἐνδειξιν ὅλης τῆς οἰκουμένης. Ὁταν ἀκούῃς τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ὅτι ἰδοὺ συναγαγεῖν ἔρχομαι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὰς γλώσσας, καὶ ὅτι ἤξει πᾶσα σὰρξ προσκυνῆσαι ἐνώπιόν μου ἐν Ἱερουσαλὴμ, μηδὲν πλέον ἀνάφερε· ἀλλὰ βλέπε, ὅτι αἱ ἐβδομήκοντα γλώσσαι τὸν Θεὸν τοῦ νόμου καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀναβαίνουσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ προσκυνοῦσι καὶ καταισχύνουνσι τοὺς Ἑβραίους, οἵτινες οὐκ ἐπίστευσαν, καὶ βλέπων πάντα ταῦτα σιώπα καὶ μὴ μάχεσθαι κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐλθέ εἰς τὴν ἀλήθειαν. Περὶ δὲ τοῦ ἐκβάλλω τοῦ σπέρμα τοῦ Ἰακώβ καὶ τοῦ Ἰούδα καὶ κληρονομήσει τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου βλέπε καλῶς ὅτι οὐχ οὕτως ἐρμηνεύεται, ὥς σὺ ἐννοεῖς, ἀλλ' ὥς ἐγὼ λέγω, καὶ ἀκουσον. Τὸ σπέρμα τοῦ Ἰακώβ ἦν δωδεκάφυλον, καὶ ἐκ τῶν 12 φυλῶν τοῦ Ἰακώβ οὐδὲν ἄλλο σπέρμα ἐμνημόνευσεν, εἰμὴ μόνον τοῦ Ἰούδα· Ὁ γὰρ Ἰούδας σπέρμα ἐστὶ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ σπέρματος τοῦ Ἰούδα ἐχρημάτισε τὸ κατὰ σάρκα· πᾶς δὲ χριστιανὸς νοητῶς σπέρμα ἐστὶ τοῦ χριστοῦ. Περὶ τούτου εὖν τοῦ σπέρματος εἶπεν ὁ προφήτης, τοῦ ἐγκεντρισθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ σπέρμα τοῦ Ἰούδα· ἐνέσταξε δὲ εἰς αὐτὴν μετὰ πνευματικὴν ἐργασίαν τῆς ζωῆς ταύτης, καὶ κληρονομήσει τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Τὸ δὲ ὄρος τὸ ἅγιον ἐκεῖνο, ὃ λέγει, ἡ ἄνω μητρόπολις Ἱερουσαλὴμ ἐστὶ. Τὸ γὰρ ὄρος τὸ αἰσθητὸν Σιών δὲν οἰκοδομεῖται εἰς ἀγιότητα, ὅπερ γῶμά ἐστι τῆς γῆς καὶ κονιορτός. ὁθεν οὐδεὶς τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῷ ἔλαβεν αὐτὸ εἰς κληρονομίαν. Πάντες δὲ οἱ εὐρισκόμενοι ἐκεῖ παρήλθον καὶ οἱ ὑπάρχοντες ἀποθνήσκουσι.

Ἑρβ. Ἐργαστήριον πλήρες παντοίων στρεμμάτων εὔρον οἱ χριστιανοὶ καὶ βοηθόν, τὸν ὅποιον ἐκάθισαν εἰς τὸν θρόνον. Τόσον τεχνιέντως ἀναστρέφεις τὸν λόγον, ὥστε ἄλλος τεχνίτης, ὡς σὺ, δὲν θέλει εὑρεθῇ ἐν ὅλῃ τῇ γῇ, καὶ διὰ τῆς τέχνης δύνασαι οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ καταχθόνια, ἵνα φέρῃς ἄνω καὶ κάτω. Ἄλλ' ἡμᾶς ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε οὐ δύνασαι ἐκφοβῆσαι, ὥστε μὴ ἀποκριθῇναί σοι. Ὅμως βεβαιότερον λέγω σοι, ἵνα γνωρίσῃς, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τὸν Ἰσραὴλ παρὰ πολὺ. Ἀκουσον τί λέγει ὁ προφήτης Ἡσαίας, μᾶλλον δὲ ὁ Θεὸς περὶ ἡμῶν. Ἐγὼ λέγει ὁ Θεὸς πρῶτος, καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἐγὼ εἰμι.

Εἶδον ἔθνη καὶ ἐφοβήθησαν, τὰ ἄκρα τῆς γῆς ἐξέστησαν· ἤγγισαν καὶ ἦλθον ἅμα κρίνων ἕκαστος τὸν πλησίον βοηθῆσαι τῷ ἀδελφῷ. Τὸ λοιπὸν καὶ σὺ, Ἀρχιεπίσκοπε, κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦτο ἀπὸ τὰ φοβούμενα ἔθνη εἶσαι, καὶ τὰ πλησίον ὁμόφυλα καὶ ὁμόπιστά σου ἔθνη βοηθεῖς καὶ προσποιῆσαι τὴν βοήθειαν εἰς αὐτούς. Τὸ δὲ βασίλειον ἱεράτευμα καὶ τὸ ἔθνος τοῦ Ἰσραὴλ ἀπομακρύνεις, καὶ ἀποφασίζεις ὅτι εἰς ἀπόγνωσιν μεγάλην ἐστίν· ἀλλ' ἀκουσον τί λέγει ὁ αὐτὸς προφήτης περὶ τῶν κατασκευαζόντων τὰ εἰδῶλα. Ἰσχυσε, λέγει, ἀνὴρ τέκτων καὶ χαλκεὺς τύπτων σφύραν, ἅμα ραίνων. Τότε μὲν ἐρεῖ σύμβλημα καλὸν ἐστίν· Ἰσχυσεν αὐτὰ ἐν ὕλαις. Ἦγουν οὕτω λέγει «Ἡδυνήθη ἀνὴρ τέκτων καὶ χαλκεὺς χτυπῶν τὴν σφύραν, ὥστε νὰ κατασκευάζωσιν αὐτὰ ὁμοῦ. Τότε μὲν λέγει σύμμιγμα καλὸν ἐστίν. Ἐδυνήθη νὰ ποιήσῃ αὐτὰ ἀπὸ τῆς ὕλης, ἤγουν τὰ εἰδῶλα. Καὶ ἀφοῦ κατασκευάσωσιν αὐτά, θήσουσι ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ οὐ μὴ κινηθῇσονται. Εἰς ταῦτα λοιπὸν καυχῶνται τὰ ἔθνη, ἅτινα εἶναι, ὡς σὺ. Ἄλλ' ἀκουσον τί λέγει ὁ προφήτης περὶ τοῦ Ἰσραὴλ. Τὰ μὲν

ἔθνη εἰς αὐτά. Σὺ δὲ Ἰσραὴλ παῖς μου Ἰακώβ, ὃν ἐξελεξάμην. Σπέρμα Ἀβραάμ ἀντελαβόμεν ἀπ' ἄκρων τῆς γῆς, καὶ ἐκ τῶν σκοπῶν αὐτῶν ἐκάλεσά σε. Μὴ φοβοῦ μετὰ σοῦ γὰρ εἰμι, μὴ πλανῶ. Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ Θεός σου ὁ ἐνισχύσας σε, καὶ ἐβοήθησά σε, καὶ ἠσφαλισάμην σε τῇ δεξιᾷ μου τῇ δικαίᾳ. Ἦγουν Σὺ, ὦ Ἰσραὴλ, παῖς μου, ὃν ἐγὼ ἐξελεξάμην. Σπέρμα Ἀβραάμ, ὃπερ ἔλαβον ἀπὸ τῶν ἄκρων, καὶ ἀπὸ τῶν σκοπῶν αὐτῶν σὲ ἐκάλεσα, μὴ φοβοῦ. Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός σου, ὃστις σὲ ἐνίσχυσά, καὶ ἠσφάλισα ἐν τῇ δικαίᾳ μου δεξιᾷ. Μάθε καλῶς, διὰ νὰ θαυμάσῃς, πόσῃ ἀγάπῃ ἔχει ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰσραὴλ. Ἀκουσον λόγους φιλικούς, καὶ πλήρεις ἀγάπης. Ἦσφαλισάμην, λέγει, τῇ δεξιᾷ μου τῇ δικαίᾳ. Καὶ ἰδοὺ ἐντραπήσονται καὶ κατασυχυνθήσονται πάντες οἱ ἀντικείμενοί σου. Καὶ ἐλευσεται χρόνος, ἐν ᾧ ζητήσεις καὶ οὐ μὴ εὔρης αὐτούς, οἵτινες ἀρνήσονται σε· καὶ ἔσονται ὡς μὴ ὄντες. Ὅτι ἐγὼ ὁ Θεός σου ὁ κρατῶν τὴν δεξιάν σου, ὁ λέγων σοι μὴ φοβοῦ, ἐγὼ σοι ἐβοήθησα λέγει Κύριος ὁ Θεός. Ἐγὼ ὁ λυτρωσάμενός σε ὁ Ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ. Τί λέγεις εἰς αὐτά; ὦ Ἀρχιεπίσκοπε, οὐκ ἔχει οὕτως; Οὐκ εἶπεν αὐτά ὁ Θεός διὰ τοῦ Προφήτου περὶ τῶν Ἑβραίων; Τὸ λοιπὸν παῦσαι ἀπὸ τοῦ νῦν, καὶ μὴ με βάλλῃς εἰς κάπους.

Ὁ Ἀγ. Τὴν μὲν προφητείαν εἶπας, ἀλλὰ περὶ τίνος διδάσκει παντελῶς ἄγνοεῖς.

Ἑρβ. Φανερόν ὅτι περὶ τοῦ Ἰσραὴλ λέγει τοῦτο, καὶ περὶ τοῦ Ἰακώβ καὶ περὶ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἀβραάμ· καὶ δεικνύει ὅτι προσκαλεῖ αὐτὸς ὁ Θεὸς πάλιν εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, καὶ σὺ λέγεις ταῦτα καὶ ἐκεῖνα;

Ὁ Ἀγ. Ἀκούων τὸ Ἰσραὴλ παῖς μου Ἰακώβ, ὃν

ἐξελεξάμην, σπέρμα τοῦ Ἰακώβ, ὃπερ ἠγάπησα, μὴ νομίζης ὡς Ἐρβᾶν, ἀνοήτως ὅτι περὶ παντὸς τοῦ γένους τῶν Ἑβραίων εἶπε τοῦτο. Οὐχί, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔστι Θεὸς ἐκ θεοῦ, καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς ἐσχάτας ἡμέρας ἐγένετο ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἴσως σὺ νομίζεις ὅτι εἶναι ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰσραήλ. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Προφήτης· Παις μου Ἰακώβ, ὃν ἠγάπησα. Εἰδὲ εὕρισκεις σὺ τοῦτο μὴ ἔχον οὕτω, δεῖξον αὐτό. Πλήν σὲ ἐρωτῶ καὶ τοῦτο, καὶ εἰπέ μοι σὺ αὐτό ; Ποῖον χρόνον οὐκ ἐγκατέλιπεν ὑμᾶς ὁ Θεός ; Οὐκ ἐστὲ διεσπαρμένοι εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ; Οὐκ ἐστὲ ἐξουθενημένοι ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ; Οὐκ ἐστὲ καταπεφρονημένοι ὑπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ;

Ἐρβ. Ἀκουσον τί λέγει ὁ προφήτης. Μετὰ σοῦ γὰρ εἰμί· καὶ ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς ὁ ἐνισχύσας σε, καὶ ἐβοήθησά σοι, καὶ ἠσφαλισάμην τῇ δεξιᾷ μου τῇ δικαίᾳ.

Ὁ Ἀγ. Τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι πλέον μεθ' ὑμῶν τῶν Ἑβραίων ὁ θεός· καὶ τόσῃν ἀδυναμίαν καὶ καταφρόνησιν ἔχετε, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ μικρὰ ἔθνη τὰ μὴ πιστεύοντα εἰς τὸν Χριστὸν καταθλίβουσιν ὑμᾶς καὶ σᾶς ἔχουσιν ὡς παῖγνιον. Τίνι τρόπῳ λήψεσθε ὑμεῖς δύναμιν πλέον παρὰ θεοῦ ; Τοσοῦτόν ἐστε ἀσθενεῖς, ὥστε οὐδ' ὡς δῆγμα κώνωπος δύνασθε ἀντιστῆναι τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν. Ποῦ δὲ φαίνεται νῦν ὁ Θεὸς βοηθῶν ὑμῖν ; εἰς τί πρᾶγμα ; Ποίαν εὐημερίαν ἢ Ἐλευθερίαν ἔχετε ; Ποίαν δόξαν ; Ποίαν τιμὴν ; Οὐκ ἐστὲ ὡς σποδὸς καὶ κονιορτός ; Οὐκ ἔχετε τὸ πρόσωπον ὑμῶν τεταραγμένον, καὶ ἀπὸ μόντης τῆς ὀφείας γίγνεσθε φανεροὶ ὅτι ἐστὲ Ἑβραῖοι ; Καὶ εἰ μὴ πιστεύεις ὅτι οὕτως ἔχει, ὡς ἐγὼ λέγω, ἰδοὺ σὺ καὶ οἱ ὁμόπιστοί σου Ἑβραῖοι, καὶ ἴδετε τὰς ὀφείας σας.

Ἔστι τις τὸ πρόσωπον ἄλλοιον ἀπὸ τοῦ ἄλλου ; Οὐκ εἰσὶ τὰ πρόσωπα πάντων ὑμῶν ὅμοια τοῖς νεκροῖς ; Οὐκ εἰσὶν ὡς κονιορτισμένα ; Πόθεν δὲ τοῦτο ; Εἰμὴ διότι οὐχ' ὑπάρχει οὐδεμία χάρις θεοῦ εἰς ὑμᾶς· διότι οὐκ ἔχετε Πνεῦμα Ἅγιον διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν καὶ τὴν κακοπραγίαν ; Οὐκ ἐστὲ διεσχορπισμένοι πάντες εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ὡς ἱμάτιον πεπαλαιωμένον ; Πότε δὲ ἡσχύνθησαν καὶ ἐνετράπησαν πάντες οἱ ἀντι- κείμενοι πρὸς ὑμᾶς ; Ποῦ εἰσιν οὗτοι ὡς μὴ ὄντες ; Πότε δὲ ἐζητήσατε αὐτοὺς καὶ οὐχ εὑρέθησαν ; Ποῦ κρατεῖ ὁ θεὸς τὴν δεξιὰν ὑμῶν καὶ ὁδηγεῖ ὑμᾶς εἰς τίνα εὐτυχίαν ; Οὐκ ἐστὲ, ὡς κυνάρια, τεταπεινωμένοι ; Ποῦ δὲ ἐστε περισσοὶ εἰς πάντα τόπον, ὅπου διαμένετε ; Οὐκ ἐστὲ ὀλιγιστοὶ καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, ὡς προεῖπον, δι- εσπαρμένοι ; Καὶ κατοικεῖτε φοβούμενοι, ὡς αἱ ἀκρί- δες, αἵτινες νεμόμεναι ἐν τινι τόπῳ, ἐὰν τυχὸν βληθῇ πῦρ εἰς αὐτόν, σκοτίζονται ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ οὐ γι- νώσκουσι ποῦ νὰ πορευθῶσιν· οὕτως ἐστὲ καὶ ὑμεῖς καταπεφρονημένοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν· Καὶ ὑμεῖς προσδοκᾶτε ἀπὸ τοῦ νῦν λύτρωσιν καὶ ἐλευθερίαν ; Πλανᾶσαι, ὦ Ἑβραῖν. Αὐτὰ ὁ Προφῆτης εἶπε περὶ τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. Οὐκ ἐξελέξατο αὐτόν ὁ Θεός, καὶ ἐκάλεσε, καὶ ἡγίασε, καὶ ἡγάπησε, καὶ οὐκ ἐγκα- τέλιπεν αὐτόν, καὶ ἐνίσχυσε, καὶ ἐβοήθησε καὶ ἡσφα- λίσατο τῇ δεξιᾷ Αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ ; Δός μοι ἀπόκρι- σιν ; Τίς ἐστι δυνατὸς καὶ μεγαλοδύναμος, εἰ μὴ μό- νον Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Θεός μου καὶ Κύριος ; Καὶ οὐκ ἐστὲ ὑμεῖς οἱ Ἑβραῖοι εἰς αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν μεγάλην, διότι ἀνθίστασθε καὶ ἰσχυρογνωμονεῖτε πρὸς αὐτόν ; Διὰ τοῦτο κατεδικάσθητε (τοσοῦτον αὐστηρῶς) ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχητε σχεδόν, καὶ νὰ μὴ φαίνησθε οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἐσταυρωμένου, καὶ νὰ μὴ εὑρίσκησθε, δι-

ὅτι παρηγομήσατε, καὶ ἐσταυρώσατε τὸν Δίκαιον καὶ ἅγιον καὶ ἀναμάρτητον. Μάθετε δὲ καλῶς ὅτι περὶ ὑμῶν ἐλάλησεν ὁ Προφήτης καὶ εἶπεν. Αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀντικείμενοι. Οὐδεὶς δὲ ἐναντιοῦται εἰς τὸν Κυρίον μου Ἰησοῦν Χριστὸν τοσοῦτον, ὅσον ὑμεῖς οἱ ἐπικατάρτοι, οἱ ἄπιστοι. Ὅσοι δὲ εἰσιν ἄλλης αἵρέσεως ὀλιγώτερον παρ' ὑμᾶς ἐναντιοῦνται. Μὴ οὖν πολυλόγει, ὡς Ἑβραῖε, διότι ἀπέδωκέ μοι ὁ θεὸς ὀφθαλμοὺς νοερούς, καὶ γινώσκω τὴν ἀλήθειαν, ἣτις κεῖται εἰς τὰ βάθη τῆς θείας γραφῆς· καὶ σὺ διὰ τῆς τυφλότητός σου οὐ δυνήσῃ με ἀπατήσαι.

Ἑρβ. Ἐὰν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὡς λέγεις, διὰ τί ὀνομάζεις τὸν Χριστὸν σου Θεόν, ὃν ὁ ἐμὸς Θεὸς ἐξελέξατο καὶ ἠγάπησε καὶ τὰ λοιπὰ; Λειπὸν οὐκ ἐστὶ θεός, ὡς λέγεις. Διότι λέγει περὶ αὐτοῦ διὰ τοῦ Προφήτου. Ἐγὼ εἰμι ὁ ἐνισχύσας σε. Καὶ σὺ κατὰ τίνα τρόπον ἀποκαλεῖς Αὐτὸν Θεὸν καὶ Σωτήρᾶ σου; Ἐνῷ Αὐτός, ὡς ὁ Προφήτης μαρτυρεῖ, ἄνευ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ μου ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ τι.

Ὁ Ἅγ. Τόσας ἀποδείξεις σοὶ προσήγαγον, καὶ ὁμῶς οὐδεμίαν κατενόησας. Καὶ ἀγνοεῖς εἰς ποίας φύσεις ὑπῆρχεν ὁ Δεσπότης μου. Οὐκ εἶπόν σοι πρότερον, ὅτι ὁ ἐμὸς Ἰησοῦς Χριστός, θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐστίν; Θεὸς δὲ ποῖος; Αὐτός, ὅστις λέγει, ὅτι Ἐγὼ Θεὸς πρῶτος. Τὸ δὲ εἰς τὰ ἐπερχόμενα. Ἐγὼ εἰμι. Ποῖα ἐπερχόμενα ἐννοεῖ; εἰμὴ τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας; Καὶ ἐπειδὴ Θεὸς καὶ Ἄνθρωπος ἐχρημάτισε φανερόν ὅτι ἐβοήθει τῇ ἀνθρωπότητι. Τὸ δὲ ἐξελεξάμεν (ἐηλοῖ) ἵνα γείνης κατὰ τὴν Ὑπόστασίν μου· καὶ τὸ ῥητόν, ὅτι ἐγὼ ἐβοήθησά σοι, (σημαίνει) δι' ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα τὴν βαπτιζομένην εἰς Πατέρα, Υἱόν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἐρβ. Καὶ ποῦ λέγει τις τῶν Προφητῶν τοῦτο, ὅτι Θεὸς καὶ Ἄνθρωπός ἐστιν ὁ Χριστός, ὥς περ αὐτὸς φησὶ :

Ὁ Ἄγ. Εἰπά σοι ὅτι ἡ Θεότης ἐπλάσσε δι' ἑαυτὴν ἀνθρωπότητα, ἣτις καὶ ἔπαθεν. Ἦν δὲ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὃς ἐκ τῶν ἀγνῶν αἱμάτων τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου, τῆς ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ γενομένης, ἀνεν μίξεως ἀνδρὸς προῆλθεν, ὃς ἦν εἰς ἐκ δύο (φύσεων) μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν. Καὶ ἡ μὲν Ἀνθρωπότης αὐτοῦ εἶχεν ὅλα, ὅσα ἔχω ἐγὼ, χωρὶς τῆς ἁμαρτίας· ἡ δὲ Θεότης αὐτοῦ πάλιν, ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ, πλὴν τῆς ἀγεννησίας. Ἀγέννητος γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς (ὁ Πατὴρ), Γεννητὸς δὲ ὁ Λόγος αὐτοῦ. Ἡ δὲ Θεότης καὶ Ἀνθρωπότης συνάπτονται (ἀσυγχύτως) εἰς μίαν ὑπόστασιν. Καθότι ἡ σὰρξ αὐτοῦ οὐκ ἐσπάρη· ἀλλ' ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀντὶ σπέρματος εἰς τὴν μήτραν τῆς Παρθένου ἐπληρώθη εἰς σάρκα· ἀλλ' οὐκ ἐτράπη, οὐδ' ἡλολοιώθη ἡ Θεότης· ἀτρέπτos γάρ ἦν ἡ Θεότης καὶ ἀναλλοιώτος. Καὶ ἐπειδὴ, ὡς εἵπομεν, ἡ Θεότης ἐπλάσσε καθ' ἑαυτὴν τὴν ἀνθρωπότητα ἵνα συναναστραφῇ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, λέγει ὁ Ἡσαΐας περὶ τούτου. Οὗτος, φησὶ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ πλάσας αὐτόν, ὁ ποιήσας τὰ ἐπερχόμενα. Ἦγουν τῆς νέας χάριτος τὰ μυστήρια. Ἐγὼ, φησὶν, ἡγείρα αὐτὸν βασιλέα μετὰ δικαιοσύνης, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ εὐθεῖαι, ἡγουν τοῦ Χριστοῦ. Οὗτος οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου. Φανερόν ὅτι λέγει τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει ἀπὸ τῆς πλάνης, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Διαβόλου. Οὐ μετὰ δώρων, οὐδὲ μετὰ λύτρων, λέγει Κύριος ὁ Θεός, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τῆς θεότητος αὐτοῦ. Καὶ ἄκουσον τὴν ὑποταγὴν τῶν ἐθνῶν. Οὕτω, λέγει, φησὶ Κύριος Σαβαώθ. Ἐκοπίασεν Αἰγυπτos, τούτέστι τῇ πλάνῃ ἐδόυλευσε. Καὶ ἐμπορία Αἰ-

θιόπων· καὶ οἱ Σαβαῖν ἄνδρες ὑψηλοὶ ἐπὶ σέ ἀναθήσονται· ἤγουν πιστεύσουσι καὶ ἔσονται δοῦλοι καὶ ὀπίσω σου ἀκολουθήσουσι δεδεμένοι χειροπέδαις· δηλῶν τὴν ἀσφάλειαν τῆς ὑποταγῆς αὐτῶν. Καὶ διαθήσονται πρὸς σέ, καὶ προσκυνήσουσι διὰ τῆς πίστεως, καὶ ἐν σοὶ προσεύξονται· ὅτι ἐν σοὶ Θεὸς ἐστίν· ἤγουν ἐν τῇ Ἀνθρωπότητι αὐτοῦ. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστι πλὴν σου. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Λόγος αὐτοῦ ἐστὶν ἀληθινός (Θεός), ἀψευδῶς λέγει ὁ Προφήτης. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεός. Καὶ οὐκ οἶδαμεν αὐτό, ὅτι ἐσμέν ἐν τῇ πλάνῃ τῶν εἰδώλων προλαβὼν ἀναμειγμένοι. Σὺ εἰς ὁ Θεός τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐσαρκώθης, ἀλλ' οὐ δέχονται σε· Ἀλλὰ σὺ εἶ ὁ Σωτήρ· Ἐπειτα πάλιν λέγει οὕτω περὶ τῶν μὴ πιστευσάντων. Αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, εἴτε ἐξ ἡμῶν τῶν ἐθνῶν εἰσιν οὗτοι, εἴτε ἐξ ὑμῶν τῶν Ἑβραίων, καὶ λήψονται ἐντροπὴν μεγάλην. Ποιοὶ; Οἱ ἀπηλλοτριωμένοι ἐκ τῆς ἀληθείας, ὡς ἄπιστοι. Ἀκούεις καλῶς, ὦ Ἐρβάν, τί λέγει ὁ Προφήτης; Ποίαν ἀπόκρισιν ἔχεις ἵνα δῶς εἰς αὐτά; Ἄρα ψεύδεται, ἢ ἀπὸ στόματος Θεοῦ λέγει αὐτοὺς τοὺς λόγους;

Ἐρβ. Μὴ γένοιτο, ὥστε ὁ Προφήτης νὰ λέγῃ (ἐννοῇ) οὕτως, ὡς σὺ λέγεις· Ἀλλὰ μοὶ φαίνεται, ὅτι ἐκεῖνος εἰσέτι δὲν ἤλθε, καὶ ἐλεύσεται χρόνος, καθ' ὃν ἐλεύσεται Αὐτός.

Ἄγ. Σὺ ὁμοιάζεις τὸν ὄφιν, ὅστις ἔχει συνήθειαν, ὅταν δαίρηται ἢ διώκεται ὑπὲρ ἀνθρώπου, ὅλον τοῦ τοῦ σώματος παραδίδει εἰς τὸν δαίροντα, μόνον τὴν πονηρὰν αὐτοῦ κεφαλὴν οὐ παραδίδει. Οὕτω καὶ σὺ πράττεις, καὶ ἀπὸ τὴν κακοπιστίαν σου ἀρνεῖσαι τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Διότι μήπως ἐγὼ οὐκ οἶδα, ὅτι καταπιήθουσί σε αἱ ἀποδείξεις, ἃς ἐκ τῶν Προφητῶν λέγω;

ἀλλὰ σὺ οὐ θέλεις νὰ δεχθῇς τὴν ἀλήθειαν. Διότι ἐκ τῆς πολυκαιρίας ἐρρίζωθη ἡ κακὴ συνήθεια εἰς τὴν ψυχὴν σου, καὶ γέγονεν εἰς σὲ ἀσθένεια ἀθεράπευτος. Καὶ ὅσα ἂν ἐγὼ σοὶ εἶπω, οὐδέποτε θέλεις ἔλθει εἰς ἐπίγνωσιν, ἵνα ἀνοιχθῶσι τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς σου, καὶ γνωρίσῃς τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλ' ὅταν ὁ θάνατος ἔλθῃ, καὶ ἐκλείψῃς ἐκ ταύτης τῆς ζωῆς, τότε θέλεις γνωρίσει ὁποίας καταδίκης εἰσὶν ἄξιοι, ὅσοι δὲν πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστόν.

Ἐρβ. Ὁ Προφήτης Μωϋσῆς εἰς τὴν Πεντάτευχον παραγγέλλει ἡμῖν, καὶ λέγει· Γνωρίζω, ὅτι ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις θέλετε διασκορπισθῆτε εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ μαρτυρῶ καὶ γὰρ τοῦτο καὶ οὐκ ἄρνούμαι, καὶ δίδω σοι ὅρκον τὸν Οὐρανόν, καὶ αὐτὴν τὴν Γῆν. Ὁ ὅποιος Οὐρανὸς σήμερόν ἐστι καὶ φαίνεται, ὅτι ἵνα μὴ πιστεύσω ἐτέρῳ Θεῷ, ἢ μόνον τὸν Θεὸν ἡμῶν ὀνομάσω. Λοιπὸν δύσκολον φαίνεται μοι σήμερον, νὰ ἀφήσω τὸν Θεὸν τοῦ Νόμου, ὃν καὶ σὺ δέχεσαι, ὡς Θεὸν ἀληθινόν, καὶ προσκυνήσω Θεὸν νέον, ὃν οὐκ οἶδα πόθεν ἐστὶ. Τίς λοιπὸν ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅστις πληροφορεῖ με, ὅτι ἀληθῶς αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου οἱ Προφῆται δικαίως λέγουσιν, ἢ ἄλλος τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἥλθεν ἔτι;

Ἀγ. Ἀποῦ τοῦ Προφήτου σου οὐ πιστεύεις, πῶς πιστεύσεις ἄλλον τινά; Ὅστις τοῖς ἰδίοις του ὀφθαλμοῖς βλέπει, καὶ οὐ πιστεύει, πῶς θέλει πιστεῦσαι λόγου ἄλλου, καὶ νὰ τοὺς δεχθῇ; Εἶπες οὖν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐκ ἐστὶ ποτὲ δυνατόν πιστεῦσαι εἰς νέον Θεόν, δῆλον ὅτι ἐσχότισται ὁ νοῦς σου καὶ διὰ τοῦτο λέγεις τούτους τοὺς λόγους. Διότι τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, σὺ ὀνομάζεις αὐτὸν νεώτερον Υἱόν, ὅστις ἐγεννήθη πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ ὁ

τοῦ ὁποίου ἐδημιουργήθη ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ Γῆ, καὶ πάντα τὰ ὀρατά. Καὶ διὰ τὸ σοὶ δεῖξω, ὅτι χωρὶς τούτου τοῦ Θεοῦ, τίποτε οὐ ποιεῖ ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ. Γίγνωσκε οὖν, ὅτι, ἐὰν ἄνθρωπός τις, λόγου χάριν, βασιλεὺς ἢ ἄλλος τις, ὅστις οὐ δύναται συνομιλῆσαι τοῖς ὑπηκόοις αὐτοῦ, τίνι τρόπῳ δύναται νὰ λάβῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐκ τοῦ λαοῦ ; ἢ εἴπη λόγον, ὅπως ἀγαπᾷ αὐτὸν ὁ κόσμος καὶ ὁ λαὸς του ;

Ἐρβ. Φανερόν, ἐστίν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ ποιῇ, εἰμὴ μόνον, ἐὰν ἡξεύρῃ γράμματα, νὰ γράφῃ σιωπῶν εἰς βιβλίον, ἐκεῖνα ὅσα θέλει, καὶ ταῦτα κοινοποιῶν εἰς τὸν λαόν, νὰ παραγγέλλῃ ἵνα γίνωνται, ὡς θέλει.

Ἀγ. Ἀλλ', ἐὰν οὐκ οἶδε γράμματα, τί γενήσεται ;

Ἐρβ. Ἐὰν οὐκ οἶδε, φανερόν ἐστίν, ὅτι μενεῖ παντελῶς ἀνενέργητος.

Ἀγ. Καλῶς, ἀλλ' ὁ Θεὸς μὲ τὸν Λόγον του εἶπε, καὶ ἐγέναν τὰ πάντα, ἢ μόνον μὲ σιωπὴν καὶ τέχνην ;

Ἐρβ. Μὲ τὸν Λόγον, καὶ τὸν ὀρισμὸν του.

Ἀγ. Ἐγραφε λέγων ὁ Προφήτης Δαβὶδ. Τῷ Ἀδ. γῶ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν καὶ τὰ ἐξῆς. Τοῦτον τὸν λόγον εὐρίσκομεν ἡμεῖς, ὅτι εἰς τοὺς ἐσχάτους καιροὺς ἐγένεν ἄνθρωπος ἐκ σπέρματος τοῦ Δαβὶδ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, καὶ γνωρίζομεν αὐτὸν ἕνα Θεὸν σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι καὶ πιστεύομεν εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ σὺ πῶς λέγεις τοῦτον Θεὸν νεώτερον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ εἶπεν ὅτι δὲν ἐργάζεται χωρὶς αὐτοῦ ; Σιώπα λοιπὸν, καὶ μὴ βλασφήμει καν, ἐπειδὴ οὐ πιστεύεις εἰς αὐτόν.

Ἐρβ. Καὶ ποῖος Προφήτης λέγει νὰ πιστεύσω εἰς αὐτόν ;

Ἄγ. Αὐτός ὁ Θεὸς τοῦ Νόμου παραγγέλλει σοι διὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου λέγων. Ἴδου ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια Σιών λίθον πολυτελῆ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ μὴ κατασχυνηθῇ. Ἴδου ὅπου προστάττει σοι ὁ Θεὸς νὰ πιστεύσῃς εἰς Αὐτόν. Διὰ ποίαν οὖν αἰτίαν γίνεσαι ξένος καὶ ἀπειθής, καὶ ἀποφράττεις τὰ ὤτιά σου, καὶ ἀποφεύγεις, καὶ οὐκ ἔρχεσαι πρὸς αὐτόν; Καὶ ἐὰν τὸν Θεόν σου παρακούσῃς καὶ παροργίζῃς, ὅστις διατάττει σε νὰ προσκυνῇς τὸν Χιὸν αὐτοῦ, τοὺς ἰδικούς μου λόγους, ἢ ἄλλου τινὸς πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀκούσῃς; Δὲν ἐλπίζω τοῦτο καὶ ἂν ζήσῃς εἰς τὴν γῆν τοῦς χρόνους τοῦ Μαθουσάλα.

Ἐρβ. Ὡς μοι φαίνεται καὶ οἱ Προφῆται πολλάκις εἰς τина κεφάλαια βοηθοῦσιν ἡμᾶς τοὺς Ἑβραίους καὶ εἰς τина ὑμᾶς τοὺς ἐθνικούς. ὅτι ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπὶ τούτοις

Ὁ Ἄγ. Παντελῶς. Εἰς κανέν μέρος οἱ Προφῆται οὐ βοηθοῦσιν ὑμᾶς, ὡς λέγεις, μάλιστα σᾶς καταδικάζουσιν, ἐπειδὴ ἐξ ἀρχῆς σκληροτράχηλοι τῇ καρδίᾳ γεγόνατε, καὶ ἀπειθεῖς εἰς τὸν Θεόν καὶ ἀντίδικοι τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, καὶ μεγάλως ἐλυπήσατε τὸ Πανάγιόν του Ὄνομα.

Ἐρβ. Τίς δύναται, ἵνα συναθροίσῃ ταχέως λόγους ὑπὲρ τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, οὓς σὺ ἀναστρέφεις πρὸς σεαυτόν, ἢ ἀποβάλλεις; Πλὴν ἄκουσον τί εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Προφήτην Μωϋσῆν ἐν τῇ ὁρατῇ. Ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ κατέβην τοῦ ἐξελεῖσθαι αὐτούς. Καὶ πάλιν οὐκ εἶπεν ὁ Μωϋσῆς πρὸς τὸν Θεόν. Εἰ εὖρον χάριν ἐνώπιόν σου, καὶ ὅτι ὁ λαός σου ἐστὶ τὸ ἔθνος τοῦτο, δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν; Καὶ ἐπειδὴ ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι ἐσμέν ἡμεῖς, ἐδείξεν αὐτῷ τὴν δόξαν αὐτοῦ. Καὶ πάλιν ἄλλατε, ὁπό-

ταν ὁ Βαλὰκ ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τὸν Βαλαάμ, ἵνα καταρασθῇ τῶν Προπατόρων ἡμῶν, καὶ ἀφοῦ ἐξῆλθεν ἵνα πορευθῇ, ἐγνώρισεν, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι εἶναι λαὸς τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐσμὲν ἡμεῖς· καὶ ἀντὶ τοῦ καταρασθῆναι αὐτῶν μάλιστα ἠυλόγησεν αὐτούς. Καὶ ὁ Ἰησοῦς, δὲ τοῦ Ναυῆ, ὅτε ἐπολέμει τὸ φρούριον τῆς Ἱεριχώ, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐσπευδεν εἰς τὴν δύσιν αὐτοῦ καὶ ἡ ἡμέρα παρήρχετο, ἵνα μὴ παύσῃ ὁ πόλεμος πρὶν νικήσῃ, οὐκ εἶπε καὶ ἔστη ὁ ἥλιος ἕως οὗ ἐνίκησε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ τοὺς ἀλλοφύλους ; Διότι εἶπε· Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν, καὶ ἡ Σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν καὶ ἐνίκησε τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Κυρίου· καὶ ὁ Θεὸς ἀγαπῶν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐπήκουσε καὶ ἐδοθήθησεν αὐτῷ. Προσέτι οὐκ ἐλάλησεν ὁ Θεὸς τῷ Σαμουὴλ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτόν ; Καὶ πάλιν ὁ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ Προφῆτης οὐκ ἐδέετο τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ λέγων « Μνήσθητι τῆς συναγωγῆς σου, ἧς ἐκτήσω ἀπ' ἀρχῆς ἐλυτρώσω, ράβδον κληρονομίας σου ; Καὶ ὁ Προφῆτης Ἠλίας οὐκ εἶπε τῷ Ἀχαάβ, ἐπειδὴ ἠγάπα τὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων, μάλιστα τοῦ Ἰσραὴλ, Σὺ εἶ ὁ διαστρέφων τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου ; Ἀλλὰ καὶ ὁ Προφῆτης Ἐλισσαίε ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ εἶπε καθ' ἑαυτόν. Κύριε φεῖσαι τοῦ λαοῦ σου. Καὶ οὐκ ἀπεκάλυψας μοι αὐτό, καὶ ἤμην ἐν ὀδύνῃ ὅλην τὴν ἡμέραν. Καὶ ὁ Ἱερεμίας οὐκ εἶπε κλαίων τὸν λαὸν αὐτοῦ τοῦ Ἰσραὴλ ; Οἱμοι Κύριε, ἀπολέσεις σὺ τὸ λοιπὸν τοῦ Ἰσραὴλ ; Καὶ πάλιν ὁ Ἡσαίας, ποῦ ἐστὶ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου Κύριε, ὅτι ἠνέσχου ἡμῶν ; Σὺ γὰρ εἶ πατὴρ ἡμῶν, ῥῦσαι ἡμᾶς. Ἐσκληρύνας τὰς καρδίας ἡμῶν τοῦ μὴ φοβεῖσθαί σε. Ἦγουν ποῦ ἐστὶ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου, Κύριε, ὅτι θλιβόμεθα ; Σὺ εἶ ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἔλευ-

θέρωσον ἡμᾶς. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐστὶ τὸ ὄνομά σου ἐν ἡμῖν. Καὶ διὰ τί ἐπλάνησας ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου; Ἐσκλήρυνας τὰς καρδίας ἡμῶν, ὥστε νὰ μὴ σὲ φοβώμεθα; Καὶ τὰ ἄλλα (λόγια) τούτων πάντων, οἵτινες ἐπασχον, ἢ πλέον παρὰ τὸν Δανιήλ ἀπολογούμενον; Πῶς οὖν λέγεις σὺ ὅτι καταδικάζουσιν ἡμᾶς οἱ προφηταί, ἀφοῦ μάλιστα βοηθοῦσιν ἡμῖν;

Ὁ Ἀγ. Ἐγὼ εἶπον, ὅτι κατακρίνουσιν ὑμᾶς οἱ προφῆται οὐχὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον (διότι τὰ παρελθόντα διέβησαν), ἀλλὰ δι' ἄλλον. Ἴδὲ λοιπὸν τί λέγει ἐν τῷ τέλει, καὶ μὴ δικαιόνησαι τόσον ταχέως.

Ἐρβ. Καὶ τί ἄρα ἐστὶν ἐκεῖνο, τὸ ἐν τέλει;

Ὁ Ἀγ. Ἐνα μόνον λόγον μιᾶς προφητείας ἐρμηνεύσον, ἵνα καταμάθῃς τὴν διήγησίν σου, καὶ θέλεις θαυμάσει παραπολύ.

Ἐρβ. Εἰπέ μοι σὺ αὐτὸν καὶ μὴ ἀμφίβαλε παντελῶς.

Ὁ Ἀγ. Βλέπων ὁ Προφήτης Ἡσαΐας τὸ πολὺ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, προλαβὼν τοῖς τῆς προφητείας ὀφθαλμοῖς, καὶ γινώσκων, ὡς προφήτης, ὅτι οὐ δυνήσεσθε στήναι ἐπὶ τοὺς προτέρους ὑμῶν πόδας, ὄντες εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἀλλ' ἀνάγκη, ἵνα ἐλθῃτε εἰς τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ, εἶπεν. Ἀκουε Οὐρανέ, καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν. Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. Πρόσεχε, βλέπε καλῶς, ἵνα μάθῃς τί λέγει παρακατιῶν, καὶ θαυμάσης. Ἐγὼ βοῶς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω. Βλέπεις μυστήριον; Διότι καὶ τὰ κτήνη, τὰ ὁποῖα καθ' ἐκάστην ἡμέραν τρώγουσι καὶ χορτάζονται, εἶπεν, ὅτι ἐγνώρισαν τὸν Θεὸν τὸν διδόντα τροφήν· περὶ δὲ τοῦ Ἰσραὴλ λέγει, ὅτι οὐκ ἔγνω· καὶ ὁ λαός μου οὐ συνῆκε. Βλέπεις μυστήριον; Πῶς καὶ ἀπὸ τὰ κτήνη

σας εἶπεν ὁ Θεὸς ἀνοητοτέρους ; Καὶ πάλιν λέγει· Οὐαὶ ἔθνος ἀμαρτωλὸν, λαὸς πλήρης ἀνομιῶν. Οὐ λέγει εἰς μέρος, ἀλλὰ πλήρης. Σπέρμα οὐχὶ τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλὰ πονηρόν. Υἱοί, οὐχὶ τοῦ Θεοῦ, καθὼς ἐν ἀρχῇ εἶπε· Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, ἀλλ' υἱοὶ ἀνομοί. Καὶ προσίθουσιν ἐνταῦθα τὴν ἄρνησιν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, λέγων. Ἐγκατελίπετε τὸν Κύριον, καὶ παρωργίσατε τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ, ὃν ἐσταυρώσατε. Βλέπε προφητείας βεβαιωμένας· διότι οὐ μόνον ἐγκατελίπετε, καὶ ἠρνήσασθε ἐκεῖνον, ὅστις ἦλθεν ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν, ὃν Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, τοῦτέστι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἀλλὰ καὶ παρωργίσατε τὸν Ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἐσταυρώσατε αὐτὸν ἀδίκως. Καὶ διατὶ ἐπλήγητε τὴν καρδίαν ὑπὸ τοῦ Διαβόλου εἰς τὰς προτέρας ὑμῶν ἀνομίας, τὰς ὁποίας εἴχετε ἀπειραρίθμους ; Οὐκ ἤρκεσεν ὑμῖν τὸ πρῶτον φορτίον τῶν ἀμαρτιῶν ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ νῦν πάλιν βλασφημεῖτε, καὶ ὕβρεις λέγετε κατὰ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ πολλαπλασιάζετε τὰς προτέρας ὕβρεις, τὰς ὁποίας ἐλέγετε, ὅτε τὸν ἐκρεμάσατε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Ἦλθεν ἡ ἀνομία ἐκείνη, καθὼς λέγει ὁ προφῆτης : πᾶσα κεφαλὴ εἰς πόνον. Καὶ ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι τινὲς ἐξ ὑμῶν ἦσαν εὐσεβεῖς, καὶ ὅτι ἀπλῶς καὶ παραμικρὸν ἡμάρτανον, λέγει καὶ πᾶσα καρδία εἰς λύπην. Ἐκαστος διὰ τὸ ἀγαθὸν τοῦ γείτονος (πλησίον) αὐτοῦ ἐλυπεῖτο ἐκ τοῦ φθόνου, καὶ τῆς μανίας, καὶ κακίας, ἣν εἶχεν. Καὶ ἐπειδὴ ἐπληθύνθη ἐν ὑμῖν ἡ ἀνομία, καὶ ἐψυχράνθη ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν, λέγει ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς. Καὶ πάλιν διὰ νὰ μὴ νομίσης, ὅτι τινὲς ἐξ ὑμῶν ἦσαν ; οὐ μόνον τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Τοῦτο δηλοῖ τὸ ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς.

Αὐτὸ δὲ οὐκ ἔστιν εἰς αὐτοὺς ἐξάρθρωσις, οὐδὲ πληγὴ, οὐδὲ μώλωψ εἰς μέρη τινὰ, τοῦ σώματος, ἀλλὰ ὅλον τὸ σῶμά ἐστι πλήρες· ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω ἐστὶν αὐτῷ μεγάλη ἀσθένεια, καὶ ὀδύνη ἀνίατος, καὶ οὐδεμία τέχνη, ἥ ἰατρεία δύναται ὠφελῆσαι ὑμᾶς, οὐδὲ νὰ ἐπιθέσῃ τίς ἐξ ὑμῶν ἔλαιον ἢ μοτὸν ἢ ξαντὸν διὰ τὸ ὑπολειφθὲν τῆς ἁμαρτίας. Οὔτε ἐπιδέσμους νὰ ποιήσῃ τις διὰ τὸ ἀμετανόητον. Ἡ γῆ ὑμῶν λέγει ἔρημος. Ἡ γουν καὶ αἱ κοιναὶ (ἧτοι μεμολυσμέναι) ὑμῶν κατοικίαι ὡς ξένα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς γέμουσαι ἁμαρτιῶν. Ναὸς δὲ Θεοῦ ἐστὶν ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος. Καὶ πάντων ἀκούσον τί λέγει ὁ Προφήτης· αἱ πόλεις ὑμῶν πυρίκαυστοι, ἡγουν αἱ πονηραὶ ὑμῶν συναγωγαί, ὡς ἀνημμένη φλόξ τῆς καρδίας. Ἐπειδὴ οὐκ ἔστι βουλή θεογνωσίας ἐκεῖ, ἀλλὰ λοιμὸς καὶ φλόξ πονηρίας ἀναπτομένη τῇ πονηρᾷ ὕλῃ. Τὴν χώραν ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν σας κατατρώγουσιν· ἡγουν οἱ πονηροὶ δαίμονες, κατατρώγουσι τὴν διάνοιαν ὑμῶν, καὶ ἔσται εἰς ἐρήμωσιν. Καὶ ἐστὶν ἡ καρδία ὑμῶν κατεσκαμμένη ἀπὸ λαῶν ἁλλοτρίων. Ἴδε, ὦ Ἑρβᾶν, πῶς ὁ Ἡσαίας ἀναφέρει τὴν παντελεῖαν τοῦ Θεοῦ ἐγκατάλειψιν καὶ ἀναχώρησιν.

Ἑρβ. Ἀνάγνωσον κατωτέρω, καὶ εὐρήσεις.

Ὁ Ἁγ. Τί εὐρήσω; Οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ μόνον κατ' ἀλήθειαν τὴν κατάλυσίν σας.

Ἑρβ. Εἰπέ μοι ποία ἐστὶν ἡ κατάλυσίς μου, ἵνα γνώρισω αὐτήν.

Ὁ Ἁγ. Εἰ θέλεις, πρόσεχε καὶ ἀκούσον τί λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου. Ὑπολειφθήσεται, λέγει, ἡ θυγάτηρ Σιών, ὥσπερ σκηνὴ ἐν τῇ ἀμπέλῳ καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον, καὶ ὡς πόλις πολεμουμένη. Λοιπὸν σύ τίνα ἀπόχρισιν ἔχεις εἰς ταῦτα; Οὕτως ἐστὶν ἡ συναγωγὴ

ὕμῶν, καθὼς ἐκείνους, οἵτινες κάθηνται εἰς τὰς καλύ-
 θας καὶ φυλάττουσιν τὰς ἀμπέλους καὶ τὰς ὀπώρας.
 Δι' οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ μόνον διὰ τοὺς καρπούς. Ἀφοῦ δέ
 τρυγηθῶσιν οἱ καρποὶ, ἐγκαταλείπουν τὰς σκηνάς καὶ
 πορεύονται εἰς τὰς οἰκίας των. Καὶ τὴν ἀμπελον ἐ-
 κείνην καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα οὐ φυλάττουσι γυμνά.
 Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν. Πρὶν ἔλθῃ
 ὁ Χριστὸς, εἶχετε τὸν καρπὸν, καὶ ἦτον νόμιμος, καὶ
 ἐτιμᾶτο, ὡς ἀγαθὸς φύλαξ τοῦ νόμου καὶ τοῦ λαοῦ,
 σκέπυσσα αὐτήν, ὡς ἄλλη σκηνή· καὶ ὁ Θεὸς ὁ πλη-
 ρὼν τὰ πάντα, ἐφύλαττε τὰς φυλάς ὑμῶν. Ὅτε δὲ ἐ-
 μείνατε παντελῶς ἄκαρποι καὶ ἐβλαστήσατε μεγάλην
 ἀνομίαν, ἰδὼν ὁ Θεὸς τὸ ἀνίατον ὑμῶν ἀπὸ τοῦ Νόμου
 του, ὠκονόμησε κατ' ἄλλον τρόπον τὴν σωτηρίαν ὑ-
 μῶν, καὶ ἐξαπέστειλε τὸν Μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν. Ἐ-
 πειδὴ δὲ οὐκ ὠφελήθητε ἀπὸ τὸν νόμον, οὔτε ἐλάβετε
 προκοπὴν ἐκ τῆς χάριτος, ἀπέστη ὁ Θεὸς καὶ ἀνεχώ-
 ρησεν εἰς τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐδέχθησαν αὐτὸν καὶ ἐκά-
 λεσεν αὐτὸν Νέον Ἰσραήλ, πρὸς ὃν ἔδωκε κληρονομίαν
 πάντα τὰ ὑμέτερα καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Λοι-
 πὸν οὐκ ἔμεινεν, ἡ (συναγωγὴ ὑμῶν) ὡς σκηνὴ ἐν τῇ
 ἀμπέλῳ, ὡς προεῖπον ; καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ; καὶ ὡς
 πόλις πολεμουμένη ; Καὶ ὑμεῖς τώρα διώκεσθε, ὡς
 κύνες ;

Ἑρβ. Εἶπέ μοι τί λέγει παρακατιῶν ὁ Προφήτης ;

Ἄγ. Τί θέλεις νὰ λέγῃ ; Μετὰ ταῦτα δεῖκνυσι. Καὶ
 εἰμὴ Κύριος ἐγκατέλειπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν
 ἐγενήθητε καὶ ὡς Γόμορρά ἂν ὠμοιώθητε.

Ἑρ. Τοῦτο ἀρκεῖ ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐξωλόθρευσεν ἡμᾶς
 παντελῶς ὁ Θεός, ἀλλὰ πάλιν ἀφῆκεν ἡμῖν σπέρμα.
 Τὸ μὲν σπέρμα, περὶ οὗ λέγει, ὅτι παρὰ Κυρίου ἐγκα-
 τελείφθη, φανερόν ἐστιν, ὅτι ἡμεῖς ἐσμέν, οἱ νῦν δις·

σπαρμένοι ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ καὶ φυλασσόμενοι. Ὅτι ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς, πάλιν ἀπὸ τοῦ μικροῦ σπέρματος θέλει σπαρῇ καὶ πληρωθῇ ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας καὶ οἱ ἀγροὶ τῆς καλλίστης φύσεως τοῦ Ἰσραὴλ ἤγουν αἱ πόλεις τῆς Ἰουδαίας τῆς δωδεκαφύλου κλιματίδος τοῦ Ἰσραὴλ.

Ἄγ. Τόσον πολὺ ἀπεστομώθης, καὶ ὁμως τὴν ἀναισχυντίαν σου δὲν ἐγκαταλείπεις. Ἀλλὰ τίνι ὁμοίωσω σε τῇ ἀναισχυντίᾳ; Οὐδενὶ ἄλλῳ ἢ τῷ κυνί. Ἔθος γὰρ αὐτῷ ἐστὶ νὰ δέρεται μὲν καὶ διώκεται ἐκ τῆς οἰκίας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀναιδείας λησμονῶν τὰς πληγὰς πάλιν ὑπάγει καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ πάλιν διώκεται. Ὁμοιος καὶ σὺ εἶ καὶ τὴν γνώμην τούτου ἔχεις. Ποσάκις σοὶ ἀπέδειξα τοῦτο καθαρῶς, ὅτι ματαίως φλυαρεῖς; Καὶ ἔτι σοὶ δεῖξω, ὅτι, ἐὰν δὲν βαπτισθῇτε εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς· τοῦτο, ὃ λέγει ὁ Προφήτης, ὅτι εἰμὴ Κύριος ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, εἶπόν σοι ἀνωτέρω τί δηλοῖ. Ἡ φανέρωσις καὶ ἡ διάλυσις αὐτοῦ διὰ τὸν Ἰσραὴλ, ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐσώθησαν. Περὶ δὲ τῆς ὑμετέρας ἀπίστου μερίδος λέγει ὁ Ἡσαΐας. Ἀκουσατε λόγον Κυρίου ἄρχοντες Σοδόμων. Γινώσκεις τί λέγει κατωτέρω; τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν λέγει Κύριος; Καὶ ὅπως μὴ καυχῆσθῃ, ὅτι ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε δέχεται ὁ Θεὸς τὰς θυσίας ὑμῶν, καὶ δι' αὐτῶν ἐλπίζετε, ὅτι θέλει ἀναστήσει πάλιν τὰς συναγωγὰς ὑμῶν, ἄκουσον τί λέγει ὁ Προφήτης, μᾶλλον δὲ ὁ Θεός. Πλήρης εἰμι ὀλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἄρνων καὶ αἷμα ταύρων, καὶ τράγων οὐ βούλομαι· οὐδ' ἂν ἐρχησθε τοῦ ὀφθῆναί μοι· ἤτοι οὐδὲ καὶ νὰ ἐρχησθε καὶ φαίνησθε ἔμπροσθέν μου. Ἀλλοίμονον εἰς τὸ μῖσος! Πόσα κακὰ ἐργάζεται ἡ ψυχρὰ ἁμαρτία; Καὶ τοὺς ἡγα-

πημένους τοῦ Θεοῦ μισαροτέρους πάντων ποιεῖ. Οὐ
 βούλομαι λέγει οὐδὲ καὶ νὰ ἐρχησθε νὰ φαίνησθε ἐμ-
 προσθέν μου. Τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἡγουν τὰς θυ-
 σίας ἀπὸ τὰς χειράς σας; Πατεῖν τὴν αὐλήν μου οὐ
 προσθήσεσθε. Λοιπὸν πρέπει νὰ ἀκούωμεν καὶ τῶν ὀύ
 κεφαλαίων. Διότι αὐτὰ συμφωνοῦν πρὸς ἄλληλα καὶ τὰ
 αὐτὰ ἐρρέθησαν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Σεῖς δὲ οἱ ἀρχιε-
 ρεῖς ἔχοντες τὴν καρδίαν σκληρὰν παντελῶς οὐ γινώ-
 σκετε, καὶ ἄλλως τὰ νοήματα λαμβάνετε. Ὅταν ἀκού-
 σης, ὅτι λέγει ὁ Θεός. Πατεῖν τὴν αὐλήν μου προσ-
 θήσεσθε· καὶ ἐὰν φέρητέ μοι σερμίδαλιν, μάταιόν ἐστιν.
 Θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστιν. Ἀκουσον, ὦ Ἐρβᾶν, τὰς
 νεομηνίας ὑμῶν, καὶ τὰ σάββατα καὶ τὰς ἐορτὰς μισεῖ
 ἡ ψυχὴ μου· καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι. Αὐτὰ
 λοιπὸν καλῶς ἀκούεις σύ. Καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν λοιπὸν
 λαμβάνεις πρόσωπον σκύλου, καὶ προσφέρεις αὐτῷ τὰς
 θυσίας σου, καὶ ποιεῖς τὰς ἐορτὰς σου ἀναιδῶς; Φανε-
 ρόν ἐστιν ὅτι πολεμεῖς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῶν ἐορτῶν
 σου. Διότι λέγει ὁ Θεὸς νηστείαν, καὶ ἀργίαν, καὶ τὰς
 ἐορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχὴ μου. Ἐγενήθητέ μοι εἰς
 πλησμονήν. Ἦγουν ἐπειδὴ ποιεῖς ἀνωφελῆ καὶ μάταια
 πράγματα, ὅλα αὐτὰ μισεῖ ἡ ψυχὴ μου. Σὺ δὲ ἂν εἶχες
 ἐντροπὴν, δὲν ἤθελες φέρει τὰς θυσίας σου ἀσυστόλως
 εἰς αὐτόν. Τὸ λοιπὸν παῦσαι· διότι ματαιῶς κοπιᾷς
 καὶ ἐναντιοῦσαι εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐπομένως οὐκ ἔχεις
 μισθὸν εἰς τὸν αἰῶνα. Ἦκουσας πολλάκις τοὺς λόγους
 μου καὶ ἴσως τοὺς ἐλησμόνησας. Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ πάλιν
 σοὶ λέγω. Λέγει ὁ Θεὸς ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν.
 Οὐκ ἐτι ἀνήσω τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. Εἶδες ἀγανάκτη-
 σιν Θεοῦ καὶ βάρος; Τοῦτο ὁμοιάζει, ὡς εἰ πάθῃ τις
 πολλὰ κακὰ ὑπ' ἄλλοῦ τινός, καὶ αὐτὸς μὴ δυνάμενος
 νὰ φέρῃ αὐτόν ἤθελεν εἰπεῖ, ὅτι μισῶ σε πολὺ, καὶ πλέον

δὲν σὲ ὑποφέρω, ἀλλὰ θέλω δείξει πρὸς σὲ τὴν ἐκδίκη-
σιν. Οὕτω λέγει ὁ Θεός· ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονὴν
χολῆς καὶ παροξυσμοῦ. Διὰ τοῦτο οὐκ ἔστι, ἡγουν πλέον
δὲν ὑποφέρω τὰς ἁμαρτίας σας, ἀλλ' ἀνταποδώσω ὑ-
μῖν· μάλιστα δὲ ἐκδιώξω ἀπὸ προσώπου μου. Αὐτὸς ὁ
λόγος φέρει καὶ τᾶλλα τὰ ἐπόμενα τῆς προφητείας. Κα-
θὼς δταν λέγῃ. Τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐκτενεῖτε πρὸς με καὶ
ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν. Ἐλέησον
Θεέ μου, ἐκείνους τοὺς ἐλπίζοντας εἰς Σέ. Φρικτὸς ὁ
λόγος ἐστὶ καὶ ἀπόρρητος, διὰ τὸ μῖσος τοῦ Θεοῦ πρὸς
τοὺς Ἰουδαίους ἐνεκα τῶν μιαρῶν των παραβάσεων,
καὶ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης, γογγυσμοῦ τε καὶ ἀταξίας.
Ἄκουσον λοιπὸν, ὦ Ἑρβᾶν, καὶ θέλεις θαυμάσει. Ὅτι
αὐτοὺς τοὺς λόγους οὐκ ἔπλασα ἐγώ, ὥστε νὰ εἴπῃς,
ὅτι ἐπειδὴ ἐναντιοῦσαι εἰς τὴν πίστιν μου τὰ λέγεις,
ἀλλ' ὁ Θεός, Καθὼς λέγει ὁ Προφήτης, σὲ ἐπιτιμᾷ
ἐκεῖνος καὶ λέγει. Τὰς χεῖράς σου, ὦ Ἰουδαῖε, μὴ ἐκ-
τείνῃς πρὸς με, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀπέστειλα τὸν Μονο-
γενῆ μου Υἱὸν πρὸς ὑμᾶς. Εἰ δὲ μὴ, ἀποστρέψω τοὺς ὀ-
φθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν· καὶ ἂν πληθύνῃτε τὴν δέη-
σιν ὑμῶν, οὐ μὴ ἀκούσω ἐφ' ὅρου ζωῆς ὑμῶν. Λοιπὸν
ἀφοῦ ἤκουσας, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπί-
στευσας, ἐὰν πληθύνῃς τὴν δέησίν σου πρὸς με οὐ μὴ
ἀκούσω σου. Διὰ ποῖαν αἰτίαν; Διότι αἱ χεῖρες ὑμῶν
πλήρεις αἵματος, τοῦτέστι ἀπὸ τοῦ φόνου τοῦ Μονογε-
νοῦς μου Υἱοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἀγίων, οἵτινες ἐπίστευ-
σαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ
ἀπεκτείναν αὐτούς. Τὸ λοιπὸν ἐὰν πληθύνῃτε τὴν δέ-
ησιν ὑμῶν, δὲν θέλω σᾶς ἀκούσει. Τί νῦν λατρεύεις τὸν
νόμον τοῦ Θεοῦ σου, ἐνῶ αὐτὸς δὲν δέχεται τὰς προ-
σευχάς σου; Καὶ ποῖα ἐστὶν ἡ αἰτία; Ὅτι αἱ χεῖρές
σου εἰσι πλήρεις αἵματος. Ποίου αἵματος; Φέρῳ εἰς

ὕμᾱς μάρτυρα τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Θεὸν, ἡγουν τὸν ἐν Τριάδι ἀπαύστως δοξαζόμενον; ὅτι δὲ οὐδὲν ἄλλο λέγει, εἰμὴ μόνον διὰ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ ἐγκαλεῖ τὸ ὅποῖον ἐχύσατε ὑμεῖς οἱ παράνομοι. Καὶ ἂν δὲν βαπτισθῆτε εἰς τὸ ὄνομά του, τοὔτέστιν εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα, δὲν καθαρίζεσθε ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας σας εἰς τὸν αἰῶνα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης, μᾶλλον δὲ ὁ Θεὸς μετὰ ταῦτα λέγει· Λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε· ἀφέλεσθε τὰς πονηρίας ὑμῶν ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, τοὔτέστι βαπτισθῆτε ἕκαστος εἰς τὸν Πατέρα, καὶ Υἱὸν καὶ Ἄγιον Πνεῦμα, καὶ ὅταν μεταβῆτε ἀπὸ τὸν παλαιὸν νόμον, καὶ ἔλθητε εἰς τὸν νέον, ἀποβάλετε τὰς πονηρίας ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἡγουν ἔμπροσθεν τῆς Θεότητός μου κ.τ.λ. Πάντα ταῦτα εἰ καταπέισουσι τὴν καρδίαν σου, χάρις καὶ Εἰρήνη ἐλεύσεται σοι. Εἰ δὲ καὶ μὴ καταπέισωσιν ἕνεκα τῆς σκληρότητος αὐτῆς, ἀληθέστατα λέγει ὁ Προφήτης. Μάχαιρα ὑμᾶς κατέδετα. Τὸ γὰρ στόμα Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα.

Ἐρβ. Οὐκ εἶπεν αὐτὰ ὁ Προφήτης περὶ τοῦ ἰδικοῦ σας βαπτίσματος, ὅτι λούσασθε καὶ καθαρίσθητε· ἀλλὰ περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, ἐν ᾧ ἥσάν ποτε λουτῆρες πολλοί. Νόμον δὲ τότε εἶχον τοιοῦτον. Εἷτις ἤθελε πέσει εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἠθούλετο μετανοῆσαι, ἔλεγε τὸ ἁμάρτημά του εἰς τοὺς Ἱερεῖς· εἴτα εἰσῆρχετο καὶ ἐλούετο καὶ τὸ ἁμάρτημα ἐσυγχωρεῖτο· καὶ ἀπεφάσιζεν, ὅπως μὴ ἁμαρτάνῃ καὶ πάντοτε εἰσῆρχετο, καὶ οὕτω πράττων ἔμβαιεν εἰς τὸν ναὸν καὶ ἔχων τὴν ψυχὴν τεθεραπευμένην ἐτέλει τὰς λατρείας του. Περὶ τούτου οὖν τοῦ λουτροῦ προεῖπεν ὁ προφήτης καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ ἰδικοῦ σας βαπτίσματος, καθὼς λέγεις σύ.

Οὗτοι οὖν οἱ λόγοι ἐλαλήθησαν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ

μεταξύ τοῦ Ἑρβᾶν καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου· ὁ δὲ βασιλεὺς ἡγέρθη ἐκ τοῦ θρόνου του, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, καὶ οὕτως ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι. Ἐχαιρον δὲ οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὸν Ἑρβᾶν, ὅτι ἦτο δυνατὸς νὰ διαλέγηται μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, νομίζοντες ὅτι ἐνίκησαν· οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἐθαύμαζον τὸν Ἅγιον Γρηγόριον, βλέποντες ὅτι ἡ Χάρις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἦν μετ' αὐτοῦ.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ Γ'.

Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκάθηνεν ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ πάλιν συνηθροίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸν ἰδίον του τόπον, καθὼς καὶ πρότερον.

Ὁ Ἅγ. Χθὲς εἶπες ὅτι τὸ λούσασθε καὶ καθαροὶ γίγεσθε, περὶ τοῦ νομικοῦ λουτήρος ἐλαλήθη παρὰ τοῦ Προφήτου καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν χριστιανῶν. Ἀκουσον λοιπόν. Ὁ Θεὸς ὅστις σᾶς εἶπε ὅτι μενεῖ ἡ θυγάτηρ Σιών, ὡς σκηνὴ ἐν τῇ ἀμπέλῳ καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον, καταλελειμμένης παρὰ τῆς ἀντιλήψεώς του δηλονότι· καὶ ὅτι οὐ βούλομαι ἔρχεσθαι καὶ πατεῖν τὴν αὐλήν μου· καὶ ὅτι, εἰ φέρετέ μοι σεμίδαλιν καὶ θυμίαμα, βδέλυγμα παρ' ἐμοὶ ἐστὶ· καὶ ὅτι τὰς νεομηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐδέχομαι, οὐδὲ ἔχω χρεῖαν ἀπὸ τοῦ νῦν· καὶ ὅτι νηστεῖαν καὶ ἀργίαν καὶ τὰς ἐορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχὴ μου· καὶ ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν· καὶ ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας ὑμῶν πρὸς με, ἀποστρέψω ἀφ' ὑμῶν τοὺς ὀφθαλμούς μου· καὶ, ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν ὑμῶν, οὐ μὴ ἀκούσω. Καὶ ἐπειδὴ εἰς πάντα ταῦτα οὐκ ἀκούει ὑμῶν ὁ Θεός, ἀλλὰ σᾶς ἀποβάλλει ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ σᾶς μισεῖ καθ' ὑπερβολήν, καὶ διατάσσει νὰ μὴ φέρήτε

αὐτῷ τὰς θυσίας ὑμῶν κατὰ τὸν νόμον· καὶ τὰς δεήσεις τῶν ψυχῶν καὶ τὰς τῶν χειρῶν ὑμῶν ἐπάρσεις, ὥμοσεν ὅτι ἀποστραφήσεται· καὶ διὰ τὴν λουσίαν τοῦ λαοῦ ἔμελεν αὐτῷ, Φανερόν ἐστι καὶ ἀληθές, ὅτι περὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν Χριστιανῶν εἶπεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου, δηλῶν τὸ μυστήριον τοῦτο χωρὶς καμμίαν ἀμφιβολίαν.

Ἐρβ. Δὲν ἐξεύρω πλέον τί ποιήσω, ὦ Ἀρχιεπίσκοπε, Διότι οὐκ ἔστι λόγος, ἢ Προφητεία, ἣν μὴ διαστρέψης. Λοιπὸν τί λέγει μετὰ τούτους τοὺς λόγους ὁ Προφήτης; Ὅτι διὰ μὲν τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν, παρωργίσαμεν τὸν Θεόν, αὐτὰ οὕτως ἔχουσι πρὸς τοὺς φρονίμους καὶ εἰδήμονας, καὶ οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἀντιλογία. Πλὴν εἰς τοῦτο μόνον σκέπτομαι, ὅτι παντελῶς μᾶς ἀποβάλλεις ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἀποδεικνύεις, ὅτι οὐδεμία ἐξαγορὰ ὑπάρχει εἰς τὸν νόμον. Ἐπαναλαμβάνει ὁ Προφήτης καὶ λέγει. Νὰ ἐπιφέρω τὴν χειρὰ μου καὶ πυρώσω σε, ὡς καθαρὸν χρυσίον, καὶ τοὺς ἄθετοῦντάς με ἀπολέσω. Καὶ ἀφανίσω πάντας τοὺς ἀνόμους ἀπὸ σοῦ. Καὶ ἐπιστήσω τοὺς κριτάς σου, ὡς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς· καὶ μετὰ ταῦτα κληθήσῃ πόλις Δικαιοσύνης, μητρόπολις πιστῇ Σιών. Ἀκουε τί λέγει ὁ Προφήτης· Γνωρίζεις ὅτι διὰ τὴν ἀνάκλησίν μας προλαβὸν ἐμαρτύρησεν; Ἀφοῦ δὲ ἀνέφερε τὰ δεινὰ ἐκεῖνα, πάλιν μετὰ ταῦτα λέγει, ἐπιστήσω τοὺς κριτάς σου, ὡς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τοὺς συμβούλους σου ὡς τὸ πρῶτον. Καί, ἐὰν ἔμελλε νὰ δώσῃ ἄλλον νόμον, καὶ ἄλλην πίστιν νὰ ἀναστήσῃ, δὲν ἤθελεν εἰπεῖ αὐτά, καὶ ὅτι ὀνομασθήσῃ πόλις δικαιοσύνης, μητρόπολις πιστῇ Σιών. Λοιπὸν πῶς σὲ φαίνονται ταῦτα;

Ἀγ. Ὅτε ἡχμαλωτίσθῃ ἡ Ἱερουσαλήμ, τότε ἔγεινάν αὐτά. Ἐπέστρεψεν ὁ λαὸς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας

καὶ ἀπέθανον πάντες οἱ ἄνομοι, οἵτινες ἦσαν τότε. Ἐ-
κεῖνοι δὲ οἵτινες ἐπέστρεψαν τότε διὰ τῆς συνειδήσεώς
των τῆς ἀγαθῆς, ἐφοβήθησαν τὸν Θεὸν καὶ ἔκριναν τὴν
δικαιοσύνην, ὡς καὶ τὸ πρῶτον, καὶ ἐπορεύοντο κατὰ
τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τοῦτο οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω.
Αὐτὸς ὁ Προφήτης δηλοῖ τοῦτο καὶ λέγει· Μετὰ γὰρ
κρίματος σωθήσεται ἡ αἰχμαλωσία αὐτῆς, ἡγουν τῆς
Ἱερουσαλήμ.

• Ἑρβ. Δὲν ἐξεύρομεν τί νὰ πράξωμεν μὲ σέ. Ὅθεν
καὶ ἂν ἐξέλθωμεν, ἐκεῖθεν στρατεύεις καθ' ἡμῶν. Δὲν
εἶναι καλλίτερον νὰ εἴπῃ τις καὶ ν' ἀναχωρῇ;

• Ἀγ. Ἀρά γε σὺ τώρα τί βάλλεις κατὰ νοῦν; Μή-
πως στοχάζεσαι ὅτι θέλεις μὲ καταπεῖσει νὰ Ἰουδαίσω;
Δὲν θέλεις δυνηθῇ νὰ κάμῃς τοῦτο ποτέ, ὦ Ἑρβᾶν· Λοι-
πὸν ἄκουσον τί λέγει ὁ Προφήτης περὶ ὑμῶν, καὶ γνώ-
ρισον καὶ τοῦτο. Ὁ λόγος λέγει ὁ γενόμενος πρὸς Ἡ-
σαΐαν τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμώς περὶ τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς
Ἱερουσαλήμ· Πόθεν γενόμενος; Παρὰ Θεοῦ δηλονότι·
περὶ τίνος; Περὶ τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ
λέγει. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Προφήτης, ὅτι ἔσται ἐν ταῖς
ἐσχάταις ἡμέραις φαινόμενον τὸ ὄρος Κυρίου καὶ ὁ οἶ-
κος τοῦ Θεοῦ ὑψωθήσεται, εἰς τὰ ἄκρα τῶν ὀρέων. Μέ-
χρι τίνος; ἡγουν ἕως τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν οὐ φανήσε-
ται τὸ ὄρος ἐκεῖνο καὶ ἀθέατον ἔσται. Ἡ ὁ οἶκος, ὃν
ἐκτίσεν ὁ Σολομών, μήπως ἦν κεχωσμένος εἰς τὰ βάθη
τῆς γῆς; καὶ ἦτο χρεῖα ὥστε καὶ τὰ δύο· τὸ μὲν νὰ
φανῇ, τὸ δὲ νὰ ἐξέλθῃ καὶ ὑψωθῇ; παντελῶς. Ἀλλ'
ἔσται λέγει περιφανέστατον καὶ περίβλεπτον καὶ ἐπιθυ-
μητὸν νὰ βλέπηται ὅχι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες ἐ-
μόλυναν αὐτό, ἀλλ' ἐπαρθήσεται ἡγουν ὑψωθήσεται ἐπὶ
τὰ ἄκρα τῶν ὀρέων. Ποῖος οἶκος; Ἀρά γε τοῦ Σολο-
μῶντος. Μὴ γένοιτο. Ὑπαγε καὶ ἶδε αὐτὸν, ὅτι κατε-

σκάφη. Ἀλλὰ καὶ ποῖον οἶκον λέγει ; Φανερόν, ὅτι περὶ τοῦ τάφου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐτέθη καὶ κατώκησεν ὁ Ναζωραῖος Ἰησοῦς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, καὶ ἀναστὰς ἐκείθεν εὐθέως ὠκοδομήθη ἐπάνω τῶν ὁρέων τοῦ κόσμου δηλονότι, εἰς τὰ ὁποῖα ὄρη ἀνέβαινον οἱ εἰδωλολάτραι ματαίως καὶ ἐθυσίαζον εἰς τὰ εἰδῶλα. Καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, ἅτινά εἰσιν εἰς ὅλην τὴν γῆν, εἰς τὰ ὁποῖα ἦσαν τεθεμελιωμένοι οἱ ναοὶ τῶν εἰδώλων· καὶ ἐγκαλεῖψουσι τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνούς τὰ ἔθνη καὶ πᾶσαν τὴν πλάνην αὐτῶν, καὶ ἐλεύσονται εἰς τὸ ὄρος τὸ περιφανέστατον καὶ εἰς τὸν ναὸν τῆς ἀγίας Ἀναστάσεως, ἡγουν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐλεύσονται πολλοὶ λαοὶ καὶ ἔροῦσι, δεῦτε καὶ ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ δείξει ἡμῖν τὴν ὁδόν, καὶ πορευθῶμεν ἐν αὐτῇ. Βλέπετε προφητεῖαν, ἥτις καθαρῶς λέγει, καὶ ἡτις οὐκ ἔχει οὐδεμίαν δυσκολίαν, ἀλλὰ λαλεῖ μετὰ παρρησίας καὶ ἀληθείας ;

Ἑρβ. Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ λέγει νὰ εἰσέλθῃσι τὰ ἔθνη· ἀλλὰ σὺ πῶς λέγεις, καὶ μεταφέρεις τὸν λόγον εἰς ἐκεῖνον τὸν ναὸν, ὃν ἔκτισεν ἡ βασίλισσα Ἑλένη ;

Ὁ Ἄγ. Μήπως σοὶ εἶπέ τις, ὅτι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι Θεὸς τοῦ Ἰακώβ ; Ἐὰν δὲ δὲν ἐνόηλῃσαι, ἀκουσον· Αὐτὸς ἔστι Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαάκ καὶ τοῦ Ἰακώβ. Αὐτὸς ἐστὶ Θεὸς καὶ Κύριος. Μήπως σε ἐπλάνησέ τις, ὅτι περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἔγεινεν ἀπολύτρωσις εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τινος Ἰουδαίου πιστοῦς ; Μὴ γένοιτο. Ἀλλ' ὅμως ἡμεῖς ἀγαπῶμεν τούτους πολὺ, διότι ἐννόουν καλῶς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ· ὅχι διότι ἐκεῖνοι ἠλευθέρωσαν ἡμᾶς, ἀλλὰ μόνον ὡς εὐσεβεῖς καὶ προφῆτας Θεοῦ. Ἀλλ' ὑμᾶς τοὺς ἀπίστους καὶ ἀρνητάς τῆς παρουσίας τοῦ βδελυττόμεθα καὶ ἀποστρεφόμεθα.

Ἐρβ. Διὰ ποίαν αἰτίαν;

Ὁ Ἀγ. Ἐπειδὴ ἡρνήσασθε ἐκεῖνον, οὗ ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται προκατήγγειλαν, ὅτι ἐλεύσεται, καὶ οὐκ ἐδέξασθε αὐτόν.

Ἐρβ. Τίς οὐ κεφαλαλήσει ὁμιλῶν μετὰ σοῦ. Ἀλλ' εἰάν, τυχόν οὐκ ἦλθεν ἐτι, ὅταν ἔλθῃ ἀδύνατόν ἐστιν, ἵνα μὴ ζητήσῃ τὸν λαόν του τὸν Ἰσραήλ, ὃν ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων μετέρατα καὶ σημεῖα φοδερά.

Ὁ Ἀγ. Φανερόν ἐστίν, ὡς Τρισάθλιε, ὅτι διὰ τὸν ἀντίχριστον ἐφλυάρησας. Ἐκεῖνον περιμένετε ὑμεῖς νὰ ἔλθῃ. Ἀλλ' ἀλλοίμονον εἰς ὑμᾶς. Διότι ἐν τῇ ἀμαρτία ὑμῶν θέλετε ἀποθάνει· καὶ ἀντὶ ποιμένος, θηρίον πονηρὸν καὶ λύκον ἀπηγριωμένον περιμένετε νὰ δεχθῇτε.

Ἐρβ. Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας λέγει περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν σωτηρίας. Ἔσται ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τὸ φῶς τοῦ Ἰσραήλ, ὡς πῦρ, καὶ ἀγιάσει αὐτὸν ἐν φλογὶ καιομένη ὁ Θεὸς, καὶ φλέξει καὶ φάγεται τὴν ὕλην, ὡς χόρτον. Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀποσβεσθήσεται τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ καὶ οἱ ὄρυμοι καὶ καταφάγεται ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκῶν· καὶ ἔσται ὁ φεύγων, ὡς ἀπὸ φλογὸς καιομένης· καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀπ' αὐτῶν ἔσονται ἀριθμός· καὶ παιδίον μικρὸν γράψει αὐτούς· καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκέτι προστεθήσεται τὸ καταλειφθὲν τοῦ Ἰακώβ. Οὐκ ἐτι πεποιθότες ἔσονται ἐπὶ τοὺς ἀδικήσαντας αὐτούς, ἀλλ' ἔσονται πεποιθότες ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραήλ.

Ὁ Ἀγ. Ἐρμηνεύσον μοι τὴν προφητείαν. Ἐγὼ καλῶς οἶδα ὅτι παντελῶς οὐ γινώσκεις τῆς ἐρμηνείας τὴν λύσιν.

Ἐρβ. Ἐάν παντελῶς οὐκ ἐγίνωσκον, δὲν ἤθελον

ἀναφέρει αὐτήν· ὁμως ἐν τέλει ταύτης τῆς ζωῆς καταθήσεται πῦρ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἔχον διπλὴν τὴν ἐνέργειαν· καὶ εἰς μὲν τὸν Ἰσραὴλ ἔσται φῶς φωτίζον τὸν οἶκον αὐτοῦ· εἰς δὲ τὰ λοιπὰ ἔθνη γενήσεται ὡς ἀστραπὴ καὶ κυκλώσει τὸν κόσμον ὅλον καὶ κατακαύσει τὰς φυλάς, αἵτινές εἰσι μακρὰν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ· καὶ οὐχὶ μόνον ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ ὅλους, ὅσους εὑρει ποιοῦντας τὰ ἔργα τῶν ἐθνῶν, ἢ παραβαίνοντας τὰ διατεταγμένα τοῦ νόμου· καὶ μενοῦσιν, ὅσοι φυλαχθῶσι καὶ οὐ καυθήσονται ἐκ τῆς φλογός τοῦ πυρὸς ἐκείνου, καὶ οὐδὲ περισσεύουσιν, οὐδὲ λείψουσιν, ἀλλ' ἔσονται ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς ἄγγελοι Θεοῦ, μὴ ἐλπίζοντες εἰς ἄλλον τινὰ, μήτε εἰς τὸν Χριστὸν, ἢ εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἢ εἰς τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ πεποιθότες ἐπὶ τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ. Αὕτη εἶναι ἡ λύσις τῆς Προφητείας.

Ὁ Ἀγ. Κακὴ λύσις ἐστὶν αὕτη, ὧ Ἑρβᾶν, καὶ πλήρεις μωρίας οἱ λόγοι σου, καὶ οὐκ ἔχουσι τὴν ἐρμηνείαν ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς. Πλὴν ἐγνων, ὅτι ἠθέλησας νὰ στρέψῃς καὶ ταύτης τῆς γραφῆς τὴν λύσιν εἰς τὸ σὸν θέλημα, ὥστε νὰ ᾗναι εἰς βοήθειάν σου, ὡς τὰς ἀνωτέρω.

Ἑρβ. Εἶπέ μοι καὶ σὺ ὅσα βούλεσαι.

Ὁ Ἀγ. Πλησίον τοῦ κεφαλαίου τούτου τῆς προφητείας λέγει καὶ ταῦτα. Ἔσται, ὅταν συντελέσῃ, λέγει Κύριος, πάντα ποιῶν ἐν τῷ ὄρει Σιών, καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, ἡγουν ὅταν τελειώσῃ ὁ Θεὸς πάντα, ποιήσει εἰς τὸ ὄρος Σιών καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ποῖά εἰσι ταῦτα; Φανερόν, ὅτι αὐτὸς ὁ Προφήτης προλαβόντως ἐπροφήσευσεν, ὅτι ἐκλείπει ἡ βασιλεία τῶν Ἰουδαίων, καὶ αὐτοὶ ἔσονται εἰς ἀπαγωγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν. Οἱ δὲ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραὴλ διαφθαρήσονται, οὓς τοῖς Σοδομίταις παρωμοίασεν, καὶ ὁ λαὸς ἐξολοθρευθήσεται,

ὁ ὁποῖος ἐξωμοιώθη ταῖς Γομορρίταις· καὶ καταπαύσει ὁ νόμος, καὶ παραδοθήσεται ὁ Ἰσραὴλ εἰς τοὺς Χαλδαίους, καὶ ἔσονται ὑποτεταγμένοι εἰς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ἐλεύσεται ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ποιήσει σημεῖα καὶ τέρατα, καὶ κρατηθήσεται, καὶ οὐ δέξονται αὐτὸν οἱ παράνομοι Ἰουδαῖοι, καὶ θέλει πάθει πολλὰ, καὶ ἀναληφθήσεται εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ ἀποστελεῖ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, καὶ ἐπιστρέψει πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν ἐπίγνωσίν του. Ὅταν λοιπὸν πάντα ταῦτα ποιήσῃ καὶ τελέσῃ ἐν τῷ ὄρει Σιών Αὐτός, ὅστις κατοικεῖ ἐν οὐρανοῖς, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ αὐλίζεται ἐν τῇ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, (τότε) θέλει ἐπισκέψῃ, ἤγουν ἐμβάλλῃ εἰς τὸν νοῦν τὸν μέγαν καὶ εἰς τὸ ὄρος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν του. Εἶπε γὰρ ὅτι, τῇ δυνάμει τῆς χειρός μου, ποιήσω ταῦτα, κατακυριεύσω καὶ σείσω πόλεις κατοικουμένας καὶ παραλάβω πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὡς φωλεὰν καὶ ὡς συντετριμμένα ὡς ἄρῳ, καὶ οὐδεὶς εὐρεθήσεται, ὥστε νὰ μὲ διαφύγῃ, ἢ ἀντιστῇ μοι. Ὅτι ἐγὼ ἀνοίγω στόμα καὶ ἀποφράττω. Τί ἀποκρίνεσαι εἰς ταῦτα; Περὶ τίνος λέγει ὁ Προφῆτης αὐτά; Ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιβλέπει ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν, ὅστις εἶπε πάντα ταῦτα διὰ καύχῃσιν. Ποῖός ἐστιν ὁ νοῦς, ὅστις ἐκαυχῆθη ὑπερήφανα; Ὁ ἄρχων τῶν Ἀσσυρίων. Αὐτὴν οὖν τὴν βασιλείαν συνεχώρησεν ὁ Θεός, ἵνα ποιήσῃ πολλὰ (δεινὰ) εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ. Διότι, ἀφοῦ ἐκυριεύθη αὕτη, ὁ ἀρχιμάγειρος Ναβουζαρδάν κατέκαυσε τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ἔλαβε καὶ τὸν λαὸν αἰχμάλωτον, καὶ ὅλα ταῦτα ἐποίησεν ἡ βασιλεία ἐκείνη, κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ. Πλὴν δὲν ἔπραττεν αὐτὰ μὲ πραδότητα καὶ ταπεινώσιν καρδίας, οὐδὲ διενεόθη, ὅτι μὲ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ διακρατοῦνται τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης.

Ἄλλ' ἐνόμισεν ὅτι ἐκ τῆς φρονήσεώς του εὐτύχει, καὶ κατῴρθου ταῦτα· διὸ παραχρῆμα ἡ καρδιά του ὑψώθη, καὶ ἐτυφλώθη ὁ νοῦς του, καὶ εἰς τὰ προγεγραμμένα ἐφρύαξαν, διότι ἤμελλε νὰ κληρονομήσῃ τὴν οἰκουμένην καὶ νὰ τὴν ὑποτάξῃ. Λοιπὸν ἐλέγχει τὴν ἀνοησίαν του ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου, καὶ θέλων νὰ καταργήσῃ τὰ προειρημένα, εἶπεν· Ἀκουσον σύ, ὅστις οὐ βάλλεις ταῦτα κατὰ νοῦν, ὅτι δηλ. γίνονται μὲ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νομίζεις, ὅτι κατορθοῦνται μὲ τὴν φρόνησίν σου. Μήπως δύναται ἡ ἀξίνη νὰ δοξασθῇ, ἄνευ τοῦ κόπτοντος, ὥστε ἀφ' ἑαυτῆς οὐδέποτε κόπτει. Ἡ νὰ ἐλχυσθῇ πρίων ἄνευ τοῦ ἐλχοντος αὐτήν, ἵνα πρίσῃ τι παντελῶς; Ἡ νὰ ὑψωθῇ ράβδος ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ νὰ πατάξῃ ὄντινα θέλει; Τοῦτο λέγων ὁ προφήτης, φέρει παραβολὴν πρὸς τὴν ὑπερήφανον ἐκείνην βασιλείαν. Ὅτι πρέπει ἐκ τούτων τῶν ἔργων νὰ μάθῃς καὶ κατανοήσῃς ὅτι οὔτε τοῦ τρέχοντος, οὔτε τοῦ διώκοντος, ἀλλὰ τοῦ συγχωροῦντος Θεοῦ εἰσι ταῦτα, ἡγουν οἱ πόλεμοι, καὶ αἱ νίκαι, καὶ ἄλλα τινά. Ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησας, λέγει, νὰ ἀποδώσῃς αὐτὰ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ θάλῃς κατὰ νοῦν, ὅτι μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ πάντα γίνονται, ἀλλ' ὑπερηφανεύθης διὰ τὴν δύναμίν σου, καὶ ἐλάλησας ὑπέρογκα, καὶ ἐφαντάσθης διὰ τοῦ νοός σου, ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ ποιεῖς ταῦτα, καὶ οὐχὶ ἀπ' ἑμαυτοῦ. Ζῶ ἐγώ, λέγει ὁ Θεός, οὐχ οὕτως ἔσται. Ἄλλ' ἐμβαλῶ εἰς τὴν σὴν τιμὴν ἀτιμίαν, καὶ εἰς τὴν δόξαν σου πῦρ. Λέγω, ὅτι καύσω τοῖς πειρασμοῖς, ὃ καυθήσεται πολὺ. Καὶ ἀγιάσει καιομένη φλογί, καὶ κατακαύσει, ὥς χόρτον τὴν ὕλην. Ἐνταῦθ' ἔστιν, ὧ Ἑρβᾶν, τὸ ὑπὸ σοῦ ζητούμενον. Ἀλλὰ σὺ ἀσυνέτως τὸ ἡρμήνευσας. Ἐγὼ δὲ διὰ τοῦτο ἠναγκάσθην νὰ κοπιᾶσω καὶ ἐρμηνεύσω τὸ κεφάλαιον τῆς προφητείας, ὅπως ἀ-

κούσης σὺ καὶ κατανοήσης αὐτὸ καταλεπτῶς. Λοιπὸν ἄκουσον πάλιν τί λέγει ὁ προφήτης. Ὅτι ἔσται τὸ φῶς τοῦ Ἰσραὴλ, ὡς πῦρ καιόμενον. Καὶ ἀγιάσει αὐτὸν ἐν φλογὶ καιομένη, καὶ φλέξει, καὶ καταφάγεται, ὡς χόρτον τὴν ὕλην. Ἦγουν ἔσται τὸ φῶς τοῦ Ἰσραὴλ, ὡς πῦρ, καὶ θέλει ἀγιάσει αὐτὸν μὲ καιομένην φλόγα, καὶ θέλει κατακαύσει, ὡς χόρτον, τὴν ὕλην. Αὐτὸ δηλοῖ τῆς αἰχμαλωσίας τὴν θλίψιν καὶ τὴν εἰς ξένην γῆν διαίαν ἀπαγωγὴν, καὶ τὸν ὀνειδισμόν τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν λύπην, καὶ τὴν ὀδύνην, καὶ τὸν φόβον τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων, καὶ τὴν ξενιτείαν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν εἰς ξένην γῆν. Ἐπειδὴ ὑπέμειναν (πολλὰ), ἔχρηζον ἐξ ἀνάγκης φωτὸς εἰς σωφρονισμόν. Καὶ ἔτρωγον τὰ σκότια· τροπικῶς ἡρμήνευσε ταῦτα ὁ Προφήτης, ἡγουν ἀφόβως ἡμάρτανον. Διὰ τοῦτο ἡγειρεν ὁ Θεὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων, ὅστις ἐπιστρατεύσας μετὰ πολλῆς στρατιᾶς, καὶ πολεμήσας ἐκυρίευσεν τὴν Ἱερουσαλήμ· καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλέως Μανασσῆ, ἔλαβε τὸν λαὸν καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν γῆν τῶν Χαλδαίων. Διότι ἐπεσκότιζεν αὐτοὺς ἡ ἀνάπαυσις, καὶ ἡ μέθη, καὶ ἡ σπατάλη καὶ ἡ μέλουν ἐντεῦθεν νὰ ἐπιτελῶσι τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ ἡ λύπη καὶ ἡ τάλαιπωρία· διότι κατώκησαν εἰς ξένην γῆν, ἥτις ὡς καιόμενον πῦρ ἐφώτισεν τὸν νοῦν των, καὶ ἰδὲ τὸν Μανασσῆ πῶς ἡ ἀπαγωγὴ τῆς αἰχμαλωσίας ἐφώτισεν τὸν νοῦν του, καὶ μετενόησε, καὶ ἡλευθερώθη ἐκεῖθεν καὶ ἐλέους Θεοῦ ἡξιώθη. Λοιπὸν, ὦ Ἑρβᾶν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶπεν ὁ Προφήτης αὐτό, ὅτι ἐστὶ φῶς τῷ Ἰσραὴλ, ὡς πῦρ, καὶ ἀγιάσει αὐτόν. Ὅπερ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Βασιλέως, ὃς ἡχμαλώτευσεν αὐτόν. Διότι τοσοῦτον ἐπήρθη, καὶ οὐκ ἐλογίσθη, ὅτι πάντα τὰ πράγματα γίνονται τῇ θείᾳ δυνάμει, ἀλλ' ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, ὥς·

τε ἀποφαίνεται ὁ Θεὸς κατ' αὐτοῦ λέγων διὰ τοῦ Προφήτου· Ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀποσβεσθήσονται τὰ ὄρη, καὶ οἱ βουνοὶ καὶ οἱ δρυμοὶ· καὶ καταφάγεται ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκός· καὶ ἔσται ὁ φεύγων ὡς ἀπὸ φλογὸς καιομένης· καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀπ' αὐτῶν ἔσονται ἀριθμός· καὶ παιδίον μικρὸν γράψει αὐτούς.

Ἦγουν οὕτω λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου· θέλousι καταφάγει ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκός· καὶ θέλει εἶσθαι ὁ φεύγων ὡς ἀπὸ φλογὸς πυρὸς καίοντος· καὶ οἱ ὑπολειφθησόμενοι ἀπ' αὐτοῦ ἔσονται εὐάριθμοι, (ὥστε) παιδίον μικρὸν θέλει γράψει αὐτούς. Λοιπὸν εἶπέ μοι. ποῖα εἶναι τὰ ὄρη, περὶ ὧν λέγει ὅτι ἀποσβεσθήσονται, καὶ οἱ βουνοὶ καὶ οἱ δρυμοὶ ; καὶ ποῖοι ἐκεῖνοι, οὓς καταφάγεται ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκός ; Μάθε καλῶς, ὅτι τὰ ὄρη, τὰ ὅποια λέγει, δηλοῖ τοὺς μεγάλους ἄρχοντας τῶν Ἀσσυρίων. Βουνοὺς δὲ τοὺς κατωτέρους τῶν ἀρχόντων λέγει. Μὲ τοὺς δρυμοὺς δὲ δηλοῖ τὸ ἄγριον τῆς φύσεως αὐτῶν, καὶ τὴν ἀλλοτριώσιν τοῦ πνευματικοῦ καιροῦ. Βάλανοί εἰσι τῶν χοίρων ἡ τροφή. Τὰ δὲ ἔργα τῶν ἁμαρτωλῶν τροφή τῶν δαιμόνων. Περὶ δὲ τοῦ ἔθνους τῶν Ἀσσυρίων προφητεύων εἶπεν· Ὅρη καὶ βουνοὺς, καὶ δρυμοὺς· διότι οὐκ εἰσὶν ἐπιτήδαιοι εἰς τινα καρπὸν ἀγαθόν, ἀλλὰ πληρεῖς ἁμαρτιῶν, ὡς εἶπε τοῦτο, ποιῶντες καρποὺς βάλανων, οὓς τρώγουσιν οἱ χοῖροι, ἡγουν ἁμαρτίας, αἷς τρέφονται οἱ δαίμονες. Οὐ μόνον οἱ Μεγάλοι καὶ οἱ ἔντιμοι, λέγει καταφθαρήσονται, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ φυλὴ αὐτῶν, καὶ μόλις ὀλίγοι σωθήσονται καὶ τόσον ὀλίγοι, ὥστε παιδίον μικρὸν δυνατόν νὰ τοὺς γράψῃ ἡγουν ἐν ταπεινῷ πεδίῳ εὐκόλως (ἀριθμούμενοι καὶ) γραφόμενοι. Οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκός· ἡγουν ἀπὸ ἐνὸς ἕως πολλῶν ἐλεύσονται εἰς τὴν ἀπώ-

λειαν καὶ ἀποθανοῦνται τὸν ψυχικὸν θάνατον καὶ τὸν σωματικόν. Οἱ δὲ σωθέντες, ἡγουν οἱ ταπεινοί, ὡς πῦρ καῖον, φεύξονται. Καὶ ὅτι διὰ τούτου δηλοῖ τοὺς Ἀσσυρίους τοὺς ἀναχωρήσαντας ἐκ τῆς πτώσεως τῶν Ἰουδαίων καὶ ὑψωθέντας, νόησον· διότι ὁ λόγος οὐκ ἔστιν ἀμάρτυρος (ἀναπόδεικτος)· καθότι, ἐπειδὴ ἐγίνοντο συχνοὶ πόλεμοι πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τῆς βασιλείας τῶν Μήδων, κατεστράφη ἅπανα αὐτῶν ἢ καλὸν ἢ. Καὶ ἐκείνη ἡ μεγίστη τιμὴ περιέπεσεν εἰς φοβερὰν ἀτιμίαν κατὰ τὸν λόγον τοῦ Προφήτου. Τὸ δὲ ὑπολειφθὲν τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐν αἷς ἦν ἐν τῇ γῇ τῶν Ἀσσυρίων, ἐκ τῆς φρικωδεστάτης ἐκείνης ἀπειλῆς τοῦ Παντοκράτορος, ἣν ἐποίησε κατὰ τῆς βασιλείας αὐτῶν, οὐδόλως ἐξουσιάζετο ὑπ' αὐτῶν, ὡς εἰς μίαν ὠλιγόθησαν (ἡγουν διὰ μιᾶς ἐγένοντο ὀλίγοι, ὃ ἐστὶ ἀδύνατοι, καὶ ἐπομένως ἐστερήθησαν τῆς ἐξουσίας)· καὶ οἱ ἐκ τοῦ Ἰακώβ σωθέντες ἀπὸ τῆς γῆς τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ἐπιστρέψαντες πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς πικρᾶς ἐκείνης αἰχμαλωσίας, οὐκ ἠλπίζον ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας αὐτοὺς, ἀλλὰ μόνον εἶχον τὴν ἐλπίδα αὐτῶν ἐπὶ τὸν Κύριον τὸν Ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ, ὅστις ἡλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ἠξίωσεν αὐτοὺς νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν πατρίδα. Αὕτῃ εἶναι, ὧ Ἑρβᾶν, ἡ ἀληθινὴ ἐρμηνεία τῆς Προφητείας. Ὅσα δὲ λέγεις καὶ ἐρμηνεύεις σύ, εἰσὶ γραῶν μῦθοι καὶ οὐδόλως ὠφελοῦσι.

Ἑρβ. Καθὼς βλέπω, ἄλλην γινῶσιν ἔχομεν ἡμεῖς καὶ ἄλλην ὑμεῖς· ὅθεν πρέπει ἕκαστος νὰ οἰκονομῇται μετὰ τὴν ἑαυτοῦ γινῶσιν καὶ νὰ ἀναχωρῇ σιωπῶν.

Ὁ Ἀγ. Ἀλλ', ἐὰν ἡ γινῶσίς σου ᾖ ἐσφαλμένη, τί ὄφελος ἔχεις, ἐπιμένων καὶ κρατῶν γινῶσιν σφαλερὰν, καὶ κοπιῶν τόσον ματαίως καὶ ἀνωφελῶς ;

Ἑρβ. Καὶ τίς με πληροφορεῖ, ὅτι ἡ γνῶσίς μου, ἐστὶν ἐσφαλμένη καὶ ἀδιάφορος, καὶ κοπιᾶζω ἀπλῶς ἄνευ ὠφελείας;

Ὁ Ἀγ. Ἐγὼ σοὶ ἡρμήνευσα πάσας τὰς λέξεις καὶ σοὶ ἐδήλωσα εὐκρινῶς ἐκάστης τὴν σημασίαν, καὶ σὺ λέγεις τίς με πληροφορεῖ καὶ με καταπείθει;

Ἑρβ. Ἀλλ' ἐγὼ οὐ δέχομαι τοὺς λόγους σου ἀπλῶς καὶ ὥς ἐτυχε· διότι εἶσαι ἐχθρὸς μου, καὶ τοὺς μὲν λόγους σου ὑποστηρίζεις, τοὺς δὲ ἰδικούς μου ἀποβάλλεις.

Ὁ Ἀγ. Ἐὰν δὲν φροντίζω περὶ τῆς ἀληθείας τόσον ὑπὲρ ἑμαυτοῦ, ὅσον καὶ ὑπὲρ σεαυτοῦ, νὰ ἦμαι ἀλλότριος τῆς κοινωνίας τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Ἑρβ. Ἴδου, λέγεις, ὅτι οὐκ ἔχει χρεῖαν ὁ Θεὸς τοῦ Νόμου τοῦ παλαιοῦ, τὸν ὅποιον ἔδωκεν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως ἡμῖν τοῖς Ἰσραηλίταις. Μὲ ποίαν αἰτίαν, ἢ μὲ ποίαν καρδίαν νὰ σὲ ἀκούω ἀναφέροντα καὶ λαλοῦντα τοιούτους λόγους;

Ὁ Ἀγ. Μήπως σὲ καταβάλλω διὰ τῶν ἰδικῶν μου γραφῶν; Ὑπαγε, μωρὲ ἄνθρωπε, καὶ φιλονείκει πρὸς τοὺς Προφῆτας σου, καὶ τοὺς Πατέρας σου· Πορεύθητι καὶ δικάσθητι μετ' αὐτῶν. Πρόλαβε καὶ ἀνάστρεψον τοὺς λόγους καὶ τὰ νοήματα αὐτῶν. Ἐγὼ ὅμως φανερὰ σοὶ τὸ λέγω καὶ σὲ πληροφορῶ, ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν οὐκ ἔτι ἔχει χρεῖαν τοῦ νόμου ὑμῶν ὁ Θεός.

Ἑρβ. Ὁ Προφῆτης Ἡσαΐας λέγει· εἶπε Σιών, Κύριος ὁ Θεὸς ἐγκατέλιπέ με καὶ ὁ Θεὸς ὁ Ἅγιος ἐπελάθετό μου. Καὶ ἀπεκρίθη Κύριος καὶ εἶπε· Μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς; ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἐκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; Εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπιλάθοιτο ἡ γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου λέγει Κύριος.

Ἦγουν λέγει ὁ Προφήτης: Εἶπεν ἡ Σιών· Κύριος ὁ Θεός με παρήτησε, καὶ ὁ Ἅγιος με ἐλησμονήσεν. Ἄλλὰ μήπως ἡ γυνὴ δύναται νὰ λησμονήσῃ τὸ παιδίον της, ἢ νὰ μὴ σπλαγχνισθῇ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; Εἰ δὲ καὶ τὰ λησμονήσῃ, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε θέλω σὲ λησμονήσει, λέγει ὁ Θεός. Ἐὰν δὲ ὁ Θεὸς λέγει οὕτω, ὅτι, καὶ ἡ γυνὴ λησμονήσῃ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας της, ἐγὼ οὐδέποτε θέλω σὲ λησμονήσει, σὺ λέγεις, δὲν ἔχει χρεῖαν ὁ Θεὸς ἡμῶν, μηδὲ τοῦ νόμου ἡμῶν;

Ὁ Ἅγ. Σὺ νομίζεις καὶ λυπεῖσαι καὶ λέγεις, ὅτι ὅσα τυχόν ἀποβλέπουσιν εἰς βοήθειάν σου τὰ κρύπτω, ὅσα δὲ συντείνουσιν εἰς βοήθειάν μου σοὶ λέγω, ἐνῶ σὺ μάλιστα πράττεις τοῦτο. Ἄλλ' οὐκ ἀφήσω σε, ὥστε νὰ μεταστρέφῃς τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ ψεῦδος. Λοιπὸν εἰπέ μοι, τί λέγει ὁ Προφήτης ἄνωτέρω τούτων τῶν λαληθέντων; Ἀκουσον τί λέγει· τὰδε λέγει Κύριος· Καίρῳ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐδοήθησά σοι, καὶ ἔπλασά σε, καὶ ἐθηκά σε εἰς διαθήκην ἐθνῶν, τοῦ καταστῆσαι τὴν γῆν, καὶ κατακληρονομησαὶ κληρονομίαν ἐρήμων λέγοντα, τοῖς ἐν δεσμοῖς ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει ἀνακαλύπτεσθε. Περὶ τίνος λέγει ταῦτα; Εἰπέ μοι·

Ἑρβ. Περὶ ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν δεδεμένοι τῷ δεσμῷ τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ Μωϋσέως, καὶ ἐκάθηντο ἐν τῷ σκότει συμπεπλεγμένοι τῆς πλάνης εἶπε τοῦτο. Πλὴν ὁ Θεὸς τοῦ Νόμου φαίνεται, ὅτι ἐποίησε τὸν Χριστὸν καὶ ἔπλασεν αὐτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος ἐποίησεν αὐτόν, ὥστε νὰ ᾔῃ, καθὼς αὐτὸς ὁ Προφήτης λαλεῖ· καὶ πῶς σὺ τολμᾷς νὰ ποιήσῃς τὸ πλάσμα ἴσον με τὸν ποιητὴν αὐτοῦ, καὶ νὰ ὀνομάζῃς αὐτὸ Θεόν;

Ὁ Ἅγ. Ὅτι ὁ Θεὸς ἔπλασε τὴν ἀνθρωπότητα τοῦτο σοὶ εἶπα, καὶ ἄνωτέρω σοὶ ἐλάλησα ἀνόητε. Ἄν σοὶ

εἶπα πρότερον ὅτι (ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός) ἐστὶ διπλοῦς (τῇ φύσει) Θεὸς δηλ. ἀληθινὸς, καὶ τέλειος ἄνθρωπος, χωρὶς τῆς ἁμαρτίας; Λοιπὸν ὅταν ἀκούης πλάσιν, καὶ θέσιν καὶ δύσιν, νόει, τρισάθλιε, τὴν ἀνθρωπότητα τοῦτέστιν ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπος. "Ακουσον οὖν τί λέγει ὁ Προφήτης περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐθνῶν. Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ εἶπεν ὁ Προφήτης ὅτι ὑμεῖς οἱ κεκρατημένοι εἰς τὰ δεσμὰ, ἤγουν εἰς τὴν ἄδην, ἐξέλθετε· καὶ ὑμεῖς οἱ ἐν τῷ σκότει καθήμενοι, ἔλθετε εἰς τὸ φῶς, προσέθηκε τὸ : εἰς πάσας τὰς ὁδοὺς μου νέμεσθε. Βλέπεις ὅτι ἐν πάσῃ ὁδῷ πνευματικῇ μελετήσουσι, μᾶλλον δὲ περιπατήσουσι καὶ ἐργάσσονται τὰ ἄρεστὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς ἡ νομὴ αὐτῶν. "Ακουσον ἀληθινὴν μαρτυρίαν. Οὐδεμία ὁδὸς ὑπολείπεται, λέγει ἡν γινώσκει Κύριος ὁ Θεός, εἰς ἣν οὐ περιπατήσουσιν ἄσμένως, καὶ ποιήσουσι τὰ ἄρεστὰ εἰς τὸν Θεόν. Οὐ πεινάσουσιν, ἀκούσονται δηλονότι λόγον Κυρίου, οὔτε διψήσουσι, ἤγουν οὐκ ἀποτεύξονται τῶν πνευματικῶν νοημάτων, οὐδὲ σκοτισθήσονται (ζαλισθήσονται) ὑπὸ τοῦ καύσωνος τῆς ἡμέρας, ἤγουν τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' οὐδὲ τῆς Δικαιοσύνης ὁ Ἥλιος Χριστός, ὥστε νὰ παρανομήσωσιν. Ἄλλ' ὁ ἐλεῶν αὐτοὺς παρακαλέσει αὐτοὺς, ἵνα ἔλθωσιν εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, τοῦ Παρακλήτου καὶ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ διὰ τῶν ἱερῶν πηγῶν ῥανεῖ αὐτοὺς καθαρῶς ἀναμέσον τῆς γνώσεως τῶν νοημάτων τῆς Γραφῆς, καὶ τῶν Προφητῶν, καὶ τῶν δωρεῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ θήσω πάντα βουνὸν εἰς ὁδόν, ἤγουν τὰ δύσβατα τῶν βουνῶν γενήσονται εὐβάτα· καὶ πᾶσα ὁδὸς ἔσται εἰς νομὴν. Ἦγουν ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς μου μελετήσουσιν. Οὐχὶ ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι. Οὐδὲ ἀπὸ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰακώβ, ὁ

θεν οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ νομίσης, ὅτι περὶ τῶν Ἰουδαίων λέγει τοῦτο. Ἀλλ' ἐλεύσονται, φησὶν, ἀπὸ Βορρᾶ, καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης· ἄλλοι δὲ ἀπὸ τῆς γῆς τῶν Περσῶν, εἰς ταῦτα τὰ μέρη τὰ νομιζόμενα ἔθνη, ἵνα κατοικήσωσι, τοὔτέστι πιστεύσωσιν. Εὐφραινέσθωσαν οἱ Οὐρανοί, ἤγουν οἱ Ἀγγελοι. Καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. Ποία γῆ; Ὁ Λαὸς, ὃς ἂν τύχῃ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. Ῥηξάτω τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ἤγουν τὰ ἄκαρπα ἔθνη μεταβληθήτωσαν εἰς εὐκαρπίαν διὰ τῆς πίστεως, ἣν ἔλαβον. Καὶ οἱ βουνοὶ ῥανάτωσαν δικαιοσύνην, ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἵνα μὴ εἴπῃς, ὦ Ἐρβᾶν, ὅτι ἐκείνους μόνον ἐκάλεσεν, ὅσοι ἦσαν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰακώβ λέγει παρακατιών. Καὶ τοὺς ταπεινοὺς τοῦ Ἰσραὴλ παρεκάλεσεν, ἤγουν τοὺς τεταπεινωμένους πολὺ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, οἵτινες λήψονται μεγάλην ἀντίληψιν, καὶ μεγάλα χαρίσματα, καὶ ἔσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν ἀποσταλάξωσι γλυκασμὸν τὰ βουναὶ τῆς βασιλείας. Γλυκασμὸν λέγει, τοὺς ὕμνους καὶ τὰς ψαλμωδίας εἰς χαρὰν τῶν Ἀγίων, ἅτινά εἰσιν τὰ πλήθη τῶν Ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. Καὶ οἱ βουνοὶ σπλάξωσι γάλα. Ποῖον γάλα; Τὴν ἀρχὴν τῆς Θείας Γραφῆς, ἤγουν τῆς τροφῆς καὶ πᾶσαι αἱ πηγαὶ ῥυήσονται ὕδατα. Τὰς νοητὰς λέγει φλέβας. Πηγὰς δὲ λέγει ἐκείνας, αἵτινες τρέχουσι τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν· καὶ τὰ φρέατα ἅτινα ἀναβρύουσι τὸ ζωοποιόν νᾶμα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Καθὼς ὅταν ἀναβρύωσιν ἐκ τῆς γῆς τὰ ὕδατα ἀπὸ τῶν φλεβῶν, καὶ πίνει ἅπας ὁ κόσμος, οὕτως καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσιν τὰ νοητὰ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὕδατα, καὶ πίνουσιν οἱ Ἀγγελοι. Ἰούδα δεικνύει ὁ Προφήτης τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐπειδὴ ἐβλάστησεν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα σωματικῶς. Καὶ πηγὴν λέγει τὴν ἀνεκκλάλητον ἐκείνην χαρὰν, καὶ εὐφροσύνην, καὶ ἀπά-

λαυσιν, καὶ εὐωδίαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἤτοι, ἐκπορεύεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ Παντοκράτορος, καὶ πορευομένη ποτίζει τὰ πνεύματα διὰ τῆς ὑπερμέτρου ἐκείνης ἡδύτητος. Αἴγυπτος εἰς ἀφανισμόν ἔσται· ἤγουν πᾶσα ἡ πλάνη, καὶ ἡ δουλεία τῆς πλινθοποιίας, καὶ Ἰδουμαία γενήσεται εἰς πεδῖον ἀφανισμοῦ. Πᾶτα ἡ φυλὴ, λέγω, τῶν ἄλλοφύλλων, οἵτινες οὐ πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστόν, ἀπὸ τῆς τιμίας κολυμβήθρας τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Καὶ περὶ τούτου λέγει ὁ Προφήτης. Ἔχυσαν αἵματα δικαίων εἰς τὴν γῆν τῶν Προφητῶν, Ἀποστόλων, Μαρτύρων. Αὐτοὶ γὰρ εἰσὶν Υἱοὶ καὶ φίλοι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἐβλάστησε παραδόξως ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα. Οὗτοι ἡδυνήθησαν μεγάλως, καὶ ἐφονεύθησαν ὑπ' αὐτῶν. Ἡ δὲ Ἰουδαία κατοικηθήσεται. Ποία Ἰουδαία; ἡ ἄνω, ἥτις ἐστὶ χώρα τοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰούδα σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ τῶν πρωτοτόκων Ἱερουσαλήμ, εἰς γενεὰς γενεῶν. Οὐχὶ ἡ κάτω, ἀλλ' ἡ ἄνω· ἤγουν ἡ ἐπουράνιος. Τοῦτέστι κατὰ τὸ μέτρον τῆς διακρίσεως εἰς τοὺς αἰῶνας. Καὶ θέλει ζητήσῃ τὸ αἷμα τῶν πρὶν τοῦ νόμου, καὶ μετὰ τὸν νόμον, ἕνεκα τῆς νέας χάριτος καὶ διὰ τὴν καλὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, καὶ δι' ἀγάπην ἐκείνου, τοῦ χύσαντος τὸ αἷμα αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν, λέγω, τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ διὰ τὴν πανάχραντον αὐτοῦ σάρκωσιν ἐσφαγμένων, καὶ οὐ μὴ δικαιώσω ἐκείνους, οἵτινες ἔχυσαν τὰ αἵματα τῶν ἁγίων, ὡς προείπομεν καὶ τῶν Προφητῶν. Ἀλλὰ κατακαύσω αὐτοὺς εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. Καὶ ὁ Κύριος ἐξαπλώσει, καὶ κατοικήσει ἐν τῇ ἄνω Σιών. Αὕτη ἐστίν, ᾧ Ἑρβᾶν, ἡ ἀληθοῦς μαρτυρία καὶ ἔρμηνεία. Εἰ δὲ καὶ διεστρεψα λόγον τινά, ὡς προεῖπες ἔλεγεόν μοι.

Ἑρβ. Μὴ γένοιτο, οὕτως εἶναι ὡς σὺ λέγεις. Ἀλλ'

ὁ Προφήτης Ἰουδαῖός ἐστι καὶ φαίνεται, ὅτι διὰ τοὺς Ἑβραίους εἶπε ταῦτα. Βασιλεὺς γὰρ ὁ Θεὸς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἐδημιούργησεν αὐτήν. Καὶ διατι ψάλλει ὁ Δαβὶδ αὐτὸν ὡς Θεὸν καὶ Βασιλέα;

Ἄγ. Τί δηλοῖ, ἐκεῖνο, ὃ λέγει ὁ Προφήτης μετὰ ταῦτα; Ὅτι ἐβασίλευσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη· ὁ Θεὸς κάθηται ἐπὶ θρόνου Ἀγίου αὐτοῦ. Τουτέστιν ἐκεῖνος, ὅστις ἐβασίλευσεν εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, καὶ ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφ' οὗ ἐπλήρωσεν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, καὶ ἐκάθησεν ἐκ δεξιῶν ἐκείνου, ὅστις ἐγέννησεν αὐτόν, εἰς τὸν ἅγιόν του θρόνον. Ἐὰν δὲ εἴπῃς, ὅτι περὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ φανέντος ἐν τῷ ὄρει εἰς τὸν Μωϋσῆν, καὶ Ἡλίαν λέγῃ τοῦτο, ἐγὼ ἀποφράξω σοι τὸ στόμα. Ὅτι οὐ λέγει τοῦτο δ' ἐκεῖνον, ὅστις οὐκ εἶχε σῶμα, ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον ὅστις εἶχεν, ἡγουν τὸν σαρκοθέντα Θεόν. Τὸ γὰρ κάθηται, καὶ κάθου ἐκ δεξιῶν μου, καὶ τὸ, ἀναπεσὼν κεκοίμῃται, καὶ τὰ τούτων ὅμοια, οὐκ ἔλεξε ταῦτα περὶ τῆς ἀσωμάτου αὐτοῦ Θεότητος, ἣν οὐκ εἶδε τις, ἢ κάθηται, ἢ ἵσταται, ἢ ἀσπάζεταιται, ἢ ἀνίσταται τὸ παράπαν.

Ερδ. Ὅμιλεῖς πράγματα λίαν θαυμαστά. Ὅμως διὰ ποίαν αἰτίαν λέγει μετὰ ταῦτα ὁ Προφήτης; Ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. Ἐξελέξατο ἡμῶν τὴν κληρονομίαν ἑαυτῷ, τὴν καλλονὴν Ἰακώβ, ἣν ἡγάπησεν. Αὐτὸς, ὅστις ἐξελέξατο τὰ ἔθνη, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτοῖς, διὰ ποίαν αἰτίαν ὑπέταξε ταῦτα εἰς τὴν καλλονὴν Ἰακώβ, ἡγουν ἡμᾶς, οἵτινές ἐσμεν τοῦ Ἰακώβ θλαστήματα, δηλαδή Ἰσραηλῖται;

Ἄγ. Εἰς τὸν ψαλμὸν τοῦτον περὶ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τὸ μυστήριον ὑπὸ τοῦ Προφήτου δείκνυται. Ἐπειδὴ λέγει περὶ τῆς ἀγίας αὐτοῦ σαρκὸς μετὰ

τὴν ἀφθαρσίαν, ἀφοῦ ἀνέστη ἡ σὰρξ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. Μετὰ οὖν τῆς σαρκὸς ἀναβαίνει ὁ Κύριος, καὶ πάλιν καταβαίνει. Καὶ πρῶτον μὲν ὅταν ἀνελήφθῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ δεύτερον, ὅταν καταβῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, νὰ κρίνῃ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς. Περὶ δὲ τῆς Θεότητος αὐτοῦ οὐ λέγει τὸ ἀνέβη καὶ κατέβη. Μάρτυρες δὲ τῆς ἀνόδου, ἐν οὐρανῷ καὶ τῆς ἀναστάσεως οἱ Ἀπόστολοι εἰσιν. Ὅθεν ἀπέστειλε τοὺς Μαθητὰς αὐτοῦ νὰ διδάξωσι, καὶ μαθητεύσωσι πάντα τὰ ἔθνη, ἐπειδὴ ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ γένους, καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἰακώβ κατήγοντο, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, ὃς ἐξελέξατο αὐτοὺς ἐκ πάντων τῶν Υἱῶν Ἰσραὴλ εἰς κληρονομίαν ἑαυτοῦ. Ἰδὼν ὁ Προφήτης Δαβὶδ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ Παναγίου Πνεύματος τὰ γινόμενα, ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν ὅτι τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι. Λέγει ἐκ τῶν ἀδύλων, ἡγουν, ὡς ἐκ προσώπου τῶν Ἀποστόλων· μάλιστα δὲ, οὗς ἐξελέξατο ἐκ πάντων τῶν Υἱῶν Ἰσραὴλ. Βλέπων δὲ τὴν ἀποβολὴν τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἀπέβαλε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ὅτι κρατήσῃ μόνον οὗς ἐξελέξατο ἐκ τῶν ἐθνῶν διὰ τὴν καθαρὰν αὐτῶν πίστιν, ἐξέλεξε, λέγει, τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους, καὶ τὴν καλλονὴν Ἰακώβ, ἣν ἠγάπησεν. Καί, ὡς ἂν εἴπῃ τις, ἀφείλε τὸ ἄνθος, ὅπερ ἔβλεπεν ὅτι ἐνήργει κατὰ τὰς βουλὰς αὐτοῦ. Τὸν δὲ ἐπίλοιπον λαὸν τῶν ἀπίστων ἐγκατέλιπεν αὐτὸν ὡς ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ, καὶ εἰς διασπορὰν παρέδωκεν. Ὅτι δὲ ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, ὡς ἐκ προσώπου τῶν Ἀποστόλων λέγει. Ἀφοῦ δὲ ἀνελήφθῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπ' αὐ-

τῶν εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἐκεῖνοι ἐξῆλθον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐκήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ὑπέταξε Κύριος ὁ Θεὸς εἰς αὐτοὺς οὐχὶ μόνον λαοὺς, καὶ φυλάς, καὶ γλώσσας, καθὼς λέγει ὁ Προφήτης, ἀλλὰ καὶ Βασιλεῖς, καὶ Σατράπας, καὶ Ἡγεμόνας καὶ, ἂν ἐγὼ σφάλω, ἢ φεύδομαι, ἀνοίξον καλὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου, καὶ ἰδέ, τίνα λαὸν ἐξουσιάζετε ὑμεῖς. Ποῖα δὲ ἔθνη ἔδωκεν εἰς ὑμᾶς ὁ Θεὸς ὑποχείρια; Φανερόν ἐστιν, ὅτι οὐδεμίαν περὶ τούτου ἔχεις ἀπόδειξιν. Ἀνάβλεψον, καὶ ἰδὲ τοὺς Ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ, ὅτι πᾶσα ἡ οἰκουμένη ἐκ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν ἐπίστευσε τῷ Χριστῷ, καὶ ὑπετάγη πνευματικῶς εἰς αὐτούς.

Ἑρβ. Διὰ τὰ ἔθνη, ἅτινα ὑπετάγησαν τῷ Δαβὶδ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὡς οἶδα, περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως λέγει περὶ τούτου ὁ ψαλμός. Ἀλλὰ σὺ μεταφέρεις τὴν λύσιν τῆς προφητείας πρὸς τὸ μέρος σου.

Ἀγ. Πάντα τὰ ἔθνη, λέγει, κροτήσατε χεῖρας. Ἀράγε διὰ τὰ ἔθνη, ἅτινα ὑπέταξεν ὁ Δαβὶδ λέγει τοῦτο; Ἀλλὰ διὰ τί λέγει ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως; Φλυαρεῖς, ὦ Ἑρβᾶν, σφάλλεις, σφάλλεις. Καθὼς λέγω, οὕτως ἔχουσιν οἱ λόγοι τοῦ Δαβὶδ, καὶ οὐχὶ ἄλλως.

Ἑρβ. Ὅστις θέλεις νὰ ὁμιλῇ μετὰ σοῦ, πρέπει νὰ ᾔηται ἐξ ἐκείνων, οὓς ὁ Προφήτης Δαβὶδ εἶπεν ὅτι ἐβηκαν τὸ στόμα αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἦλθεν εἰς τὴν γῆν. Διότι τὸ γένος τῶν Ἑβραίων ἐποίησέ σε εἰς ἐμὲ μέγαν διώκτην. Ὅμως εἶπέ μοι τί δηλοῖ τοῦτο, ὃ λέγει ὁ Προφήτης; Ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἁγίῳ ἢ ὁδός σου. Τίς Θεὸς μέγας, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, Σὺ εἰ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια; Φανερόν ἐστιν ὅτι τοῦ Ἰσραὴλ ἐστὶν ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ οὐχὶ ἄλλος. Ἐγνώ-

ρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δυνάμιν σου κτλ. ἤγουν τοὺς Υἱοὺς Ἰακώβ καὶ Ἰωσήφ. Καὶ πῶς οὐκ εἶπε τοὺς υἱοὺς τῶν ἐθνῶν τῶν ἁλλοτρίων; Λοιπὸν τοῦτο λέγει περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ γνωρίσματος τῆς δυνάμεως καὶ περὶ ἐλευθερίας. Πῶς δὲν εἶπε τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Ἰησοῦς ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Μαρίας; Αὐτός ἐστι Θεὸς Λόγος ὁ ποιῶν θαυμάσια. Ἡ πάλιν πῶς οὐκ εἶπεν ὅτι ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τῶν ἐθνῶν τὴν δυνάμιν σου, ἀλλ' ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαὸν σου τοὺς Υἱοὺς Ἰακώβ καὶ Ἰωσήφ; Εἰπέ μοι ταῦτα πῶς σοὶ φαίνονται;

Ἀγ. Οὐκ ἔστι καιρὸς ἀποκρίσεως· διότι παρήλθεν ἡ ὥρα.

Λοιπὸν ἤδη ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνέστη, καὶ ἡ σύνοδος διελύθη. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι συναθροισθέντες πάντες εἰς ἓνα τόπον ἔχαιρον, ἐπειδὴ ὁ Ἑρδᾶν ἦτο δεινὸς εἰς τὰς πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἀποκρίσεις, καὶ ἤλπιζον τὴν νίκην εἰς τὴν ἐπιούσαν· καὶ ἐνεθάρρυνον αὐτὸν λέγοντες, λάλει μετὰ θάρρους, διδάσκαλε, καὶ μὴ φοβοῦ· ὅτι ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ ἐστίν. Ὁ δὲ Ἑρδᾶν ἀπεκρίθη. Αὐτὸν τὸν ἄνδρα, ὃν ἐγὼ βλέπω καὶ τὴν γνῶσιν ἣν ἔχει εἰς τὰς ἀποκρίσεις τῶν λόγων, γνωρίζω, ὅτι οὐ θέλω δυνηθῆ νὰ καταβάλω· ὁμῶς ἐξομολογοῦμαι, ἀδελφοί, ὅτι κατ' ἀλήθειαν ἐνικήθημεν ὑπ' αὐτοῦ. Διότι ἐγὼ ταύτην τὴν νύκτα εἶδον Μωϋσῆν τὸν Προφήτην καὶ Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον, περὶ οὗ καὶ φιλονεικία ὑπάρχει μεταξὺ ἡμῶν. Εἶδον αὐτοὺς, οἵτινες ἵσταντο εἰς τὸ πτερύγιον ἐνὸς ναοῦ καὶ διελέγοντο. Εἶδον δὲ τὸν Μωϋσῆν δένοντα τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας ἐνώπιόν του καὶ ἱσπόμενον μετὰ πολλῆς αἰδοῦς καὶ προσκυνοῦντα τὸν Ἰησοῦν. Καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐθαύμασα καθ' ὑπερβολὴν, παρευθὺς ἠνοίχθησαν τὰ χεῖλη μου καὶ

εἶπον, Κύριε Μωϋσῇ, καλὰ ταῦτα, ἃ ποιεῖς; ὁ δὲ Μωϋσῆς στρέψας μὲ ἐκτύπησε καὶ εἶπε· παῦσαι, ἀναιδέστατε, διότι ἐγὼ δὲν σφάλλω, μὴ γένοιτο· οὐδὲ ὁμοιάζω σοι· διότι γνωρίζω τὸν ποιητὴν μου καὶ Κύριον. Λοιπὸν κόπους παρέχεις τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ ἀνωφελείς· Ὅμως γνώριζε καλῶς, ὅτι τὴν αὔριον καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ὄψει, ὅτι θέλεις νικηθῇ ὑπ' αὐτοῦ ἰσχυρῶς καὶ προσκυνήσῃ αὐτόν· καθὼς ἐμὲ βλέπεις προσκυνοῦντα τὸν Ἰησοῦν καὶ Κύριον. Αὐτὰ εἶδον ἐγὼ καθ' ὕπνον, ἀδελφοί, καὶ οὐκ οἶδα τί ἐστίν. Ὅμως πάλιν οὐκ ἀμελήσω μέχρι τέλους, καὶ ὅπως ἴδωμεν τί γενήσεται. Λοιπὸν οὗτοι οἱ λόγοι ἐλέγοντο μεταξὺ αὐτῶν καὶ πολλῶν ἄλλων.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ Δ'.

Τὴν δὲ ἐπαύριον συνήλθε πάλιν ἡ σύνοδος εἰς ἣν μετέβη ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, καὶ ὁ Ἑρβᾶν μετὰ τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ διδασκάλων. Καὶ ἤρξατο τοῦ λόγου.

Ἀγ. Χθὲς εἶπας, ὅτι ἐκεῖνος ὅστις βούλεται νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ τοῦ Σοῦ πρέπει νὰ ᾔῃ ἐξ ἐκείνων, οὓς λέγει ὁ προφήτης Δαβὶδ, ὅτι ἔθηκαν τὸ στόμα αὐτῶν καὶ τᾶλλα. Ἐγὼ δὲ πάλιν λέγω σοι, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις θέλει νὰ λαλήσῃ μετ' ἐμοῦ πρέπει νὰ ᾔῃ τοῦ Χριστοῦ, ἵνα δι' αὐτοῦ ἔχη τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει τὰ ὦτα τῶν κωφῶν, καὶ μεγαλύνει τὴν γλῶσσαν τῶν τραυλῶν, καὶ οὐχὶ Ἑβραῖος ὡς σέ, πορευόμενος εἰς τὴν περιτομήν, καὶ ἀκροβυστίαν, καὶ ἀπιστίαν, καὶ ἀνομίαν, καὶ πονηρίαν καὶ Θεομαχίαν. Μάλιστα κατ' ἀλήθειαν σὺ εἰ ἐξ ἐκείνων τῶν μιαρῶν καὶ ματαίων, περὶ

ὧν εἶπας ὅτι ἐθηκαν τὸ στόμα αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν
τῇ βλασφημίᾳ καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ἥτις περὶ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐβλασφήμει καὶ κατελά-
λει· διότι τὸν ζῶντα Ἰησοῦν Χριστὸν τὸ ἀπόρρητον
γέννημα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς οὐκ ἐπαύσατο ἡ μιαιρά-
σου γλῶσσα νὰ βλασφημῇ Αὐτὸν εἰς ὅλας τὰς ἡμέρας
τῆς ζωῆς σου δεινῶς καὶ ἐλεεινῶς μέχρι τοῦ νῦν. Περὶ
δὲ τούτου, ὃ εἶπας ὅτι ἐξήγησαι τί δηλοῖ τὸ, ὃ Θεὸς
ἐν τῷ Ἀγίῳ ἡ ὁδός σου; σὺ μᾶλλον, εἰπέ μοι τοῦτο, ἐ-
ὰν γινώσκῃς· τίς ἐστὶν ὁ ἅγιος, τοῦ ὁποίου ἦν ἡ ὁδός;
Ἐρβ. Αὐτὰ ἐρρέθησαν περὶ τοῦ ἁγίου λαοῦ τοῦ Ἰ-
σραήλ. Λέγει λοιπὸν τί ὑψηλότερον περὶ αὐτῶν ἐν τῷ
νόμῳ ἡμῶν. Ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστέ, καὶ τᾶλλα.

Ὁ Ἀγ. Κακῶς ἐφεύσθης, ἀσεβέστατε. Ἀγιοὶ ἐστε
ὕμεῖς, οἵτινες ἐθανατώσατε σωματικῶς τὸν Θεὸν τοῦ
Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς; Κατὰ τῶν ὁποίων λέγει· Σπέρ-
μα Χαναάν, καὶ οὐχὶ Ἰούδα; Ἅγιος εἶσαι σὺ καὶ ὁ-
λον τὸ πλῆθος τὸ περιχυκλοῦν σε. Ἐὰν ἦς ἐκλεκτός,
ὥς λέγεις, καὶ ἅγιος αἵτησον αἶτημα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ,
ἵνα ἀνοίξῃ ἡ γῆ καὶ καταβῶμεν ὅλοι ἡμεῖς οἱ πολε-
μοῦντές σε εἰς τὰ βάθη αὐτῆς, ὥς τὸ πάλαι ἐπαθεν ὁ
Δαθὰν καὶ Ἀβηρών. Ἀλλὰ δὲν δύνασαι νὰ πράξῃς
τοῦτο. Μὴ γένοιτο. Αὐτὸ δέ, ὃ λέγει, ὅτι ἐγὼ εἶπα
Θεοὶ ἐστέ, καὶ τᾶλλα, ἐγὼ γινώσκω. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὑ-
πόλοιπον τοῦ στίχου διὰ τί τὸ κρύπτεις; Ἀκουσον τί
λέγει. Ὑμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε, καὶ ὡς εἰς
τῶν ἀρχόντων πίπτετε· ἡγουν κατὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν
ἐπαθεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀγγέλων ποτέ, ὅστις ἐξέπεσεν
ἀπὸ τῆς μεγάλης του δόξης· διότι ἐνῷ ἦτον πρῶτος
τῶν Ἀγγέλων, ὁμως διὰ τὴν ὑπερηφάνειάν του ἐξέ-
πεσε καὶ ἔγεινε πρῶτος τῶν δαιμόνων· τοιοῦτοτρόπως
τὸ ἐκάθετε καὶ ὕμεῖς, οἵτινες ἐξεπέσατε ἀπὸ τὴν με-

γάλην δόξαν τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς δόξης Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἔστε ὡς Υἱοὶ Θεοῦ ἄλλ' ὡς ἄνθρωποι ἁμαρτωλοί, καὶ ὡς ζοφεροὶ καὶ σιγηπότες χρεωστικῶς ἀποθνήσκετε τὸν ψυχικὸν καὶ σωματικὸν θάνατον. Τὸ δὲ, ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἁγίῳ ἡ ὁδὸς σου, δηλοῖ, τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, τὴν ὁποίαν ἐνεργεῖ εἰς αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Τίς Θεὸς μέγας, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; Αὐτὸς ἐστὶ Θεὸς ἡμῶν, οὗτινος ἡ ὁδὸς ἐστὶν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ Υἱῷ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, οἵτινές εἰσιν ἐν. Περὶ δὲ τῆς ἐνότητος λέγει· Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια. Ὁ Θεὸς ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Ἅγιος Υἱός, δι' οὗ ἡ ὁδὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἡ τῆς ἐνανθρωπήσεως (δηλονότι) ἔσωσεν ἐκείνους ἐκ τῶν Ἑβραίων, καὶ τῶν ἐθνικῶν, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς εἰσήγαγεν εἰς τὴν βασιλείαν του. Τοιούτῳ πνεύματι, ὃ Ἑβραῖν, συγκρίνονται τὰ πνευματικὰ, καὶ οὐχί, ὡς σὺ γινώσκεις αὐτά, τῇ σαρκικῇ γνώσει, ἣν ἔχεις. Τὸ δὲ ῥητόν· ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου δηλοῖ τὸν Θεόν, ὅτι (θέλει κάμει) νὰ γνωρίσουν οἱ ἰδιοὶ μας λαοὶ τὸν Ἰησοῦν λέγω, τὸν Χριστόν, ὅστις ἐστὶν ἡ μεγάλη δύναμις. Καὶ πολλὰ σημεῖα καὶ θαύματα ἐποίησεν αὐτὸς εἰς τὴν συναγωγὴν σας, διὰν περιεπάτει εἰς τὴν γῆν, ἃ καὶ ὑμεῖς ταῦτα οὐκ ἐδέξασθε. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τότε ἐκ τοῦ λαοῦ σας, ἰδόντες τὰ σημεῖα καὶ τὰ θαύματα, ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομά του, καὶ οὐκ ἀπωλέσθησαν. Καὶ φαίνεται μοι, εἰς αὐτοὺς ἀρμόζει ὁ λόγος τοῦ Προφήτου, ὅστις λέγει. Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου. Ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ἰακώβ καὶ Ἰωσήφ. Ὑμεῖς δὲ, οἵτινες ἐμείνατε εἰς τὴν ἀπιστίαν, δὲν ὁμοιάζετε οὐδενὶ ἄλλῳ εἰμὴ μόνον ἐκείνῳ, ὅπερ εἶπεν ὁ Ἰωάννης ὁ Υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου.

Γεννήματα ἐχιδνῶν, καὶ τὰ λοιπά. Καὶ αὐτὰ μὲν οὕτως ἔχουσιν. Ἀκουσον δὲ τί λέγει ὁ Προφήτης Δαβὶδ. Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ ὄχι αἱ πατριαὶ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν. Καὶ τί νὰ φέρωσι, δόξαν καὶ τιμὴν. Ὅθεν φανερὰ βλέπεις, ὅτι πῶς δοξάζομεν ἡμεῖς αἱ Πατριαὶ τῶν ἐθνῶν τὸν Ἅγιον τοῦ νόμου, καὶ ἀποδίδομεν καθαρῶς τιμὴν εἰς τὸ ὄνομά του, καὶ εἰς τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν. Λάβετε, λέγει, θυσίας, καὶ ὑπάγετε ἐν ταῖς αὐλαῖς αὐτοῦ. Προσκυνήσατε τὸν Κύριον ἐν τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ αὐλῇ, καὶ σαλευθήσεται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. Σαλευθήσεται, λέγει, ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ, καὶ σκέψεται, καὶ θαυμάσει τὴν συγκατάβασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ τὴν ἐνανθρώπησίν του, καὶ τὰ σημεῖα καὶ τὰ θαύματα. Καὶ πάλιν, εἶπατε τοῖς ἔθνεσιν ὅτι Κύριος ἐβασίλευσε. Καὶ τοῦτο δεικνύει κατὰ πολλοὺς τρόπους. Καὶ τὸ μὲν Κύριος δηλοῖ τὴν Θεότητα· τὸ δὲ βασιλεὺς τὴν ἀνθρωπότητα. Τοῦτο ὁμως λέγει περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως. Καὶ ἐνταῦθα εὐαγγελίζεται ὁ Προφήτης τὰ ἔθνη, προλέγων πάντας τοὺς Προφῆτας, οἵτινες θέλουσιν ἔλθει μετὰ ταῦτα, καὶ ἀναλάβει τὴν ζωὴν. Εἶπατε καὶ ὑμεῖς τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἀλλήλας ὥς ἐμέ, ὅτι γνωρίζετε Κύριον ἐν ἡμῖν. Καὶ βασιλεύσει ἐνανθρωπήσας, καὶ κατορθώσει τὴν οἰκουμένην, ἵνα πορεύηται εἰς Θεογνωσίαν, καὶ εἰς ἔργα, ἅτινα ἀρέσκωσι τῷ Θεῷ. Ἦτις οὐ σαλευθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀλήθεια, ᾧ Ἐρβᾶν, καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὐχὶ ἄλλως. Ὅμως πρόσεχε, καὶ ἀκουσόν μου, καὶ ἐγκατάλιπε τὸν Ἰουδαϊσμόν, καὶ ἔλθε εἰς Θεογνωσίαν, ἡγουν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Οἱ μὲν Θεοὶ τῶν ἐθνῶν, ὅτι ἐστὶν δαιμόνια, οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια. Ὁ δὲ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, οὐχὶ μόνον πολλῇ

συνέσει ἐποίησε τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Γινώσκω καὶ τοῦτο, ἵσως θέλεις εἶπῃ, ὅτι οὐκ ἐδημιούργησεν αὐτὰ ὁ Κύριός μου καὶ ποιητῆς· ἀλλ' οὐ δυνήσκει τοῦτο εἰπεῖν. Μάλιστα αὐτός ἐστι διώκτης τῶν δαιμόνων καὶ τῶν εἰδώλων. Αὐτὸς κατεκρῆμνισεν ἐκείνους, οἵτινες ἔπεσον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐχὶ μόνον αὐτούς, ἀλλὰ καὶ τὰ μηχανήματα αὐτῶν. Καὶ λοιπὸν, εἰ θέλεις τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, ἰδὲ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκρεμάσθη εἰς τὸν Σταυρὸν ὁ Κύριός μου, ἐξέλιπον καὶ αὐτοί, ὥς ἐκλείπει ὁ καπνός, καὶ πάντες οἱ Θεοὶ καὶ τὰ δαιμόνια. Καὶ ὅταν ὀνομάσῃς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, φρίττουσιν οἱ δαίμονες. Καὶ, ἂν οὐ πιστεύῃς εἰς τοῦτο, φέρετέ μοι, ὅσους ἂν θέλητε δαιμονιζομένους, καὶ μόνον νὰ ἐπικαλεσθῶ, τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ παρευθὺς φεύξονται ἀπ' αὐτῶν σὺν πολλῷ τῷ τρόμῳ, καὶ ὑγιεῖς γενήσονται.

Ἑρβ. Ὁ Προφήτης περὶ τῶν Θεῶν τῶν ἐθνῶν εἶπε τοῦτο, ὅτι εἰσὶ δαιμόνια. Καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὃν λέγεις, Θεὸς τῶν ἐθνῶν ἐχρημάτισε, καὶ ἔστιν ἐξ ἐκείνων, οὓς ἀνέφερεν ὁ Προφήτης.

Ἄγ. Παῦσον ἀπὸ τοῦ νὰ φλυαρῇς καὶ ὑβρίζῃς, ἀναιδέστατε· διότι, ἂν θελήσωμεν νὰ δεῖξωμεν ἕκαστος τὴν δύναμιν τῆς ἑαυτοῦ πίστεως, τότε θέλεις παύσει τὰς βλασφημίας σου καὶ ἄνευ τῆς θελήσεώς σου, καὶ θέλεις πέσει εἰς μέγαν πειρασμὸν καὶ θλίψιν μεγάλην, καὶ αὐτὴν τὴν πρόσκαιρον ζωὴν κάκιστα διαπεράσει· διότι ἡ ἀλήθεια οὐ κηρύσσεται μὲ λόγον ξηρὸν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως.

Ἑρβ. Ἦκουσα, ὅτι οἱ Προφῆται τῶν Χριστιανῶν μεγάλα σημεῖα ποιοῦσιν ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις· οὗτοι ἠρνήθησαν τὸν κόσμον, καὶ κατοικοῦσιν εἰς τὰς

ἐρήμους. Τί θαυμαστόν, εἰ καὶ σὺ εἶ εἷς ἐξ ἐκείνων; καὶ, εἴτι βούλει ποιῆσαι, οὐκ ἀδυνατήσῃ σε, εἰ θέλεις νοησαί με. Πλὴν ἐγὼ βούλομαι νὰ λάβῃς τὴν νίκην διὰ τῶν λόγων καὶ μετὰ ταῦτα ποιήσον εἴτι σὲ ἀρέσκει.

Ἀγ. Ἀθλίε καὶ ταλαίπωρε, ὀλίγα ἤκουσας; καὶ ἐκ τοσούτων λόγων, οὐδεὶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν νοῦν σου; Πλὴν, ἐπειδὴ ἀγαπᾷς ν' ἀκούσῃς, ἄκουσον πάλιν μὲ ἀκρίβειαν καὶ τούτους τοὺς λόγους καὶ ἐντύπωσον καλῶς εἰς τὸν νοῦν σου. Ὁ Προφήτης Δαβὶδ λέγει. Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. Εἰπέ οὖν ποῖαί εἰσιν αἱ νῆσοι; Καὶ πάλιν εἰς ἄλλο μέρος λέγει. Ὅτι θαυμαστά ἐποίησεν ὁ Κύριος. Ἔσωσεν αὐτὸν ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ βραχίον ὁ ἅγιος αὐτοῦ. Ἀρά γε τὸν ἑαυτὸν του σώζει ὁ Θεός; Καὶ διὰ τοῦ βραχίονός του συντηρεῖ ἑαυτόν; ἀπὸ τίνος; Τίνα φοβεῖται; ἢ τίς ἐστὶν ὅστις πολεμήσῃ μετ' αὐτοῦ; εἰπέ μοι αὐτὸς ὁ λόγος τί δηλοῖ; Καὶ πάλιν. Ἐγνώρισε Κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ἐμνήσθη τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τῷ Ἰακώβ καὶ τῆς ἀληθείας αὐτῷ τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ. Εἶδον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. Θὲς οὖν ταῦτα καλῶς ἐν τῷ νῷ, καὶ σκέψου διὰ ποῖαν αἰτίαν ἐλάλησεν αὐτὰ ὁ Προφήτης, καὶ εἰπέ μοι.

Ἐρβ. Φανερόν ἐστιν ὅτι εὐφρανθήσονται νῆσοι πολλαί, ὁπόταν συναχθῶσιν ἀπ' αὐτῶν οἱ διεσπαρμένοι τῆς οἰκίας, ὅτε βασιλεύσει ὁ Κύριος ἐν Ἱερουσαλήμ. Περὶ δὲ τούτου, ὃ λέγει ὅτι ἔσωσεν αὐτὸν ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, περὶ τοῦ λαοῦ λέγει, ὃν ἔσωσεν ἐκ τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων. Περὶ δὲ τοῦ: ὅτι ἐγνώρισε Κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ, ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Λοιπὸν δὲν εἶναι τοῦτο, ὅτι εἶ-

δον πάντα τὰ ἔθνη τὸ σωτήριον ἡμῶν καὶ ὅλη ἡ γῆ, τὸ ὁποῖον ἐποίησεν εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἰσραηλίτας ὁ Θεός, καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐλευθέρους ἐκ γῆς τῆς Αἰγύπτου; Τοιαύτην ἀπόκρισιν ἔχουσιν ταῦτα, περὶ ὧν ἠρώτησας.

Ὁ Ἀγ. Εὐφρανθήσονται, λέγει αἱ νῆσοι, ὁπότεν ἀπ' αὐτῶν ἀνακληθῇτε, ἡγουν ἐλευθερωθῇτε ἐκ τῆς τυραννίας. Ποίας τυραννίας; τοῦ Διαβόλου. Καὶ συνευφραίνεσθε τῇ κλήσει τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ γενήσεσθε ὁμόπιστοι μεθ' ἡμῶν.

Ἐρβ. Μὴ γένοιτο, ὅτι ἐτυραννήσαμεν ἡμεῖς τινὰ καὶ γενήσεται τοῦτο, ὅτι εὐφρανθήσονται αὐταὶ αἱ νῆσοι τοῦ ἀνακαλέσαι ἡμᾶς. Ἡμεῖς οὐ συμβιβαζόμεθα μεθ' ὑμῶν τῶν Χριστιανῶν, ὥστε νὰ γείνωμεν ὁμόπιστοι. Οὐ στέργομεν τοῦτο. Διότι περὶ ἡμῶν τῶν Ἰουδαίων καθόλου τοῦτο λέγεται, ὅτινες καθέζοντα εἰς τὰς νήσους, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς τὰ ἔθνη οὐδόλως ἐμελλε τῷ Θεῷ.

Ὁ Ἀγ. Ὁ Προφήτης Δαβὶδ λέγει· οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων, οὐδ' οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου. Καὶ αὐτὸς ὁ Θεός, ὅστις λέγει τούτους τοὺς λόγους, ἄράγε αὐτὸς πάλιν θέλει σᾶς ἀνακαλέσει καὶ ἀθετήσῃ τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων αὐτοῦ; Ἐνῷ αὐτὸς μάλιστα λέγει· οὐ μὴ ἀθετήσω. Ἴδου οὖν σὺν νῦν δεικνύεις τὸν Θεὸν ψεύστην· ἀλλ' αὐτὸς παραδίδει ὅλους τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος εἰς ἀπώλειαν. Λοιπὸν μὴ νομίζῃς ὅτι οὕτως ἔχει, ὥσπερ ἐλάλησας. Τὸ δέ. Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ᾠσμα καινόν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ὁ Κύριος, περὶ τοῦ ἰδικοῦ μου Χριστοῦ καὶ Θεοῦ εἶπε τοῦτο, ᾠσμα καινόν ἡγουν νέον καὶ οὐχὶ παλαιόν. Τί οὖν ἐστὶ τὸ νέον; Τῆς νέας χάριτος ἡγουν τῶν χριστιανῶν τὰ τίμια ᾠσματα. Θαυμαστὰ οὖν

πράγματα ἐποίησεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς Συναγωγῆς ὑμῶν καὶ τὰ λοιπά. Διότι τοῦτο λέγει ὁ Προφήτης, Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἄσμα Χριστεπάνυμον. Ἐσωσεν αὐτὸν ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ βραχίον ὁ ἅγιος αὐτοῦ. Ἦγουν ἔσωσεν ἡ Θεότης τὴν ἀνθρωπότητα. Οὐχὶ ἀπ' ἄλλων, ἀλλ' ἀφ' ὑμῶν τῶν παρανόμων καὶ Θεομάχων Ἰουδαίων, καὶ ἀπὸ τῆς κακουργίας τῶν προσφιλεστάτων ὑμῶν δαιμόνων. Ἐπειδὴ Θεὸς ἦν καὶ ἄνθρωπος, εἰς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς ἐν πρόσωπον, ἤγουν μίαν ὑπόστασιν, εἰς δύο φύσεις καὶ δύο οὐσίας ὑπῆρχεν ὁ ὑπεράπειρος. Ἐγνώρισε δὲ Κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ, οὐχὶ ὑμῶν τῶν Ἰουδαίων, οὐς παρέλαβεν, ἤγουν τοὺς παλαιούς, τοὺς ὁποίους ἐγνώριζε καὶ τὸν ἐγγνωρίζετε· ἀλλ' ἐμπροσθεν τῶν ἐθνῶν, ἅτινα δὲν ἐγνώριζον αὐτόν. Διότι τοῦτο δηλοῖ τό, ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Δικαιοσύνη δὲ τοῦ Θεοῦ ἄλλο οὐκ ἔστιν, εἰμὴ μόνον ὁ Λόγος τῆς Θεότητος αὐτοῦ, ὅστις ἐσαρκώθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου. Τὸ δέ, εἰδούσαν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς, ὡς πολλάκις σοὶ εἶπα αὐτό, τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας Ἰησοῦ Χριστοῦ, (δ) κηρύττεται, καὶ μετὰ πάσης ἀξίας καὶ τιμίας ἀποδοχῆς ἡξιώθη νὰ πιστευθῇ καὶ ἀποδεχθῇ.

Ἐρβ. Καθὼς σὺ δὲν δέχεσαι τοὺς ἐμούς λόγους, καὶ δὲν πείθεσαι εἰς τὰς ἐρμηνείας μου, οὕτω καὶ γὰρ δὲν πείθομαι εἰς τοὺς λόγους σου, οὐδὲ δέχομαι ὅσα λέγεις.

Ὁ Ἁγ. Δίκαιόν ἐστιν, ὅστις λαλεῖ καλὰ καὶ ἀληθινὰ νὰ ἀκούηται συνάμα. Ἀλλὰ σὺ τηρεῖς ἔχθραν εἰς τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους λέγομεν πρὸς ἀλλήλους· ὁθεν ματαίως κεφαλαλγοῦμεν, καὶ χρονοτριβοῦμεν.

Ἐρβ. Ὁ λογισμὸς μου μοὶ λέγει, ὅτι δύναμαι πλέον σου ν' ἀντιστῶμαι εἰς τοὺς λόγους. Οὕτω νομίζω, ὅτι λέγει πρὸς σὲ ὁ λογισμὸς σου. Καὶ λοιπὸν τί νὰ γείνη μεταξύ ἡμῶν;

Ὁ Ἄγ. Δὲν πρέπει νὰ συλλαλῶμεν πρὸς ἀλλήλους μεθ' ὑπερηφανίας καὶ ἐπάρσεως, ἀλλὰ μετὰ φόβου Θεοῦ νὰ λέγωμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Διότι γράφει ὁ δίκαιος Δαβὶδ λέγων. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

Ἐρβ. Ἐγὼ οὐκ ἀγαπῶ τὴν ἀδικίαν. Μὴ γένοιτο. Γράφει ἐν τῷ νόμῳ λέγων. Πᾶς ἄδικος καὶ ὑπερήφανος πεσεῖται ἐν τετραπλῇ κολάσει ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ὁς ἂν κλέψῃ βούν, πληρώσει αὐτὸν τετραπλοῦν. Τὸ αὐτὸ ἐν παντὶ πράγματι. Λέγει δὲ ὁ νόμος καὶ τοῦτο· ὅτι, ἐὰν μὴ γένηται φανερά ἡ κλοπὴ, ὁ Ὑψιστος δι' ἄλλης ὑποθέσεως, ἄνευ τινὸς ἀπολογίας ἀποδώσει εἰς τοῦτο τετραπλοῦν. Ἀποδώσει, οὐ μὴ δικαιωθῇ. Ἐὰν δὲ, λέγει, δώσης ράπισμα εἰς πτωχόν, θέλει σοὶ ἀποδοθῇ τετράκις, ὅθεν οὐκ ἐλπίζεις, ἀφ' οὗ περ λόγος καὶ πράξις ἐρωτᾶται. Διὸ οὐδ' ἐγὼ λαλῶ μεθ' ὑπερηφανίας πρὸς ἀλλήλους, τοὺς λόγους, ἀλλὰ μόνον καθ' ὅσον ὁ νοῦς μὲ πληροφορεῖ· διότι οἱ λόγοι μου οὐκ εἰσὶ ψευδεῖς, ἀλλ' ἀληθεῖς.

Ὁ Ἄγ. Ὁμοίως καὶ ἐγὼ λέγω, ὅτι ταῦτα οὕτως ἐχουσιν· ἀλλ' ἡ διαφορὰ ἡμῶν καὶ συνδιάλεξις οὐκ ἐστὶ περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ περὶ πίστεως καὶ ἀληθείας, καὶ ἵνα σκεφθῇς ἐν τῷ νοί σου καὶ γνωρίσης τὴν ἀλήθειαν, ἣτις ἐστὶν εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἵνα κληρονομήσης τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· ἀμήν. Γένοιτο δὲ, ὥστε ἐγὼ νὰ σοὶ εὐαγγελίσω, ὅπως γείνης δοῦλος τοῦ Χριστοῦ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, καὶ δουλεύσης αὐτῷ καὶ ἀκολουθῇς ὀπίσω αὐτοῦ καὶ γνωρίσης ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὃς ἦλθεν. Εἶθε δὲ νὰ ἐπιβλέψῃ αὐτὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας σου, καὶ φωτίσῃ, καὶ ἀγιάσῃ, καὶ δείξῃ σοὶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν, καὶ γνωρίσης ἀκριβῶς, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν

ὁ Μεσσίας Χριστὸς, περὶ οὗ οἱ Προφῆται προελάλησαν.
 Ἑρβ. Πολὺ καὶ μέγα μοι φαίνεται νὰ πληροφορη-
 θῶ περὶ τοῦ Χριστοῦ σου, ὅτι αὐτός ἐστιν, ὃς ἦλθε, καὶ
 ὅτι κατέβη ἐκ τῶν Οὐρανῶν, ἵνα γένηται ἄνθρωπος.
 Ὅστις Θεὸς ὢν, παρέδωκεν ἑαυτὸν ἐκουσίᾳ βουλῇ εἰς
 κακὸν θάνατον καὶ ἄτιμον. Θαυμαστὸν ἐστὶ πολὺ τοῦτο,
 διότι ἄπορεῖ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ εἰ ἐστὶ τοῦτο
 ἀληθινόν, ποίαν ἀνάγκην εἶχεν, ἐνῷ ὑπ' οὐδενὸς ἡναγ-
 κάζετο, ἵνα ἔλθῃ σπουδῇ, καὶ παραδώσῃ ἑαυτὸν εἰς θά-
 νατον; Λογίζομαι γὰρ πῶς ἡ φοβερὰ ἐκείνη φύσις, τὸ
 φοβερὸν ἐκεῖνο κράτος, ἡ ἀπόρρητος ἐκείνη δύναμις, ὃ
 ἔχων δόξαν φοβεράν, τοσοῦτον κατεδέχθη (συγκαταβῆ-
 ναι), ὥστε νὰ ἀτιμάσῃ τὴν μεγαλοπρέπειάν του. Τοῦτο
 εἶναι ἀδύνατον καὶ παντάπασιν ἄπιστον.

Ἀγ. Οὐκ οἶδας τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν, καὶ διὰ
 τοῦτο θαυμάζεις. Ἀδύνατόν ἐστί τις, καθεζόμενος εἰς
 τόπον σκοτεινόν, νὰ βλέπῃ τὰ πτηνὰ ἐκεῖνα, ἅτινα ἔ-
 πτανται εἰς τὸν αἰθέρα, ἢ τυφλὸς ὢν, νὰ βλέπῃ τὴν ἀ-
 κτῖνα τοῦ ἡλίου. Τὸ ὁμοιον πάσχεις καὶ σύ. Διότι ὅπου
 οὐ κατοικεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δύσκολόν ἐστὶν ἐκεῖνος
 ὁ ἄνθρωπος νὰ κατανοήσῃ τὰ Πνευματικά. Τὸ λοιπὸν
 πιστεύσον εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ βαπτί-
 σθητι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος, καὶ παρευθὺς γνωρίσεις, ἐκεῖνο, ὅ-
 περ ἄπορεῖς καὶ θαυμάζεις.

Ἑρβ. Οὕτω μόνον ἀπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν, οὐ δύνα-
 μαι πιστεῦσαι ἐὰν μὴ πληροφορηθῶ πρῶτον. Λοιπὸν δός
 μοι τὴν ἀπόκρισιν πάλιν εἰς τοῦτο, τὸ ὅποιον σὲ ἐρωτῶ.
 Διὰ ποίαν αἰτίαν ἔπαθε τὰ δεινὰ ἐκεῖνα ὁ Χριστός, καὶ
 ἀπέθανεν εἰς αὐτά;

Ἀγ. Δὲν σοὶ εἶπα τοῦτο πολλάκις; καὶ πάλιν ἐρω-
 τᾷς.

Ἐρβ. Λήθη τις ἐκάλυψε τὸν λογισμόν μου, καὶ εὐ-
θὺς ἐλησμόνησα, ὅσα μοὶ εἶπες.

Ἀγ. Φανερόν ὅτι οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια. Διότι ἐκεῖ-
νοι, οἵτινες οὐκ εἰσὶν φωτισμένοι εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἀ-
γίας Τριάδος χείρονα τούτων πάσχουσιν. Ὅμως δι'
ἐκεῖνα, ὅσα ἔπαθεν ὁ Χριστὸς, καὶ διατὶ, καὶ πῶς, ἀ-
φοῦ ἔπαθεν, ἀπέθανεν, ἀκουσον. Πάντες οἱ ἄνθρωποι
ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ, μέχρι τῆς ἐλευσεως τοῦ Χριστοῦ, ἦ-
σαν πεπλανημένοι καὶ οὐ λέγω ἐκείνους μόνον, οἵτι-
νες ἐτίμων τὰ ἀναίσθητα εἰδῶλα τῶν ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ
δι' ὑμᾶς τοὺς Ἑβραίους, οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον, καὶ
οὐκ ἐφυλάξατε αὐτόν. Λοιπὸν ἐχαίρετο ἐκεῖνος ὁ πονη-
ρὸς δαίμων, ὅστις ἐπλάνησε τὸν Ἀδὰμ, καὶ βλέπων
πᾶσαν τὴν κτίσιν δουλεύουσαν εἰς τὰ θελήματα αὐτοῦ,
ὑπερηφανεύετο πολὺ. Τί οὖν ἐγένιν; ὁ Θεὸς, ὅστις
ἐπλάσε τὸν ἄνθρωπον ἐλυπεῖτο. Ὅμως οὐκ ἤθελε τυ-
ραννικῶς νὰ ἀποσπᾷ τὸ πλάσμα αὐτοῦ ἀπὸ τὸν μί-
αρον διάβολον, ἀλλὰ κατὰ δικαίαν ἀπόφασιν ἀπέστει-
λεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν Λόγον αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀγίαν
Παρθένον, καὶ εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐπλάσε τὸν ἑαυ-
τόν του ἄνθρωπον, ἀπὸ τῶν καθαρῶν αἱμάτων τῆς
Ἀγίας Παρθένου καὶ Θεοτόκου. Ἐφόρεσε δὲ αὐτὸς
τὸν ἄνθρωπον ἀναλλοιώτως κατὰ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ,
καὶ Θεὸς ὢν, γεννᾶται καὶ αὐξάνει, τῇ ἀνθρωπότητι,
καὶ ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν νοῦν τῆς Θεότητος, καὶ νικᾷ
καὶ καταισχύνει τοὺς δαίμονας. Θαυμάζουσιν οὖν αὐτοὶ
οἱ πονηροὶ δαίμονες, καὶ μετὰ ταῦτα φέρουσι τὸν ἀνα-
μάρτητον εἰς τὸ Ἱερὸν, καὶ δεικνύουσιν εἰς αὐτὸν πάσας
τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου, καὶ καθὼς πρότερον σοὶ
εἶπόν, παρασκευάζουσιν ἐξ ὑμῶν τῶν Ἑβραίων τὸν θά-
νατον αὐτοῦ, ὃν καὶ ἐπεθύμει. Πωλεῖται διὰ τριάκοντα
ἀργύρια, παραδίδεται, δεσμεύεται, ραπίσματα δέχεται

ὥς ἄνθρωπος, κατακλείεται εἰς φυλακὴν, διὰ τὸν κατὰ-
κριτον Ἀδάμ. Κατέρχεται εἰς τὸν Ἄδην. Παλεύει μετὰ
τοῦ ἄδου καὶ τῆς φθορᾶς, δι' ἐκείνους, οἵτινες ἦσαν εἰς
τὰ σκοτεινὰ, καὶ ἐκάθηντο κεκρατημένοι ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ
θανάτου. Ἀνέστησεν ἑαυτὸν, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κα-
τασταίνει μάρτυρας τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ τοὺς δώδεκα
μαθητάς, εἶτα τοὺς ἐβδομήκοντα, εἶτα τοὺς πεντακο-
σίους. Ἀνέβη μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τοὺς Οὐρα-
νοὺς, καὶ ἀποστέλλει πρὸς ὑμᾶς, οἵτινες ἐσταυρώσατε
αὐτόν, ὡς ἱατρὸς τοῦ κόσμου τούτου, οὐχὶ βοτάνης καὶ
ποτά, καὶ ἄλλα, δι' ὧν οἱ ἱατροὶ θεραπεύουσιν, ἀλλὰ
ὡς Θεὸς, μόνον μετὰ λόγου θεραπεύει. Καὶ παρευθὺς
ὁ ἀσθενής, ἐὰν καὶ τὴν μεγαλειτέραν εἶχεν ἀσθένειαν,
καὶ ὅποιανδὴπατε, ὑγιῆς εὐρίσκετο. Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ Ἀρχισυνάγωγοι καὶ οἱ Γραμματεῖς ἐφθόνησαν
αὐτόν, καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰ αὐτὰ ἐποίησαν, ὅσα προ-
είπομεν, ἐπειδὴ ἐβλεπε τὰ θαύματα ὁ λαὸς, ὅσα ἐποίει,
καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτόν ὑπὲρ ἐκείνους. Ὅμως ἐρωτῶ σε,
ποία παράβασις τοῦ νόμου ἐστὶ νὰ ἀνοίξη τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς τῶν τυφλῶν; καὶ νὰ εἴπῃ τοῦ παραλύτου, ἔγειρε
καὶ ἄρῶν σου τὸν κράββατον, καὶ περιπάτει; καὶ τὰ
τούτοις ὅμοια;

Ἑρβ. Εἰ ἐστὶν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀληθινός, διὰ
ποῖαν αἰτίαν ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν,
ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν,
καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. Μὲ τοῦτο δεικνύει τὸν
ἑαυτόν του, καὶ μὲ τὸ ἴδιον στόμα του, παρόμοιον
τῶν Ἀποστόλων, καὶ οὐχὶ Θεόν. Ἄν καὶ ἐγὼ εἶμι Ἑ-
βραῖος, ἀλλὰ πολλάκις ἀνέγνωσα τὸ εὐαγγέλιόν σας.
Διότι ἔχων χριστιανὸν τινα φίλον, εἶπον αὐτῷ, ὅτι δός
μοι ἐν βιβλίον ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἵνα τὸ ἀναγνώσω, ἵσως
γινώρισω τὴν πίστιν, καὶ ὠφεληθῶ, καὶ γίνω χριστιανός.

Ἄγ. Οὐδεμίαν κατάκρισιν ἔχεις εἰς ταῦτα, ἐὰν ἀναγινώσκῃς τὰς γραφὰς τῶν Χριστιανῶν, διότι τοῦτό ἐστι παραδεκτὸν εἰς ἡμᾶς. Ἐάν τις τῶν ἀπίστων ἀναγνώσῃ καὶ καταλάβῃ τὰ γραφόμενα, ἴσως θέλει ὠφελῆθαι παρ' αὐτοῦ. Ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου λόγου θεωρεῖς ἄνθρωπον τὸν Κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅτι δηλ. εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του: Πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα μου, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἄκουσον, ὦ Ἑβραῖ, ἵνα κατανοήσῃς. Κατὰ μὲν τὴν Θεότητα ὅτι Θεὸς ἦν καὶ Υἱὸς Θεοῦ κατὰ τὴν θείκην φύσιν εἶπε τὸν Θεὸν Πατέρα του· κατὰ δὲ τὸ μέτρον τῆς ἀνθρωπότητος δεικνύει, ὅτι ἐπ' ἀληθείας ἄνθρωπος ἦν τῇ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς χειρὶ ἀποτελεσθεὶς. Περὶ δὲ τῶν μαθητῶν του, ἃν εἶπε τοῦτο, οὐδαμῶς ἐψεύσθη. Λέγει γὰρ ὁ Προφῆτης: Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, καὶ πᾶς πιστὸς ποίημα καὶ κτίσμα τοῦ Θεοῦ ἐστι. Διότι Πατὴρ τῶν δικαίων ἐστὶν ὁ Θεός, τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν ἡ ἁμαρτία, τὴν ὁποίαν ἐργάζονται. Οὐκ ἐστὶ κατὰ φύσιν Θεὸς αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ χάριν. Θεὸς δὲ λέγεται, διότι ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἐδημιούργησεν αὐτούς. Οὗτοι οἱ λόγοι ῥηθῆναι καὶ εἰς ἄλλους. Ἐθεώρει οὖν Παλλάδιον τὸν πεπαιδευμένον (τὸν) Ἀρχιεπίσκοπον, ὃν ἤγαγον ἐξ Ἀλεξανδρείας, ὅστις συνεβίβαζε τοὺς λόγους ἀμφοτέρων.

Ἑβ. Διὰ ταῦτα εἶπεν ὁ Προφῆτης: ἡ δὴλῶσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους. Ποῖα εἶναι τὰ νήπια, περὶ ὧν λαλεῖ;

Ο Ἀγ. Νήπια εἶπεν ὑμᾶς τοὺς Ἑβραίους, οἵτινες ὡς δι' ἄλλου γάλακτος τρέφεσθε καὶ παιδεύεσθε διὰ τοῦ ἀπληρώτου Νόμου· ἵνα, ὅταν παρελθόντος τοῦ χρόνου ἔλθῃ ὁ Θεός, τότε λάβῃτε τὴν τελείαν χάριν, ἃν καὶ πρότερον ἐξεπέσατε.

Ἑβ. Οἱ Προφῆται, ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἄρα γε

διὰ τὸν ἀπλήρωτον, ὡς λέγεις, νόμον δὲν ἐφάνησαν τέλειοι, οἱ ὅποιοι ἐπίστευσαν εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Νόμου καὶ ἤρεσαν εἰς τὸν Θεόν ; Καὶ σὺ διὰ τί λέγεις τὸν Νόμον ἀτελείωτον ; Διότι ὁ μὲν εἷς φαίνεται ὅτι ἐλάλησε στόμα πρὸς στόμα μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς τις φίλος, πρὸς φίλον ἠγαπημένον. Ἐπαίδευσεν δὲ καὶ τὴν Αἴγυπτον δι' ἑπτὰ (1) πληγῶν, ὡς Θεὸς τοῦ Φαραώ. Ἐνθυμήθητε δὲ καὶ τὰ ἄλλα, ἅτινα ἴσως γινώσκεις καὶ σὺ. Ὁ δὲ Ἥλιος πάλιν δὲν κατήγαγε πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ ; Δὲν ἀπέκλεισεν αὐτόν, ὥστε νὰ μὴ θρέξῃ ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ ; Δὲν διέμεινε νῆστις τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ νύκτας ; Δὲν εἶδε τὸν Θεόν, ἀφοῦ ὑπῆγεν εἰς τὸ δ-
 ρος Χωρήβ ; Καὶ μέχρι τοῦδε δὲν διατελεῖ ζῶν ; Ἀλλὰ σὺ πῶς καταδικάζεις τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ, λέγων αὐτὸν νήπιον καὶ ἀτελείωτον καὶ ἄργον ;

Ὁ Ἄγ. Ἀτελείωτον εἶπον τὸν νόμον, καὶ οὐχὶ παντελῶς ἄργον· καὶ διὰ τινων σημείων ἐποίησε καὶ αὐτοὺς τελείους τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Περὶ δὲ Ἥλιου καὶ Μωϋσέως οὐδένα λόγον ἔχεις νὰ εἴπῃς· διότι πάντα ταῦτα ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγὼ μετὰ πολλῆς ἀκριβείας γινώσκω καλῶς αὐτά. Πλὴν ἐν τούτοις τοῖς θαύμασι δὲν φαίνεται ἡ τελείωσις τῆς ἐναρέτου πολιτείας, ἀλλ' ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ πᾶσα ἁμαρτία καταστρέφεται. Διότι ὁ νόμος δὲν ἠδυνήθη νὰ καταλύσῃ τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρείας καὶ νὰ καταστρέψῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ μάλιστα ἡ χάρις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀλήθεια· πλὴν καλῶς γινώσκεις, ὅτι ὁ Μωϋσῆς οὐδόλως ἴσχυσεν, ἵνα κρατήσῃ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, ὥστε νὰ μὴ ἁμαρτάνῃ, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ νὰ ᾔνῃ εὐσεβεῖς καὶ φοβῶνται τὸν

(1) Ἴσως κατὰ παραδρομὴν ἀντὶ δέκα.

Θεόν. Ἄλλ' ὁμως καὶ αὐτὸς φαίνεται ἁμαρτήσας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Διότι, ὅτε ἤλθε μετὰ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν Μερρᾶν, (1) καὶ δὲν ἡδύναντο νὰ πῶσι τὸ ἐκεῖ ὕδωρ, ὅτι ἦτον πικρόν, καὶ ἐκ τούτου ἐγόγγυζεν ὁ λαὸς κατὰ τοῦ Θεοῦ λέγων: Τί κακὸν εἶναι τοῦτο, ὅπερ ἐποίησεν ἡμῖν ὁ θεός, ἐξήγαγεν ἡμᾶς δηλ. ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ οὐδὲ κἂν ὕδωρ εὐρίσκομεν, ἵνα χορτασθῶμεν; ὅτε ἤλθον, λέγομεν, ἐνταῦθα, εὐρίσκεται καὶ ὁ Μωϋσῆς, ὅτι ἐγόγγυσε μετὰ τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἴδῃ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, διότι καὶ αὐτὸς παρώργισε τὸν Θεόν· ὅθεν ἐν αὐτῷ τῷ ὅρει φαίνεται, ὅτι ἀπέθανε καὶ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας δὲν περιεπάτησεν· ἐνῷ αὐτὸς ἐλάλησε πρὸς τὸν Θεὸν στόμα πρὸς στόμα, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἐφάνη ὡς Θεὸς τοῦ Φαραὼ, καὶ δι' ἐπτά (2) πληγῶν ἐμάστιξε τὴν Αἴγυπτον κτλ. Καὶ ὁ Ἥλιος δὲ πάλιν οὐδὲ αὐτὸς ἡδυνήθη ν' ἀντιπολεμήσῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ τὴν καταστρέψῃ καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς βλάβης. Καὶ, ὅτε εἶδεν ὅλον τὸν λαὸν κλίνοντα τὸ γόνυ τῷ Βάαλ, ὠργίσθη, διότι δὲν ἡδυνήθη νὰ τὸν ἐπαναγάγῃ εἰς τὸν ἀληθῆ Θεόν, καὶ κατηράσατο αὐτοῦ, καὶ ἐνεπλήσθη ζήλου, καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἤχθρεύθη. Καὶ πρῶτον μὲν ζητεῖ, ἵνα καταβῇ πῦρ οὐρανόθεν, καὶ κατακαύσῃ τὸν Πεντηκόνταρχον μετὰ τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθόντος πρὸς αὐτὸν καὶ ἐτέρου Πεντηκοντάρχου μετ' ἄλλων πεντήκοντα στρατιωτῶν ἐποίησεν εἰς αὐτοὺς ὡσαύτως, καὶ τοὶ μὴδὲν ἀδικήσαντας. Εἶτα ἔσφαξε τοὺς ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης, ἡγουν τοῦ Βάαλ, τετρακοσίους πεν-

(1) Ἴσως τοῦτο γέγονε ἐν τῷ ὕδατι τῆς ἀντιλογίας καὶ οὐχὶ ἐν Μερρᾶ.

(2) Ἴσως δέκα.

τῇκοντα· ἔπειτα μὲ τόσον ζῆλον ἐκλείσει τὸν οὐρανὸν, ὥστε νὰ μὴ βρέξῃ, ὅπως ἀφανίσῃ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀπὸ τῆς πείνης καὶ ἀνομβρίας· Ζῇ Κύριος ὁ Θεὸς, λέγει, μὴ ἐλθῆτω βροχὴ εἰς τὴν γῆν, εἰμὴ μόνον διὰ στόματός μου. Καὶ ὁ λόγος τοῦ Ἀγίου ἐγένετο ἔργον· διότι διηλθον τρία ἔτη καὶ μῆνες ἕξ, καθ' οὓς οὐκ ἔβρεξεν ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ ἐξηράνθη ἐκ τῆς ἀνομβρίας, καὶ ἐκινδύνευσεν νὰ καταφθαρῇ ὁ κόσμος. Καὶ τούτων πάντων γενομένων πάλιν ὁ Ἡλίας ἡχθρέυετο. Λοιπὸν πῶς λέγεις αὐτοὺς τελείους τοῦ νόμου, οἵτινες ἐποίησαν τόσα πράγματα; οὐδόλως ἦσαν αὐτοὶ τέλειοι. Καὶ ἐπειδὴ αὐτοὶ ἦσαν ἄνθρωποι φιλοὶ, ἀνάγκη ἦτον νὰ εὐρεθῶσιν καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Τέλειος δὲ εἶναι εἷς. Τίς; ἐκεῖνος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅστις δὲν ἐδουλώθη εἰς τὸν ζυγὸν τῆς ἁμαρτίας, καὶ οὐδέποτε ἐποίησεν ἀνομίαν· ὁ ἄπταιστος κατὰ τὰς χεῖρας καὶ καθαρός τῇ καρδίᾳ· οὔτινος ἡ γλῶσσα οὐδέποτε ἐλάλησε δόλον· ἔμεινε δὲ μάλιστα ἡ τελεία αὐτοῦ ἀνθρωπότης ἄσπιλος καὶ ἁγία. Ἦρε δὲ (ἐσήκωσεν) αὐτὸς καὶ ὅλου τοῦ κόσμου τὴν ἁμαρτίαν, καὶ διὰ τῶν παθημάτων του κατέστρεψε τὴν ἀδικίαν, καὶ τὰ πεπλανημένα ἔθνη ἐλύτρωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου, καὶ ὠδήγησεν αὐτὰ πρὸς τὸν Πατέρα καὶ Θεὸν. Καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἣτις ἔκειτο κάτω, ἀνεβίβασεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ συνήγαγε αὐτὴν, ἵνα συνεδριάξῃ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ὅστις τὴν ἐποίησεν. Αὕτη ἐστίν, ὧ Ἐρβᾶν ἡ τελείωσις. Ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ γένους οὐκ ἠδυνήθησαν, ἵνα ποιήσωσι τίποτε, Ἀλλ' ἑῖς Ἅγιος, εἷς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς· Ἀμήν. Εἰ δὲ νομίζεις, ὅτι τὰ θαύματα, περὶ ὧν εἶπας, ὅτι ἐπαίησεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἡλιοῦ, εἶναι ἕν-

δειξίς τῆς τελειώσεως τῆς ἀρετῆς, λοιπὸν καὶ αἱ ἑξα-
κόσαι ἐκεῖναι χιλιάδες τοῦ λαοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν,
αἵτινες διήλθον τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀβρόχοις ποσίν,
οὓς ἐπεσκίαζεν ἡ νεφέλη τοῦ φωτός τὴν ἡμέραν, καὶ ὁ
στύλος τοῦ πυρός τὴν νύκτα, φαίνεται σοι ὅτι εἰς ἀγια-
σμόν ἐτελειώθησαν; ἐὰν καὶ διὰ τοῦτο ἐποίησεν ὁ Θεὸς
αὐτὰ τὰ θαύματα, περὶ ὧν εἶπαμεν. Ἀλλ' οὐκ ἔχεις
αὐτό. Διότι ἐκεῖναι αἱ χιλιάδες πᾶσαι κατεστρώθησαν
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη διὰ τὴν πολλὴν αὐ-
τῶν ἀνομίαν. Ἐντεῦθεν φαίνεται, ὅτι αἱ θαυματουργίαι,
ἃς ἐποίει ὁ Ὑψιστος, προήρχοντο ἐκ τῆς τελειότητος
τῶν ἀγίων, ὁπόταν ἦσαν συντεταγμένοι μετὰ τοῦ Θεοῦ
καὶ ἡρνημένοι τὸν κόσμον. Αὐτὰ εἶπον, οὐχ ἵνα κατη-
γορήσω τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἡλίου, μὴ γένοιτο!
ἀλλ' ἵνα δηλώσω, ὅτι εἰς τινὰ πράγματα φανερά ἐδει-
κνύετο ἡ τελειότης τῆς ἀρετῆς. Μωϋσέα δὲ καὶ Ἡλί-
αν τότε κατέστησεν ὁ Θεὸς τελείους καὶ ἔδωκεν εἰς αὐ-
τοὺς ἐκ τῆς ἰδίας τελειότητος, ἥγουν ἐκ τῆς χάριτός
του, ὅταν ἐσαρκώθη, καὶ μετεμορφώθη εἰς τὸ Θεωρί-
ον ὅρος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐν τῷ μέσῳ
τῶν ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου, Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου,
καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὡς τὸν ἥλιον, τὰ δὲ
ἐνδύματα αὐτοῦ ἐγένιναν λευκά ὡσεὶ τὸ φῶς. Καὶ πα-
ρεστάθησαν ἐν τῷ ὄρει Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας μετὰ τὴν δύ-
ναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παρὰ τῷ Χριστῷ καὶ ἡ-
στραπτον καὶ αὐτοί. Τότε καὶ ὁ Πατὴρ ἐκ τοῦ Οὐρα-
νοῦ ἐμαρτύρησε λέγων. Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγα-
πητός, αὐτοῦ ἀκούετε, εἴτι εἶπη ὑμῖν.

Ἐρβ. Τὸν Ἡλίαν ζῶντα ἔτι ὄντα ἐὰν παρέστησεν,
ἴσως ἔχεις λόγον τινά, ἀλλὰ τὸν Μωϋσῆν ὄντα τε-
θνηκότα, πῶς παρέστησεν αὐτόν; Ἔστι ποτὲ δυνατόν ἄν-
θρωπος, ἀφ' οὗ ἀποθάνῃ, νὰ φαίνεται πάλιν ἐν τῷ κόσμῳ;

Ἄγ. Τὸ κυριώτερον τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἡ ψυχὴ. Τὸ δὲ σῶμά ἐστιν μὴδέν, διότι τὸ σῶμά ἐστιν ὡς ἐν ἔνδυμα τῆς ψυχῆς· καὶ ὅταν ὁ Θεὸς διατάξῃ, ἀποστέλλει τοὺς Ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐκδύουσι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ φθαρτὸν ἔνδυμα, ἤγουν ἀπὸ τοῦ σῶμα, ὅταν μέλλῃ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν θεόν, ἐκεῖ ὅπου πρὸ τῆς κρίσεως τοιοῦτον σαρκικὸν ἔνδυμα οὐδεὶς φορεῖ, ἀλλ' αἱ ψυχαὶ μόναι εἰσὶ καὶ τὸ πνεῦμα. Καὶ λοιπὸν ὡς πνεῦμα φέρουσιν αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ ἐν ᾧ τόπῳ ὁρίσει ὁ Θεὸς, ἐκεῖ βάλλουσιν αὐτὴν καὶ κατεικεῖ, ἐπειδὴ φέρει τὸ ἔνδυμα τῶν Ἀγγέλων. Τοιαύτη ἦτον καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Προφήτου Μωϋσέως, καὶ, ὅτε ἐγένετο χρεῖα, Θεία δυνάμει ἐνεφανίσθη μετὰ τοῦ σώματος διὰ τοῦ ὑψηλοῦ βραχίονος τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ὄρει Θαβὼρ, ἵνα ἴδῃ τὴν Μεταμόρφωσιν αὐτοῦ καὶ πάλιν ἀπεκατέστησεν αὐτόν, ὡς ἦτο, καὶ ἔβαλεν αὐτόν εἰς τὸν τόπον του.

Ἐρβ. Διὰ ποίαν αἰτίαν ἀπολλύομεν τὸν καιρόν μας εἰς τὰς συζητήσεις; ἐγὼ νὰ καταπαύσω τὸν λόγον. Καὶ εἰ βούλει, ὦ Ἀρχιεπίσκοπε, νὰ πιστεύσω τῷ Ἰησοῦ, δεῖξέ μοι μὲ τὰ ἔργον, ἵνα ἴδω αὐτὸν ζῶντα καὶ συνομιλήσω καὶ παρευθὺς νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἐνίκηθην καὶ νὰ γίνω Χριστιανός.

Ὅτε ὁ Ἐρβᾶν ἐπρόφερε τοὺς λόγους τούτους, ἐκραύγασε τὸ πλῆθος τῶν Ἑβραίων καὶ εἶπε. Διδάσκαλε, μὴ πλανεθῇς καὶ γίνῃς χριστιανός, ἀλλ' ἀνδρίζου, καὶ δυναμοῦ. Οἶδας, ὅτι οὐκ ἔστιν οὐδεὶς Θεὸς ἀληθέςτερος ἀπὸ τὸν Θεὸν τῶν πατέρων μας. Ὁ δὲ Ἐρβᾶν ἀπεκρίθη, φλυαρεῖτε, καὶ οὐκ οἶδατε τί λέγετε. Ἐὰν ὁ Ἐπίσκοπος πληροφορήσῃ ἐμέ, ὅτι οὗτός ἐστιν, ὃν ὁ νόμος καὶ οἱ Προφῆται προανήγγειλον, κατ' ἀλήθειαν εἰμὶ ἀλλότριος τοῦ Θεοῦ τῶν Πατέρων μας, ἐὰν μὴ πιστεύσω εἰς αὐτόν, ἀνευ δισταγμοῦ καὶ ἀμφιβολίας.

Βλέπων δὲ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τὴν γνώμην τοῦ Ἑρβᾶν, ὅτι ἀληθῶς ἐκ καρδίας λαλεῖ, καὶ οὐχὶ καθ' ὑπόκρισιν, ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν. Καὶ μὲ τίνα τρόπον; Ἑρβ. Παραχάλεσον τὸν Δεσπότην σου, εἰ ἔστιν ἐν τῷ Οὐρανῷ, ὥς σὺ λέγεις, ἵνα καταβῇ πρὸς ἐμέ, καὶ ἴδω αὐτόν, καὶ λαλήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ ζῇ Κύριος ὁ Θεός, ὃν σὺ λέγεις, ὅτι ἔστιν ὁ Χριστός, παρευθὺς θέλω βαπτισθῶ, καὶ πιστεύσω εἰς αὐτόν.

Ὅταν οὖν ὁ Ἑρβᾶν ἐτελείωσε τοὺς λόγους τούτους, ἐφώνησε τὸ πλῆθος τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, καὶ εἶπον. Ναί, κύριε, ποίησον αὐτὸ νῦν, ἵνα ἴδωμεν τὸν Χριστόν. Ἐὰν οἱ λόγοι σου εἰσιν ἀληθεῖς, βεβαίωσον τοῖς ἔργοις, καὶ δεῖξον ἡμῖν τὸν Χριστόν σου, καὶ μετὰ φόβου καὶ τρόμου πιστεύσωμεν εἰς αὐτόν, καὶ ἵνα μὴ ἔχωμεν οὐδεμίαν ἀπόκρισιν δοῦναι εἰς τὸ ἐξῆς.

Ὅταν οὖν οἱ λόγοι οὗτοι ἐλαλοῦντο, ἔλεγον οἱ Ἑβραῖοι κρυφίως ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον. Ἄς δείξῃ ἡμῖν αὐτόν ἀληθῶς, καὶ ὅταν ἴδωμεν αὐτόν, διατί νὰ μὴ πιστεύσωμεν; καὶ ἄλλος πάλιν. Ναί, ἔστι δυνατόν νὰ δείξῃ αὐτὸς ἡμῖν ἕνα, ὁ ὁποῖός ἐστι τοσοῦτους χρόνους τεθνηκώς; καὶ ποῦ φανήσεται; ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι καὶ τὰ ὁστᾶ αὐτοῦ ἐφθάρησαν ἀπὸ τότε μέχρι τοῦ νῦν ἐντὸς τοῦ τάφου.

Ὁ δὲ Ἅγιος ἰδὼν, ὅτι, ἐὰν μὴ ποιήσῃ τὸ θέλημα αὐτῶν, καὶ, ἐὰν σιωπήσῃ, θέλει νικηθῇ, ὥς μὴ δυνάμενος ποιῆσαι τοῦτο, ἀπεκρίθη, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Γνωρίσατε καλῶς ὅτι δεικνύω ὑμῖν τὸν Χριστόν, καὶ, ἂν μὴ πιστεύσητε εἰς αὐτόν, ἐξολοθρευθήσεσθε μαχαίρα, καθὼς λέγει ὁ Προφήτης Ἡσαΐας. Εἰ δὲ πάλιν, οὐ μὴ φανερώσω αὐτόν, πορεύθητε κατὰ τὰ θελήματα ὑμῶν.

Ἦρπεν οὖν ἡ ἀπόφασις αὕτη τῷ Ἑρβᾶν, καὶ πᾶσι τοῖς Ἑβραίοις τοῖς οὖσι μετ' αὐτοῦ. Ἐλεγον δὲ οἱ Ἑ-

βραῖτοι ἀναμεταξύ των, ὅτι οὐ δυνήσεται δεῖξαι ἡμῖν αὐτὸν παντελῶς, διότι ἐθανατώθη ἀπὸ τοῦς Πατέρας ἡμῶν, καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐσφάλισαν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον, καὶ μετὰ ταῦτα ἔκλεψαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ ἐν Ἀγίοις Πατὴρ ἡμῶν Γρηγόριος πιστεύων ἀληθῶς εἰς ὅσα εἶπεν ὁ Κύριος, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σιναπίδος, καὶ τὰ ἐξῆς, ἀνέστη ἐκ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐκάθητο μόνος, καὶ παρήγγειλε τῷ Βασιλεῖ, νὰ κάθηται εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἵνα μὴ σκορπίσῃ ὁ λαός. Ἐπορεύθη δὲ ὁ μακάριος ὀλίγον μακρὰν τῆς Συνάδου, καὶ τρεῖς τὰ γόνατα θέσας ἐπὶ τῆς γῆς, ἐστάθη εἰς προσευχήν. Ἐπειτα ἀνέστη καὶ ὕψωσε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οἱ πάντες ἔβλεπον, οὗτος δὲ ἐπρόφερεν ἐκ βάθους καρδίας καὶ μετὰ δακρύων. Ὁ φοβερός Λόγος τοῦ φοβεροῦ καὶ μεγάλου, καὶ ἀοράτου Πατρὸς, Σὺ, ὅστις, πρὶν γεννηθῶσιν οἱ αἰῶνες, ἄνευ πάθους καὶ ρεύσεως ἐγεννήθης ἐξ αὐτοῦ καὶ γέγονας ἀπὸ μόνον τοῦ ἀγεννήτου φωτός, μόνος μονογενὴς ἀπῆστραψας. Σὺ, ὅστις μετ' αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς ἐστερέωσας τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Σὺ, ὅστις μετὰ τοῦ Πνεύματός σου τοῦ Ἀγίου ἐκλινας τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ κατέβης ὡσεὶ βροχὴ ἐπὶ τὸν πόκον, ἐπὶ τὴν Ἀγίαν Παρθένον Μαρίαν. Σὺ, ὅστις ἐξέλεξας τοὺς ἰδίους μαθητάς ἐξ ἰδίας γῆς, τῆς γῆς τῶν Ἑβραίων. Σὺ, ὅστις μεταμορφώθης ἔμπροσθεν τῶν Κορυφαίων ἐν τῷ ὄρει Θαβώρ. Σὺ, ὅστις ἐποίησας φρικτὰ σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ μέσῳ τῶν παρανόμων Ἰουδαίων, Ἰησοῦ Χριστέ, παρακαλῶ σέ, ὅστις εἰς πανταχοῦ παρῶν, καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ἐλέησον τὰ ἐσκοτισμένα ταῦτα πλήρη, καὶ φώτισον αὐτὰ μετὰ τὴν δύναμίν σου, καὶ ἁγιάρισον τοὺς ἐξοφωμένους αὐτῶν ὀφθαλμούς, οὓς ἐτύφλωσεν ὁ διάβολος, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν.

σου. Φανέρωσον τὸν ἑαυτὸν σου εἰς αὐτούς, ἵνα σὲ ἴ-
δωσι φανερώς, καὶ πιστεύσωσιν εἰς σὲ τὸν ἀληθινὸν
Θεὸν, καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν ἀληθινὸν Πατέρα, ὃς σὲ ἀ-
πέστειλε, καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀμήν. Καί, ὅ-
ταν οὐ μόνον ὁ πιστὸς λαὸς εἶπε τὸ ἀμήν, ἀλλὰ καὶ ὁ
Βασιλεὺς σὺν τοῖς Μεγιστᾶσι, πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἡ-
τένιζον πρὸς αὐτόν. Καὶ ἐγένετο σεισμὸς μέγας καὶ
βρονταὶ φοβεραὶ κατὰ θείαν νεῦσιν, τόσον ὥστε πάντες
ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἤσαν ἀτενίζοντες κατ'
ἀνατολὰς μὲ μεγάλην προσοχήν. Καὶ παρευθὺς ἠνοι-
χθησαν αἱ πύλαι τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ νεφέλη φωτεινὴ ἐ-
ξηπλώθη μέχρις αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ ἔβλεπον σὺν πολλῶν
τῷ φόβῳ, καὶ ἰδοὺ ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐξῆλθε τῶν θυρῶν
οὐρανοῦ τῆς ἐξόδου ἐκείνης, καὶ περιπάτει ἐπάνω τῆς
νεφέλης κατάντικρυ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Ἦτο
δὲ πᾶν ὡραῖος· Ἦλθεν οὖν καὶ ἔστη εἰς τὸ ἄκρον τῆς
νεφέλης πλησίον τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, καὶ
ἤνωθεν τοῦ συνεδρίου ὡσεὶ πῆχεις διακοσίας τόσον ὥ-
στε ἐβλέπετο ὑπὸ πάντων, καὶ ὡραιοτάτῃ ἐρυθρὰ νε-
φέλῃ περιέβαλεν αὐτόν, καὶ ἐξήρχοντο ἀπ' αὐτοῦ βολί-
δες Θεότητος, κατεῖχεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέγγος ἀσρα-
πῆς, καὶ διάδημα ἀπαράμιλλον κατὰ τὸ κάλλος, καὶ
τὰς ἀκτῖνας εἰς ἀκάνθινον στέφανον. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἀ-
ριστερᾷ χειρὶ ἐκράτει τόμον, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ εἶχεν ἑαυ-
τόν. Ὅταν οὖν ἔστη ὁ Κύριος ἀπέναντι αὐτῶν, τρόμος
ἀπερίγραφτος μετὰ σιγῆς καὶ χαρᾶς μεγάλης ἐπέπε-
σεν εἰς τὸν Βασιλέα, εἰς τοὺς ἄρχοντας, καὶ εἰς πᾶν τὸ
πλῆθος τῶν χριστιανῶν τόσον ὥστε ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ
ἐκεῖνο θέαμα οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ. Ἀλλ' ἔβλε-
πον προσεκτικῶς πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἐκ τῆς μεγάλης
χαρᾶς ἐθαύμαζον ὑπερβαλλόντως, καὶ ἐτυπτον τὰ στήθη
αὐτῶν, καὶ ἔβλεπον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ ἐζήτουν νὰ φύ-

γωσι. Τότε ὁ Ἀγιώτατος Ἐπίσκοπος εἶπε μεγάλη τῇ φωνῇ πρὸς τὸν Ἑρβᾶν. Τοῦτο τὸ φοβερὸν μυστήριόν ἐστι, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγίνε μεγάλη ἔρсуна καὶ συζήτησις, καὶ πληροφoρήθητε ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, ὅτι εἷς Ἅγιος, εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς. Ἀμήν. Αὐτὸς δὲ μόνον ἔβαλε κάτω τὴν κεφαλὴν καὶ ἐσιώπα. Ἦλθε λοιπὸν φωνὴ παρὰ Κυρίου πρὸς τοὺς Ἑβραίους καὶ εἶπε: Διὰ τὴν μεγάλην παράκλησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου μου φαίνομαι ἔμπροσθεν ὑμῶν, Ἐγὼ, ὅς τις ἐς αὐρώθην ὑπὸ τῶν πατέρων σας. Λοιπὸν ἀφοῦ ἐγείνεν αὕτη ἡ φωνὴ πάντες ἐφοβήθησαν καὶ ἔπεσον πρηνεῖς ἐπὶ τῆς γῆς, καθὼς ἔπαθε τοῦτό ποτε ὁ Μακάριος Παῦλος, ὅτε ἐφάνη πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος, οὕτως ἔπαθον καὶ αὐτοί. Εἶχον μὲν ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλ' οὐδένα ἔβλεπον. Τούτων πάντων γενομένων ἐπὶ πρόσωπον Κυρίου ὑψώθη ἡ κάτωθεν φωτεινὴ νεφέλη καὶ ἐσκίασεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ προσώπου αὐτῶν. Καὶ οὕτω τοῦ Κυρίου ἐντὸς περιπατοῦντος κατὰ μικρὸν περιετυλίσσετο ὁπισθεν αὐτοῦ ἡ νεφέλη, ἕως οὗ ἀπῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ὁ δὲ Βασιλεὺς καὶ τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν ἔλαβον θάρρος πολὺ, καὶ μὲ ἰσχυρὰν φωνὴν ἔκραζον ὁπισθεν αὐτοῦ τὸ «Κύριε ἐλέησον». Καὶ ὁ τίμιος Ἀρχιεπίσκοπος ἔκειτο πρηνὴς δεόμενος τοῦ Θεοῦ. Τούτων οὕτω γενομένων, συνηθροίσθησαν πάντες εἰς τὴν σύνοδον εὐλαβούμενοι πάνυ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ὅτε βασιλεὺς καὶ ἡ Σύγκλητος πᾶσα, καὶ μεγάλως ἐτίμων καὶ ἐθαύμαζον αὐτὸν. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι, ὡς προείπομεν, ἔμειναν τυφλοὶ, καὶ ἡρώτα ὁ εἷς τὸν ἄλλον λέγοντες. Βλέπεις κἂν σὺ ἀδελφέ; Ἐκεῖνος δὲ ἀποκρινόμενος ἔλεγεν, οὐ βλέπω παντελῶς. Τότε εἶπον πρὸς τὸν Ἑρβᾶν. Ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς Διδά-

σκαλε· τί ποιήσωμεν νῦν; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς· Ἄρα γε ἡμεῖς μόνον ἐτυφλώθημεν, οἵτινες εἶδομεν τὸν Θεόν τῶν χριστιανῶν ἢ καὶ ἐκεῖνοι ἔπαθον τὰ αὐτά; Καὶ τινες τῶν παρεστώτων χριστιανῶν ἀκούσαντες αὐτὸν ἀπεκρίθησαν, μεγάλη τῇ φωνῇ, καὶ εἶπον, Μὴ γένοιτο! Ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ ἰδόντες τὴν ἀνεκδιήγητον αὐτοῦ χάριν νὰ τυφλωθῶμεν· ἀλλ', ὥς ἐβλέπομεν τὸ πρῶτον, περισσότερον βλέπομεν νῦν. Μόνον δὲ ὑμεῖς ἐτυφλώθητε διὰ τὴν ἀπιστίαν σας· ἦσαν γὰρ πάντες τυφλοὶ καὶ οὐκ ἔβλεπον παντελῶς. Χειραγωγήσαντες οὖν τὸν Ἑρβᾶν ἔφερον πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον αὐτόν, ὅστις εἶπε. Πᾶς ἄνθρωπος, ὅταν ἴδῃ τὸν Θεόν τοῦ λαμβάνει χάριν παρ' αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ ἰδόντες τὸν Θεόν σου ἐπάθομεν κακόν. Καί, ἂν οὕτως ἔχῃ, ὅτι δίδει τοιαύτας εὐεργεσίας πρὸς ἐκείνους, οἵτινες πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, ἄρα οὐκ ἔχει τὴν ἀγαθότητα τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ. Λέγει δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἅγιος : Θεὸς ἐκδικήσεων Κύριος, Θεὸς ἐκδικήσεων ἐπαβήρυσάσατο. Κατὰ γὰρ τὰς βλασφημίας σου, οὕτως ἐγένετο εἰς ὑμᾶς.

Ἑρβ. Καί, ἂν δίδῃ κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ποία λοιπὸν ἡ ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομία αὐτοῦ;

Ὁ Ἅγ. Ὁ ἱατρός, ὅταν ἱατρεύῃ τινά, καὶ τύχῃ κανὲν μέλος σεσηπὸς, κόπτει αὐτό, καὶ οὐχ εὐρίσκειται πταισθῆς ποτέ. Ὑμεῖς δὲ ἀναξίους ὀμμασιν ἰδόντες τὸν Κύριον, διὰ τοῦτο ἐτυφλώθητε.

Ἑρβ. Ἐκ πάντων, ὅσα ἠκούσαμεν καὶ εἶδομεν εἰς σέ, ἐν καὶ μόνον σοὶ λείπει· δηλ. νὰ ἀνοίξῃς τὰ ὄμματα ἡμῶν καὶ νὰ γείνωμεν Χριστιανοί. Ἐὰν δὲ μὴ ποιήσης τοῦτο εἰς ἡμᾶς, θέλεις δώσει λόγον εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως περὶ ἡμῶν.

Ὁ Ἅγ. Ἐὰν θέλητε, ἵνα βαπτίσω ὑμᾶς, θέλετε ἀναβλέψαι θεβαίως.

Ἐρβ. Ἐὰν δὲ βαπτισθέντων ἡμῶν, δὲν ἀνοιχθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν, τότε τί μέλλει γενέσθαι;

Ὁ Ἀγ. Ἀς βαπτίσω ἓνα ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐὰν δὲν ἀναβλέψῃ, μὴ στέργετε οἱ ἄλλοι τοῦτο. Οὗτος ὁ λόγος ἤρρεσεν εἰς τὸν Ἐρβᾶν καὶ εἰς πάντας. Ὅθεν ἐβαπτίσθη εἷς, καὶ παρευθὺς ἠνοιχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν· Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἀληθινὸς Θεός, καὶ πιστεύω εἰς Αὐτόν. Τοῦτο ἀφοῦ ἤκουσαν οἱ ὑπόλοιποι, μετὰ πολλῆς προθυμίας ἤλθον καὶ ἐβαπτίσθησαν τὸ ἅγιον Βάπτισμα, καὶ ἔλαβον τὴν σφραγίδα τοῦ Χριστοῦ καὶ συνηριθμήθησαν μετὰ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ πολλὴ ζημία τῷ Διαβόλῳ. Ἐβαπτίσθη οὖν ὁ Ἐρβᾶν, καὶ ὅσοι ἦσαν μετ' αὐτοῦ, καὶ παρευθὺς ἠνοιχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. Ὁ δὲ Ἐρβᾶν ἐθαύμαζε διὰ τὴν φανέρωσιν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔλεγεν. Εἰς τοὺς Οὐρανοὺς ἐστὶν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὃν οἱ ἄφρονες ἡμῶν πατέρες ἐσταύρωσαν καὶ ἀπέκτειναν. Καὶ ἡμεῖς οἱ μωροὶ ἐλέγομεν, ὅτι ἐστὶ μετ' ἐκείνων, οἵτινες κοιμῶνται εἰς τοὺς τάφους. Τύπτων δὲ τὸ ἑαυτοῦ στήθος ἔλεγε μετὰ δακρύων· Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἐν ἀληθείᾳ συγχώρησόν μοι ὅσα σοὶ ἡμαρτον, ὅτε ἡμην ἐν τῇ ἀσεβείᾳ. Ἠγάπα δὲ καὶ τὸν μακάριον Γρηγέντιον καὶ ἐτίμα αὐτόν σφόδρα, θεωρῶν αὐτόν ὡς ἄγγελον Θεοῦ, καὶ οὐκ ἤθελε νὰ ἀποχωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Βασιλεὺς, ἀφοῦ εἶδε τὸν Ἐρβᾶν τόσον φρονιμώτατον γενόμενον, ἐγένετο ἀνάδοχος αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὸν Λέοντα, καὶ κατέστησεν αὐτόν ἓνα τῆς Συγκλήτου Ὑπεκκλησίῳνα, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι Πατρίκιον. Αὐτὰ

λοιπὸν συνέβησαν εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐβαπτίσθησαν μετὰ τοῦ Ἑρβάν ὄντες χιλιάδες πέντε. Καὶ ἐπεδαψίλευσεν εἰς αὐτοὺς μεγάλας περιποιήσεις. Καὶ μετὰ χαρᾶς μεγάλης ὑπέστρεψαν εἰς τὰς οἰκίας των κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Βαπτίζεται οὖν καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ τῶν Ἑβραίων, ὅσοι ἦσαν εἰς τὰ φρούρια καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τόπους τοῦ βασιλείου. Καὶ παρευθὺς πάλιν ὁ Ἀγιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μὲ διάταγμα βασιλικὸν διεσκόρπισε τὰς κατοικίας αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διέταξε νὰ μιχθῶσι μὲ τὰς κατοικίας τῶν Χριστιανῶν. Παρήγγειλε δὲ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῷ βασιλεῖ νὰ διατάξῃ ὥστε νὰ τεθῇ νόμος, ἵνα μὴ τολμήσῃ τις παντελῶς ἀπὸ τῶν νεοφωτιστῶν Ἑβραίων, ὅπως λάβῃ γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ ἀπὸ τοὺς νεοφωτιστούς, λέγω, πάλιν Ἑβραίους καὶ ὁμοφύλους· ἀλλὰ νὰ λαμβάνῃ γαμβρὸν εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐξ ἐθνῶν Χριστιανῶν. Ὅμοιως καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς των. Ὅστις δὲ παραβῇ τὸν νόμον νὰ ἀποκεφαλίζεται. Καὶ, ἀφοῦ ἐγράφη ὁ νόμος, ἐμίχθη οὕτως πᾶσα ἡ γενεὰ τῶν Ἑβραίων τῇ γενεᾷ τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἀπὸ χρόνον εἰς χρόνον ἡλαττοῦτο. Ἐφωτίσθη οὖν πᾶσα ἡ βασιλεία τῶν Ὀμηριτῶν καὶ ἐγένοντο Χριστιανοὶ ζῶντες ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ. Καὶ χαρὰ μεγάλη ἦν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, καὶ πάντες μετὰ πόθου ἐώρταζον, καὶ παντοῦ ἦτον εἰρήνῃ μεγάλη. Ὁ δὲ Βασιλεὺς περιεπάτει ἀμερίμνως μετὰ τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ ἐπιμελῶς ἐποίει τὰς δοξολογίας καὶ τὰς παννυχίους στάσεις τῷ φιλανθρώπῳ δεσπότῃ, ὡς προείπομεν, καὶ ἐπορεύετο μετὰ πόθου καὶ ζήλου Θεοῦ, καὶ ἐποίει πλείστας ἐλεημοσύνας τοῖς ἀδυνάτοις, καὶ χήραις, καὶ ὀρφαναῖς, καὶ πᾶσαν δικαιοσύνην εἰργάζετο, καὶ τὴν ἀδικίαν κατέλυε, καὶ πᾶσαν πονη-

ρὰν κρίσιν διέλυε, καὶ ἐζήτει ἀπὸ τοὺς Μεγιστάνους
 αὐτοῦ δεδικαιολογημένας ἀποφάσεις, ἵνα μὴ ἀδικήσωσι
 μηδένα· ἀλλ' οὔτε τὸ δίκαιον νὰ ἀφαιρῶσιν ἀπὸ τοῦ ἔχον-
 τος αὐτὸ, οὔδὲ νὰ καταδικάζωσι τὸν ἄθῳον. Ὅσοι δὲ
 καταπατοῦσι τὰ διατεταγμένα παρὰ τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ
 καὶ τοῦ Βασιλέως νὰ παιδεύωνται ἐν πυρὶ καὶ μαχαί-
 ρᾳ, καὶ νὰ ρίπτωνται εἰς τὴν θάλασσαν ἄνευ οἰκτιρ-
 μοῦ· διότι κατεπάτησαν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ· καὶ οὔτε
 εἰς ἄρχοντα νὰ χαρίζωνται, οὔδὲ πτωχὸν νὰ λυπῶνται.
 Τὰ δὲ βουλευματα τοῦ ἔθνους, ὅσα εἰσὶ περὶ εἰρήνης ἢ
 πολέμου, ἢ ἄλλης ὁποιασδήποτε ὑποθέσεως πρῶτον νὰ
 συζητῶνται διὰ τοῦ ἁγίου Γρηγεντίου, καὶ, ὅ,τι ἂν λέγῃ
 αὐτός, οὕτω νὰ γίγνηται. Οὐδέποτε δὲ ἡπατᾶτο· ὥστε
 ὁ βασιλεὺς ἐτήρει τοὺς λόγους του ὡς διαταγὰς Θεοῦ
 καὶ ἐποίει αὐτάς. Ἐβασίλευσε δὲ τριάκοντα ἔτη, ἔπειτα
 ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, τοῦ ὁποίου τὴν μετὰστασιν ἀπὸ
 τοῦ κόσμου τούτου προεῖπεν ὁ μακάριος Γρηγέντιος
 καὶ ἐτάφη εἰς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν Κεφρῶν τῶν Ὀ-
 μηριτῶν. Ἐλαβε δὲ τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας Ἐρ-
 δικος ὁ υἱὸς του, καὶ ἦν κατὰ πάντα ὅμοιος τοῦ Πα-
 τρός του ἀκολουθῶν καὶ αὐτὸς τὸν μακάριον Γρηγέν-
 τιον. Ὁ δὲ ἐν Ἀγίοις Γρηγέντιος Ἀρχιεπίσκοπος ἐ-
 ποίμανεν ἐπιμελῶς καὶ θεαρέστως τὸ ποίμνιον τοῦ Χρι-
 στοῦ, καὶ ὠκοδόμησεν εἰς τὸ θεμέλιον τῶν Ἀποστό-
 λων, καὶ ἐποίησε πολλὰ θαύματα καὶ σημεῖα εἰς δό-
 ξαν Θεοῦ, ὅταν ἦν ἐν τῇ ζωῇ, καὶ ἀφοῦ ἐκοιμήθη. Λοι-
 πὸν ἀφοῦ παρῆλθεν ὀλίγος καιρὸς μετὰ τὸν θάνατον
 τοῦ βασιλέως, ἀφῆκε καὶ οὗτος τὴν πρόσκαιρον ταύτην
 ζωὴν, καὶ ἐκληρονόμησε τὴν ἀτελεύτητον βασιλείαν ἐν
 μηνὶ Δεκεμβρίῳ κθ'. Ἐτάφη δὲ εἰς τὸ κοιμητήριον τῆς
 μεγάλης Ἐκκλησίας. Συνήχθησαν δὲ εἰς τὴν κηδεῖαν
 αὐτοῦ ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι καὶ μονάζοντες.

Ἐθρήνησαν οὖν ἐπὶ πλείστον τὴν στέρησιν τοῦ καλοῦ πατρὸς καὶ Ποιμένος. Πατὴρ γὰρ γέγονεν εἰς πάντας ἀγαθός, καὶ ἐκάστῳ παρεῖχε τὰ πρὸς σωτηρίαν συντείνοντα γενόμενος μεσίτης συμπαθέστατος μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὃς πρέπει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος [ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΓΡΗΓΕΝΤΙΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ.

Οὗτος ἦτον ἐκ τῆς Μεγαλοπόλεως τῶν Μεδιολανῶν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὠνομάζοντο Ἀγάπιος καὶ Θεοδοτὴ ἀμφοτέροι εὐσεβεῖς. Ἐφαίνεται δὲ ἀπὸ σημείων καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ἅπερ εἶχεν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, ὅτι ἐμελλε νὰ γίνῃ γνήσιος δοῦλος Χριστοῦ. Ὃθεν γενόμενος εἰς ἡλικίαν νόμιμον ἐχειροτονήθη Διάκονος θείῳ νεύματι καὶ βουλήσει, καὶ τότε ἐπεδόθη εἰς περισσοτέραν νηστείαν, σκληραγωγίαν, ἀσκήσιν καὶ ἄλλας ἀρετάς ὁ θαυμάσιος· καὶ δεξάμενος τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος ἐτέλει μεγάλα σημεία καὶ τέρατα. Περί τούτου δὲ γερῶν τις σημειοφόρος ἐρημίτης, ὃν ἔκει εἰς Μεδιόλانا ἔτυχε, προεφήτευσεν ὅσα τελέσειν ἐμελλεν ὕστερον· ἅ καὶ Πέτρος ὁ ἀπόστολος αὐτῷ εἰς ὀπτασίαν ἐφανέρωσεν, ὅτι δηλαδὴ θέλει γίνεαι Μητροπολίτης Αἰθιοπίας, ἵνα μυριάδας Ἑβραίων εἰς τὴν εὐσέβειαν ἐπιστρέψῃ· ὥς καὶ ἐγένετο. Διότι κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐβασίλευεν Ἰουστίνος εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ὁ Χριστιανικώτατος Ἐλεσβαᾶν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, τῆς ὁποίας ὁ Ἀρχιερεὺς ἐτέλευτησεν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἔγραψεν εἰς τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Προτέριον νὰ στείλῃ εἰς αὐτὸν Ἀρχιερέα

τινά ἐνάρετον καὶ σοφώτατον, ἵνα ποιμαίνῃ τὴν ἐπαρχίαν χηρεύσασαν· κατὰ θείαν δὲ πρόνοιαν εὐρέθη ἐκεῖ ὁ θαυμάσιος Γρηγόριος, τὸν ὁποῖον χειροτονήσας ὁ Πατριάρχης πεφωτισμένος ἐκ θεοῦ Πνεύματος, εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἀπέστειλεν ἐν τιμῇ, ὡς ἔπρεπεν· ὃν ὑπεδέχθη ἄσμενως ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύγκλητος ἅπασα, καὶ ἐτίμησαν, ὡς Σημειοφόρον καὶ Ἰσαπόστολον, ἰδόντες αὐτὸν αἰδεσιμώτατον καὶ πανευλαβέστατον· εὐχαριστοῦντες τὸν Κύριον, ὃς ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς τοιοῦτον ποιμένα ἀξιοθαύμαστον· καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς πᾶσαν ἐξουσίαν εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν. Ὅθεν διατρίψας ἐκεῖ χρόνον πολὺν ὑπῆγεν εἰς τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν, καὶ χειροτονήσας Διακόνους καὶ πρεσβυτέρους, πολλὰς νεοδμήτους ἐκκλησίας καθιέρωσε, καὶ πολλοὺς τῶν Ἰουδαίων εἰς τὴν εὐσέβειαν ἐπέστρεψε διὰ τῶν πολλῶν θαυμασίων, ἅπερ ἐποίησε, καὶ διὰ τῆς σοφίας τῶν λόγων του· διότι ἦτο περὶ τὰς γραφὰς δεινότατος καὶ λόγιος, καὶ ἐνίκα τοὺς Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων· καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἠδύνατο νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τοὺς συλλογισμοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑψηλὰ νοήματα. Εἷς δὲ μόνον ἐκ τῶν ἄλλων Ἑβραίων εὐμαθέστερος καὶ πολυμήχανος Ἑρβᾶν τοῦνομα ἐφιλονεῖκει καθ' ἐκάστην μετὰ τοῦ Ὁσίου, καὶ παρηνώχλει αὐτὸν καθ' ὑπερβολὴν διὰ τῶν ψευδῶν συλλογισμῶν ὁ μάταιος· ἀλλ' ὁ θεόπνευστος Γρηγόριος, ὡς ἰσὺν ἀράχνης, πάντα αὐτοῦ τὰ μηχανήματα καὶ σοφίσματα διέλυεν· ὥστε βλέπων ὁ Ἑβραῖος μετὰ πολλὰς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας συζητήσεις καὶ συνδιαλέξεις ἑκατέρου διαφόρους ἐκ τῶν Βίβλων τῶν Προφητῶν ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις ποιήσαντος ὅτι ὑπερίσχυεν ὁ Γρηγόριος, ὡς σοφώτερος, καὶ ὡς λέγων τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν εἰς τὸν Ἅγιον ταῦτα· Διὰ τί δαπανῶμεν τὸν καιρὸν ἡμῶν ἀκαίρως καὶ ἀνωφελῶς εἰς τόσας συν-

διαλέξεις ; παυσώμεθα φιλονεικοῦντες καὶ ἔλθωμεν ἐπὶ τὰ ἔργα· Δεῖξόν μοι αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ζῶντα, ἵνα ἶδω τοῦτον αἰσθητῶς καὶ λαλήσω μετ' αὐτοῦ καὶ τότε νὰ γίνω Χριστιανὸς ἀψευδέστατα· τοῦθ' ὅπερ ἀκούσαντες οἱ κάκιστοι Ἰουδαῖοι ἐσχανδαλίσθησαν καὶ ἀνέκραξαν ὅλον τὸ πλῆθος πρὸς τὸν Ἑρβᾶν λέγοντες· Διδάσκαλε, παρακαλοῦμέν σε μὴ πλανεθῆς καὶ γίνῃς Χριστιανὸς ἀλλὰ μάλλον ἀνδρίζου καὶ ἔσχυε, ἐδραῖος καὶ στερεὸς ἰστάμενος εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν· διότι καλῶς γινώσκεις θέβαια, ὅτι δὲν εἶναι ἄλλος Θεὸς εἰμὴ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν· πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ Ἑρβᾶν λέγει· Τί φλυαρεῖτε, ἀσύνετοι; Ἐὰν μὲ πληροφορήσῃ ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἀληθῶς διὰ τὸν ὁποῖον οἱ Προφῆται ἐλάλησαν, καὶ δὲν πιστεύσω εἰς αὐτὸν ἀδιστακτῶς, μωρὸς θέλω εἶσθαι καὶ ἀνόητος καὶ τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων ἡμῶν ἀλλότριος· Βλέπων λοιπὸν ὁ Ἅγιος ὅτι ὁ Ἑρβᾶν ἐλάλει ταῦτα σπουδάζων καὶ οὐχὶ χλευάζων ἢ καθ' ὑπόκρισιν, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ἱλαρῶς λέγων· Τίνι τρόπῳ θέλεις νὰ λάβῃς τὴν πληροφορίαν ταύτην τὴν ὁποίαν ἐζήτησας· Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἑβραῖος· Δέηθητι τοῦ Δεσπότη σου (εἰάν ᾗναι εἰς τὸν Οὐρανόν, ὡς εἶπας, νὰ καταβῇ πρὸς με, ἵνα ἶδω αὐτὸν καὶ λαλήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ τότε ζῇ Κύριος, τὸν ὁποῖον σὺ λέγεις Πατέρα τοῦ Χριστοῦ σου) παρευθὺς νὰ πιστεύσω εἰς αὐτὸν καὶ λάβω τὸ θάπτισμα· Τότε τὸ πλῆθος τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἐκραξαν λέγοντες· ναί, Δέσποτα Ἀρχιεπίσκοπε, ποιήσον τὸ θέλημα τοῦ διδασκάλου μας, δεῖξόν μας τὸν Χριστὸν σου, καὶ τότε μετὰ φόβου καὶ τρόμου νὰ πιστεύσωμεν εἰς αὐτὸν μηδεμίαν πλέον ἔχοντες ἀπολογίαὶν ἢ πρόφασιν· ταῦτα μὲν ἐκφώνως ἔλεγον, κρύφα δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὅτι καὶ, ἂν δείξῃ αὐτὸν, νὰ μὴ γίνωσι Χριστιανοί, νὰ χολασθῶσιν οἱ τρισά-

θλιοι· ἔτεροι δὲ πάλιν ἔλεγον· Ναὶ τοσοῦτος χρόνος σήμερον ἀφ' οὗ ἐσταύρωσαν αὐτὸν οἱ Πατέρες ἡμῶν, καὶ ἐτάφη εἰς τὸν λάκκον, δύναται τώρα αὐτὸς ὃν ἀναστήσῃ, ἐνῷ οὐδὲ ὅσπουν ἔμεινε. Τότε ὁ Ἅγιος γινώσκων ὅτι, ἐὰν τοῦτο τὸ θαύμασιον δὲν ποιήσῃ, δὲν πιστεύουσιν οἱ σκληροτράχηλοι, εἶπεν εἰς αὐτούς, γινώσκετε ὅτι, ἐπειδὴ ἔχω πολὺ πόθον νὰ ὁδηγήσω ὑμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἵνα μὴ χολασθῆτε, ταλαίπωροι, θέλω δεηθῇ τοῦ Δεσπότη μου Χριστοῦ, ἵνα συγκαταβῇ πάλιν εἰς τὴν γῆν οὐσιωδῶς, ὡς ἐλεήμων καὶ πολυεὺσπλαγχνος, καὶ τότε, ὅταν φανῇ πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν κάθηται δοξαζόμενος, ὅσοι δὲν πιστεύετε, νὰ κόψω εὐθὺς διὰ τῆς μαχαίρας. Ὅλοι λοιπὸν ἀπεδέχθησαν νομίζοντες ταῦτα ἀδύνατον, νὰ φανῇ δηλονότι ζῶν ἐκεῖνος, ὅστις ἀπέθανε καὶ ἐτάφη πρὸ τασούτων χρόνων. Τότε ὁ Ἅγιος γινώσκων ἀκριβῶς, ὅτι ὁ Κύριος εἶπεν ἐν τῷ Ἱερῷ Εὐαγγελίῳ ὅτι ὁ ἔχων πίστιν εἰς αὐτὸν θέλει ποιῆσαι μεγαλείτερα θαύματα, ἀφ' ὅσα ἐκεῖνος ἐποίησεν, ἐγερθεὶς τοῦ θρόνου του ἐξῆλθε μόνος ἐκ τοῦ συνεδρίου, παραγγείλας εἰς τὸν βασιλέα νὰ μὴ ἀπέλθῃ τις, ἕως οὗ ἐπιστρέψῃ, ἵνα μὴ διαλυθῇ τὸ συνέδριον. Καὶ σταθεὶς εἰς τι μέρος ἀντίπερα τοῦ λαοῦ ὁ Μακάριος ἐποίησε τρεῖς μετανοίας πρὸς τὴν Ἀνατολὴν μέχρι γῆς κλίνων τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ γόνατα. Ἀπαντες δ' ἔβλεπον μακρόθεν αὐτὸν ὅταν ῥύχετο, καὶ εἶπε ταῦτα ἐξ ὅλης καρδίας καὶ μετὰ δακρύων καὶ πίστεως. «Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀοράτου Πατρὸς, ὁ πρὸ αἰώνων ἀπαθῶς καὶ ἀρρέυστως ἐξ αὐτοῦ γεννηθεὶς οὐ ποιηθεὶς, ὁ δι' αὐτοῦ κατ' ἀρχὰς στερεώσας τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θεμελιώσας αὐτὰ εἰς τὴν θάλασσαν τῷ Πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ, ἔπειτα κλίνας

οὐρανοὺς κατῆλθες εἰς τὴν Ἀγίαν Παρθένον Μαρίαν ἄνθρωπος, συνανεστράφης μετὰ τῶν παρανόμων Ἰουδαίων τέρατα καὶ σημεῖα ποιῶν, Αὐτὸς Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ἐλήσων, Ἐλεήμων, καὶ τὸ ἐσκοτισμένον τοῦτο πλῆθος τῶν Ἑβραίων, καὶ ἐπισχίασον αὐτὸ τῇ δυνάμει σου. Ἄνοιξον τοὺς ἐσκοτισμένους ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὓς ἐτύφλωσεν ὁ διάβολος καὶ ἐμφανίσου εἰς αὐτοὺς κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου, ἵνα σέ ἴδωσιν ὀφθαλμοφανῶς σήμερον, καὶ πιστεύσωσιν εἰς Σέ τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ εἰς τὸν ἀποστείλαντά Σε Πατέρα, καὶ τὸ Πνεῦμα Σου τὸ Ἅγιον.

Ὡς εἶπε ταῦτα ὁ Ἅγιος, καὶ ἀπέβλεψαν πρὸς αὐτὸν ἅπαντες, αἴφνης σεισμὸς μέγας ἐγένετο καὶ θρονήν πρὸς τὴν Ἀνατολὴν μετὰ πολλοῦ κρότου, ὥστε ἐκ τοῦ φόβου ἅπαντες οἱ παρευρεθέντες κατὰ γῆς ἔπεσον, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνέστησαν, καὶ πρὸς ἀνατολὰς βλέποντες εἶδον τοὺς οὐρανοὺς ἀνεωγμένους καὶ νεφέλην φωτεινὴν ἠπλωμένην, ὡς πεδιάδα, ἀπ' οὐρανοῦ εἰς αὐτοὺς ἐφικνουμένην, καὶ διορῶντες εἶδον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἀπὸ τῶν οὐρανῶν, καθήμενον ἐπὶ τῆς νεφέλης τῷ κάλλει ὡραιότατον καὶ τῷ προσώπῳ εὐειδέστατον· καὶ ὅτι ἔσῃ εἰς τὸ ἄκρον τῆς νεφέλης πλησίον τοῦ συνεδρίου καὶ τοῦ Ἀγίου ἁγῶθεν, ὥσπερ πῆχεις διαχοσίας, καὶ ἔδλεπον αὐτὸν ἅπαντες ἐνδεύμενον νεφέλην κοκκίνην ὡραιότητα καὶ ἐνδοξον, ἐξ ἧς ἐξήρχοντο ἀκτῖνες θεότητος. Εἰς δὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἦτο διάδημα κάλλει ἀρρήτῳ τὸ φέγγος καὶ τὴν λάμψιν ὡς ἀστραπὴ λάμπων, καὶ εἰς τὰς ἀκτῖνας, ὡς ἀκάνθινος στέφανος ἔχοντος αὐτοῦ ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ βιβλίον, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ ξίφος. Ἰδόντες λοιπὸν ὁ βασιλεὺς, οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἄλλοι εὐσεβεῖς τὸν Δεσπότην εἰς

τοιαύτην μορφήν θαυμασίαν ἐφοβήθησαν ἅμα καὶ ἐχάρησαν καὶ ἐν τρόμῳ ἡγγαλλιάσαντο μὴ δυνάμενοι παντελῶς νὰ λαλήσωσιν ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου θεάματος. Ἐβλεπον δὲ μόνον αὐτὸν μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης καὶ γλυκύτητος ἐκθαμβοὶ καὶ θαυμάζοντες. Οἱ δ' Ἰουδαῖοι μετὰ τοῦ Ἑρβᾶν τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο μυστήριον βλέποντες ἐφοβήθησαν περισσότερον, καὶ τύπτοντες τὰ στήθη ἀπὸ τοῦ φόβου ἐβλεπον τῇδε κακέισε νὰ φύγωσιν. Ὁ δὲ Ἅγιος ἐδόθησε μεγαλοφώνως πρὸς τὸν Ἑρβᾶν λέγων· βλέπεις τὸ φοβερὸν τοῦτο μυστήριον, ὃπερ ἐζητήσας, πληροφορήσου ἤδη ἀναμφιβόλως καὶ πιστεύσον ὅτι εἷς Ἅγιος μόνον, εἷς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς. Ὁ δὲ ἐσιώπα πάλιν μετὰ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων, καὶ δὲν ἐπίστευσαν ἀμέσως οἱ ἀχάριστοι, ἀλλ' ἴσταντο πάντες σιωπῶντες καὶ θαυμάζοντες. Τότε ἤλθε φωνὴ ἀπὸ τὸν Δεσπότην τῶν ὄλων λέγουσα διὰ τὴν μεγάλην τοῦ Ἀρχιεπισκόπου παράκλησιν ἐφάνην πρὸς ὑμᾶς, τῶν ὁποίων οἱ Πατέρες μ' ἐσταύρωσαν. Ἀκούσαντες λοιπὸν τὴν φωνὴν ταύτην ἐπεσον κατὰ γῆς οἱ Ἰουδαῖοι πρηνεῖς καὶ ἔντρομοι μηδένα βλέποντες (θεότυφλοι) ὡς ἔπαθε καὶ ὁ μέγας Παῦλος πρότερον καὶ μετ' ὀλίγην ὥραν ἀνέστησαν· ἀνεωγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οὐδένα ἔβλεπον· οἱ δὲ πιστοὶ καὶ εὐσεβεῖς οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἐφωτίσθησαν μάλιστα περισσότερον καὶ ἔβλεπον τὸν Κύριον εἰς τοὺς Οὐρανοὺς ἀνερχόμενον, ἕως οὔ ἐσκέπασεν αὐτὸν ἡ νεφέλη ἀπὸ προσώπου αὐτῶν καὶ δὲν ἔβλεπον αὐτόν. Οὕτω λοιπὸν ὁ Οὐράνιος Βασιλεὺς ἀνελήφθη, ἐνθα ἦτο τὸ πρότερον· ὁ δὲ ἐπίγειος καὶ τὰ πλήθη ἅπαντα τῶν Χριστιανῶν μετὰ τοῦ Ἀγίου εὐχαρίστουν μεγαλοφώνως τὴν ἄκραν τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν, πρηνεῖς ἐπὶ πολλὴν ὥραν κατὰ γῆς κείμενοι καὶ μετὰ δακρύων ἀγαλλιά-

σεως βοῶντες ἅπαντες τὸ Κύριε Ἐλέησον. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγερθέντες προσεκύνησαν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ὃ τε βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τιμῶντες πολὺ, ὡς ἔπρεπε, γεραίροντες ἅμα καὶ θαυμάζοντες ὡς Ἁγίον ἄνθρωπον. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀλλήλους ἠρώτων, εἰ ἔβλεπον, οἱ δ' ἔλεγον οὐδαμῶς. Ὅθεν εἶπον ταῦτα πρὸς τὸν Ἑρβᾶν ὁλολύζοντες· οὐαὶ ἡμῖν! τί γενώμεθα, Διδάσκαλε; πῶς πορευθησόμεθα οὐδαμῶς βλέποντες; ὁ δὲ Ἑρβᾶν ἠρώτα τοὺς ἄλλους λέγων, ἄρά γε ἡμεῖς μόνον οὐ βλέπομεν βλέποντες τὸν Θεόν, ἢ καὶ οἱ χριστιανοί, ὅσοι αὐτὸν εἶδον ταῦτ' ἔπαθον; Τότε τινὲς τῶν εὐσεβῶν οὔτινες ἤκουσαν τοὺς Ἰουδαίους ἀπεκρίθησαν λέγοντες. Μὴ γένοιτο, ἡμεῖς οἱ χριστιανοί βλέποντες τὸν Χριστὸν ἐφωτίσθημεν μάλιστα ἀπὸ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῆς ἀπάτου· νῦν δὲ βλέπομεν κάλλιον ἢ πρότερον. Τότε ὁ Ἑρβᾶν χειραγωγηθεὶς ὑφ' ἐνὸς τῶν χριστιανῶν ὑπῆγεν εἰς τὸν Ἀρχιερέα καὶ λέγει πρὸς αὐτόν. Πᾶς ἄνθρωπος, ὅταν ἴδῃ τὸν Θεόν, λαμβάνει εὐεργεσίαν τινα παρ' αὐτοῦ, καὶ ἡμεῖς ἰδόντες αὐτὸν σήμερον ἐτυφλώθημεν. Τοιαύτην εὐεργεσίαν παρέχει εἰς τοὺς προσερχομένους πρὸς αὐτὸν ὁ Χριστός; Λοιπὸν δὲν ἔχει τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ τὴν ἀγαθότητα; Καὶ ὁ Ἁγίος Θεὸς ἐκδικήσεων Κύριος· κατὰ τὰς βλασφημίας ὑμῶν ἀνταπέδωκεν ὑμῖν. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἑβραῖος· καί, ἐὰν ἀποδίδωσι κακὸν ἀντὶ κακοῦ, οὐδεὶς ἔρχεται εἰς μετάνοιαν. Καὶ ὁ Ἁγίος ὁ ἰατρός, ὅταν κόψῃ τὸ σεσηπὸς μέλος, δὲν ἔχει κατάκρισιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἴδετε τὸν Κύριον δι' ἀναξίων ὀφθαλμῶν ἐτυφλώθητε λέγει αὐτῷ ὁ Ἑρβᾶν· ἐξ ὧν ἠκούσαμεν· καὶ εἶδομεν εἰς σέ, ἐν ἔτι λείπεται νὰ τελειώσῃς, ἡγούμην νὰ φωτίσῃς ἡμῶν τὰ ὄμματα, καὶ τότε ποιήσεις ὅλους ἡμᾶς χριστιανούς· εἰδεμή, δώσεις λόγον εἰς τὸν Θεόν ἐν ὧρᾳ κρίσεως· λέγει αὐτῷ ὁ Ἁγίος· βαπτίσθητε πρότε-

ρον, καὶ τότε ἀναβλέψετε. Καὶ ὁ Ἑρβᾶν, ἀλλ' ἐὰν βαπτίσῃς ἡμᾶς, καὶ ὕστερον δὲν φωτίσῃς ἡμᾶς, πῶς ποιήσωμεν; Καὶ ὁ Ἅγιος εἶπεν, εἰς μόνον ἃς βαπτισθῇ καὶ ἂν δὲν φωτισθῇ ψυχῇ τε καὶ σώματι, μὴ βαπτισθῇ ἕτερος· δεύτερος. Ἦρесе δὲ ὁ λόγος· οὗτος εἰς ὅλους τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ὡς ἐβάπτισεν ἓνα εὐθέως ἡνοιξαν αὐτοῦ τὰ ὄμματα, καὶ ἔκραξε λέγων· ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθές· αὐτος, εἰς ὃν πιστεύω καὶ ἐγὼ ὁ ἀνάξιος. Ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι Ἑβραῖοι ἀκούσαντες προσήλθον ἅπαντες σὺν πολλῇ τῇ προθυμίᾳ καὶ ἐβαπτίσθησαν καὶ λαμβάνοντες τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα κατετάχθησαν μετὰ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ χαρὰ μεγάλη καὶ ἀγαλλιάσις ἐγένετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ· ὁ δὲ δαίμων καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ ἐζημιώθησαν ζημίαν πολλὴν καὶ θλίψιν ἀπαραμύθητον.

Βαπτισθέντος λοιπὸν καὶ τοῦ Ἑρβᾶν καὶ τῶν λοιπῶν πάντων ἐφωτίσθησαν αὐτῶν τὰ ὄμματα καὶ ἐδόξαζον μεγαλοφώνως τὸν Κύριον μετανοοῦντες καθ' ὑπερβολὴν διὰ τὰ πρότερον αὐτῶν ἀνομήματα. Κατ' ἐξοχὴν δὲ Ἑρβᾶν ὁ σοφώτατος ἔκλειε διὰ τὸν Δεσπότην Χριστόν, μετὰ πολλῆς τῆς κατανύξεως καὶ τύπτων τὸ στήθος του ἔλεγεν. Οἱμοὶ τῷ ἄφρονι! Εἰς τοὺς οὐρανοὺς εἶναι ὁ Δεσπότης ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὃν οἱ ἀχάριστοι πατέρες ἐσταύρωσαν, καὶ ἡμεῖς ἐνομίζομεν ὅτι εὕρισκεται εἰς τὸν Ἄδην! Ὡ Δέσποτα Πολυέλεε Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, υἱέ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, συγχώρησόν μοι διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος, ὅσα ἐν ἀγνοίᾳ σοὶ ἡμαρτον. Αὐτὰ καὶ ἕτερα πλείονα λέγων καθ' ἐκάστην ἐσέβετο πολὺ τὸν Μακάριον Γρηγέντιον καὶ ἐτίμα αὐτὸν ὡς θεοῦ ἄγγελον καὶ δὲν ἠδύνατο ἐκ τῆς πολλῆς ἀγάπης, ἣν εἶχεν· ἀποδημήσῃ ἀπ' αὐτοῦ παντελῶς. Ὅθεν καὶ ὁ βασιλεὺς ἐγάπα καθ' ὑπερβολὴν τὸν Ἑρβᾶν, ὡς εὐπρεπέστα-

τον καὶ λογιώτατον, καὶ ὡς υἱὸν αὐτοῦ πνευματικὸν ὅ-
 τι αὐτὸς ἀνεδέχθη ἐκ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας τοῦ Ἀγί-
 ου Πνεύματος ὀνομάζων αὐτὸν Λέοντα, καὶ ἐποίησεν
 αὐτὸν ἕνα τῆς Συγκλήτου τιμῆσας αὐτὸν εἰς τὸ ἀξίωμα
 τοῦ Πατρικίου. Οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ πόλει Κεφρών ἐβα-
 πτίσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ φρούρια
 καὶ πόλεις τῆς ἐπαρχίας του προσέταξεν ὁ εὐσεβέστα-
 τος καὶ ἐβαπτίσθησαν ὅλαι αἱ συναγωγαὶ τῶν Ἑβραί-
 ων, ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν νεοφωτίστων Ἰουδαίων ἀνέβη
 εἰς χιλίας πεντακοσίας πέντε, οἵτινες κατὰ προσταγὴν
 τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Ἀγίου ἐμίγησαν μετὰ τῶν ἄλ-
 λων χριστιανῶν, καὶ ἔγραψαν νόμον· ὅταν νυμφευθῇ τις
 ἐκ τούτων τὸν νεοφωτίστων, νὰ μὴ λαμβάνῃ γυναῖκα
 ἐκ τῆς πατριᾶς αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκ τῶν ἄλλων χριστιανῶν
 τῶν ἐξ ἐθνῶν· ὁμοίως καὶ, ὅστις ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγα-
 τέρα του, νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ ἐκδώσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς ὁ-
 μοφύλους Ἑβραίους, ἀλλ' εἰς ξένους Χριστιανούς· ὅστις
 δὲ παραβῇ τὸν νόμον τοῦτον, ἀποκεφαλίζεται ἀνευ συγ-
 χωρήσεώς τινος. Ἐν ὀλίγοις λοιπὸν χρόνοις διὰ τῆς
 πανσόφου ταύτης μηχανῆς τοῦ εὐσεβάστου Βασιλέως
 καὶ τοῦ θεοπροβλήτου Ἀρχιερέως ἡ γενεὰ ὅλοι τῶν
 Ἰουδαίων ἐμίγη ἐν τοῖς χριστιανοῖς τόσον καὶ συνεχω-
 νεύθη ὁλοτελῶς. Οὕτω δὲ ἐφωτίσθη ἡ βασιλεία τῶν
 Ὀμηριτῶν βοηθεία τοῦ Θεοῦ, καὶ χαρὰ μεγάλη καὶ
 ἀγαλλίας ἦτον εἰς τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ πανταχοῦ
 καὶ ὁμόνοια. Ὁ δὲ Βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος δι-
 ῆγον ἐν ἀρετῇ δοξολογοῦντες καθ' ἑκάστην τὸν Κύριον
 ἐν ἀγρυπνίαις καὶ ἐν ἄλλοις ἔργοις θεαρέστοις· ἐξαιρέτως
 δὲ ἐπεμελεῖτο τὴν ἐλεημοσύνην ὑπὲρ πάσας τὰς ἀρετάς,
 ὡς θεομίμητον, βοηθοῦτες τὰ ὀρφανὰ καὶ χήρας καὶ τοὺς
 ἄλλους πένητας ἀφθονώτατα. Ἐξετάσας δὲ ὁ Χριστια-
 νικώτατος Βασιλεὺς ὅλας τὰς ψήφους καὶ ἀποφάσεις, ἅς

ἔγραψε, τὰς μὲν δικαίως ὑπέγραψε, τὰς δὲ ἀδίκους ἠκύρωσε· δηλ. ὅσας τυχὸν ἐποίησεν ἀδίκως ἀπροσεξίας ἐνεκεν ἢ διαβολῆς κακῶν ἀνθρώπων· κατὰ δὲ προσταγὴν αὐτοῦ οἱ Μεγιστάνες καὶ Ἄρχοντες τῷ ἔγραφαν ἀσφαλείας ἰδιόχειρα, ἵνα μὴ ἀδικήσωσί τινα πτωχὸν πώποτε μηδὲ καὶ νὰ κρίνωσιν, ἀδίκως, ἢ νὰ καταδικάσωσιν ἀδίκως ἀνεύθυνον, ἢ δικαιώσωσιν ὑπεύθυνον. Ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις ἔγραψε διαφόρους νόμους καὶ δόγματα, καὶ οἱ ταῦτα παραβαίνοντες (τὰ τοῦ βασιλέως προσταγμάτων) ξίφει ἐφονεύοντο, ἢ ἐβυθίζαντο εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ οὐδενὶ ἐχαρίζετο οὔτε πτωχῷ οὐδὲ ἄρχοντι ἵνα φυλάξῃ τὸν Νόμον Κυρίου ἀπαρσάλευτα· καὶ οὐδέποτε ἐποίησέ τι εἰς οὐδεμίαν ὑπόθεσιν χωρὶς τῆς μεσιτείας τοῦ Ἀγίου, νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Κύριον· καὶ τὸ παρὰ τοῦ Κυρίου προσταττόμενον ἐποίει κατὰ γράμμα. Ὅθεν ὅλα τὰ τῆς βασιλείας κατ'εὐχὴν ἔβαινον· καὶ οὐδὲν ἀπέβαινε ἐναντίον, ἅτε δὴ ποιοῦντος αὐτοῦ τὰ τῷ Θεῷ ἀρέσκοντα. Βασιλεύσας λοιπὸν ὁ Μακαριώτατος χρόνους λ'. ἀπεδήμησεν εἰς οὐρανοὺς ἐν καλῇ μετανοίᾳ. Ὅτι ὁ Ἅγιος προεφήτευσεν τὴν ἡμέραν τῆς μεταστάσεως καὶ ἡτοιμάσθη ὡς ἔδει, τελευτήσας ὀσιώτατα ἐνταφιασθεὶς ἐν τιμῇ καὶ εὐλαθείᾳ ἐν τῇ βασιλευούσῃ πόλει, Κεφρών τῶν Ὀμηριτῶν. Παρέλαβε δὲ τὸ βασίλειον ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὀνόματι Ἑρδιδος ὑποτασσόμενος καὶ αὐτὸς ὁμοίως, ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἰς τὸν Ἅγιον Γρηγέντιον, ὅστις ἐποίμενε τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ καλῶς καὶ θεαρέστως πολλὰ ποιήσας θαυμάσιά τε καὶ τέρατα οὐ μόνον ἐν τῇ ζωῇ τούτου ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ὀσίαν αὐτοῦ μετὰστασιν γενομένην τῇ κθ'. Δεκεμβρίου μηνὸς οὐ πολλῷ ὕστερον μετὰ τὴν τοῦ Βασιλέως κοίμησιν, ἐνταφιασθεὶς εἰς τὸ κοιμητήριον τῆς Μεγάλης

ἐκκλησίας· καὶ τοσοῦτοι Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, διάκονοι, καὶ μοναχοὶ συνήχθησαν εἰς τὸν Ἅγιον αὐτοῦ ἐνταφιασμόν, ὥστε δὲν ἐχώρεσεν αὐτοὺς ἡ Μητρόπολις, θρηνοῦντες ἅπαντες πικρῶς καὶ ὀδυρόμενοι τοιοῦτου φιλανθρώπου Ποιμένος ὑστέρησιν, ὅτι εἰς ὅλους ἦτο πατὴρ φιλόστοργος καὶ φιλότεκνος μεσιτεύων εἰς τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν καὶ παρακαλῶν δεόμενος συμπαθέστατα διὰ τὸ ποίμνιον καὶ διὰ τῆς θεαρέστου ἐκείνης αὐτοῦ συνεχῶρει αὐτῶν τὰ παίσματα, ὡς ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ,

ὅταν ἐδάπτισαν αὐτήν, ἔθεσαν τὸ ὄνομα αὐτῆς Παρασκευήν. Ἐκ πρώτης γοῦν ἡλικίας ἐδείκνυε παρευθὺς ποταπὴ θέλει γένῃ καὶ εἰς τὰ ὕστερα· διότι δὲν ἔπαιζεν ἀτάκτως, καθὼς σήμερον ἡμέραν τὰ μωρὰ κοράσια, οὐδὲ εἰς ἄπρεπα παιγνίδια ἡσχολεῖτο, οὐδὲ ἡκούετο ἀργολογία ἢ μωρολογία ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς, ἀλλὰ ἐπαιδεύετο ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς Πολιτείας εἰς πᾶν ἔργον θεάρεστον, καθὼς πρέπει νὰ παιδεύωσιν αἱ μητέρες τὰς θυγατέρας των. Εἰς τὴν ἄλλην γοῦν ἀνατροφὴν καὶ παίδευσιν ὅπου εἶχεν ἡ ἁγία, ἔμαθε καὶ τὰ ἱερὰ γράμματα· διὰ τοῦτο δὲν ἔλειπεν αἰετοῦ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲ τὴν εἶδε ποτε ἄνθρωπος, νὰ μὴ βαστᾷ βιβλίον εἰς τὰς χεῖράς της, παρὲς μόνον ὅταν ἔτρωγε ψωμί, ἢ ἔκαμνεν ἀναγκαίαν χρείαν τοῦ σώματος· ἡγάπα δὲ κατὰ πολλὰ τὴν παρθενίαν, κατὰ μίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ διὰ τοῦτο, οὐ μόνον τοὺς ὀφθαλμοὺς, οἱ ὅποιοι εἶναι δρόμος τοῦ ἔρωτος, ἐφύλαττεν ἀπὸ θεωρίαν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ στόμα ἀπὸ αἰσχρολογίας, καὶ τὴν ἀκοήν, νὰ μὴν ἀκούῃ ἀπρεπῇ λόγια, ἀλλὰ αἰετοῦ ἓνα ἔργον εἶχεν ἀπαραίτητον, νὰ στολίζῃ τὴν ψυχὴν της μὲ νηστείαν, μὲ ἐγκράτειαν, μὲ σιωπὴν, μὲ προσευχὴν, μὲ παρθενίαν, μὲ ἐλεημοσύνην, καὶ μὲ πᾶν ἔργον θεάρεστον. Πολλοὶ ἄρχοντες τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἐπεθύμησαν νὰ τὴν κάμωσι νύμφην εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ διὰ τὸν πατρικόν της πλοῦτον, καὶ διὰ τὴν εὐμορφάδα της· τὸ δὲ περισσότερο διὰ τὴν φρονιμάδα της, ἀλλὰ αὐτὴ ἀγαποῦσε τὴν παρθενίαν καὶ θέλουσα νὰ γένῃ νύμφη καθαρὰ καὶ ἀμόλυντος τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἤθελεν οὔτε εἰς τὰ ὦτά της ν' ἀκούσῃ τοὺς λόγους τῆς ὑπανδρείας. Ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ γονεῖς αὐτῆς, ἔχαιρον, δοξάζοντες καὶ εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ ὅπου τοὺς ἐχάρι-

σε τοιοῦτον τέκνον εὐλογημένον. Ὅταν δὲ ἐγένετο ἡ ἁγία 20 χρόνων, ἀπέθανον οἱ γονεῖς αὐτῆς καὶ ἔμεινεν ὁ πολὺς βίος εἰς τὰς χεῖράς της· καὶ παρευθὺς ἔδειξε τὴν ἀγαθὴν της προαίρεσιν, διότι δὲν ἐμεταχειρίσθη τὸν βίον εἰς κακὰ θελήματα· ἀλλὰ ἀκούσασα τὸν Χριστὸν πῶς ὀρίζει εἰς τὸ β'. κεφ. τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου. « Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην, ποιήσατε ἑαυτοῖς θαλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς » ἐμοίρασε λέγων τὸν πολὺν της πλοῦτον τοῖς δεομένοις, καὶ πτωχοῖς ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ· ἔπειτα ὑπῆγεν εἰς ἓν μοναστήριον, ὅπου ἦσαν καλογραῖαι καὶ γυναῖκες, καὶ ἐπέρασε τὸ μοναχικὸν σχῆμα, καὶ ἐκεῖ ἔκαμε καιρὸν ἀρκετὸν, ἐν πάσῃ ὑποταγῇ καὶ ταπεινώσει, δουλεύουσα τῷ Θεῷ, καὶ τῇ προεσώσῃ τοῦ μοναστηρίου, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγάπα νὰ μαρτυρήσῃ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦτο λαβοῦσα τὴν εὐχὴν τῆς ἡγουμένης, καὶ τῶν ἄλλων μοναζουσῶν ὡς ἀγαθὸν συνοδοιπόρον, ἐξῆλθε τοῦ μοναστηρίου κηρύττουσα κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅθεν καὶ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων, ἀκούοντες τοὺς λόγους αὐτῆς, ὑπέστρεφον εἰς θεογνωσίαν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι οἱ εὐρεθέντες εἰς μίαν πόλιν ὅπου ἐκήρυττεν ἡ ἁγία, ὡς φθονερὸν γένος, ὅπου εἶναι ἀείποτε, καὶ ἐχθρότατον τῶν χριστιανῶν, βλέποντες τοὺς χριστιανοὺς πληθυνομένους, καὶ τὴν θρησκείαν αὐτῶν ἀτιμαζομένην καὶ ὑβριζομένην προσελθόντες τῷ βασιλεῖ Ἀντωνίῳ, διέβαλον τὴν ἁγίαν λέγοντες « Βασιλεῦ πολυχρόνιε, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πείθονται τῷ προσάγματι τῆς βασιλείας σου, γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Παρασκευὴ κηρύττει τὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τῆς Μαρίας, τὸν ὁποῖον ἐσταύρωσαν οἱ πατέ-

ρες ἡμῶν, ὡς πλάνον καὶ ἀντίθεον, καὶ λέγει, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος Θεὸς ἀληθινός. οἱ δὲ ὑπὸ τῆς βασιλείας σου προσκυνούμενοι Θεοί, εἶναι ξύλα κωφὰ καὶ ἀναίσθητα.

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ἀντώνιος, ὅλως ἐπλήσθη θυμοῦ, καὶ παρευθὺς ἀποστείλας στρατιώτας, ἔφερε τὴν ἁγίαν ἐμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ὡς εἶδε τὴν κυριότητα αὐτῆς, ὅλος ἐξεπλάγη, καὶ ἤρξατο μεκολακείας λέγων πρὸς αὐτήν· ὦ Παρακευή, ἐγὼ μὲ τὴν δύναμιν τῶν μεγάλων θεῶν, καὶ τὴν νεότητά σου λυποῦμαι, καὶ τὴν εὐμορφίαν σου θαυμάζω, καὶ τὴν γυνώσιν σου ἐπαινῶ, καὶ διὰ τοῦτο σὲ συμβουλεύω νὰ θυσιάσῃς τοῖς θεοῖς, οἱ ὅποιοι σὲ ἔδωκαν τὴν εὐμορφίαν ταύτην· διότι εἰ μὲν κάμῃς καθὼς σοῦ λέγω, θέλω σοῦ δώσει πολλὰς δωρεάς· εἰ δὲ θέλεις μείνει εἰς τὸ θέλημα σου, καὶ νὰ φανῇς ἐναντία τῶν ἰδικῶν μου προσταγμάτων, ἤξευρε ὅτι θέλω σὲ τιμωρήσει μὲ βάσανα, τὰ ὅποια καὶ μόνον ἐξ ἀκοῆς καὶ θεωρίας καταπλήττουσιν τὸν ἄνθρωπον· καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τοιαῦτα καὶ ἄλλα περισσότερα ἔλεγε, κολακεύων τὴν ἁγίαν· ἀλλ' αὐτὴ σημειωσαμένη εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτόν· « Μὴ νομίσης, ὦ βασιλεῦ, ὅτι μὲ τὰς τοιαύτας κολακείας, ἢ μὲ τοιούτους φοβερισμοὺς θέλω φοβηθῇ ὥστε νὰ ἀρνηθῶ ἐγὼ τὸν γλυκύτατόν μου Ἰησοῦν Χριστόν, διότι δὲν εἶναι καμμία βάσανος, οὔτε τιμωρία, ὅπου νὰ μὲ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην του.» Ὡς ἤκουσε ταῦτα ὁ βασιλεὺς, ὥρισε τοὺς στρατιώτας μετὰ μεγάλου θυμοῦ νὰ καύσωσι περισσῶς μίαν περικεφαλαίαν σιδηρᾶν, ἕως οὔ νὰ κοκκινίσῃ, καὶ τότε νὰ τὴν βάλωσιν εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς ἁγίας. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς, ὅπου ἐφύλαξε ποτὲ τοὺς τρεῖς· παῖδας ἐν τῇ καμίνῳ, καὶ δὲν ἐχωνεύθησαν ὑπὸ

τοῦ πυρός, αὐτὸς καὶ τότε ἐθαυματούργησεν εἰς τὴν ἁγίαν· διότι ἤθελες εἰπῆ, ὅτι ψυχράν δρόσον ἔχουσιν εἰς τὴν κεφαλὴν της, τοιοῦτοτρόπως τὸ ἐλογίσθη ἡ ἁγία. Πολλοὶ γοῦν τῶν περιστώτων ἐλλήνων, ἰδόντες τοῦτο τὸ παράδοξον θαῦμα, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν· τοὺς ὁποίους ὁ βασιλεὺς ὥρισε νὰ τοὺς θανατώσῃ διαφόροις θανάτοις· ἄλλους μὲν νὰ ἀποκεφαλίσωσιν, ἄλλους δὲ νὰ κατακαύσουν, ἄλλους νὰ πνίξουν εἰς τὸν ποταμὸν τῆς Ῥώμης Τίβεριν, ἄλλους νὰ ἐκδάρουν· καὶ τοὺς μὲν τοιοῦτοτρόπως τοὺς ἐτιμώρησε, τὴν δὲ ἁγίαν, ὥρισε νὰ τὴν βάλουσιν εἰς φυλάκην, ἕως νὰ συλλογισθῇ μὲ τίνα τρόπον νὰ τὴν θανατώσῃ· βληθεῖσα δὲ ἡ ἁγία εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐδέετο τοῦ Κυρίου, λέγουσα· φύλαξόν με, Κύριε εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν σου, καὶ λύτρωσαί με ἐκ τῶν σκανδάλων τοῦ ἐχθροῦ, ὅτι πρὸς σέ ἦραν τὴν ψυχὴν μου· κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἐφάνη εἰς αὐτὴν ἄγγελος Κυρίου, ἔχων εἰς τὰς χεῖρας σταυρὸν φωτεινόν, καὶ κάλαμον, καὶ σπόγγον, καὶ στέφανον, λέγων αὐτῇ χαίροις, Παρασκευὴ ἀθληφόρε τοῦ Κυρίου, μὴ φοβοῦ τὰς βασάνους τῶν τυράννων, διότι ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ ὁποῖος κατεδέξατο διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων σταυρωθῆναι τῷ ἀκαθίνῳ στεφάνῳ, αὐτὸς θέλει εἶσθε βοηθός σου, νὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ πάντα πειρασμὸν ἐπερχόμενόν σοι· καὶ ὁ μὲν ἄγγελος ταῦτα εἰπὼν πρὸς τὴν ἁγίαν καὶ λύσας αὐτὴν ἐκ τῶν δεσμῶν, ἀπῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἡ δὲ ἁγία ἀκούσασα τοὺς λόγους τοῦ ἀγγέλου, διετέλεσε προσευχομένη ἕως οὗ ἡμέρα ἐγένετο.

Τὸ δὲ ταχὺ ὥρισε νὰ φέρουν τὴν ἁγίαν ἐμπροσθεν αὐτοῦ. Ἀπελθόντες δὲ οἱ στρατιῶται νὰ φέρουσι τὴν ἁγίαν, ὡς εἶδον αὐτὴν λελυμένην τῶν δεσμῶν, ἐξεπλάγησαν. Ὅτε δὲ παρέστησαν αὐτὴν τῷ χριτηρίῳ

ἀτενίσας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπε. « Ἄράγε, ὦ Παρασκευῇ, ἐσωφρονίσθης ἀπὸ τὴν ἐχθεσινὴν παιδευσιν, ἢ ἀκόμῃ στέκεσαι εἰς τὴν προτέραν σου μωρίαν; Ἡ ἁγία ἀπεκρίνατο. « Τί νομίζεις, ἀσεβέστατε βασιλεῦ, μὲ τοιαύτας τιμωρίας νὰ παρασαλεύσῃς τὸν στερρὸν πύργον τῆς ψυχῆς μου; εὐκολώτερον εἶναι νὰ μάλῃξης τὸν σίδηρον παρὰ νὰ μετατρέψῃς τὸν ἀγαθὸν μου λογισμόν. εἰ δὲ καὶ θέλεις, δοκίμασέ με νὰ ἰδῇς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ μου. »

Ὡς δὲ ἤκουσε ταῦτα ὁ βασιλεὺς, ὅπως ἡλλοιώθη ἐκ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ παρευθὺς προστάζει τοὺς στρατιώτας νὰ κρεμάσουσι τὴν ἁγίαν ἐκ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς εἰς ἓνα ὀρθιον ξύλον, ἔπειτα νὰ πάρουσι λαμπάδας ἀναμμένους, καὶ μ' ἐκεῖνας νὰ κατακαίουσιν τὰς μασχάλας τῆς καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ σώματος. Καὶ ὁμοῦς ἡ ἁγία πάσχουσα ταύτην τὴν θάσανον, μὲ πᾶσαν ἀνδρείαν ὑπέμενε, καὶ τὸν μὲν βασιλέα ὕβριζε, τοὺς δὲ ψευδωνύμους θεοὺς ἐμυκτήριζεν. Ὡς δὲ εἶδεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι εἰς οὐδὲν λογίζεται ἡ ἁγία ταύτην τὴν θάσανον, ὥρισε πάλιν νὰ θάλουσιν εἰς ἓνα χάλκωμα μέγα ἔλαιον, καὶ πίσσαν, καὶ νὰ τὰ βράσουσι δυνατὰ, ἔπειτα νὰ τὴν ρίψουσι μέσα. Τούτου δὲ γενομένου, ἴστατο ἡ ἁγία ἐν μέσῳ τοῦ χαλκώματος ὁρσιζομένη καὶ χαίρουσα, ὥσπερ νὰ ἠθελεν εἶναι εἰς εὐμορφον περιβόλιον. Βλέπων δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς, καὶ θαυμάζων εἰς τὴν πολλὴν θαυματουργίαν, προσεγγίσας τῷ χαλκώματι, εἶπε πρὸς τὴν ἁγίαν. « Ῥάντισόν με ἀπὸ τὸ ἔλαιον αὐτὸ, ὦ Παρασκευῇ, ὅπου εἶναι εἰς τὸ χάλκωμα, νὰ ἰδῶ, ἄράγε ἀληθῶς καίει ἡ πίσσα καὶ τὸ ἔλαιον, ἢ φαντασία εἶναι τοῦτο ὅπου βλέπω εἰς ἐσένα, καὶ δὲν κατακαίεσαι; » Τότε ἡ ἁγία γεμίσασα τὰς δύο τῆς χεῖρας ἐκ τοῦ ἔλαιου ἐκείνου καὶ τῆς πίσεως, ἔρριψεν εἰς τὸ πρόσωπον

τοῦ βασιλέως, καὶ παρευθὺς ἐτυφλώθησαν αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὁ βασιλεὺς, λέγων, « λυπήσου με δούλῃ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ τὸν ὅποιον ἐσὺ κηρύττεις. » Ἐξελθοῦσα γοῦν ἡ ἁγία ἐκ τοῦ χαλκώματος, ἰάτρευσε τὸν βασιλέα καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς βαπτίσασα αὐτὸν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τῆς μιᾶς Θεοῦ ὀτητος.

Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς Ἀντώνιος μὲ τοιοῦτον τρόπον πιστεύσας τῷ Χριστῷ ἀπεβάλετο τὴν μιανὰν θρησκείαν τῶν ἐλλήνων· ἡ δὲ ἁγία, ἐξελθοῦσα τῆς μεγαλοπόλεως Ῥώμης, ἀπῆλθεν εἰς ἐτέρας πόλεις καὶ χώρας, κηρύττουσα τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰσελθοῦσα εἰς ἐτέραν πόλιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐ-
 βασιλευεν ἄλλος βασιλεὺς, Ἀσκληπιδὸς λεγόμενος, ἐ-
 κήρυττε καὶ ἐκεῖ παρῥησίᾳ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, παρέστησεν αὐτὴν ἐμπροσθέν του καὶ λέγει εἰς αὐτήν. « Πόθεν εἶσαι, ὦ γύναι, καὶ ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ Θεὸς ὁ νέος ὁποῦ ἐσὺ κηρύττεις; » Ἡ δὲ ἁγία ἐπικαλουμένη τὸ ὄνομα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ σφραγίσασα ἑαυτὴν τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου σταυροῦ, ἀπεκρίθη. « Τὸ μὲν, πόθεν εἶμαι, ὦ βασιλεῦ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ μάθῃς, μηδὲ ὠ-
 φέλιμον· ὁ δὲ Θεὸς ὁποῦ κηρύττω, δὲν εἶναι νέος ὡς λέγεις, ἀλλὰ εἶναι Θεὸς ἀναρχος καὶ προαι-
 ῶνιος, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐσαρχώθη καὶ ἐσαυρώθη κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἀνελήφθη, καὶ πάλιν μέλλει ἔρχεσθαι νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον ἅπαντα καὶ ἀποδώσῃ ἑ-
 κάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· αὐτὸν κηρύττω, αὐτὸν ὁ-
 μολογῶ Θεὸν ἀληθινόν· οἱ δὲ ἐδικοί σου θεοὶ οἱ ψευδῶ-

νυμοι, οἵτινες τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν, καθὼς λέγει καὶ ὁ προφῆτης Ἰερεμίας. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ἀσκληπιὸς καὶ ταραχθεὶς ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς ἁγίας, ἐπεμψεν αὐτὴν πρὸς τινα δράκοντα, ἐμφωλεύοντα ἔξω τῆς πόλεως ἐκείνης, εἰς τὸν ὁποῖον ἐρρίπτεν τοὺς καταδίκους. Ὁ δὲ δράκων, ὅπου ἀκούομεν πολλάκις εἰς τὴν γραφὴν, εἶναι μὲν ὄφις εἰς τὴν ἀρχὴν, τρεφόμενος δὲ καὶ παλαιούμενος, γίνεται μέγας καὶ φοβερός, καὶ ὀνομάζεται δράκων. Ὁταν δὲ ἡ ἁγία ἐπλησίασεν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου ἔκατοίκει τὸ θηρίον, ὡς εἶδεν αὐτὴν ὁ δράκων, μεγάλως ἐβρύχθη, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἔβγαλε καπνὸν φοβερὸν πολὺν, θέλων νὰ τὴν κάταπίῃ. Ἡ δὲ ἁγία σταθεῖσα πλησίον τοῦ δράκοντος, εἶπε. «Θηρίον πονηρότατον, ἔφθασεν ἐπὶ σέ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰδοὺ ἡγγισεν ὁ ἀφανισμὸς σου, διότι πολλοὺς ἀναιτίους κατέφαγες.» Ταῦτα εἰπούσα, καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ποιήσασα εἰς ἑαυτὴν, ἐνεφύσησε τῷ δράκοντι, καὶ εὐθὺς (ὦ τῶν θαυμασίων σου Χριστέ βασιλεῦ! ὡς μεγάλη ἡ χάρις τῶν ἁγίων σου!) ὁ φοβερός δράκων ἐκεῖνος μεγάλως συρίζας, καὶ ἑαυτὸν περιστρέψας διεβρύχθη εἰς δύο. Τοῦτο τὸ παράδοξον θαῦμα ἰδὼν ὁ βασιλεὺς Ἀσκληπιός, καὶ ἰδόντες αὐτὸ πάντες, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἐβαπτίσθησαν ὑπὸ τῆς ἁγίας, εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας καὶ ζωποιοῦ Τριάδος. Καὶ μὲ τοιοῦτον τρόπον πιστεύσαντες, καὶ βαπτισθέντες, ἔχαιρον, δοξάζοντες τὸν Χριστόν· ἡ δὲ ἁγία ἐξελθοῦσα ἐκείνης τῆς πόλεως, ἀπῆλθε πάλιν εἰς ἑτέρας πόλεις, καὶ χώρας κηρύτουσα τὸν Χριστόν.

Εἰσελθοῦσα δὲ εἰς ἄλλην πόλιν, ἐν ἣ ἐβασίλευεν ἄλλος βασιλεὺς Ταράσιος λεγόμενος, ἐκήρυττε καὶ ἐκεῖ

τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Μαθὼν γοῦν ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ αὐτῆς, παρέστησεν αὐτὴν τῷ κριτηρίῳ αὐτοῦ, καὶ φησί. « Ποῖος πονηρὸς δαίμων σέ ἔφερεν ὧδε, γύναι, γὰρ ὑβρίζης μὲν τοὺς μεγάλους Θεοὺς, γὰρ κηρύττης δὲ ἄγνωστον Θεόν, χθεσινὸν καὶ προχθεσινόν, γεννηθέντα πρὸ χρόνων ἑκατὸν πεντήκοντα, ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βασιλέως Αὐγούστου, τὸν ὅποιον ἐσταύρωσαν οἱ Ἰουδαῖοι ὡς κακοῦργον καὶ πλάνον καὶ ἀντίθεον; » Ἡ ἁγία ἀπεκρίθη, « ὅχι, δὲν μ' ἔστειλε πονηρὸς δαίμων ὧδε, ὦ βασιλεῦ, γὰρ κηρύττω τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς, ὁ ἀληθὴς θεὸς, ὁ ὁποῖος εἶπε τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, ἐκεῖνος μὲ ἔστειλε γὰρ τὸν κηρύττω ἀναρχον μὲν κατὰ τὴν θεότητα, χρονικὸν δὲ κατὰ τὴν σάρκα· τὸν αὐτὸν ἀπαθὴ παθητὸν, ἀόρατον, καὶ ὁρατὸν, ἄκτιστον καὶ κτιστὸν· τὸ μὲν διὰ τὴν φύσιν τῆς θεότητος, τὸ δὲ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Τοῦτον ἐγὼ κηρύττω, ὡς προαιώνιον, τοῦτον μόνον ὁμολογῶ Θεὸν ἀληθινόν, καὶ ἀνθρωπον τέλειον. Τὰ δὲ εἰδῶλα τὰ κωφὰ καὶ ἀναίσθητα, ἅπερ προσκυνεῖτε ἐσεῖς οἱ ἄφρονες Ἕλληνες, ἐγὼ μυκτηρίζω καὶ καταπατῶ, ὡς οὐδὲν ἄλλο ὄντα, ἢ μόνον ξύλα ἄψυχα, καὶ λίθοι ἀναίσθητοι. » Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, μεγάλως ἐθυμώθη, καὶ παρευθὺς ὤρισε τοὺς στρατιώτας, γὰρ βάλλωσιν εἰς ἓνα χάλκωμα μέγα ἔλαιον καὶ πίσσα καὶ μόλυβδον, καὶ γὰρ τὰ βράσωσι περισσῶς, ἔπειτα γὰρ ῥίψωσι μέσα τὴν ἁγίαν· τί γοῦν ἐθαυματούργησεν ὁ θεός, δι' ὃν ἔπασχε ταῦτα ἡ ἁγία, καθὼς ἔστειλέ ποτε τὸν ἑαυτοῦ ἄγγελον καὶ ἐδρόσισε τὴν Βαβυλωνίαν χάμινον, οὕτως ἀπέστειλε καὶ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἄγγελον φωτοειδῆ, ὁ ὁποῖος κατελθὼν, τὴν μὲν φλόγα κατέσβεσε, τὰ δὲ ἐκκαιόμενα ἐκεῖνα τρία εἶδη ἐποίησε ψυχρότερα ὕδατος· τοῦτο τὸ θαῦμα πολλοὺς

τῶν ἐλλήνων ἐπέστρεψεν εἰς θεογνωσίαν, ἀλλὰ ὁ ἀσυνείδητος βασιλεὺς Ταράσιος, ἔχων πεπυρωμένην καρδίαν πάλιν εἶπε τοῖς στρατιώταις· πιάσετε τὴν μιανὰν ταύτην ὑβρίστριαν τῶν θεῶν, καὶ τανύσατε ταύτην κατὰ γῆς εἰς τέσσαρα, ἔπειτα ἐπάρετε νεῦρα ὡμὰ βοῦδιων καὶ πτυπῶντές τὴν ἀσυμπάθητα ἕως οὗ νὰ θυσιάσῃ τοῖς μεγάλοις θεοῖς, ἢ νὰ ἀποθάνῃ ἐν τοῖς βασάνοις.

Δὲν ἐπρόφθασεν ὁ βασιλεὺς νὰ τελειώσῃ τὸν λόγον, καὶ παρευθὺς ἐγένετο τὸ πρόσαγμα. Τί γοῦν ἡ ἁγία ἐποίησεν ἐκεῖ; ἔδειξεν τὴν ὑπομονὴν τῆς, καὶ τὴν καρτερίαν τῆς, διότι ἤθελες εἰπεῖ ὅτι ἄλλος ἐπαιδεύετο· τοιοῦτοτρόπως ἐφαίνετο ἡ ἁγία ὅλη χαίρουσα ὅλη εὐφραينوμένη· δύο καὶ τρεῖς φοραῖς ἠλλάχθησαν οἱ στρατιῶται, καὶ ὅμως ἡ ἁγία ἡ αὐτὴ ἤτον, ἤθελες εἰπεῖ ὅτι εἰς εὐμορφὸν περιβόλιον εὐρίσκετο· τοσοῦτον ἔλαμπε τὸ πρόσωπον αὐτῆς· ὡς δὲ εἶδε τὴν τοσαύτην ὑπομονὴν τῆς ἁγίας ὁ μιαιρὸς βασιλεὺς, ἐντραπεῖς ἀπὸ τοὺς στρατιώτας πῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ μίαν γυναῖκα, ὡσὰν ἐκείνην, ὥρρισε νὰ τὴν βάλλωσιν εἰς τὴν φυλακὴν, ἕως οὗ νὰ συλλογισθῇ μὲ τί θάνατον ἔχει νὰ τὴν τελειώσῃ· ἐν δὲ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ φαίνεται πρὸς αὐτὴν ὁ Χριστὸς μετὰ πλήθους ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων δορυφορούμενος, « ἡ γὰρ χάρις μου θέλει εἶσθαι μετὰ σοῦ, νὰ σὲ λυτρῶνῃ ἀπὸ πάντα πειρασμὸν· ἀκόμη ὀλίγον ὑπόμεινον, ὦ Παρασκευῇ, καὶ θέλεις ἔλθῃ νὰ συμβασιλεύῃς μετ' ἐμοῦ αἰωνίως. » Ταῦτα εἰπὼν ὁ Χριστὸς, καὶ ἰασάμενος τὰς πληγὰς αὐτῆς, ἅμα δὲ λύσας αὐτὴν ἐκ τῶν δεσμῶν, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς· ἐπὶ τὴν αὔριον δὲ ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς στρατιώτας, ἔφερε τὴν ἁγίαν ἐμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ ὡς εἶδεν αὐτὴν ὑγιᾶ μηδὲ σημεῖον ἔχουσαν τῶν χθесινῶν πληγῶν, λέγει αὐτῇ »

βλέπεις ὦ γύναι, πῶς σέ ἀγαποῦσιν οἱ φιλόανθρωποι καὶ μεγάλοι θεοί; διότι διὰ νὰ λυπηθῶσι τὴν ὠραιότητα σου, ἰάτρευσαν τὰς πληγὰς σου, διὰ νὰ μὴν ἔχῃς τινὰ ἀσχημίαν ἐπάνω σου· μὴ γοῦν γενῇς καὶ σὺ ἀχάριστη πρὸς αὐτοὺς, ἀλλ' ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, ἵνα προσκυνήσῃς αὐτοὺς, καὶ λάβῃς μεγάλας δωρεὰς παρὰ τῆς βασιλείας μου. » Ἀπεκρίθη ἡ ἁγία· « Οὐχὶ οἱ θεοί σου, βασιλεῦ, μοῦ ἔδωσαν τὴν ὑγείαν, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς μου, ὁ ἀληθὴς θεός, ὃ καὶ πιστεύω καὶ λατρεύω· πλήν ἐπειδὴ λέγεις νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν θεῶν σου, ἃς ὑπάγωμεν νὰ ἱδῶμεν, ποίους λέγεις νὰ προσκυνήσω.

Ἦκουσε τοῦτο ὁ βασιλεὺς καὶ ἐχάρη ὅτι ἐμετανόησεν ἡ ἁγία· καὶ παρευθὺς ὥρισε τοὺς ἄρχοντάς του καὶ ὅλον τὸν λαὸν νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὸν ναὸν· οἱ δὲ πεπλανημένοι Ἕλληνες ἀπὸ τὴν χαρὰν τῶν, ἐπολυχρονοῦσαν τὸν βασιλέα, διὰν δὲ εἰσέβησαν ὅλοι τους εἰς τὸν βωμόν, καὶ ἐκαρτεροῦσαν νὰ ἰδοῦν τί θέλει κάμει ἡ ἁγία, αὐτὴ ἐσήκωσε τὸ χέρι τῆς τὸ δεξιὸν πρὸς τὸ εἶδωλον τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ λέγει, θέλεις σὺ εἶδωλον ἄψυχον, νὰ πάρῃς ὡς θεὸν ἀπὸ ἐμένα θυσίαν; καὶ μὲ τὸν λόγον ἔκαμε καὶ τὸν σταυρόν τῆς· τὸ δὲ δαιμόνιον ὅπου ἐκατοίχει εἰς τὸ εἶδωλον μετὰ μεγάλης φωνῆς εἶπε· « Δὲν εἶμαι ἐγὼ θεός, ἀλλὰ μηδὲ ἄλλος τις ἀπὸ ἡμᾶς, μόνον αὐτὸν ὅπου κηρύττεις ἐσθ, αὐτὸς εἶναι θεός ἀληθινός, ἡμεῖς δὲ ἡμεῖθα ἄγγελοι, καὶ διὰ τὴν ὑπερηφάνειάν μας ἐγείναμεν διάβολοι, καὶ ἀπὸ τότε γελοῦμεν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν φθόνον μας, καὶ μᾶς προσκυνοῦσιν ὡς θεούς. » Ἡ δὲ ἁγία ἀπεκρίθη· τὸ λοιπὸν διατί στέκεσθε αὐτοῦ τώρα ὅπου καὶ ἐγὼ ἡ δούλη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ; καὶ πάραυτα μὲ τὴν φωνὴν τῆς ἁγίας, καὶ βοή καὶ σύγχυσις καὶ κλαύματα ἤκού-

αθησαν ἀπὸ τὰ εἶδωλα τοῦ θωμοῦ καὶ αὐτὰ καταπεσόν-
τα συνετρίβησαν εἰς λεπτὰ· τότε οἱ ἱερεῖς τοῦ ναοῦ καὶ
ἄλλοι ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἤρπασαν τὴν ἁγίαν
ἀπὸ τὸν θωμόν, καὶ δέρνοντες, καὶ σπρώχνοντες, τὴν
ἐβγαλαν ἔξω, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἐκραζον· «Φόνευ-
σον τὴν μιαν αὐτὴν ὑβρίστριαν τῶν θεῶν· φόνευσέ
την πρὶν χαλάσῃ καὶ τὸν Ναόν, καὶ ἐσένα βασιλέα.»
Ταῦτα ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς, καὶ βλέπων ὅτι δὲν
δύναται παντελῶς, οὔτε μὲ κολακείας, οὔτε μὲ φοβερι-
σμοὺς, οὔτε μὲ ἄλλον τινα τρόπον νὰ τὴν ἐπιστρέψῃ εἰς
τὴν γνώμην του, ἀπεφάσισε κατ' αὐτῆς τοιαύτην ἀπόφα-
σιν· «Παρασκευὴν τὴν ὑβρίστριαν τῶν θεῶν, ὅπου κατε-
φρόνησε μὲν τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν, κηρύττει δὲ τὸν
Χριστὸν ὡς θεὸν ἀληθινόν, προστάζω νὰ ὑπάγετε νὰ
κόψῃτε τὴν μιαν αὐτῆς κεφαλὴν.» Καὶ ὁ μὲν βασι-
λεὺς ταῦτα ὥρισεν· οἱ δὲ στρατιῶται, παραλαβόντες τὴν
ἁγίαν ἐξήγαγον ἔξω τῆς πόλεως νὰ τὴν ἀποκεφαλίσουν·
ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ἐζήτησεν
ἡ ἁγία θέλημα νὰ τὴν ἀφήσουν εἰς ὀλίγην ὥραν, νὰ
κάμῃ προσευχὴν, καὶ τὴν ἄφησαν· τότε κλίνασα
τὰ γόνατα, καὶ τὰς μὲν χεῖρας ὑψώσασα εἰς τὸν οὐρα-
νόν, τὸν δὲ νοῦν πρὸς τὸν Θεόν, προσευχομένη ἔλεγε.

«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ καὶ Λόγε τοῦ ἀθανάτου
πατρὸς, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν κατέ-
βης ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἦλθες ἐπὶ τῆς γῆς, εὐχα-
ριστῶ σοι ὅτι μὲ ἡξίωσες νὰ ὑπομείνω θάσανα, νέας
τιμωρίας διὰ τὸ ἅγιόν σου ὄνομα· δοξολογῶ σε ὅτι κα-
τηξιώθηκα νὰ μιμηθῶ τὸ πάθος σου· ὑμνολογῶ σε ὅτι
μὲ ἐδυνάμωσες νὰ μαρτυρήσω διὰ τὴν ἀγάπην σου· ἡ-
ξίωσέ με καὶ τῆς βασιλείας σου καὶ ὅπως ἐγὼ ὑπέμει-
να τὰς τιμωρίας διὰ τὴν ἀγάπην σου, οὕτω καὶ σὺ θεέ
μου, ὕψωσέ με εἰς τὴν βασιλείαν σου, καὶ παράλαβε τὴν

ψυχὴν μου τὴν ταπεινὴν, καὶ ἀνάπαυσον αὐτὴν μετὰ τῶν φρονίμων παρθένων σου· ὅτι διὰ τὴν θάρσυνόν σου εἰς τὴν μεγάλην σου δόξαν ὑπέμεινα τὰς τιμωρίας καὶ τὰ βάσανα, καὶ διὰ τὴν ἐλπίσιν σου εἰς τὴν πλουσίαν σου ἀνταμοιβὴν θέλω τὴν λάβω τὸν θάνατον· διὰ τοῦτο κατὰ ταξέμε ἐν τῷ χορῷ τῶν ἁγίων σου μαρτύρων· καὶ μνήσθητι φιλάνθρωπε Κύριε, καὶ τῶν ἐπικαλουμένων τὸ ὄνομά σου πρὸ ἁγίου, δι' ἐμοῦ τῆς δούλης σου ἐν καιρῷ θλίψεως· μνήσθητι τῶν ἐπιτελούντων τὴν μνήμην τῆς ἐμῆς τελειώσεως· ἀντάμειψον αὐτοὺς τοῖς πλουσίοις σου χαρίσμασιν· ἐπάκουσον τῆς προσευχῆς αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ δεήσεως· τελείωσον τὰ πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν ζητήματα, ἵνα καὶ ἐν τούτοις δοξασθῇ τὸ ὄνομά σου πρὸ ἁγίου, ὅτι εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ταῦτα τῆς ἁγίας προσευχομένης, φωνὴ ἠκούσθη ἀοράτως ὥσπερ βροντὴ, λέγουσα, «ὑπήκουσα τῆς δεήσεώς σου, Παρασκευή· καὶ θέλει γένει καθὼς ἐζήτησας.» Τότε ἡ ἁγία μετὰ χαρᾶς μεγάλης κλίναςα τὸν αὐχένα, ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν παρά τινος στρατιώτου κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ βασιλέως.

Καὶ ἡ μὲν τιμία καὶ ὀλόφωτος αὐτῆς ψυχὴ ἀπῆλθε πρὸς τὰς αἰωνίους μονάς, εἰς τὴν ἀτελεύτητον χαρὰν, εἰς τοὺς χοροὺς τῶν ἀθληφόρων γυναικῶν, καὶ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· τὸ δὲ σεβάσμιον αὐτῆς λείψανον λαβόντες τινὲς χριστιανοὶ κεκρυμμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἑλλήνων, μύροις καὶ ἀρώμασιν ἀλείψαντες, κατέθεντο ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ δοξάζοντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν· ὁ δὲ Θεὸς θέλων τὴν θαυμαστώσῃ τὴν ἁγίαν, ἄπειρα θαύματα ἐποίησεν ἐν τῷ τάφῳ αὐτῆς. Διότι πολλοὶ ἡσθενημένοι προσευχόμενοι, καὶ μόνον χῶμα λαμβάνοντες ἐκ τοῦ τάφου αὐτῆς ἰατρεύοντο· χωλοὶ ἀνωρθώθησαν, πολλοὶ τυφλοὶ ἀνέβλεψαν, πολλοὶ δαιμονισμένοι ἰατρεύθησαν, πολλὰ στεῖραι γυναικες ἐτεκνογέννησαν καὶ ἄλλα θαυμαστὰ καὶ παράδοξα ση-

μεῖα ἐγένοντο εἰς τοὺς μετὰ πίστεως ἐπικαλουμένους τὴν πρεσβείαν αὐτῆς· τὰ ὅποια ἐὰν θελήσῃ τίς νὰ τὰ διηγηθῇ καταλεπτῶς, θέλει ὁμοιάσει ἐκεῖνον ὅπου βούλεται νὰ μετρήσῃ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, ἢ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης· οὐ μόνον εἰς τοὺς παλαιοὺς ἐθαυματούργει ἡ ἁγία, ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον, ὅστις τὴν ἐπικαλεσθῇ μετὰ πίστεως, καὶ εὐλαβείας τὴν εὐρίσκει ἑτοιμον καὶ βοηθὸν εἰς κάθε του ψυχωφελές ζήτημα. Οὕτω λοιπόν, ἀδελφοί μου χριστιανοί, ἡγωνίσθη μέχρι θανάτου ἡ μεγαλομάρτυς τοῦ Χριστοῦ Παρασκευὴ· ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριός μας τοιουτοτρόπως ἐτίμησεν αὐτὴν καὶ τὴν ἐδόξασε· καὶ τέλος πάντων καὶ εἰς τὴν οὐράνιον του βασιλείαν τὴν ἐδόξασε, καὶ, κατὰ τὸ γραφόμενον, ἀπέλαβε καὶ «τὰ ἄρρητα ἀγαθὰ, ἃ ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.» Ἄν εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ μεγάλα καὶ πολλὰ θαύματα τῆς μάρτυρος ἀμφιβάλλῃς, ὕπαγε ἔξω εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς, καὶ ἐκεῖ θέλεις βλέπει χωλοὺς, ἀναπήρους, παραλυτικούς, ἀπὸ κάθε εἶδους ἀσθενείας ἐθεράπευσε καὶ θεραπεύει. Αὕτη ἐστάθη, καὶ σέκεται πηγὴ ἀφθονος, ἀνεξάντλητος· προχέει καὶ πλημμυρεῖ τὰ νάματα εἰς τοὺς μετὰ πίστεως προσερχομένους χριστιανούς. Ἀκόμῃ Νυμφίε μου Χριστέ, σὲ παρακαλῶ καὶ σοῦ δέομαι, νὰ ἐπακούῃς καὶ νὰ δίδῃς τὴν χάριν, καὶ θεραπείαν εἰς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομά μου, καὶ νὰ ῥιζώνῃς ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅλων τούτων τῶν εἰσερχομένων εἰς τὸν ναὸν μου, ἀκατάπαυστον τὴν ἐνέργειαν, καὶ χάριν τοῦ ἁγίου σου πνεύματος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ,

ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ.

Σελ. σίχ. ἐσφαλμένα.

3	4	ΚΑΦΡΩ
»	8	Καφρῶ
»	17	πεπαιδευομένους
»	24	ὅπως τοῦ δώση
4	8	ἔχων
5	3	οὐκ εἴμεθα
»	15	ὥς τῇ
6	7-8	καὶ φράττετε
»	10	ἀφείλον
»	12	ἀλλ' οἱ
Γ	1	πίστιν, κατὰ
»	4	Πνεῦμα,
8	6-7	ἐτέρῳ μέρει
»	25	τῶν λόγων
»	30	ὁμολογεῖται
9	2	ἀναίσθητοι
»	9	ἐκείνων καὶ πολυθεῖαν.
»	20	ἀτιμάζεται.
10	22	κατέπαυσεν.
»	24	τοῦ Θεοῦ,
»	30	ἀπέθανεν.
11	2	τοῦ Θεοῦ.
»	9	ἡ Θεότης
12	4	ἀποκρίνασθαι
»	13	να ἰδῆτε
»	22	ὅτι να ἰδῆτε
13	20	θαυμάζω
»	21	ἦλθε,
»	31	παιδί του,
17	5	ἐκεῖνος καὶ Ἰησοῦς
18	16	εἶτε
20	21	Ὅτε
»	»	συκοφάντην, οὐ-
21	10	ἐλληνικούς,
10-11		καὶ ἐθυμίασε τὰ
»	»	πλάνης,
22	4	ἔλκυσε,
»	20	σοφίας ταῦτά
24	5	δεσποτικὴν
29	28	μέρους
34	24	ἐκολάσθημεν;

ἐπιδιορθώσεις.

ΚΕΦΡΩ
Κεφρῶ
πεπαιδευομένους
ὅπως δώσῃ αὐτῷ
ἔχων μεθ' ἐαυτοῦ
οὐκ ἐσμέν
ὥς ἐν τῇ
καὶ ἤδη φράττετε
ἀφείλεν
λοιπὸν οἱ
πίστιν αὐτῶν μετὰ
Πνεῦμα καὶ
ἐτέρῳ δὲ μέρει
λόγων
ὁμολογεῖτε
ἀναίσθητα
τὴν ἐκείνων πολυθεῖαν.
ἀτιμάζεται.
κατέπαυσεν ;
τοῦ Θεοῦ ;
ἀπέθανεν ;
τοῦ Θεοῦ ;
ἡ Θεότης,
ἀποκρίνασθαί σε
ὄψεσθε
ὄψεσθε.
Θαυμάζω ὅτι
ἦλθε· πλὴν
παιδί αὐτοῦ,
ἐκεῖνος Ἰησοῦς καὶ
εἶτε δὲ
Ὅτι
συκοφάντην, ὅτι οὐ-
ἐλληνικούς ἤγειρε
καὶ τὰ
πλάνης ἐθυμίασε,
ἔλκει σε
σοφίας τοῦ τὰ
δεσποτικῇ
μέρει
ἐκλήθημεν ;

Σελ.	σίχ.	ἐσφαλμένα.	ἐπιδιορθώσεις,
35	5	Ἐσυνήχθησαν.	Συνήχθησαν
36	5	μυκτηρισμοῦ	μυκτηρισμῶ
41	1	ἀνέλαβε	ἀνάλαβε
»	9	τοῦ νόμου ;	τοῦ νόμου.
48	24	διασκορπισμένους.	διασκορπισμένους ;
49	12	ταῖς συναγωγαῖς	τάς συναγωγὰς
53	25	τοὺς Ἑβραίους	τοῖς Ἑβραίοις
56	23-24	ἀσκήσαι,	ἀσκήσαι.)
59	13	δόξαν.	δόξαν ;
67	20-21	ἀνάστρεψας	ἀνέστρεψας
70	9	κατανύγησαν	κατενύγησαν
71	22	ἐκλήψει	ἐκλείψει
96	22	Σολομῶντος,	Σολομῶντος,
97	17	καταλελειμμένης	καταλελειμμένη
»	27	Καὶ ἐπεὶ δὴ	Ἄφοῦ λοιπὸν
98	3	καὶ διὰ τὴν	διὰ τὴν
»	4	αὐτῷ,	αὐτῷ ;
»	9-10	μὴ διαστρέψης.	οὐ διαστρέφεις.
99	31-32	Σολομῶντος.	Σολομῶντος ;
100	9	ἐγκαλεῖψουσι	ἐγκαταλείψουσι
101	2	οὗ ὁ νόμος	ὃν ὁ νόμος
102	1	ὁμως	ἰδοὺ ἡ λύσις·
104	11	κόπτοντος,	κόπτοντος ;
»	27-28	τοῖς πειρασμοῖς	τοὺς πειρασμοὺς
109	25	συμπεπλεγμένοι τῆς πλά-	τῆς πλάνης συμπεπλεγ-
		νης	μένοι
113	13	ἀποφράζω σοι	ἀποφράζω σου
»	14	δ' ἐκεῖνον,	δι' ἐκεῖνον,
114	2	ἀλλαλαγμῶ,	ἀλλαλαγμῶ,
121	27	κάκιστα	κάκιστα θέλεις
122	2	ἀδυνατήσῃ σε,	ἀδυνατίσει σοι,
»	4	σὲ ἀρέσκει.	σοι ἀρέσκει.
124	31	ἀνθιστῶμαι	ἀνθίσταμαι
»	32	λέγει πρὸς	λέγει καὶ πρὸς
128	2	Παλεύει	Παλαίει
»	26	ὑμῶν.	ὑμῶν ;
133	29	ὄντα ἐὰν παρέστησεν,	ἐὰν παρέστησας,
»	31	παρέστησεν	παρέστήσας
136	19	ἀπῆστράψας.	ἀπαστράψας
»	25	μεταμορφώθης	μετεμορφώθης
»	»	Κορυφαίων	Κορυφαίων σου μαθητῶν
»	32	οἰκτιρμῶν.	οἰκτιρμῶν

